

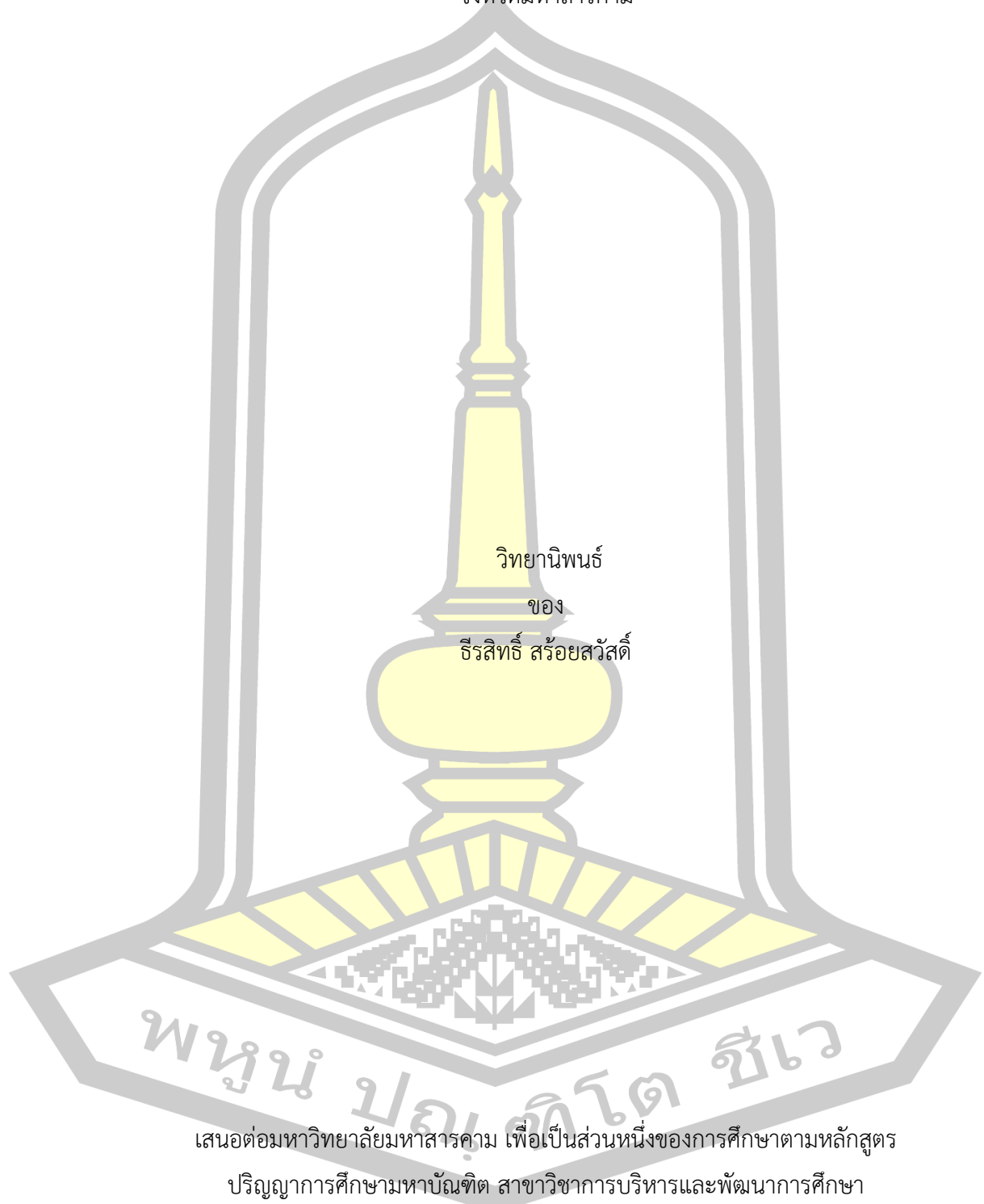
การพัฒนาแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้
จังหวัดมหาสารคาม

วิทยานิพนธ์
ของ
ธีรสิทธิ์ สร้อยสวัสดิ์

เสนอต่อมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา
กรกฎาคม 2568

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

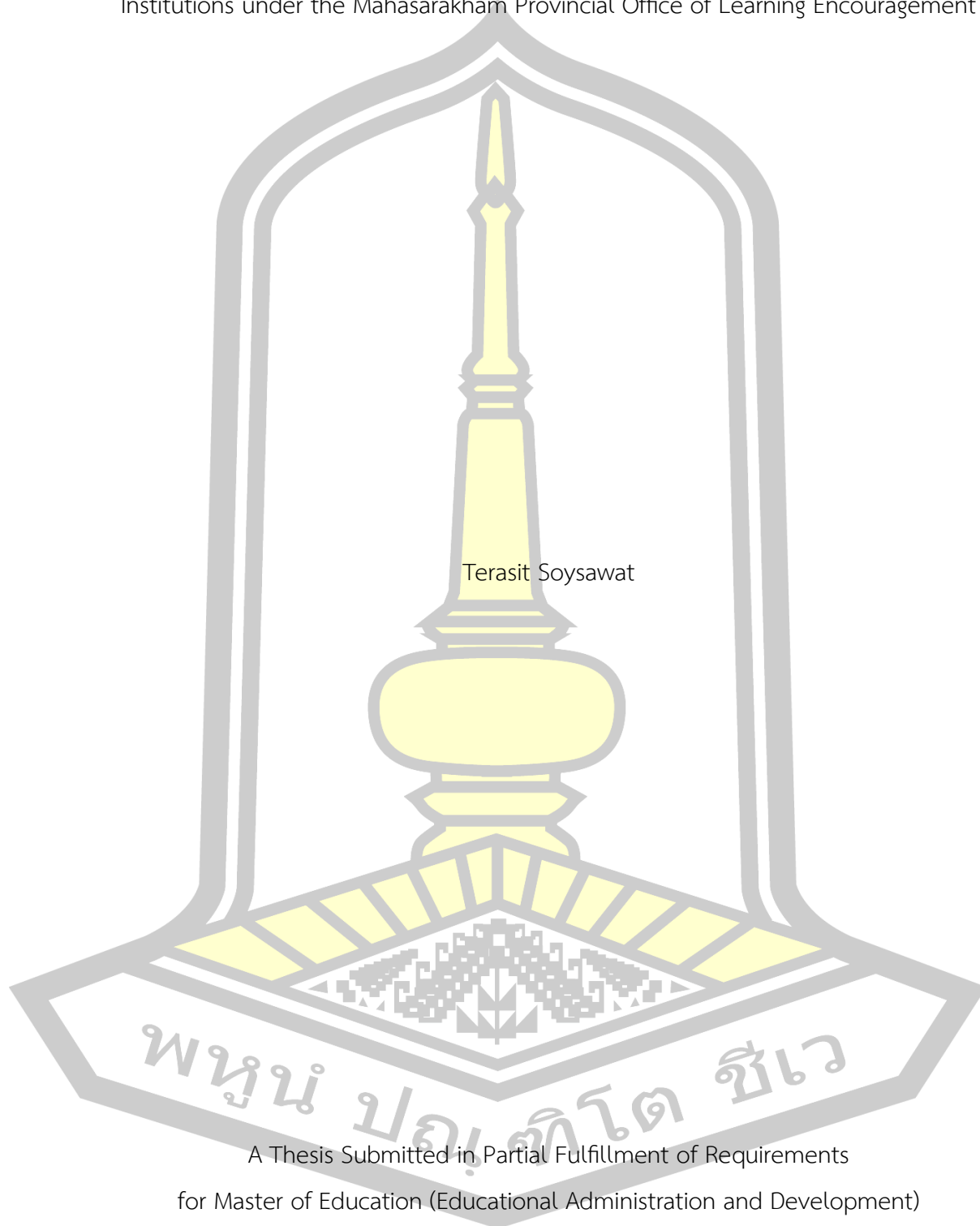
การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้
จังหวัดมหาสารคาม

กรกฎาคม 2568

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

The Developing of The Participatory Internal Supervision Model for Educational
Institutions under the Mahasarakham Provincial Office of Learning Encouragement

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of Requirements
for Master of Education (Educational Administration and Development)

July 2025

Copyright of Mahasarakham University

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณาวิทยานิพนธ์ของนายธีรสิทธิ์ สร้อยสวัสดิ์
แล้วเห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชา
การบริหารและพัฒนาการศึกษา ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ

(รศ. ดร. พชรวิทย์ จันทศิริศิริ)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(ผศ. ดร. สันธะวา คามดิษฐ์)

.....กรรมการ

(ผศ. ดร. กาญจน์ เรืองมนตรี)

.....กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก

(รศ. ดร. ธีรศักดิ์ อุปไมยอริชัย)

มหาวิทยาลัยอนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญา การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา ของมหาวิทยาลัย
มหาสารคาม

.....
(รศ. ดร. ขวลิต ชูกำแพง)

.....
(ผศ. ดร. พลเดช เชาวรัตน์)

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ชื่อเรื่อง	การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัด สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม		
ผู้วิจัย	ธีรสิทธิ์ สร้อยสวัสดิ์		
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สันธะวา คามดิษฐ์		
ปริญญา	การศึกษามหาบัณฑิต	สาขาวิชา	การบริหารและพัฒนการศึกษา
มหาวิทยาลัย	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	ปีที่พิมพ์	2568

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมาย 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม 2) เพื่อพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม การดำเนินการวิจัย มี 2 ระยะ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 181 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบสอบถาม และระยะที่ 2 สร้างและประเมินรูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้ทำหน้าที่นิเทศสถานศึกษาจำนวน 3 แห่ง ๆ ละ 2 คน รวม 6 คน และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน เลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างและแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบ สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัจจุบันการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสภาพที่พึงประสงค์การนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ดังนี้ 1) ด้านการดำเนินการนิเทศ 2) ด้านการวางแผนการนิเทศ 3) ด้านการนำผลการประเมินมาปรับปรุง และ 4) ด้านการตรวจสอบและประเมินผล

2. องค์ประกอบของรูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม โดยองค์ประกอบของรูปแบบประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) วิธีดำเนินการ 4) การประเมิน และ 5) เงื่อนไขความสำเร็จ ตามลำดับ ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบ พบว่า มีความเหมาะสมของรูปแบบอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้ของรูปแบบอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : การพัฒนารูปแบบ, การนิเทศภายใน, กระบวนการมีส่วนร่วม

TITLE	The Developing of The Participatory Internal Supervision Model for Educational Institutions under the Mahasarakham Provincial Office of Learning Encouragement		
AUTHOR	Terasit Soysawat		
ADVISORS	Assistant Professor Sinthawa Khamdit , Ed.D		
DEGREE	Master of Education	MAJOR	Educational Administration and Development
UNIVERSITY	Mahasarakham University	YEAR	2025

ABSTRACT

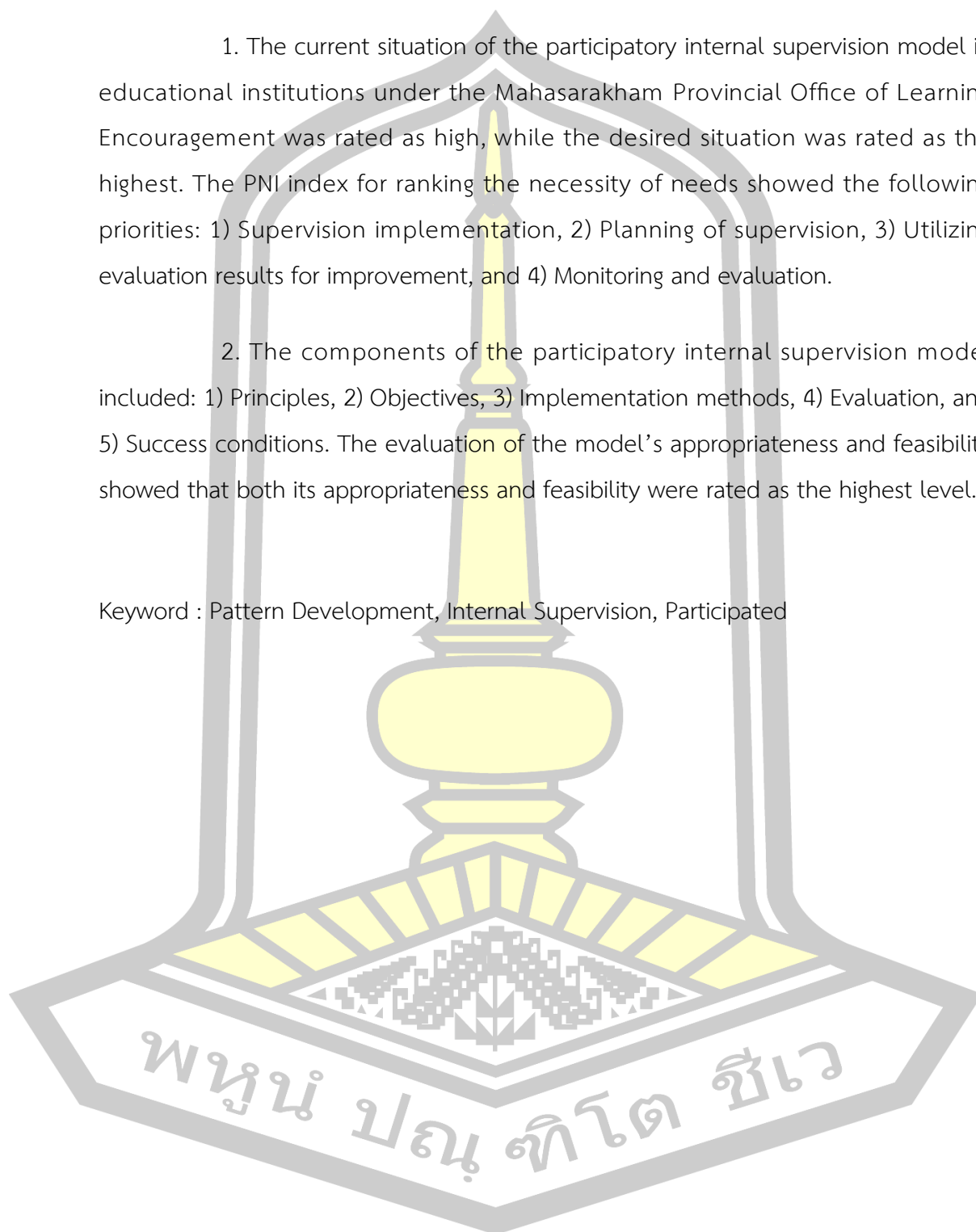
This research aimed to 1) study the current situation and the desired situation of the participatory internal supervision model of educational institutions under the Mahasarakham Provincial Office of Learning Encouragement, and 2) develop the participatory internal supervision model of educational institutions under the Mahasarakham Provincial Office of Learning Encouragement. The research was conducted in two phases. Phase 1 involved studying the current situation and the desired situation of the participatory internal supervision model. The sample group consisted of 181 school administrators and teachers from institutions under the Mahasarakham Provincial Office of Learning Encouragement, selected using stratified random sampling. The research instrument was a questionnaire. Phase 2 involved the creation and evaluation of the participatory internal supervision model. The informants consisted of 6 school administrators and teachers responsible for supervising schools from 3 institutions, as well as 7 experts selected through purposive sampling. The research instruments were semi-structured interviews and evaluation forms to assess the model's appropriateness and feasibility. The statistics used for data analysis included mean, standard deviation, and the Priority Need Index (PNI) for necessity ranking.

The research results showed that:

1. The current situation of the participatory internal supervision model in educational institutions under the Mahasarakham Provincial Office of Learning Encouragement was rated as high, while the desired situation was rated as the highest. The PNI index for ranking the necessity of needs showed the following priorities: 1) Supervision implementation, 2) Planning of supervision, 3) Utilizing evaluation results for improvement, and 4) Monitoring and evaluation.

2. The components of the participatory internal supervision model included: 1) Principles, 2) Objectives, 3) Implementation methods, 4) Evaluation, and 5) Success conditions. The evaluation of the model's appropriateness and feasibility showed that both its appropriateness and feasibility were rated as the highest level.

Keyword : Pattern Development, Internal Supervision, Participated

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้ สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างสูงยิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สันธะวา คามดิษฐ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ให้คำปรึกษาและแนะนำตลอดการทำวิทยานิพนธ์จนเสร็จสมบูรณ์ รองศาสตราจารย์ ดร. พชรวิทย์ จันทร์ศิริสิริ ประธาน กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กาญจน์ เรืองมนตรี กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และ รองศาสตราจารย์ ดร. ชีรศักดิ์ อุปไมยอริชัย กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก ที่กรุณาให้แนวคิด คำแนะนำตลอดจนการตรวจสอบ เพื่อปรับปรุงแก้ไขวิทยานิพนธ์จนเสร็จสมบูรณ์ด้วยดี ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ เป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน ในการตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย และให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือวิจัยในครั้งนี้ให้มีคุณภาพ และขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ให้ข้อเสนอแนะต่างๆ เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขรูปแบบให้มีความเหมาะสมและสมบูรณ์มากขึ้น ขอขอบพระคุณ คณาจารย์สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่ให้ความรู้ในศาสตร์ด้านการบริหารและพัฒนการศึกษา และประสบการณ์ต่างๆ ตลอดระยะเวลาที่ศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยแห่งนี้ ขอขอบพระคุณ ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดมหาสารคาม รองผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดมหาสารคาม ผู้อำนวยการศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ และครู ในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดมหาสารคาม ทุกท่าน ที่ได้ให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณสมาชิกทุกคนในครอบครัวของผู้วิจัยที่อยู่เบื้องหลังของความสำเร็จ และเป็นกำลังใจสำคัญที่ทำให้ผู้วิจัยมีกำลังใจและมุ่งมั่นศึกษาจนสำเร็จ คุณค่าและคุณประโยชน์อันพึงมีจากวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัยขอน้อมบูชาพระคุณบิดามารดา ตลอดจนครู อาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน

ธีรสิทธิ์ สร้อยสวัสดิ์

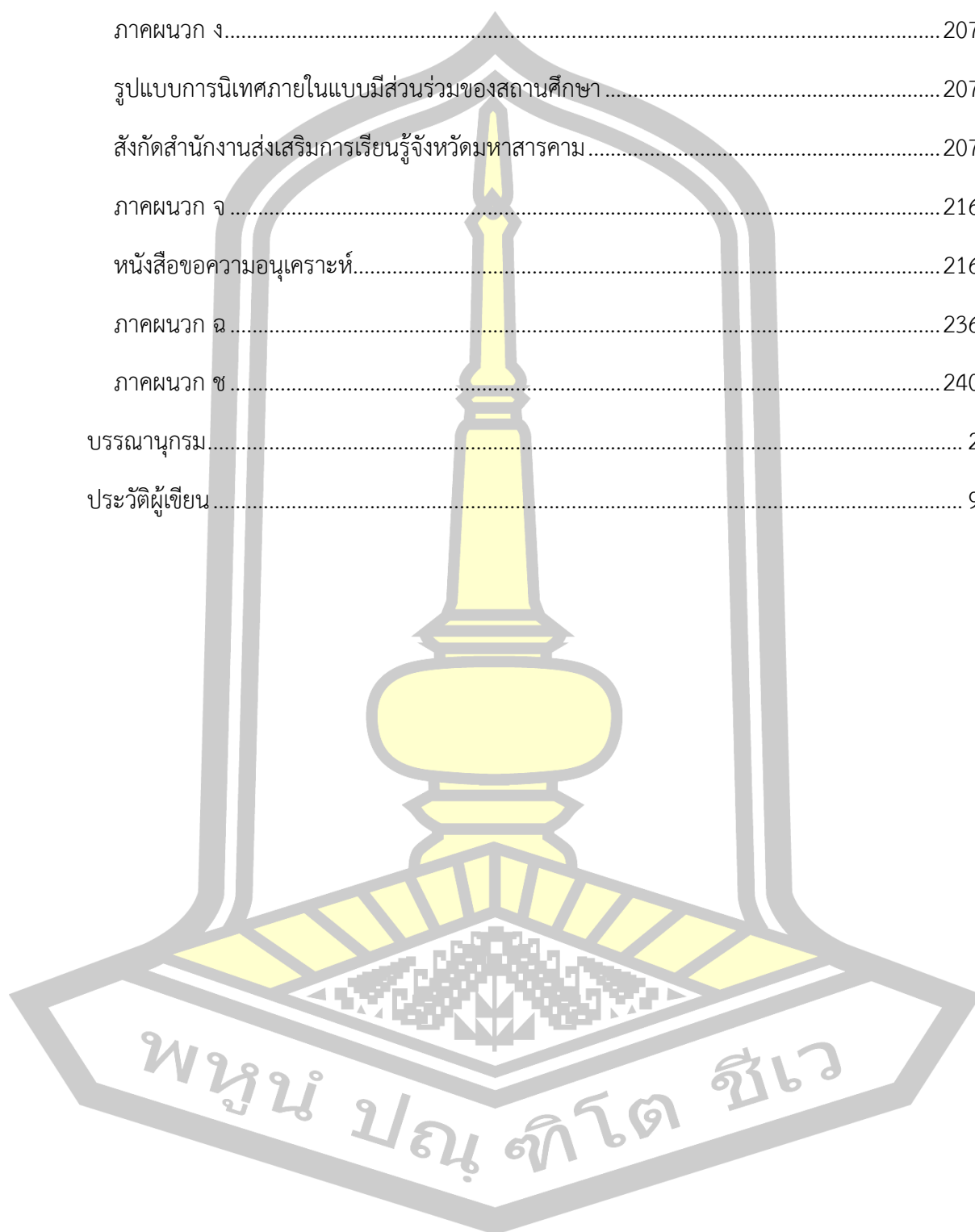
พนุน ปณ จิตโต ชีเว

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ฉ
กิตติกรรมประกาศ.....	ช
สารบัญ.....	ณ
สารบัญตาราง.....	ฉ
สารบัญรูปภาพ.....	๗
บทที่ 1	1
บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
คำถามของวิจัย	4
ความมุ่งหมายของการวิจัย	4
ความสำคัญของการวิจัย	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย.....	6
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	8
บทที่ 2	10
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
การบริหารการศึกษา.....	10
การบริหารสถานศึกษา.....	12
การนิเทศภายใน.....	18
จุดมุ่งหมายของการนิเทศงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.)	28

การมีส่วนร่วม.....	29
การนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม.....	38
รูปแบบและการพัฒนารูปแบบ.....	59
วงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA).....	72
ความต้องการจำเป็น.....	76
บริบทของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม.....	79
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	83
งานวิจัยในประเทศ.....	83
งานวิจัยในต่างประเทศ.....	91
บทที่ 3.....	94
วิธีการดำเนินการวิจัย.....	94
ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม.....	96
ระยะที่ 2 สร้างและประเมินรูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม.....	102
บทที่ 4.....	109
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	109
บทที่ 5.....	174
ภาคผนวก.....	181
ภาคผนวก ก.....	182
รายนามผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ.....	182
ภาคผนวก ข.....	186
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	186
ภาคผนวก ค.....	203

การหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย	203
ภาคผนวก ง.....	207
รูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา	207
สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม	207
ภาคผนวก จ	216
หนังสือขอความอนุเคราะห์.....	216
ภาคผนวก ฉ	236
ภาคผนวก ช	240
บรรณานุกรม.....	2
ประวัติผู้เขียน	9

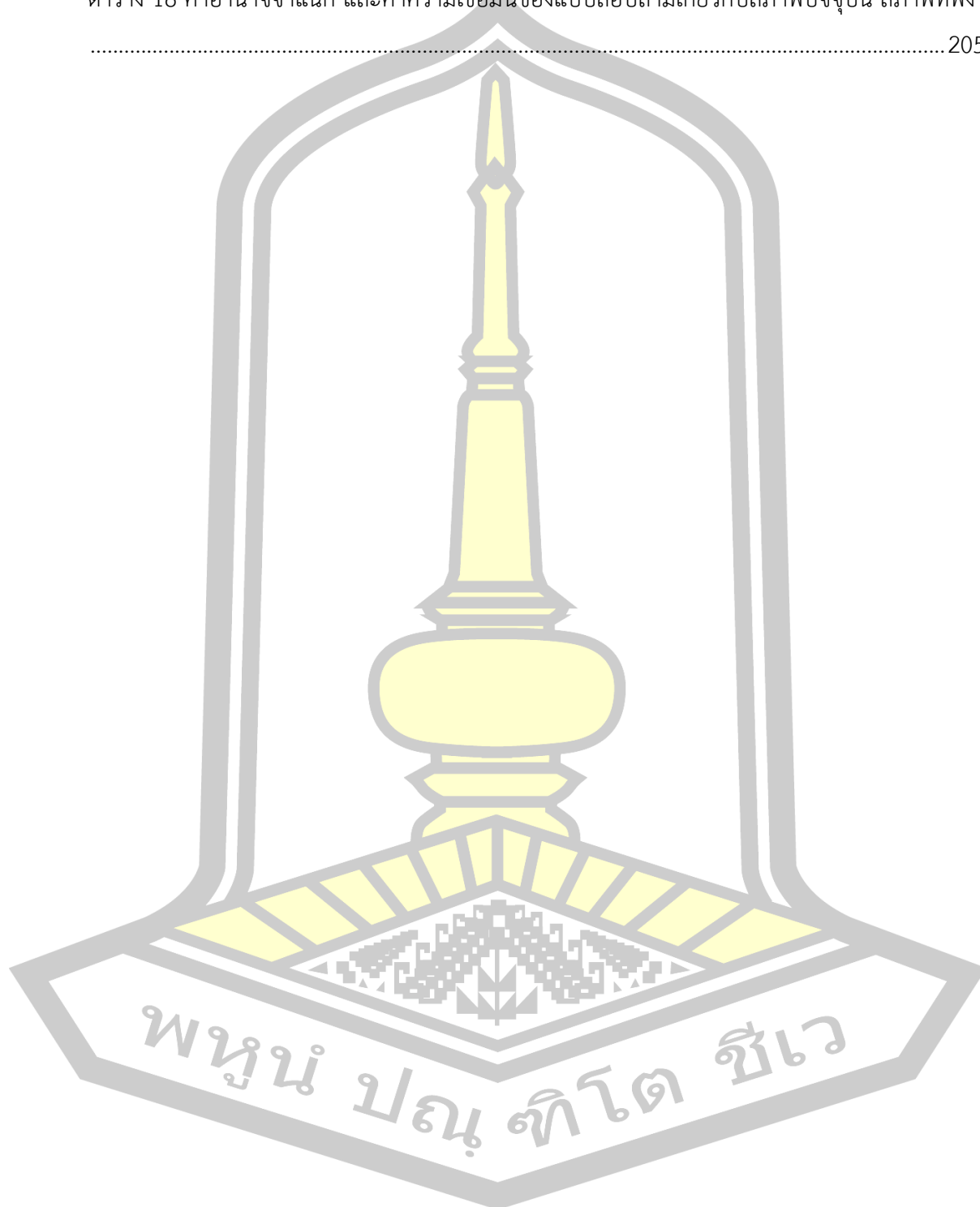

สารบัญตาราง

	หน้า
ตาราง 1 การวิเคราะห์องค์ประกอบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม.....	46
ตาราง 2 การวิเคราะห์องค์ประกอบขั้นตอนการวางแผนการนิเทศ.....	49
ตาราง 3 การวิเคราะห์องค์ประกอบขั้นตอนการดำเนินการนิเทศ.....	52
ตาราง 4 การวิเคราะห์องค์ประกอบขั้นตอนการตรวจสอบและประเมินผล.....	55
ตาราง 5 การวิเคราะห์องค์ประกอบขั้นตอนการนำผลการประเมินมาปรับปรุง.....	58
ตาราง 6 แสดงรายการประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	97
ตาราง 7 ความถี่และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ..	110
ตาราง 8 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ และค่าดัชนีความ.....	110
ตาราง 9 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์และค่าดัชนีความ.....	111
ตาราง 10 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ และค่าดัชนีความ.....	113
ตาราง 11 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ และค่าดัชนีความ.....	115
ตาราง 12 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ และค่าดัชนีความ.....	116
ตาราง 13 แสดงผลการสังเคราะห์วิธีการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา.....	132
ตาราง 14 ผลการสังเคราะห์รูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน.....	141
ตาราง 15 รายละเอียดของผลการพิจารณาร่างรูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของ.....	155
ตาราง 16 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของการ.....	172

ตาราง 17 ค่า IOC ของผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามสภาพปัจจุบันและ 204

ตาราง 18 ค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึง
..... 205

สารบัญรูปภาพ

หน้า

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัยการพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของ สถานศึกษาสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม	7
ภาพประกอบ 2 แสดงระยะการวิจัย ขั้นตอนการดำเนินการ และผลที่คาดหวัง	95
ภาพประกอบ 3 รูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา.....	164
ภาพประกอบ 4 รูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาสังกัดสำนักงาน	171
ภาพประกอบ 5 การสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา จากศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย	237
ภาพประกอบ 6 การสัมภาษณ์ครูผู้ทำหน้าที่นิเทศ จากศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย	237
ภาพประกอบ 7 การสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา จากศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอนาดูน	238
ภาพประกอบ 8 การสัมภาษณ์ครูผู้ทำหน้าที่นิเทศ จากศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอนาดูน	238
ภาพประกอบ 9 การสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา จากศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอยางสีสุราช	239
ภาพประกอบ 10 การสัมภาษณ์ครูผู้ทำหน้าที่นิเทศ จากศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอยางสีสุราช	239
ภาพประกอบ 11 การพิจารณาตรวจสอบยืนยันรูปแบบฯ จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน.....	241

พูน ปณ ทิโต ชีเว

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551 มาตรา 20 ให้สำนักงานจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษานอกระบบ ซึ่งเป็นระบบการประกันคุณภาพภายในสำหรับสถานศึกษาที่มีคุณภาพและมาตรฐานสอดคล้องกับกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ ให้สถานศึกษาดำเนินการประกันคุณภาพภายในให้สอดคล้องกับระบบหลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพภายใน โดยได้รับความร่วมมือ ส่งเสริม และสนับสนุนจากภาคีเครือข่ายและสำนักงานระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพภายในให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (2551) ประกอบกับนโยบาย และจุดเน้นการดำเนินงานสำนักงาน กศน. ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 กำหนดให้มีการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาให้ได้มาตรฐาน โดยใช้การประเมินภายในด้วยตนเอง มีการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด ทั้งด้านบุคลากร ระบบการบริหารจัดการ และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ให้มีการเชื่อมโยงระบบการนิเทศในทุกระดับ ทั้งหน่วยงานภายในและภายนอกองค์กร ตั้งแต่ส่วนกลาง ภูมิภาค กลุ่มจังหวัด จังหวัดอำเภอ/เขต และตำบล/แขวง เพื่อความเป็นเอกภาพในการใช้ข้อมูลและการพัฒนางาน (สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ จังหวัดมหาสารคาม, 2566)

การจัดการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีปรัชญาที่ยึดหยุ่นและเน้นการจัดการศึกษาเพื่อคนทุกช่วงวัย โดยเฉพาะกลุ่มผู้ด้อยโอกาส ผู้ที่ไม่สามารถเข้าถึงการศึกษาในระบบหรือผู้ที่ต้องการพัฒนาทักษะเฉพาะด้านเพื่อการดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพ หลักสูตรมีความหลากหลายและปรับเปลี่ยนได้ตามความต้องการของผู้เรียนและบริบทของชุมชน รูปแบบการเรียนการสอนดำเนินการสอนในพื้นที่ของตำบลทั้ง 143 แห่งในจังหวัดมหาสารคาม เน้นการเรียนรู้ด้วยตนเอง การพบกลุ่ม การจัดกิจกรรมเสริมทักษะ และการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนเป็นสำคัญ ผู้เรียนมีอิสระในการกำหนดเวลา และสถานที่เรียนได้มากขึ้น บทบาทของครูจึงเป็นผู้กระตุ้น อำนวยความสะดวก และให้คำปรึกษามากกว่าการเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้แต่เพียงอย่างเดียว การวัดผลเน้นการประเมินตามสภาพจริงและศักยภาพของผู้เรียน (สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม, 2566)

การนิเทศการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งกระบวนการที่ใช้ในการหาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครู เพราะการนิเทศการสอนมีความสำคัญอย่างมากต่อการเพิ่มประสิทธิภาพให้กับครูและโรงเรียน การที่จะทำให้ผู้เรียนมีศักยภาพทางการเรียนสูงขึ้น ครูที่อยู่ในระบบการศึกษาจะต้องมีคุณภาพที่สูงขึ้น

ด้วย (วิชัย วงษ์ใหญ่, 2554) และสมรรถนะในการสอนมีความสัมพันธ์กับสมรรถนะในการนิเทศ ถ้าสมรรถนะการนิเทศสูงย่อมจะทำให้สมรรถนะในการสอนของครูพัฒนาสูงขึ้น เช่นเดียวกับครูที่มีความเชี่ยวชาญ (Expert Teacher) เท่านั้น จึงจะสามารถสร้างผู้เรียนที่เป็น Expert Learner (วัชร่า เล่าเรียนดี, 2556) ดังนั้นการนิเทศภายในโรงเรียนจึงมีความจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่งในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ ประสิทธิภาพ ซึ่งผู้นิเทศจึงต้องมีบทบาทสำคัญที่จะช่วยให้โรงเรียนประสบผลสำเร็จในการกิจการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาจะมุ่งเน้นที่การนิเทศการศึกษาในโรงเรียน (สิทธิชัย เวศสุวรรณ, 2541) เพราะการนิเทศเป็นการหน้าที่ของผู้บริหารร่วมกับครูในการพัฒนาการเรียนการสอนโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารโรงเรียนมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการผลักดันให้การนิเทศภายในบรรลุผลและเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงการเรียนการสอนในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ (จารี มณีศรี, 2542)

การนิเทศภายใน เป็นกระบวนการทำงานร่วมกันอย่างมีระบบของผู้บริหารและบุคลากรในโรงเรียน ในการส่งเสริมและสนับสนุนการปฏิบัติงาน และการจัดการเรียนการสอนของครูให้มีคุณภาพ และประสิทธิภาพ ส่งผลต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอันจะนำมาซึ่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ช่วยในการคัดเลือกอุปกรณ์การสอน ปรับปรุงวิธีสอน และช่วยในการประเมินผลการเรียนการสอน (รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ, 2565) ส่วนการนิเทศแบบมีส่วนร่วม เป็นกระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ ตั้งแต่ต้นจนจบกระบวนการนิเทศ ซึ่งมีเป้าหมายที่จะพัฒนาคุณภาพการศึกษา การนิเทศแบบมีส่วนร่วมเป็นการทำงานอยู่บนพื้นฐานแนวคิดเกี่ยวกับหลักการนิเทศ กศน. หลักการเรียนรู้ร่วมกัน หลักการทำงานเป็นทีม หลักการทำงานอย่างเป็นระบบ และหลักของการพัฒนาที่ยั่งยืน เพื่อพัฒนาคน พัฒนางาน สร้างประสานสัมพันธ์และสร้างขวัญกำลังใจให้กับครู และผู้ปฏิบัติงาน กศน. การนิเทศมีการดำเนินการอย่างเป็นระบบเพื่อพัฒนาครู และผู้ปฏิบัติงาน ให้สามารถจัดกิจกรรม และส่งเสริมให้ภาคีเครือข่ายจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน และผู้รับบริการอย่างมีคุณภาพ (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, 2553)

สำหรับการนิเทศการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย มีหลักการของการทำงานร่วมกันของบุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกระดับตั้งแต่ผู้กำหนดนโยบาย ผู้บริหาร ผู้ปฏิบัติงาน ตลอดจนประชาชน ผู้นำชุมชนและอาสาสมัครในพื้นที่เพื่อที่จะพัฒนาคุณภาพของบุคลากรในหน่วยงานและสถานศึกษาให้มีขวัญและกำลังใจ รู้จักใช้หลักการวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน ทันต่อเหตุการณ์และสถานการณ์ เพื่อนำมาใช้ในการคิดการแก้ปัญหาและพัฒนางานด้วยความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ให้มีประสิทธิภาพ ตรงตามนโยบายจุดหมาย แผนงาน หลักการที่กำหนดไว้ ทั้งนี้โดยผ่านกระบวนการสื่อสารทั้งสองทางบนรากฐานของมนุษย์สัมพันธ์ที่ดีมีแผนงานและความต่อเนื่อง ด้วยเจตคติของการ

พึ่งพาตนเอง ดังนั้นในการนิเทศงานของ กศน. จึงเป็นกระบวนการทำงานร่วมกันของผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องและเครือข่าย เพื่อให้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของ กศน. ได้อย่างมีคุณภาพและภายใต้หลักการประชาธิปไตย (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, 2553)

สภาพการนิเทศภายในสถานศึกษาของสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคามโดยกลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผล ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ดังนี้ 1) งานนิเทศติดตามและพัฒนาระบบบริหาร และกระบวนการเรียนรู้ 2) งานส่งเสริมและพัฒนาระบบการประกันคุณภาพ 3) งานวัดผลและประเมินผลการศึกษา และ 4) งานส่งเสริมและพัฒนาหลักสูตร สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา จากการลงพื้นที่พบว่าประเด็นที่ปัญหาสำคัญ คือ การนิเทศภายในของสถานศึกษายังขาดแบบแผนของการดำเนินงานนิเทศ ที่ส่งผลให้การนิเทศขาดความต่อเนื่องและไม่เป็นไปในแนวทางเดียวกัน ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของการนิเทศภายในสถานศึกษา และการนิเทศที่ยึดติดกับรูปแบบเดิมๆ ที่เน้นการชี้แนะจากผู้บริหารเพียงฝ่ายเดียว มักไม่เอื้อต่อการมีส่วนร่วม การขาดความหลากหลายของวิธีการนิเทศ ขาดการมีส่วนร่วมจากบุคลากรทุกฝ่ายในสถานศึกษา ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร ครู หรือแม้กระทั่งผู้ปกครอง ชุมชน ภาครีเครือข่าย การขาดการมีส่วนร่วมนี้ไม่ได้เป็นเพียงผลลัพธ์ของปัญหาอื่น ๆ เท่านั้น แต่ยังส่งผลให้กระบวนการนิเทศไม่บรรลุตามเป้าหมายอย่างที่เราควรจะเป็น ประกอบกับการขาดบุคลากรตำแหน่ง ศึกษาเทศก์ ผู้ทำหน้าที่นิเทศ แนะนำ ชี้แนะ ให้คำปรึกษา บุคลากรที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่นิเทศภายใน และร่วมกับผู้นิเทศภายใน ดำเนินการนิเทศการจัดกิจกรรมทุกกิจกรรม ในภาพรวมของการดำเนินกิจกรรมในสถานศึกษาว่าเป็นไปตามเป้าหมายหรือไม่ อีกทั้งสถานศึกษามีภารกิจงานหลายด้าน ได้แก่ งานการเรียนรู้ตลอดชีวิต งานการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเอง งานการเรียนรู้เพื่อคุณวุฒิตามระดับ และงานนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ หน่วยงานต้นสังกัด และภาครีเครือข่าย ส่งผลให้กระบวนการนิเทศภายในที่ไม่ได้ลงพื้นที่อย่างจริงจังและมีแบบแผนการนิเทศที่แตกต่างกันในแต่ละสถานศึกษาไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และบุคลากรที่ทำหน้าที่นิเทศยังขาดความเข้าใจในรูปแบบการดำเนินการนิเทศภายใน ดังนั้นจึงมีความต้องการจากบุคลากรทุกฝ่าย ให้มีการพัฒนากระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้ทำหน้าที่นิเทศสามารถนำไปใช้ในการทำงานร่วมกันพัฒนาปรับปรุงการปฏิบัติงานที่มีคุณภาพ ซึ่งจะส่งผลไปถึงคุณภาพของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม สร้างความเข้าใจให้กับบุคลากรมีความตระหนักถึงความสำคัญของการนิเทศและเพิ่มความพึงพอใจของประชาชนกลุ่มเป้าหมายที่รับบริการ ต่อไป (สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม, 2566)

ด้วยความสำคัญและสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ความต้องการจำเป็นของการนิเทศภายในสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม เพื่อนำไปสร้างรูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา ใหม่ประสิทธิภาพในอันที่จะส่งผลให้เกิดความร่วมมือ การส่งเสริม การสนับสนุน และการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนของครู ซึ่งจะส่งผลดีต่อคุณภาพ การบริหารจัดการคุณภาพผู้เรียน นอกจากนั้นการศึกษาค้นคว้า และกระบวนการพัฒนาครั้งนี้ยังเป็นข้อเสนอแนะสำหรับสถานศึกษาอื่นๆ ประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาใหม่ประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

คำถามของวิจัย

1. สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคามอยู่ในระดับใด
2. รูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม ควรเป็นอย่างไร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม

ความสำคัญของการวิจัย

1. ได้ทราบถึงสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคามเพื่อใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคามที่นำไปประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหา และเป็นการพัฒนาระบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม
2. ได้รูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม อันจะเป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม เพื่อนำไปประยุกต์ใช้เป็นเครื่องมือในการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมไปใช้ได้ อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

ขอบเขตของการวิจัย

การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยตามระยะการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาดำรงเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการกำหนดขอบเขตเนื้อหา ได้ 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การวางแผนการนิเทศ 2) การดำเนินการนิเทศ 3) การตรวจสอบและประเมินผล 4) การนำผลการประเมินมาปรับปรุง

2. ขอบเขตด้านประชากร กลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู ในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 321 คน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 10 คน ครู จำนวน 321 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 181 คน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 7 คน และ ครู จำนวน 174 คน ได้มาโดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ให้ได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง

ระยะที่ 2 สร้างและประเมินรูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

1) ศึกษาสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคามที่มีแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) จำนวน 3 แห่ง กลุ่มผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วยผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 3 คน และครูผู้ทำหน้าที่นิเทศภายใน จำนวน 3 คน รวม 6 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2) การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของร่างรูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม จากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 7 คน เลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัด สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิด และทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย ซึ่งได้จากการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีรายละเอียดดังนี้

การศึกษาองค์ประกอบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมศึกษาจาก Glickman et al. (2001), Acheson and Gall (2003), สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (2553), อัญชลี ธรรมะวิธิกุล (2553), สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2556), สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกล (2556), วรณดี สุธาพานิชย์ (2557), สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดชลบุรี (2559), สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562) สรุปได้ว่าองค์ประกอบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม มี 4 องค์ประกอบ คือ 1) การวางแผนการนิเทศ 2) การดำเนินการนิเทศ 3) การตรวจสอบและประเมินผล 4) การนำผลการประเมินมาปรับปรุง

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัยการพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของ
สถานศึกษาสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม

นิยามศัพท์เฉพาะ

รูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม หมายถึง แบบแผน กรอบความคิดทางด้านหลักการ วิธีการดำเนินงาน ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานนิเทศภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม ระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ และบรรลุตามวัตถุประสงค์ โดยมีองค์ประกอบประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) วิธีดำเนินการ 4) การประเมิน และ 5) เงื่อนไขความสำเร็จ

การนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม หมายถึง กิจกรรมหรือกระบวนการทำงานร่วมกันของผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศในทุกขั้นตอนการนิเทศ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยใช้หลักการนิเทศ ได้แก่ การวางแผนการนิเทศ การดำเนินการนิเทศ การตรวจสอบและประเมินผล และการนำผลการประเมินมาปรับปรุง

การวางแผนการนิเทศ หมายถึง สถานศึกษามีการวางแผนการนิเทศโดยมีการการวิเคราะห์สภาพปัญหา ความต้องการ จากบุคลากรเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การเตรียมการวางแผนการนิเทศจากการมีส่วนร่วมทุกฝ่าย การจัดทำแผนโครงการนิเทศภายในโดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วม การประสานบุคลากรและหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การตรวจสอบการวางแผนการนิเทศและปรับปรุงทั้งก่อน ระหว่าง และหลังดำเนินการ และการกำกับติดตามการวางแผนนิเทศภายในอย่างต่อเนื่อง

การดำเนินการนิเทศ หมายถึง สถานศึกษามีการดำเนินการนิเทศโดย การร่วมกำหนดนัดหมายวันเวลาที่นิเทศ ประชุมชี้แจงและมอบหมายภารกิจการนิเทศ ดำเนินการนิเทศตามขั้นตอนตามวิธีการและกิจกรรมที่กำหนดไว้ ผู้นิเทศบันทึกผลการนิเทศพร้อมข้อเสนอแนะ และผู้รับการนิเทศดำเนินการแก้ไขปรับปรุงและรายงาน

การตรวจสอบและประเมินผล หมายถึง สถานศึกษามีการตรวจสอบและประเมินผลโดยการแต่งตั้งคณะกรรมการติดตามและประเมินผลฯ ดำเนินการการประชุมคณะกรรมการฯ รวบรวมข้อมูลด้านการดำเนินการนิเทศและผลที่ได้จากการนิเทศ เปรียบเทียบผลที่ได้เพื่อประเมินความสำเร็จของการนิเทศ หาแนวทางและวิธีพัฒนาให้มีคุณภาพที่ดีขึ้น และ

การนำผลการประเมินมาปรับปรุง หมายถึง สถานศึกษามีการนำผลการประเมินมาปรับปรุงโดยการกำหนดวันเวลาในการประชุม ผู้นิเทศตรวจสอบแบบนิเทศของผู้รับการนิเทศ และสรุปข้อมูลประชุมผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการนิเทศตามกำหนดโดยนำปัญหาข้อเสนอแนะมาวิเคราะห์ข้อมูลและหาแนวทางแก้ไข บันทึกผลการประชุมและแนวทางการแก้ไขอย่างเป็นระบบ และนำผลการประชุมและแนวทางที่ได้ไปใช้ในการพัฒนาต่อไป

สภาพปัจจุบัน หมายถึง ระดับปฏิบัติการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม ซึ่งได้จากการสำรวจความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครู ด้วยแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

สภาพที่พึงประสงค์ หมายถึง ระดับความต้องการปฏิบัติการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม ซึ่งได้จากการสำรวจความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครู ด้วยแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

สถานศึกษา หมายถึง ศูนย์การศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 13 ศูนย์

ขนาดสถานศึกษา หมายถึง ขนาดของศูนย์การศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม โดยแบ่งเป็น 4 ขนาด คือ 1) ขนาดเล็ก หมายถึง สถานศึกษาที่มีผู้เรียนน้อยกว่า 301 คน 2) ขนาดกลาง หมายถึง สถานศึกษาที่มีผู้เรียนตั้งแต่ 301 - 1,000 คน 3) ขนาดใหญ่ หมายถึง สถานศึกษาที่มีผู้เรียนตั้งแต่ 1,001 - 2,000 คน และ 4) ขนาดใหญ่พิเศษ หมายถึง สถานศึกษาที่มีผู้เรียนตั้งแต่ 2,001 คนขึ้นไป

ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารกลุ่มอำนวยการ และกลุ่มจัดการเรียนรู้ ในสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอ ในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม

ครู หมายถึง ข้าราชการ ผู้สอนในศูนย์การเรียนรู้ (ศกร.) อาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียน และศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ผู้ที่ทำหน้าที่จัดกิจกรรมการเรียนการสอนและส่งเสริมสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามภารกิจของสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม

ครูผู้ทำหน้าที่นิเทศภายใน หมายถึง ผู้ที่ได้รับมอบหมายจากผู้บริหารสถานศึกษาให้เป็นผู้ดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษารัฐจังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยนำเสนอตามลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. การบริหารการศึกษา
2. การบริหารสถานศึกษา
3. การนิเทศภายใน
4. จุดมุ่งหมายของการนิเทศงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.)
5. การมีส่วนร่วม
6. การนิเทศแบบมีส่วนร่วม
7. รูปแบบและการพัฒนารูปแบบ
8. วงจรคุณภาพเต็มมิ่ง (PDCA)
9. ความต้องการจำเป็น
10. บริบทของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษารัฐจังหวัดมหาสารคาม
11. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
  - 11.1 งานวิจัยในประเทศ
  - 11.2 งานวิจัยต่างประเทศ

การบริหารการศึกษา

1. ความหมายของการบริหารการศึกษา

การบริหารการศึกษา มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้นิยามไว้หลากหลาย ดังต่อไปนี้
 สุธรรม ธรรมทัศนานนท์ (2554) ได้ให้ความหมายของการบริหารการศึกษา หมายถึง การดำเนินงานของกลุ่มบุคคล เพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพทั้งความรู้ความสามารถและความเป็นคนดี ที่หมายถึงการดำเนินงานของกลุ่มบุคคล ซึ่งอาจเป็นการดำเนินงานของครูใหญ่ร่วมกับครูน้อยในโรงเรียนหรือการบริว่กับอาจารย์ในมหาวิทยาลัย กลุ่มบุคคลเหล่านี้ต่างร่วมมือกันพัฒนาคนให้มีคุณภาพทั้งสััน การพัฒนาคนให้มีคุณภาพได้นั้นจะต้องมีการดำเนินการในการเรียนการสอน การจัดกิจกรรม การวัดผล การจัดอาคารสถานที่ และพัสดุครุภัณฑ์ การสรรหาบุคคลเข้ามาทำการสอนใน

สถานบันการศึกษา การปกครองนักเรียนเพื่อให้นักเรียนเป็นคนดีมีวินัยและอื่น ๆ ซึ่งการดำเนินการเหล่านี้เรียกว่า “ภารกิจทางการบริหารการศึกษา” หรือ “งานบริหารการศึกษา” นั่นเอง

ปรียาพร วงศ์อนุตโรจน์ (2555) ได้ให้ความหมายของการบริหารการศึกษา หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปร่วมมือกันดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างหนึ่งอย่างใดหรือหลายอย่างที่บุคคลร่วมกันกำหนด โดยใช้กระบวนการอย่างมีระบบ

สัมมา รณิษฐ์ (2560) ได้ให้ความหมายของการบริหารการศึกษา หมายถึง กระบวนการบริหาร จัดการสถานศึกษาที่ผู้บริหารดำเนินกิจกรรมหรือกระบวนการต่าง ๆ ที่มีความร่วมมือของผู้บริหาร และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา โดยมีการวางแผน การวินิจฉัยสั่งการ การควบคุม และการจัดการ เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพ มีความรู้ ความสามารถและมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามเจตนารมณ์ของการศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ (2563) ได้ให้ความหมายของการบริหารการศึกษา หมายถึง การดำเนินงาน โดยมุ่งหวังให้ส่งผลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อคุณภาพของนักเรียนในระบบของการบริหาร สถานศึกษา ผู้บริหาร คือ กลไกสำคัญที่จะทำให้การดำเนินงานของสถานศึกษามีประสิทธิภาพ และ สามารถพัฒนาผู้เรียนได้ การบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพย่อมเอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน และส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียน กระบวนการบริหารจึงต้องมีการใช้แผนเป็นเครื่องมือในการ บริหารงาน โดยแผนนั้นเกิดจากการวางแผนแบบมีส่วนร่วม มีเป้าหมายที่ชัดเจน สอดคล้องกับสภาพ ของสถานศึกษา และมีการประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ

สรุปได้ว่า การบริหารการศึกษา หมายถึง การดำเนินงานของกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาทั้งในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับอุดมศึกษา รวมไปถึงผู้เกี่ยวข้องกับการศึกษาระดับกรม ระดับกระทรวงศึกษาธิการ โดยมีเป้าหมายร่วมกันคือ การพัฒนาคนในสังคมทุกด้าน ทั้งด้านสติปัญญา จิตใจ และร่างกาย ให้มีคุณภาพโดยผ่านกระบวนการทางการศึกษาเพื่อให้ผลผลิตสามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุข

2. ความสำคัญของการบริหารการศึกษา

นักวิชาการ นักการศึกษา ได้เสนอความสำคัญของการบริหารการศึกษา ดังต่อไปนี้
ดิเรก วรรณเศียร (2548) ได้เสนอความสำคัญของการบริหารการศึกษาไว้ว่าการบริหารเป็นกิจกรรมที่สำคัญต่อการดำรงอยู่อย่างยั่งยืน เป็นศาสตร์ที่ต้องศึกษา และนำไปปฏิบัติตามหลักวิชาอย่างมีศิลปะ ปัจจุบันสภาพทั่วไปในสังคมมีความซับซ้อน การที่ผู้บริหารจะนำพาองค์กรให้ก้าวไปสู่ความสำเร็จไม่ใช่เรื่องง่าย การบริหารจัดการที่ดีจึงต้องมีทักษะทางการบริหารในระดับสูงและขณะเดียวกันก็ต้องเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของการบริหารอย่างชัดเจน

สันติ บุญภิรมย์ (2552) ได้เสนอความสำคัญของการบริหารการศึกษาไว้ว่าการบริหารการศึกษาช่วยให้การจัดการศึกษาเป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่มุ่งพัฒนาคนให้

สมบูรณ์ทุกด้าน พร้อมทั้งการบริหารการศึกษาที่มีกิจกรรมในการตรวจสอบการดำเนินงานให้เป็นไปตามหลักวิชาการ และการบริหารการศึกษาได้หมายความรวมถึงการบำรุงขวัญและกำลังใจแก่ผู้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานโดยทั่วกันและเป็นธรรม

ครุฑิต มัลลียงศ์ (2560) ได้เสนอความสำคัญของการบริหารการศึกษา ไว้ว่า การบริหารการศึกษามีความสำคัญมาก เนื่องจากการศึกษาจะส่งผลให้คนในประเทศจะดีหรือเลว จะทำให้คนในประเทศแข่งขันกับคนในประเทศอื่น ๆ ได้ดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับการบริหารการศึกษา สรุปได้ว่า การบริหารการศึกษามีความสำคัญต่อการดำเนินกิจกรรมขององค์กรที่จัดการศึกษาให้มุ่งไปสู่เป้าหมายอย่างมีระบบ ทำให้ผู้บริหารมองเห็นภาพรวมในการบริหารลดปัญหาและความซ้ำซ้อนของงาน พร้อมทั้งกระจายหน้าที่ให้สมาชิกได้ใช้ศักยภาพเต็มที่เพื่อให้องค์กรมีความก้าวหน้าและบรรลุตามเป้าหมายที่ได้วางไว้

การบริหารสถานศึกษา

1. ความหมายของการบริหารสถานศึกษา

นักวิชาการ นักการศึกษา ได้ให้ความหมายของการบริหารสถานศึกษาไว้ดังต่อไปนี้ สุธรรม ธรรมทัศนานนท์ (2554) ได้ให้ความหมายว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการทางานให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือของบุคคลและกลุ่ม ผู้บริหารเป็นผู้ที่ต้องรับผิดชอบต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวของงานที่เกิดขึ้น รวมทั้งการบริหารยังถือเป็นศาสตร์ที่มีวิทยาการที่สามารถเรียนรู้ได้ และเป็นทั้งศิลป์ที่มีลักษณะเกี่ยวกับการปฏิบัติ การประยุกต์ศาสตร์ต่าง ๆ เพื่อมาใช้ในการบริหาร

กาญจน์ เรืองมนตรี และธรินธร นามวรรณ (2554) ได้ให้ความหมายของการบริหารสถานศึกษา หมายถึง การบริหารกิจการทุกชนิดในสถานศึกษาหรือโรงเรียนที่เกี่ยวกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดี และมีประสิทธิภาพที่สุด

จอมพงศ์ มงคลวนิช (2556) ได้ให้ความหมายของ การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การดำเนินการของกลุ่มบุคคล ซึ่งอาจเป็นการดำเนินงานของผู้บริหารร่วมกับครูหรือบุคลากรในโรงเรียน อธิการบดีหรือผู้บริหารร่วมกับอาจารย์ในมหาวิทยาลัย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการร่วมกับอธิบดีกรมต่าง ๆ และครูอาจารย์ในสถาบันการศึกษาต่าง ๆ และกลุ่มบุคคลเหล่านี้ต่างร่วมมือกันพัฒนาคนให้มีคุณภาพทั้งสิ้น

Good and Merkel (1973) ได้ให้ความหมายของการบริหารสถานศึกษา หมายถึง การสั่งการการควบคุมดูแลงานและการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นภาระหน้าที่ของสถานศึกษา เพื่อให้การปฏิบัติงานเหล่านั้นนำไปสู่ความสัมฤทธิ์ผลในการจัดการศึกษาให้ตรงเป้าหมายทุกประการ

สรุปได้ว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การบริหารจัดการการดำเนินงานทั้ง 4 ฝ่าย ในสถานศึกษา คือ งานวิชาการ งบประมาณ บุคคล และบริหารทั่วไป โดยงานเหล่านี้เป็นหน้าที่ของผู้บริหารที่จะต้องสั่งการ ควบคุมดูแลการดำเนินงานของสมาชิกในองค์กร เพื่อให้เอื้อประโยชน์ต่อกระบวนการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิผลและประสิทธิภาพ

2. ความสำคัญของการบริหารสถานศึกษา

นักวิชาการ นักการศึกษา ได้เสนอความสำคัญของการบริหารสถานศึกษาไว้ ดังต่อไปนี้
สมคิด บางโม (2544) ได้เสนอความสำคัญของการบริหารสถานศึกษาไว้ว่าเป็นแหล่งพัฒนาประชากรของประเทศสำคัญยิ่งเนื่องมาจากว่าสถานศึกษาเป็นหน่วยงานที่ใช้คน เงิน วัสดุ อุปกรณ์ จำนวนมาก เพื่อใช้ในการพัฒนาคนหากการพัฒนาในสถานศึกษาขาดประสิทธิภาพ ผลผลิตของสถานศึกษาคือนักเรียนที่สำเร็จออกไปย่อมมีประสิทธิภาพต่ำ ซึ่งส่งผลไปถึงการพัฒนาประเทศย่อมจะล่าช้าตามไปด้วย

จันทรานี สงวนนาม (2551) ได้เสนอความสำคัญของการบริหารสถานศึกษาไว้ว่าการบริหารสถานศึกษาเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ เพราะเป็นเรื่องเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของบุคคลในองค์กรที่มุ่งไปสู่ความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพตามเป้าหมาย เพื่อความมีประสิทธิภาพขององค์กร

ครุฑิต มาลัยวงศ์ (2560) ได้เสนอความสำคัญของการบริหารการศึกษาไว้ว่าการบริหารการศึกษามีความสำคัญมาก เนื่องจากการศึกษาจะส่งผลให้คนในประเทศจะดีหรือเลว จะทำให้คนในประเทศแข่งขันกับคนในประเทศอื่น ๆ ได้ดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับการบริหารการศึกษา

สรุปได้ว่า ความสำคัญของการบริหารสถานศึกษา เป็นเรื่องที่มีความสำคัญต่อกระบวนการจัดการศึกษา เพราะการบริหารสถานศึกษาเป็นการบริหารจัดการแหล่งบ่มเพาะความรู้ ประสบการณ์ของเยาวชน ผู้บริหารต้องใช้คน เงิน วัสดุ อุปกรณ์ ในการจัดการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล เป็นไปเพื่อให้แก่นักเรียนมีคุณภาพตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

3. ขอบข่ายของการบริหารสถานศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ (2551) ได้เสนอขอบข่ายของการบริหารสถานศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 39 และกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาโดยตรง ดังนั้นสถานศึกษาจึงได้กำหนดขอบข่ายและภารกิจการบริหารสถานศึกษาโดยกำหนดขอบข่ายการบริหารงานของสถานศึกษาไว้ 4 ด้าน ดังนี้

1. การบริหารงานวิชาการ

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ว่า งานวิชาการเป็นงานหลักของสถานศึกษาที่มุ่งเน้นให้มีการกระจายอำนาจในการ

บริหารจัดการไปให้กับสถานศึกษาให้มากที่สุด ด้วยเจตนารมณ์ที่จะให้สถานศึกษาดำเนินการได้โดยอิสระ คล่องตัว รวดเร็วสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหาร และการจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยขอขยายและภารกิจงานตามที่กำหนดในกฎกระทรวงฯ ดังนี้

หลักสูตรท้องถิ่น

1.1 การพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระ

1.2 การวางแผนงานด้านวิชาการ

1.3 การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา

1.4 การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา

1.5 การพัฒนากระบวนการเรียนรู้

1.6 การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน

1.7 การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา

1.8 การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้

1.9 การนิเทศการศึกษา

1.10 การแนะแนว

1.11 การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา

1.12 การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ

1.13 การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและ

องค์กรอื่น

1.14 การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวย องค์กร

หน่วยงานสถานประกอบการและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

1.15 การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของ

สถานศึกษา

1.16 การคัดเลือกหนังสือ แบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา

1.17 การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

2. การบริหารงานงบประมาณ

เพื่อให้สถานศึกษามุ่งเน้นความเป็นอิสระในการบริหารจัดการ มีความคล่องตัว

โปร่งใส ตรวจสอบได้ ยึดหลักการบริหาร มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์และบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน ให้มีการจัดให้มีการจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของสถานศึกษา ส่งผลให้เกิดคุณภาพที่ดีต่อผู้เรียน โดยมีขอขยายและภารกิจ ดังนี้

- 2.1 การจัดทำแผนงบประมาณและคำขอตั้งงบประมาณเพื่อเสนอต่อ
ปลัดกระทรวงศึกษาธิการหรือเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน แล้วแต่กรณี
- 2.2 การจัดทำแผนปฏิบัติการใช้จ่ายเงินตามที่ได้รับจัดสรรงบประมาณจาก
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยตรง
- 2.3 การอนุมัติการใช้จ่ายงบประมาณที่ได้รับจัดสรร
- 2.4 การขอโอนและการขอเปลี่ยนแปลงงบประมาณ
- 2.5 การรายงานผลการเบิกจ่ายงบประมาณ
- 2.6 การตรวจสอบติดตามและรายงานการใช้งบประมาณ
- 2.7 การตรวจสอบติดตามและรายงานการใช้ผลผลิตจากงบประมาณ
- 2.8 การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา
- 2.9 การปฏิบัติงานอื่นใดตามที่ได้รับมอบหมายเกี่ยวกับกองทุนเพื่อการศึกษา
- 2.10 การบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษา
- 2.11 การวางแผนพัสดุ
- 2.12 การกำหนดรูปแบบรายการ หรือคุณลักษณะเฉพาะของครุภัณฑ์หรือ
สิ่งก่อสร้างที่ใช้เงินงบประมาณเพื่อเสนอต่อปลัดกระทรวงศึกษาธิการหรือเลขาธิการคณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐานแล้วแต่กรณี
- 2.13 การพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการจัดทำและจัดหาพัสดุ
- 2.14 การจัดหาพัสดุ
- 2.15 การควบคุมดูแล บำรุงรักษาและจำหน่ายพัสดุ
- 2.16 การจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สิน
- 2.17 การเบิกเงินจากคลัง
- 2.18 การรับเงิน การเก็บรักษาเงิน และการจ่ายเงิน
- 2.19 การนำเงินส่งคลัง
- 2.20 การจัดทำบัญชีการเงิน
- 2.21 การจัดทำรายงานทางการเงินและงบการเงิน
- 2.22 การจัดทำหรือจัดหาแบบพิมพ์บัญชี ทะเบียน และรายงาน

3. การบริหารงานบุคคล

เป็นภารกิจที่มุ่งส่งเสริมให้สถานศึกษาสามารถปฏิบัติงานเพื่อตอบสนองภารกิจของ
สถานศึกษา ทั้งนี้เพื่อดำเนินการด้านการบริหารงานบุคคลให้เกิดความคล่องตัวอิสระ ภายใต้
กฎระเบียบเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาได้รับการพัฒนามี

ความรู้ ความสามารถ มีขวัญกำลังใจได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ มีความมั่นคง และก้าวหน้าในวิชาชีพที่จะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยขอบข่ายและภารกิจมีดังนี้

- 3.1 การวางแผนอัตรากำลัง
- 3.2 การจัดสรรอัตรากำลังข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
- 3.3 การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง
- 3.4 การเปลี่ยนตำแหน่งให้สูงขึ้น การย้ายข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
- 3.5 การดำเนินการเกี่ยวกับการเลื่อนขั้นเงินเดือน
- 3.6 การลาทุกประเภท
- 3.7 การประเมินผลการปฏิบัติงาน
- 3.8 การดำเนินการทางวินัยและการลงโทษ
- 3.9 การสั่งพักราชการและการสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน
- 3.10 การรายงานการดำเนินการทางวินัยและการลงโทษ
- 3.11 การอุทธรณ์และการร้องทุกข์
- 3.12 การออกจากราชการ
- 3.13 การจัดระบบและการจัดทำทะเบียนประวัติ
- 3.14 การจัดทำบัญชีรายชื่อและให้ความเห็นเกี่ยวกับการเสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์
- 3.15 การส่งเสริมการประเมินวิทยฐานะข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
- 3.16 การส่งเสริมและยกย่องเชิดชูเกียรติ
- 3.17 การส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณวิชาชีพ
- 3.18 การส่งเสริมวินัย คุณธรรม และจริยธรรมสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
- 3.19 การริเริ่มส่งเสริมการขอรับใบอนุญาต
- 3.20 การพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาการดำเนินการที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยกฏนั้น

4. การบริหารงานทั่วไป

เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบบริหารองค์กร ให้บริการบริหารงานอื่น ๆ บรรลุตามมาตรฐานคุณภาพและเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยมีบทบาทหลักในการประสานส่งเสริมสนับสนุนและอำนวยความสะดวกอย่างเหมาะสม ส่งเสริมให้การบริหาร และการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

ตามหลักการบริหารงาน ที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของงานเป็นหลัก โดยทั้งนี้ให้เน้นความโปร่งใส ความรับผิดชอบ จัดการศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยมีขอบข่ายภารกิจ ดังนี้

- 4.1 การพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ
- 4.2 การประสานงานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา
- 4.3 การวางแผนการบริหารงานการศึกษา
- 4.4 งานวิจัยเพื่อพัฒนานโยบายและแผน
- 4.5 การจัดระบบการบริหารและพัฒนาองค์กร
- 4.6 การพัฒนามาตรฐานการปฏิบัติงาน
- 4.7 งานเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
- 4.8 การดำเนินงานธุรการ
- 4.9 การดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม
- 4.10 การจัดทำสำมะโนผู้เรียน
- 4.11 การรับนักเรียน
- 4.12 การเสนอความเห็นเกี่ยวกับเรื่องการจัดตั้ง ยุบ รวม หรือเลิกสถานศึกษา
- 4.13 การประสานการจัดการศึกษาในระบบ นอกระบบและตามอัธยาศัย
- 4.14 การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา
- 4.15 การทัศนศึกษา
- 4.16 งานกิจการนักเรียน
- 4.17 การประชาสัมพันธ์งานการศึกษา
- 4.18 การส่งเสริม สนับสนุนและประสานการจัดการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กรหน่วยงานและสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา
- 4.19 งานประสานราชการกับส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น
- 4.20 การรายงานผลการปฏิบัติงาน
- 4.21 การจัดระบบการควบคุมภายในหน่วยงาน
- 4.22 แนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการลงโทษนักเรียน

สรุปได้ว่า ขอบข่ายการบริหารสถานศึกษา แบ่งออกเป็นงานหลัก 4 งาน ได้แก่ วิชาการเป็นส่วนสำคัญของสถานศึกษาทำหน้าที่เกี่ยวกับคุณภาพของสถานศึกษา งบประมาณ จัดสรรผลประโยชน์เพื่อการศึกษา งานบุคคล เป็นส่วนของการบริหารคนให้สนองงานตามภารกิจ และบริหารทั่วไป เป็นส่วนสนับสนุนให้การจัดการศึกษาเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและบรรลุวัตถุประสงค์ งานหลักดังกล่าวเป็นสิ่งจำเป็นที่ผู้บริหารต้องดำเนินการบริหารจัดการเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดแก่สถานศึกษา

การนิเทศภายใน

1. ความหมายของการนิเทศภายใน

การนิเทศภายในมีความหมายกว้างขวางและแตกต่างกันไปตามความรู้ ประสบการณ์ และทักษะของแต่ละของแต่ละบุคคลซึ่งมีผู้อธิบายความหมายของการนิเทศภายในไว้ดังนี้

กรองทอง จิตรเดชากุล (2550) ได้ให้ความหมายของการนิเทศภายในสถานศึกษาว่าการนิเทศภายในสถานศึกษาเป็นการปฏิบัติงานกันระหว่างผู้บริหารกับครูผู้สอนในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบต่อเนื่อง ในการปรับปรุงแก้ไข พัฒนาการปฏิบัติงานของครูผู้สอนให้มีประสิทธิภาพและส่งผลให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาทุก ๆ ด้าน และบรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์ (2551) ได้กล่าวว่า การนิเทศภายในหมายถึง กระบวนการ กระตุ้นและช่วยเหลือครูให้รู้จักช่วยตนเอง เพื่อพัฒนาการสอน การนิเทศที่จัดให้โรงเรียนควรเป็นการอำนวยความสะดวกในสภาวะการณ์ที่เหมาะสมในการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนของนักเรียน และครูอาจารย์

สุรศักดิ์ ปาเฮ (2555) ได้กล่าวว่า การนิเทศภายในเป็นการนิเทศโดยบุคลากรในโรงเรียน ทั้งผู้บริหารและครูฝ่ายปฏิบัติการสอนในลักษณะของปฏิสัมพันธ์เชิงสร้างสรรค์ของบุคลากรทุกฝ่าย มีลักษณะของการทำงานเป็นกระบวนการมีระบบขั้นตอน เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการศึกษา และการเรียนการสอน

วัชรรา เล่าเรียนดี (2556) ได้ให้ความหมายของการนิเทศภายในไว้ว่า เป็นกระบวนการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างผู้ให้การนิเทศหรือผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ เพื่อที่จะพัฒนาหรือปรับปรุงคุณภาพการจัดการศึกษาและการจัดการเรียนการสอนของครูเพื่อให้ได้มาซึ่งประสิทธิภาพในการเรียนของนักเรียน

รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2557) ได้กล่าวว่า การนิเทศภายใน เป็นกระบวนการในการปฏิบัติงานทางการศึกษาที่ผู้บริหารโรงเรียน และบุคลากรภายในโรงเรียนร่วมมือกันจัดขึ้นเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอน อันจะนำมาซึ่งสัมฤทธิ์ผลในการเรียนของนักเรียน โดยบุคลากรในโรงเรียนรวมถึงเป็นการพัฒนาความก้าวหน้าของครู

สรุปได้ว่า การนิเทศภายในโรงเรียนเป็นกระบวนการการทำงานร่วมกันระหว่างผู้บริหารกับครูผู้สอนในสถานศึกษา การนิเทศการศึกษาจึงเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารจัดการ โดยมีเป้าหมายเพื่อการปรับปรุง แก้ไขและพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนของครูผู้สอนให้มีประสิทธิภาพ และตรงตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ อย่างมีประสิทธิภาพและสัมฤทธิ์ผล อันจะส่งผลให้นักเรียนมีคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

2. ความสำคัญของการนิเทศภายใน

สุรศักดิ์ ปาเฮ (2555) ให้ความสำคัญของการนิเทศภายในไว้ดังต่อไปนี้

1. พัฒนาคณ เป็นการทำให้นโยบายช่วยเหลือเมื่อมีนิเทศแล้วบุคลากรภายในโรงเรียนได้รับความรู้และความสามารถในการปฏิบัติงาน
2. พัฒนางาน เป็นการสร้างสรรค์วิธีการทำงานของบุคลากรในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
3. ประสานสัมพันธ์ เป็นการร่วมมือ สร้างความเข้าใจในการทำงานร่วมกัน
4. สร้างขวัญและกำลังใจ เป็นการสร้างความมั่นใจ ความสบายใจและมีกำลังใจในการทำงาน

กรรองทอง จิระเดชากุล (2550) กล่าวว่า การนิเทศภายในสถานศึกษาเป็นกิจกรรมที่สำคัญอย่างหนึ่งในการสนับสนุนการเรียนการสอนภายในสถานศึกษาให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ คุณภาพการศึกษาจะประสบผลสำเร็จตามเป้าประสงค์มากหรือน้อย ส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับนิเทศภายในสถานศึกษา ซึ่งความจำเป็นของการนิเทศภายในสถานศึกษา มีดังนี้

1. เพื่อปรับปรุงคุณภาพของการจัดการศึกษาให้ได้มาตรฐานใกล้เคียงกัน
2. ปริมาณศึกษานิเทศก์ไม่เพียงพอกับความต้องการของครูและสถานศึกษา
3. บุคลากรภายในสถานศึกษา มีความรู้ความสามารถ มีความคุ้นเคยและใกล้ชิด
4. บรรยากาศในการนิเทศมีความเป็นกันเอง และสามารถปฏิบัติงานนิเทศได้

ปัญหา

อย่างต่อเนื่อง

รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2557) ได้ให้ทัศนะความจำเป็นของการนิเทศนิเทศภายในสถานศึกษา ดังนี้

1. ศึกษานิเทศก์มีจำนวนจำกัด ไม่สามารถนิเทศได้อย่างทั่วถึงและเจาะลึกถึงการเรียนการสอนในห้องเรียน
2. ศึกษานิเทศก์ไม่เพียงพอให้ครบตามสาขาในวิชาชีพความชำนาญ ความรู้
3. การนิเทศภายในสถานศึกษา เป็นการให้ทรัพยากรในสถานศึกษาให้เกิดประโยชน์สูงสุด เป็นการพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพการศึกษาอีกด้วย
4. การนิเทศการศึกษาจะสร้างความใกล้ชิดคุ้นเคยกันเกิดสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน
5. การประสานในสถานศึกษาจะมีความสะดวกและมีการประชาสัมพันธ์กันอย่างทั่วถึง

สันติ บุญภิรมย์ (2552) กล่าวถึงความจำเป็นของการนิเทศภายในสถานศึกษาว่าเมื่อสภาพของสังคมมีการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ สถานศึกษามีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการ

เปลี่ยนแปลงตาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเปลี่ยนแปลงทางด้านวิชา เนื้อหาสาระ เนื่องด้วยวิชาการเป็น การให้ความรู้ความเข้าใจและทักษะที่ผู้เรียนใช้เป็นทุนที่ได้สะสมไว้เมื่ออยู่ในวัยเรียน หากทุนในวัย เรียนไม่สามารถนำมาใช้ได้ เมื่อคราวจำเป็นในการดำเนินชีวิต ความล้มเหลวก็จะเกิดขึ้นแก่บุคคลนั้น บุคคลในเขตบริการทางการศึกษาของสถานศึกษานั้น สถานศึกษาก็จะประสบกับปัญหาการขาดความ เชื่อมั่นอย่างรุนแรง หากไม่มีการพัฒนาปรับปรุงงานวิชาการของตนเอง

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553) กล่าวถึงความจำเป็นของการนิเทศภายใน สถานศึกษาไว้ดังนี้

1. ศึกษาวิเคราะห์มีจำนวนจำกัด ไม่สามารถนิเทศได้อย่างทั่วถึง และเจาะลึกถึง การเรียนการสอนในห้องเรียน มีการขยายตัวในด้านจำนวนสถานศึกษาและขนาดของสถานศึกษา
2. การศึกษาด้านอาชีวศึกษา มีความหลากหลายในวิชาชีพความชำนาญความรู้ เฉพาะสาขา ทั้งทฤษฎีและปฏิบัติ การจัดศึกษานิเทศก์ให้ครบตามสาขาและเพียงพอจึงเป็นสิ่งที่ทำได้ จำกัด
3. การนิเทศภายในสถานศึกษา เป็นการใช้ทรัพยากรในสถานศึกษาให้เกิด ประโยชน์สูงสุด ซึ่งบุคลากรมีจำนวนมากและความชำนาญในสาขา เป็นการพัฒนาและปรับปรุง คุณภาพด้วย
4. การนิเทศภายในสถานศึกษาศึกษาก็จะได้สร้างความใกล้ชิด ความคุ้นเคยกัน และการทำงานร่วมกันมีความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน เกิดสัมพันธภาพที่ดีต่อกันในการทำงาน
5. การประสานในสถานศึกษาจะสะดวกเพราะความคุ้นเคยกัน มีการ ประชาสัมพันธ์งานได้ทั่วถึง

จากแนวคิดดังกล่าวสรุปได้ว่า การนิเทศภายในเป็นการพัฒนาคนให้มีความรู้ มี ความคิดสร้างสรรค์ รู้จักวิธีการกระทำและเกิดความร่วมมือในการปฏิบัติงานทำให้การจัดการเรียน การสอนและการพัฒนางานของโรงเรียนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

3. บทบาทและหน้าที่ของผู้ที่เกี่ยวข้องในการนิเทศภายในงานบริหารการศึกษามีเป้าหมาย สำคัญ อยู่ที่คุณภาพของผู้เรียน ซึ่งเป็นผลผลิตของการจัดการศึกษา ในการบริหารการศึกษาผู้บริหาร จึงจำเป็นต้องทำงานสองอย่าง คือ งานบริหารและงานนิเทศ ซึ่งในปัจจุบันนี้ผู้บริหารมีบทบาทในการ นิเทศมากโดยเฉพาะการนิเทศภายในสถานศึกษาของตนเอง

Beach and Reinhartz (2000) กล่าวว่า ผู้ทำหน้าที่นิเทศทางการศึกษานั้นมี หลากหลายตำแหน่ง ขึ้นอยู่กับโครงสร้างของแต่ละหน่วยงาน อาทิ ศึกษาวิเคราะห์ ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้างานวิชาการ หัวหน้าสายชั้น เฉพาะเรื่องซึ่งแม้จะมีตำแหน่งที่แตกต่างกันแต่ในฐานะผู้นิเทศจะ มีบทบาทดังนี้

1. บทบาทในการเป็นผู้นำ ผู้นิเทศจะต้องเป็นผู้นำ สามารถชักจูงโน้มน้าวทำงานร่วมกับครู ให้ครูปรับปรุงรูปแบบวิธีการสอน เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์

2. บทบาทนักวางแผน เป็นบทบาทที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดแนวทางการดำเนินงาน

3. บทบาทผู้อำนวยการความสะดวก ผู้นิเทศมีหน้าที่อำนวยความสะดวก และสนับสนุนครูในทุกด้าน ซึ่งแต่ละคนจะมีความจำเป็นความสามารถและความต้องการที่แตกต่างกัน

4. บทบาทนักประเมิน ผู้นิเทศต้องมีความสามารถในการประเมินการสอนโดยประเมินความก้าวหน้าเป็นระยะร่วมกับการให้คำแนะนำช่วยเหลือครูในการพัฒนาการเรียนการสอน

5. บทบาทผู้จูงใจ ผู้นิเทศต้องสามารถจูงใจผู้อื่นและพัฒนาด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้ครูมีเจตคติที่ดี และมีความปรารถนาที่จะพัฒนาการเรียนการสอน

6. บทบาทนักสื่อสาร ผู้นิเทศต้องเป็นผู้สื่อสารที่ดี สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยผ่านการฟังและการตอบสนอง สามารถสื่อความคิด ข้อมูลสารสนเทศไปสู่ครูได้เป็นอย่างดี

7. บทบาทผู้นำการเปลี่ยนแปลง ผู้นิเทศต้องเป็นผู้ริเริ่มและเสริมพลังเพื่อนำสถานศึกษาไปสู่การเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านหลักสูตร วิธีการเรียนการสอน

8. บทบาทพี่เลี้ยง ผู้นิเทศควรมีทักษะของพี่เลี้ยง โดยการใช้วิธีการต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนช่วยเหลือครูทั้งด้านความรู้ การปฏิบัติหน้าที่ การให้ผลสะท้อนกลับและสนับสนุนครูเพื่อทำการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอน

กรອງทอง จิระเดชากุล (2550) กล่าวถึงบทบาทของผู้นิเทศในสถานศึกษาว่า บุคลากรการนิเทศ หมายถึง ผู้บริหารและคณะกรรมการการนิเทศของสถานแต่ละแห่ง มีบทบาทและภารกิจสำคัญ ดังนี้

1. บทบาทในการส่งเสริมและจัดให้มีการนิเทศภายในโรงเรียน พัฒนาตนเองสามารถดำเนินงานตามนโยบายได้อย่างถูกต้องทำหน้าที่นิเทศภายในโรงเรียนได้อย่างสมบูรณ์

2. บทบาทในการใช้นวัตกรรมเทคโนโลยี เพื่อพัฒนาศักยภาพครู โดยเฉพาะการจัดการเรียนรู้ให้ดีขึ้น ส่งเสริมให้มีการใช้นวัตกรรม

3. บทบาทในการจัดประชุมอบรมในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การประชุมปฏิบัติการ การสัมมนา การอภิปรายกลุ่ม ทั้งยังส่งเสริมให้ครูได้เข้าร่วมการพัฒนาวิชาชีพ เพื่อให้เกิดการนำทักษะความรู้ที่ได้จากการเข้าร่วมการอบรมมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพประเมินเพื่อนำผลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขให้เกิดการพัฒนาเชิงสร้างสรรค์

4. บทบาทในการในการใช้กลุ่มโรงเรียนสมาคมวิชาชีพหรือเครือข่ายเป็นแนวทางเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน โดยใช้กลุ่มเครือข่ายด้วยวิธีการต่าง ๆ

5. บทบาทในการสร้างครุต้นแบบในสาขาวิชาต่าง ๆ ซึ่งจะก่อให้เกิดผลในการพัฒนาและเป็นแบบอย่างให้ทั่ว ๆ ไปได้

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ผู้นิเทศ เป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญต่อการนิเทศภายในสถานศึกษาเป็นอย่างมาก เนื่องจากเป็นบุคคลที่ช่วยให้ครูมีการพัฒนาตนเองในด้านการเรียนการสอน เป็นผู้ส่งเสริม เป็นพี่เลี้ยง เป็นผู้จูงใจให้ครูมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพ มีความกระตือรือร้นในการพัฒนาตนเอง เพื่อประโยชน์สูงสุดของผู้เรียน

4. กระบวนการและขั้นตอนการนิเทศภายในสิ่งสำคัญในการนิเทศภายในให้สำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้คือ การพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในเป็นกระบวนการที่เปิดใจในการยอมรับของผู้ปฏิบัติงานและสร้างมนุษยสัมพันธ์ให้เกิดขึ้นในหมู่คณะ การพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในเป็นการบวนการที่มีแบบแผน มีลำดับขั้นตอนมีระบบ ซึ่งมีผู้กล่าวไว้ดังนี้

ซารี มณีสรี (2542) นำเสนอขั้นตอนการนิเทศภายใน เป็นกิจกรรมสำคัญเป็นขั้นตอนการปฏิบัติการทั้งด้านการบริหาร กระบวนการนิเทศและกระบวนการเรียนการสอนควบคู่กันไปอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา ความต้องการ ซึ่งจะต้องวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพ สำนวจความต้องการของครู การจัดลำดับความสำคัญของปัญหาและความต้องการ การวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา การจัดลำดับ กำหนดทางเลือกการแก้ปัญหาและดำเนินการตามความเข้าใจ

ขั้นที่ 2 วางแผน นำเอาทางเลือกตามข้อที่ 1 มากำหนดรายละเอียดของกิจกรรม โดยเขียนเป็นโครงการนิเทศ ซึ่งประกอบด้วยสาระสำคัญ คือ หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ ผู้รับผิดชอบโครงการ แผนดำเนินงาน ระยะเวลา สถานที่ งบประมาณ การประเมินผลและผลที่คาดว่าจะได้รับ

ขั้นที่ 3 การปฏิบัติการนิเทศ เป็นขั้นลงมือทำตามโครงการนิเทศที่กำหนด หลักการโดยคำนึงถึงหลักการนิเทศ ทักษะ สื่อ เครื่องมือการนิเทศ การเตรียมความพร้อมสร้างความเข้าใจรวมทั้งการเสริมสร้างให้กำลังใจและช่วยเหลือจากผู้บริหารโรงเรียน

ขั้นที่ 4 การประเมินผล ตรวจสอบผลการดำเนินการนิเทศตามโครงการที่กำหนด ผลสัมฤทธิ์ตามวัตถุประสงค์ ประเมินข้อคิดเห็น กระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน รวมผลการประเมินข้อมูลป้อนกลับเพื่อทำการปรับปรุงต่อไป

กระทรวงศึกษาธิการ (2550) กำหนดขั้นตอนการนิเทศภายในอย่างเป็นระบบ 5

ขั้นตอน คือ

1. การวางแผนการนิเทศ
2. การสร้างความเข้าใจและการเตรียมการนิเทศ
3. การปฏิบัติการนิเทศ
4. การสร้างขวัญและกำลังใจ
5. การประเมินผลการนิเทศ

กระทรวง จิรเดชากุล (2550) นำเสนอขั้นตอนการนิเทศภายในโรงเรียนเป็นกระบวนการที่สำคัญที่สุด โดยเป็นการสนับสนุนการเรียนการสอนภายในสถานศึกษาให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพขั้นตอนกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนประกอบด้วย

ขั้นที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ โดยมีวัตถุประสงค์

ดังนี้

- 1.1 เพื่อทราบสภาพการศึกษาและคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา
- 1.2 เพื่อทราบสภาพที่เป็นปัญหา
- 1.3 เพื่อทราบความต้องการ
- 1.4 เพื่อกำหนดแนวทางตัดสินใจในการแก้ปัญหา
- 1.5 เพื่อกำหนดวัตถุประสงค์เป้าหมาย ไปสู่อนาคตที่พึงประสงค์อย่างมี

ประสิทธิภาพ

- 1.6 เพื่อปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ และเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

ขั้นที่ 2 การวางแผนและกำหนดทางเลือก การวางแผนเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนภายในสถานศึกษานั้นจะสอดคล้องกับนโยบายและแนวคิดในการพัฒนาของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในแต่ละระดับ ดังนี้

- 2.1 เร่งรัดยกระดับคุณภาพการเรียนการสอน การพัฒนาบุคลากรการพัฒนาด้านวิชาการ และเทคโนโลยีให้ทัดเทียมกัน
- 2.2 กระจายทรัพยากรอย่างเสมอภาคเป็นธรรมและประหยัดระหว่างชั้นเรียนต่าง ๆ ภายในสถานศึกษา
- 2.3 ให้ความช่วยเหลือ สนับสนุนด้านโอกาสทางการศึกษาของนักเรียน
- 2.4 จัดการศึกษาภายในโรงเรียนโดยใช้ทรัพยากรท้องถิ่นและสอดคล้องกับ

อาชีพในชุมชน

- 2.5 ให้ชุมชนตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษา และเข้ามามีส่วนร่วม

แก้ไขปัญหาและพัฒนาการศึกษา

ขั้นที่ 3 การปฏิบัติการนิเทศภายใน

การปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน หมายถึง การดำเนินการตามกิจกรรมที่กำหนดไว้ในโครงการนิเทศภายในโรงเรียน โดยพิจารณากิจกรรมการนิเทศภายในให้เหมาะสมกับสภาพบริบท ทรัพยากรของสถานศึกษา เช่น การเยี่ยมชั้นเรียน การให้คำปรึกษาแนะนำการศึกษา เอกสาร การปฏิบัติการนิเทศภายในให้ได้ผลดี ควรดำเนินการตามขั้นตอน คือ ประชุมผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ปฏิบัติการนิเทศภายในตามแผนงาน ประชุมเพื่อทบทวนการปฏิบัติงานตามขั้นตอนประชุมสรุปผลการนิเทศ และนำข้อมูลไปใช้ดำเนินการต่อไป

ขั้นที่ 4 การประเมินผล และการรายงานผลการประเมินผลการนิเทศ หมายถึง การตรวจสอบความสำเร็จของโครงการกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ตั้งไว้ เพื่อทราบผลการดำเนินงาน อาจประเมินทั้งก่อน ระหว่างและหลังการนิเทศ โดยมีขอบข่ายการประเมินตามกิจกรรมในโครงการ เช่น ประเมินผลสัมฤทธิ์ของโครงการตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมาย ประเมินความคิดเห็น ประเมินกระบวนการและสรุปผลรวมการประเมิน เพื่อใช้เป็นข้อมูลสำหรับการปรับปรุงการปฏิบัติงานในโอกาสต่อไป

วัชรฯ เล่าเรียนดี (2550) นำเสนอขั้นตอนการนิเทศภายในโรงเรียนที่เป็นการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนโดยตรง ได้ดังนี้

1. วางแผนร่วมกันระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ (ครูหรือคณะครู) เลือกประเด็นหรือเรื่องที่สนใจจะปรับปรุงและพัฒนา นำเสนอโครงการพัฒนาและขั้นตอนการปฏิบัติให้ผู้บริหารโรงเรียนได้รับทราบเพื่ออนุมัติการดำเนินการ
2. ให้ความรู้หรือแสวงหาความรู้จากเอกสารต่าง ๆ และการจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับเทคนิคการสังเกตการสอนในชั้นเรียนและความรู้เกี่ยวกับวิธีสอนและนวัตกรรมใหม่ ๆ ที่สนใจ
3. จัดทำแผนการนิเทศ กำหนด วันเวลา ที่จะสังเกตการสอน ประชุมปรึกษาหารือเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์
4. ดำเนินการตามแผนโดยครูและผู้นิเทศ แผนการจัดการเรียนรู้และแผนการนิเทศสรุปและประเมินผลการปรับปรุงและพัฒนา รายงานผลสำเร็จ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2554) ได้กำหนดขั้นตอนเกี่ยวกับการดำเนินงานการนิเทศ ของงานส่งเสริมและพัฒนาระบบการนิเทศและการจัดกระบวนการเรียนรู้ เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาระบบการนิเทศและการจัดกระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา โดยมีขั้นตอนการปฏิบัติดังนี้

1. วิเคราะห์ภาระงาน จัดระบบข้อมูลสารสนเทศ เกี่ยวกับการพัฒนาระบบนิเทศ และการจัดการเรียนการสอน

2. ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการรับการนิเทศการจัดการศึกษาและการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา

3. จัดทำแผนส่งเสริมและพัฒนาระบบการนิเทศและการจัดการเรียนการสอน

4. ดำเนินการนิเทศ กำหนดวิธีการ แนวทางการนิเทศ สร้าง แสวงหาเครื่องมือ นวัตกรรม เพื่อดำเนินการนิเทศการศึกษาและการจัดการเรียนการสอน

5. ติดตามและประเมินผลการนิเทศการศึกษาและการจัดการเรียนการสอนนำผลการประเมินไปกำหนดแนวทางการพัฒนาระบบนิเทศและกระบวนการเรียนรู้ในคราวต่อไป

6. สรุป รายงาน เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ต่อหน่วยงานต้นสังกัด สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2556) ได้กำหนดขั้นตอนในการดำเนินงานการนิเทศภายในสถานศึกษาไว้ดังนี้

1. การสำรวจสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการนิเทศภายในด้านการจัดการเรียนการสอน โดยการแต่งตั้งคณะกรรมการสำรวจสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการนิเทศภายในด้านการจัดการเรียนการสอน จากนั้นสำรวจสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการในการนิเทศภายในจากผลการเรียนรายวิชา ผลการสอบ ผลการสอบมาตรฐานวิชาชีพ ผลการฝึกงาน หรือความต้องการของครูและนักเรียน เป็นต้น มีการระบุสภาพปัญหาโดยจำแนกตามครูผู้สอน รายวิชา และแผนกวิชา จากนั้นก็หาสาเหตุของปัญหาตามมาตรฐานและวิเคราะห์สรุปสาเหตุและความต้องการ

2. การกำหนดทางเลือกและวางแผน โดยการแต่งตั้งกรรมการวางแผนและจัดทำโครงการแล้วกำหนดทางเลือกและวางแผนการนิเทศ จากนั้นจัดทำโครงการนิเทศประกอบด้วย กำหนดกลุ่มเป้าหมาย กำหนดวัตถุประสงค์ กำหนดวิธีการ และจัดทำปฏิทินการนิเทศ

3. การปฏิบัติการนิเทศ โดยการแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศการจัดการเรียนการสอน แล้วประชุมชี้แจงผู้ที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยผู้นิเทศ และผู้รับการนิเทศ ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ แล้วดำเนินการนิเทศการจัดการเรียนการสอนตามโครงการนิเทศของสถานศึกษาแล้วบันทึกการนิเทศ

4. ติดตามประเมินผลการนิเทศ โดยการแต่งตั้งและกำหนดบทบาทหน้าที่ คณะอนุกรรมการติดตามและประเมินผลฯ จากนั้นประชุมคณะอนุกรรมการฯ ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการติดตามและประเมินผล จัดปฏิทินการทำงาน จัดทำเครื่องมือที่ใช้ในการติดตามและประเมินผล ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล และสรุปผลในแต่ละขั้นตอนตามแผนงานและโครงการ

5. รายงานผลการนิเทศและการนำไปใช้ โดยการแต่งตั้งคณะกรรมการรายงานผลการนิเทศ แล้วรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์และประเมินผล จากนั้นจัดทำรายงานผลและเผยแพร่ผลการนิเทศ

ศูนย์พัฒนาการนิเทศและเร่งรัดคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2556) ได้กำหนดขั้นตอน แนวทางการนิเทศเพื่อส่งเสริมการนิเทศภายในสถานศึกษาให้เข้มแข็งไว้ว่า การนิเทศเพื่อส่งเสริมการนิเทศภายในสถานศึกษาให้มีความเข้มแข็ง เป็นการดำเนินการอย่างเป็นระบบระหว่างบุคคลภายนอกกับบุคคลภายในสถานศึกษาในการส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน การนิเทศภายในสถานศึกษาจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องมีกระบวนการนิเทศเพื่อส่งเสริม การนิเทศภายในสถานศึกษาให้มีความเข้มแข็งอย่างเป็นระบบซึ่งประกอบด้วย

1. การจัดทำข้อมูลและสารสนเทศ เป็นการจัดกระทำข้อมูลและสารสนเทศอย่างเป็นระบบและสามารถดึงเอาข้อมูลที่มีอยู่มาใช้ประโยชน์ในการวางแผน และพัฒนาได้อย่างทันที่ตรงตามความต้องการของสภาพปัจจุบันและปัญหาอย่างแท้จริง อันได้แก่ ข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษา เช่น ข้อมูลผลสัมฤทธิ์ ข้อมูลการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียน อีกทั้งต้องทำรายงานผลทั้งเอกสารและออนไลน์อีกด้วย
2. การวางแผนการนิเทศ เป็นการสร้างความตระหนักให้มีการดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษา โดยสร้างความรู้ ความเข้าใจให้บุคลากรเพื่อให้เห็นความสำคัญของการนิเทศภายในโรงเรียน มีการส่งเสริมระบบการนิเทศและการสร้างสื่อ เครื่องมือ นวัตกรรมเพื่อส่งเสริมการนิเทศ
3. การดำเนินการนิเทศโดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา เป็นการปฏิบัติการนิเทศภายในสถานศึกษานิเทศ ติดตาม ตามแผนการนิเทศ โดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา
4. การติดตามและประเมินผลที่เน้นผลงาน เป็นการติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานตามแผนการนิเทศภายในสถานศึกษาในด้านกระบวนการนิเทศ ด้านการจัดการเรียนรู้ของครู มีการสรุปและรายงานผลการนิเทศและนำผลการนิเทศมาปรับปรุงและพัฒนาการนิเทศต่อไป
5. การเผยแพร่และขยายผลอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน เป็นการถอดบทเรียนการดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จ การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ นำเสนอผลการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน โดยประกาศเชิดชูเกียรติสถานศึกษาที่มีผลการดำเนินงานนิเทศภายในที่ประสบผลสำเร็จ และทำการเผยแพร่ มีการประกวดนวัตกรรม สังเคราะห์นวัตกรรมเผยแพร่ นวัตกรรมและผลที่เกิดจากการนิเทศภายในที่ประสบผลสำเร็จ

Glickman (1985) นำเสนอขั้นตอนการนิเทศการสอน ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ

1. การประชุมร่วมกับครูก่อนการสังเกตการสอน ผู้นิเทศร่วมประชุมกับครูเพื่อพิจารณารายละเอียดก่อนการสังเกตการสอนของครูเกี่ยวกับเหตุผลและจุดมุ่งหมายของการสังเกต ต้องการให้เน้นการสังเกตในประเด็นใดเป็นพิเศษ วิธีการและรูปแบบการสังเกตที่จะนำไปใช้ เวลาที่ใช้ในการสังเกต และกำหนดเวลาที่ใช้ในการประชุมหลังการสังเกต

2. การสังเกตการสอนในชั้นเรียน เป็นการติดตามพฤติกรรมการสอนของครูในชั้นเรียน เพื่อให้เกิดความเข้าใจสอดคล้องกับหลักการและรายละเอียดต่าง ๆ ที่กำหนดให้ผู้สังเกตอาจใช้วิธีการสังเกตเพียงวิธีใดวิธีหนึ่งหรือหลายวิธีก็ได้

3. การวิเคราะห์ติดตามผลการสังเกตการสอน และพิจารณาวางแผนการประชุมร่วมกับครูผู้นิเทศหลังจากได้สังเกตการสอนและได้รับข้อมูลของครูมาแล้ว ให้วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้การนับความถี่ตัวแปรบางตัวที่ได้กำหนดไว้ จำแนกตัวแปรหลักที่เกิดขึ้น รวมทั้งการหาตัวแปรบางตัวที่เกิดขึ้นใหม่จากการปฏิบัติหรือบางตัวที่ไม่เกิดขึ้น ในการวิเคราะห์ข้อมูลให้ผู้นิเทศวางตัวเป็นกลาง และให้ดำเนินการแปลความหมายของข้อมูล

4. ประชุมร่วมกับครูภายหลังการสังเกตการสอน ผู้นิเทศจัดประชุมเพื่อเป็นการให้ข้อมูลย้อนกลับและร่วมกันอภิปราย ซึ่งผลที่ได้รับการอภิปรายร่วมกัน ครูผู้สอนสามารถนำไปใช้ในการวางแผนปรับปรุงการสอนได้

5. การวิพากษ์วิจารณ์ผลที่ได้รับจากขั้นตอนทั้ง 4 ขั้นตอน

Harris (1975) ได้กำหนดขั้นตอนการนิเทศไว้ 6 ขั้นตอน ดังนี้

1. การประเมินเบื้องต้น (Assessing) เป็นกระบวนการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเพื่อจะพิจารณาความจำเป็นในการเปลี่ยน เช่น ทำการศึกษาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของส่วนต่าง ๆ ที่เป็นอยู่ในองค์กร สังเกตและวิเคราะห์อย่างละเอียดเกี่ยวกับส่วนต่าง ๆ ในองค์กร และประเมินผลการปฏิบัติ

2. การจัดลำดับความสำคัญ (Prioritizing) เป็นกระบวนการในการกำหนดเป้าหมายวัตถุประสงค์และกิจกรรมตามลำดับความสำคัญ

3. การออกแบบ (Design) เป็นกระบวนการในการวางแผนหรือโครงการของระบบเพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

4. การจัดสรรทรัพยากร (Allocating Resources) เป็นกระบวนการในการจัดสรรทรัพยากรและใช้ทรัพยากรรวมทั้งทรัพยากรบุคคลให้เกิดประโยชน์สูงสุด

5. การประสานงาน (Coordinating) เป็นกระบวนการในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เวลา วัสดุอุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้มีความเหมาะสมเพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6. การอำนวยการหรือการสั่งการ (Directing) เป็นกระบวนการในการสนับสนุนในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้สอดคล้องเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงที่ประสบผลสำเร็จการดำเนินงานทั้ง 6 ขั้นตอนในการนิเทศการศึกษาและการนิเทศการสอนดังกล่าวนี้มุ่งส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นในการจัดการศึกษาที่สำคัญทุกขั้นตอน ซึ่งต้องใช้ภาวะผู้นำในการนิเทศ

จุดมุ่งหมายของการนิเทศงานการศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.)

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (2558) ให้ความหมายการนิเทศงาน กศน.ว่า การนิเทศงาน กศน. เป็นภารกิจที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาครูเพื่อให้มีผลกระทบไปถึงผู้เรียน ยิ่งบุคคลที่จะต้องพัฒนานั้นเป็นครูที่จะต้องไปพัฒนาผู้เรียนที่เป็นผู้อยู่ในระบบโรงเรียนด้วยแล้ว งานนิเทศยังเป็นสิ่งที่ละเอียดอ่อนและสลับซับซ้อน จึงควรกำหนดจุดมุ่งหมายของการนิเทศงานการศึกษา กศน.ให้ชัดเจน เนื่องจากจุดมุ่งหมายการนิเทศงานการศึกษานอกโรงเรียนเป็นเสมือนแนวทางหรือทิศทางที่ผู้ปฏิบัติจะต้องดำเนินการไปในทิศทางนั้น การนิเทศงานการศึกษานอกโรงเรียนมีจุดมุ่งหมาย 4 ประการ คือ

1. เพื่อพัฒนาผู้สอน/วิทยากรให้มีคุณภาพสูงขึ้น ให้สามารถจัดประสบการณ์การเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและสามารถทำงานร่วมกันระหว่างผู้นิเทศ ผู้ปฏิบัติงาน ตลอดจนประชาชนกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม โดยมีการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด และเทคนิควิธีการซึ่งกันและกันอันเป็นกระบวนการพัฒนาคุณภาพของคนในแนวทางการศึกษานอกระบบด้วย
2. เพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ มาตรฐานเนื่องจากการนิเทศงานการศึกษานอกโรงเรียน จะส่งเสริมให้บุคลากรที่ปฏิบัติงาน มีความเข้าใจในนโยบาย ปรัชญา และหลักการของงานการศึกษานอกโรงเรียน ตลอดจนเทคนิค วิธีการทำงานที่สอดคล้องสัมพันธ์กับหลักการดังกล่าว โดยการทำงานร่วมกับผู้เชี่ยวชาญ และผู้มีประสบการณ์ ซึ่งมีผลพลอยได้ที่สำคัญจากการพัฒนาคนคือ การทำให้ผลงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทั้งยังเป็นการเร้าเร่งงานให้ดำเนินไปสู่จุดหมายโดยรวดเร็วอีกทางหนึ่ง
3. เพื่อการสร้างขวัญและกำลังใจ เพราะการนิเทศงานการศึกษานอกโรงเรียนจะส่งเสริมการทำงานเป็นทีม โดยที่ผู้นิเทศ ผู้ปฏิบัติงานและประชาชนกลุ่มเป้าหมายมีการแลกเปลี่ยน ข้อมูล ความรู้ ความคิดซึ่งกันและกัน สนับสนุนความเป็นผู้นำภายในกลุ่มด้วยตนเอง รวมทั้งการสร้างเครือข่ายข้อมูลที่มีประสิทธิภาพต่อการพัฒนาตนเอง และพัฒนาคุณภาพของงานด้วย ซึ่งจะเป็นผลให้เกิดการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจให้กับผู้ปฏิบัติงานเป็นอย่างยิ่ง

4. เพื่อการประเมินภาพรวมงานการศึกษาของโรงเรียนของหน่วยงาน ทั้งด้านปริมาณ และคุณภาพเพื่อการวินิจฉัยสั่งการของผู้บริหาร และกำหนดนโยบายในอันที่จะตัดสินใจส่งเสริม พัฒนา เผยแพร่ หรือปรับปรุงงานในความรับผิดชอบต่อไป

สรุปได้ว่าการนิเทศการศึกษางานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย มีจุดมุ่งหมายที่จะพัฒนาคน พัฒนาคู ช่วยเหลือครูให้มีความสามารถในการพัฒนางานด้านหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ช่วยประสานงานและความร่วมมือเพื่อให้เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ในสถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อีกทั้งยังจะสร้างความมั่นคงในอาชีพครู สร้างสรรค์กำลังใจให้แก่ครู เพื่อจะได้ร่วมมือพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการพัฒนาตามความมุ่งหมายของการศึกษา

การมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมเป็นการให้ความสำคัญในการแสดงความคิดเห็นจากเพื่อนร่วมงานเพื่อนำไปสู่กระบวนการตัดสินใจวิธีการดังกล่าวจะทำให้เกิดการยอมรับในวัตถุประสงค์ เป็นแรงผลักดันให้เกิดการสนับสนุนและรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรซึ่งจะนำเสนอแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ดังต่อไปนี้

1. ความหมายของการมีส่วนร่วม

คำว่ามีส่วนร่วม (Participators) โดยทั่วไปจะมีความหมายที่หลากหลายสำหรับความหมายที่พูดถึงในด้านการพัฒนาหรือการจัดการศึกษาจะหมายถึง การมีส่วนร่วมของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น ผู้ปกครอง นักเรียน บุคลากรในสถานศึกษา ประชาชน คณะกรรมการสถานศึกษา บุคคลทั่วไป องค์กรของรัฐ องค์กรเอกชนและสถาบันทางสังคมต่าง ๆ การมีส่วนร่วมอาจมีหลายระดับหรือหลายลักษณะตั้งแต่การมีส่วนร่วมระดับองค์กรไปจนถึงระดับบุคคล โดยที่การมีส่วนร่วมนี้ได้มีนักวิชาการสาขาต่าง ๆ ให้ความหมายไว้หลากหลายดังนี้

ประภาพร ชื้อสุทธิกุล (2550) ได้ให้ความหมายการมีส่วนร่วมโดยสรุปไว้ว่าการมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการที่เปิดโอกาสให้บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานตั้งแต่ การคิดการวางแผน นำไปปฏิบัติและประเมินผลรวมทั้งได้รับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้น เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

ประพันธ์พงศ์ ชินพงษ์ (2551) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ว่า การมีส่วนร่วมเป็นผลมาจากการเห็นพ้องต้องกันในเรื่องของความต้องการและทิศทางการเปลี่ยนแปลง ความเห็นพ้องต้องกันนั้นจะมีมากพอจนเกิดความคิดริเริ่มโครงการเพื่อการปฏิบัติการ กล่าวคือ ต้อง

เป็นการเห็นพ้องต้องกันของคนส่วนใหญ่ที่จะเข้าร่วมปฏิบัติการนั้น และเหตุผลที่คนมาร่วมปฏิบัติการได้จะต้องตระหนักว่าการปฏิบัติการทั้งหมดโดยกลุ่ม หรือในนามของกลุ่มหรือกระทำการผ่านองค์กร ดังนั้นองค์กรจะต้องเป็นเสมือนตัวที่ทำ ให้การปฏิบัติการบรรลุถึงความเปลี่ยนแปลงที่ต้องการ

สันติชัย เอื้อจงประสิทธิ์ (2551) ได้กล่าวถึงสาระสำคัญของการมีส่วนร่วมของบุคลากรว่า หมายถึง การเปิดโอกาสให้บุคลากรเข้ามามีส่วนร่วมในการคิดริเริ่มตัดสินใจในการปฏิบัติงานและการร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ อันมีผลกระทบมาถึงตัวของบุคลากรเอง การที่จะสามารถทำให้บุคลากรเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหา และนำมาซึ่งสภาพความเป็นอยู่ของบุคลากรให้ดีขึ้นนั้น ผู้นำจะต้องยอมรับในปรัชญาการพัฒนาว่า มนุษย์ทุกคนมีความปรารถนาที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรม เป็นที่ยอมรับของผู้อื่นและพร้อมที่จะอุทิศตนเพื่อกิจกรรมของส่วนรวมในองค์กร

สถาบันพระปกเกล้า (2553) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในความหมายที่แคบ คือ การพิจารณาถึงการมีส่วนร่วมช่วยเหลือโดยสมัครใจโดยประชาชนต่อโครงการใดโครงการหนึ่งของโครงการสาธารณะต่าง ๆ ที่คาดว่าจะส่งผลต่อการพัฒนาชาติ แต่ไม่ได้หวังจะให้ประชาชนเปลี่ยนแปลงโครงการ หรือวิจารณ์เนื้อหาของโครงการ
2. การมีส่วนร่วมในความหมายที่กว้าง หมายถึง การให้ประชาชนในชนบทรู้สึกตื่นตัวเพื่อที่จะทราบถึงการรับความช่วยเหลือและตอบสนองต่อโครงการพัฒนา ขณะเดียวกันก็สนับสนุนความคิดริเริ่มของคนในท้องถิ่น
3. ในเรื่องของการพัฒนาชนบท การมีส่วนร่วม คือ การให้ประชาชนเข้ามาเกี่ยวข้องในกระบวนการตัดสินใจ กระบวนการดำเนินการ และร่วมรับผิดชอบจากโครงการพัฒนา นอกจากนี้ยังเกี่ยวข้องกับความพยายามที่จะประเมินผลโครงการนั้น ๆ ด้วย
4. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนานั้นอาจเข้าใจอย่างกว้าง ๆ ได้ว่า คือ การที่ประชาชนได้เข้าร่วมอย่างแข่งขันในกระบวนการตัดสินใจต่าง ๆ ในเรื่องที่จะมีผลกระทบต่อเขา
5. การมีส่วนร่วมในชุมชน หมายถึง การที่ประชาชนจะมีทั้งสิทธิ และหน้าที่ที่จะเข้าร่วมในการแก้ปัญหาของเขา มีความรับผิดชอบมากขึ้นที่จะสำรวจตรวจสอบ ความจำเป็นในเรื่องต่าง ๆ การระดมทรัพยากร และเสนอแนวทางแก้ไขใหม่ ๆ เช่น เดียวกับการก่อตั้งและดำรงรักษาองค์กรต่างๆ ในท้องถิ่น
6. การมีส่วนร่วม นั้น เป็นกระบวนการดำเนินการอย่างแข่งขัน ซึ่งหมายถึงว่า บุคคลหรือกลุ่มที่มีส่วนร่วมนั้นได้เป็นผู้มีความริเริ่มและได้มุ่งใช้ความพยายาม ตลอดจนความเป็นตัวของตัวเองที่ดำเนินการตามความริเริ่มนั้น

จอมพงศ์ มงคลวนิช (2556) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า เป็นการเปิดโอกาสให้บุคลากรมีความเชื่อมโยงใกล้ชิดกับการดำเนินงานและการตัดสินใจ ซึ่งก่อให้เกิดผลดีต่อการขับเคลื่อนองค์กรหรือเครือข่าย เพราะมีผลในทางจิตวิทยาเป็นอย่างยิ่ง กล่าวคือ ผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมย่อมเกิดความภาคภูมิใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งของการบริหาร ความคิดเห็นถูกรับฟังและนำไปปฏิบัติเพื่อการพัฒนา และที่สำคัญผู้ที่มีส่วนร่วมจะมีความรู้สึกเป็นเจ้าของโครงการหรือองค์การ ความรู้สึกเป็นเจ้าของจะเป็นพลังในการขับเคลื่อนองค์กรและหน่วยงานที่ดีที่สุด

โชติ บดีรัฐ (2558) ได้ให้ความหมายของ การมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการที่บุคคลได้มีส่วนเกี่ยวข้อง ในการปฏิบัติงานทั้งทางด้านการแสดงความคิดเห็น การตัดสินใจ การรับผิดชอบ การวางแผนการปฏิบัติงาน ตลอดจนการประเมินผล โดยใช้ความคิดสร้างสรรค์และความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ หรือแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นจากการบริหารงานในองค์กร

นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ (2563) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมหมายถึง การบริหารโดยให้บุคคลในองค์กรหรือบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการ การตัดสินใจใช้ความคิดสร้างสรรค์ ความเชี่ยวชาญในการบริหารให้บรรลุวัตถุประสงค์ หรือแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดจากการบริหารงาน มีความสำคัญของการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมก่อให้เกิดความเข้าใจร่วมกันในการปฏิบัติงานที่มุ่งหวัง และกระบวนการการตัดสินใจสามารถรองรับพฤติกรรมของบุคคลในองค์กรได้ กว้างขวางและเกิดการยอมรับได้เป็นหลักการของการบริหารงานที่ผลต่อการดำเนินการเชิงวิเคราะห์ ซึ่งนำไปสู่การตัดสินใจได้ ลดช่องว่างของระบบการสื่อสารในองค์กรและจัดปัญหาความขัดแย้ง

นอกจากนี้ยังมีการศึกษาในต่างประเทศได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม อาทิ

Yadav (1980) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า การร่วมมือของประชาชนด้วยความตั้งใจและสมัครใจโดยไม่ถูกบังคับ ซึ่งกระบวนการร่วมมือของประชาชนนั้นต้องประกอบด้วย การตัดสินใจตกลงเข้าร่วมในการดำเนินการของแผนและโครงการพัฒนาเข้าร่วมในการติดตามและประเมินผลโครงการและแผนการพัฒนาและการเข้าร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนา

White (1999) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ว่าการมีส่วนร่วมประกอบด้วย 4 มิติด้วยกัน มิติที่หนึ่งคือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจว่าอะไรควรทำและอะไรอย่างไร มิติที่สองคือ การมีส่วนร่วมเสียสละในการพัฒนาการลงมือปฏิบัติตามที่ได้ตัดสินใจ มิติที่สามคือ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่เกิดจากการดำเนินงาน และสุดท้ายมิติที่สี่คือการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วม เป็นกระบวนการที่เปิดโอกาสให้บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานตั้งแต่ การคิดการวางแผน นำไปปฏิบัติและประเมินผลรวมทั้งได้รับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นเพื่อให้การดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ เป็นการส่งเสริมให้ประชาชน

หรือบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ตลอดจนการร่วมรับผลประโยชน์ โดยการสร้างจิตสำนึกหรือให้ทุก ๆ คน เป็นผู้รับผิดชอบหลักเป็นเจ้าของในกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน

สำหรับการมีส่วนร่วมในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้บูรณาการหลักการมีส่วนร่วมดังกล่าวข้างต้นกับการนิเทศภายในของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม ได้แก่

- 1) การมีส่วนร่วมในการวางแผนการนิเทศ
- 2) การมีส่วนร่วมการดำเนินการนิเทศ
- 3) การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและประเมินผล
- 4) การมีส่วนร่วมในการนำผลการประเมินมาปรับปรุง

2. ความสำคัญของการมีส่วนร่วม

พจนี เทียมศักดิ์ (2543) กล่าวถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมว่า การมีส่วนร่วม มีความสำคัญ เพราะเป็นการทำให้ทุกฝ่ายได้เข้ามาเกี่ยวข้องให้ทุกคนมีสิทธิที่จะมีส่วนร่วมในการดำเนินงานในลักษณะของกิจกรรมและการดำเนินชีวิตในชุมชนอย่างมีศักดิ์ศรีและเท่าเทียมกันในสิทธิอำนาจตามแนวทางประชาธิปไตย และรวมถึงการลดการพึ่งพารัฐอันเป็นความสัมพันธ์ตามแนวราบ ซึ่งก่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างกว้างขวางการทำงานกิจกรรมร่วมกันไม่เพียงแต่ให้เป็นการทำตามกำหนดของสถาบันการศึกษาในชุมชนที่ได้รับผลของความหลากหลายเท่านั้น แต่ยังได้รับการยอมรับในการมีส่วนร่วมในการวางแผนการและส่งเสริมหลักในการสร้างโครงการสร้างสังคมด้วยความรัก หลายความคิดที่จะนำมาตั้งกองทุนในโครงการจะได้รับความร่วมมือกันของพลเมืองกับครูและนักเรียน เพื่อสร้างหลักสูตรการได้รับความรู้จากประสบการณ์ในการทำงานต่าง ๆ ร่วมกันทำให้เกิดความรู้สึกที่หลากหลายในสังคม

จันทร์ธานี สงวนนาม (2551) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของการมีส่วนร่วมไว้ดังนี้

1. ก่อให้เกิดความสามัคคีระหว่างผู้บริหารและผู้ร่วมงานทุกระดับในองค์กร
2. ลดความขัดแย้งในการทำงานและเพิ่มความไว้วางใจซึ่งกันและกันมากขึ้น
3. สร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงาน
4. ช่วยให้ผู้ร่วมงานมีสุขภาพจิตดี ทุกคนมีงานทำ
5. สร้างความเป็นประชาธิปไตยในองค์กร
6. ลดค่าใช้จ่ายและใช้ทรัพยากรอย่างทะนุถนอม
7. ช่วยให้การใช้งบประมาณเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
8. ช่วยให้พนักงานเกิดความรู้สึกว่าเขาเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร

เศรษฐภูมิ เกชาวารี (2558) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของการมีส่วนร่วมที่สำคัญ

ดังต่อไปนี้

1. ก่อให้เกิดความรู้สึกสมัครสมานสามัคคีระหว่างผู้บริหารและผู้ร่วมงานทุกระดับภายในองค์กร
  2. ช่วยลดความขัดแย้งในการทำงานเพิ่มความไว้วางใจซึ่งกันและกันมากยิ่งขึ้น
  3. สร้างบรรยากาศในการทำงานที่ดี ทำให้ผู้ร่วมงานมีสุขภาพจิตดีมีการกระจายงานอย่างเหมาะสมตามความรู้ ความสามารถ
  4. เป็นการสร้างความเป็นประชาธิปไตยในองค์กร เนื่องจากการบริหารงานที่มุ่งเน้น รับฟังความคิดเห็นข้อเสนอแนะจากทุกฝ่ายอย่างเท่าเทียมและเป็นธรรม
  5. ช่วยให้พนักงานเกิดความรู้สึกว่าเขาเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร
  6. การมีส่วนร่วมก่อให้เกิดการระดมความคิดและอภิปรายร่วมกันระหว่างผู้เกี่ยวข้องทำให้เกิดความคิดเห็นที่หลากหลายทำให้การปฏิบัติมีความเป็นไปได้มากกว่าการคิดคนเดียว
  7. การมีส่วนร่วมในการบริหารมีผลในทางจิตวิทยา คือ ทำให้เกิดการต่อต้านน้อยลงในขณะเดียวกันก็จะเกิดการยอมรับมากขึ้น
  8. เปิดโอกาสให้มีการสื่อสารที่ดีกว่าสามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลและประสบการณ์ในการทำงานร่วมกัน ตลอดจนการเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน
  9. เปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานหรือผู้เกี่ยวข้องมีโอกาสได้ใช้ความสามารถและทักษะในการทำงานร่วมกันเกิดความมีน้ำใจและความจงรักภักดีต่อหน่วยงานมากขึ้น
  10. การมีส่วนร่วมจะทำให้ผลการปฏิบัติงานที่ดีขึ้นการตัดสินใจมีคุณภาพมากขึ้นและส่งเสริมให้มีการปรับปรุงงาน ตลอดจนผู้ร่วมงานมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานมากขึ้น
- สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมมีความสำคัญอย่างยิ่งโดยเฉพาะเมื่อเกิดขึ้นระหว่างชุมชนกับสถาบันการศึกษาย่อมทำให้เกิดผลดีแก่การพัฒนาสังคมเพราะทำให้ทุกฝ่ายได้เข้ามาผูกพันกันมีความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกันได้ใช้ความคิดร่วมกันเข้าใจกันได้รับความรู้ที่หลากหลายสามารถพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันแลกเปลี่ยนความรู้ความคิดและทรัพยากรที่มีอยู่ต่อกันได้อย่างสมานฉันท์นั่นเป็นความสำคัญของเป้าหมายที่จะนำไปสู่การพัฒนาประเทศชาติต่อไป

3. ขั้นตอนการมีส่วนร่วม

ขั้นตอนการมีส่วนร่วมนั้นได้มีแนวคิดจากการศึกษาของบุคคลหลายคนอาทิเช่น

ชูชาติ พ่วงสมจิตร (2540) เห็นว่าควรจำแนกขั้นตอนในการมีส่วนร่วมออกเป็น 4

ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมในขั้นริเริ่มโครงการเป็นขั้นที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาภายในชุมชน ตลอดจนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนดความต้องการของชุมชนและมีส่วนในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการนั้น ๆ

ขั้นที่ 2 การมีส่วนร่วมในขั้นวางแผนเป็นขั้นที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ของโครงการ กำหนดวิธีการและแนวทางการดำเนินงาน กำหนดทรัพยากรและแหล่งของทรัพยากรที่จะใช้ในโครงการ

ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมในขั้นดำเนินการโครงการเป็นขั้นที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการทำประโยชน์ให้แก่โครงการ โดยการร่วมช่วยเหลือด้านทุนทรัพย์วัสดุอุปกรณ์และแรงงานหรือโดยการบริหารงานและประสานงาน ตลอดจนการดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอกเป็นต้น

ขั้นที่ 4 การมีส่วนร่วมในขั้นประเมินผลโครงการเป็นขั้นที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินว่าโครงการที่ดำเนินการนั้นบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่

วิชิต นันทสุวรรณ และจำนง แรกพิณิจ (2541) ได้กล่าวว่า กระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้ปกครองมี 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นที่ 1 การร่วมคิด
2. ขั้นที่ 2 การร่วมวางแผน
3. ขั้นที่ 3 การร่วมปฏิบัติ
4. ขั้นที่ 4 การร่วมประเมินผล
5. ขั้นที่ 5 การร่วมรับประโยชน์

กระทรวงศึกษาธิการ (2543) ได้สรุปขั้นตอนของการมีส่วนร่วมว่ามี 5 ขั้นตอนได้แก่

1. การมีส่วนร่วมคิดริเริ่มและตัดสินใจ
2. การมีส่วนร่วมวางแผน
3. การมีส่วนร่วมดำเนินการ
4. การมีส่วนร่วมในขั้นประเมินผล
5. การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์จากการจัดการศึกษาของโรงเรียน

วรวิทย์ อรรถโกวิทศรี (2542) ได้สรุปรูปแบบและขั้นตอนการมีส่วนร่วมจากเอกสารไว้ว่า ขั้นตอนการมีส่วนร่วมประกอบไปด้วยขั้นตอนต่าง ๆ ไว้ 4 ประการ คือ การศึกษาปัญหา การวางแผนการปฏิบัติและการประเมินผล ซึ่งสามารถแสดงในรูปการเป็นสมาชิกการเป็นผู้เข้าร่วม ประชุมการเป็นผู้ให้เงินช่วยเหลือการบริจาคสิ่งของการเป็นกรรมการ เป็นต้น

อุดม เหลืองสด (2545) ได้สรุปแบบการมีส่วนร่วมมีขั้นตอน ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมคิดและตัดสินใจ หมายถึง การกำหนดความต้องการและการจัดลำดับความสำคัญแล้วร่วมตัดสินใจทั้งในช่วงเริ่มต้นช่วงวางแผนและช่วงปฏิบัติตามแผน
2. การมีส่วนร่วมในการวางแผน หมายถึง การกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ กำหนดวิธีการและแนวทางการดำเนินงาน
3. การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ หมายถึง การทำประโยชน์ให้กับงานทั้งช่วยเหลือด้านทุนทรัพย์ วัสดุอุปกรณ์ แรงงาน หรือโดยการบริหารประสานงานและขอความช่วยเหลือ
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล หมายถึง การประเมินว่าการดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ ทั้งการประเมินผลความก้าวหน้าและประเมินผลสรุปรวบยอดโดยสังเกตจากความชอบและความคาดหวัง ซึ่งมีอิทธิพลสามารถเปลี่ยนพฤติกรรมบุคคลได้
5. การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ หมายถึง การรับผลประโยชน์ทั้งเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพการกระจายผลประโยชน์ภายในกลุ่มทั้งทางบวกและทางลบ

Cohen and Uphoff (1980) กล่าวว่าขั้นตอนการมีส่วนร่วมมีดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจประการแรกที่จะต้องกระทำคือการกำหนดความต้องการและการจัดลำดับความสำคัญ ต่อจากนั้นก็เลือกนโยบายและประชากรที่เกี่ยวข้องการตัดสินใจ ในช่วงเริ่มต้นการตัดสินใจช่วงดำเนินการวางแผนและการตัดสินใจในช่วงการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้

ขั้นที่ 2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานในส่วนที่เป็นองค์ประกอบของการดำเนินงานโครงการนั้นจะได้โดยวิธีใด เช่น การช่วยเหลือด้านทรัพยากร การบริหารงานและประสานงานและการขอความช่วยเหลือ เป็นต้น

ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ในส่วนที่เกี่ยวกับผลประโยชน์ นอกจากความสำคัญของผลประโยชน์ในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพแล้ว ยังต้องพิจารณาถึงการกระจายและประโยชน์ในกลุ่มด้วย ผลประโยชน์ของโครงการนี้จะรวมทั้งผลประโยชน์ในทางบวกและผลที่เกิดขึ้นในทางลบที่เป็นผลเสียของโครงการ ซึ่งอาจจะเป็นประโยชน์และเป็นโทษได้ทั้งต่อบุคคลและสังคม

ขั้นที่ 4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผลการมีส่วนร่วมในการประเมินผลนั้นสิ่งสำคัญที่จะต้องสังเกตก็คือความเห็น ความชอบ และความคาดหวัง ซึ่งจะมีอิทธิพลสามารถแปลเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลในกลุ่มต่าง ๆ ได้

สรุปได้ว่า ขั้นตอนของการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 1) ขั้นตอนของการร่วมคิด 2) ขั้นตอนของการร่วมวางแผน 3) ขั้นตอนของการร่วมดำเนินการ 4) ขั้นตอนของการร่วมประเมินผล ซึ่งจากขั้นตอนของการมีส่วนร่วมที่ได้นี้ ผู้วิจัยจะได้นำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมต่อไป

4. กระบวนการการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการพัฒนานับเป็นยุทธศาสตร์ที่เป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพราะการพัฒนาคุณภาพการศึกษาจะประสบผลสำเร็จได้ ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาให้มาก ได้มีผู้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการพัฒนา ดังนี้

ประเวศ วะสี (2544) ได้เสนอถึงความสำคัญในการเสริมสร้างการเรียนรู้ให้แก่ชุมชนให้เกิดปัญญาว่า เป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญที่สุดของสังคมทั้งหมดร่วมกันความเข้มแข็งทางปัญญาเกิดจากลักษณะ 5 ประการ คือ 1) สติปัญญาของคนทั้งหมด 2) โครงสร้างของสมอง 3) กระบวนการเรียนรู้ที่สร้างความเข้มแข็งทางปัญญา 4) การเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตและ 5) ความสามารถในการสร้างความรู้

นภาพรณ์ หะวานนท์ และคณะ (2550) ได้ศึกษาเพื่อหาคำตอบอธิบายเกี่ยวกับลักษณะและเงื่อนไขการมีส่วนร่วมรวมทั้งกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนและโรงเรียน เพื่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากปรากฏการณ์ในชุมชนผลการวิจัยพบว่า สิ่งสำคัญที่สุดที่เป็นสิ่งกำหนดกระบวนการและแบบแผนการมีส่วนร่วมของชุมชนและโรงเรียนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานคือเงื่อนไขทางด้านบริบทของชุมชน เงื่อนไขด้านสภาพแวดล้อมของชุมชนและเงื่อนไขทางด้านโรงเรียน ส่วนกระบวนการมีส่วนร่วมพบว่ามี 8 ขั้นตอน คือ

1. การศึกษาขั้นพื้นฐานก่อนร่วมดำเนินการ
2. การสร้างความสัมพันธ์กับประชาชนในชุมชน
3. การสร้างเครือข่ายของกลุ่มผู้มีส่วนร่วม
4. การสร้างกิจกรรม
5. การต่อรองเพื่อการดำเนินการ
6. การร่วมกันดำเนินการ
7. การร่วมกันประเมินผลการดำเนินการ

8. การร่วมกันรับผลประโยชน์จากการดำเนินการ

จากกระบวนการดังกล่าวทำให้แบบแผนการมีส่วนร่วมของชุมชนสามารถจำแนกตามหมวดหมู่ของคุณสมบัติเป็น 3 แบบแผนย่อย คือ แบบแผนการมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ แบบแผนการมีส่วนร่วมบางส่วน และแบบแผนการมีส่วนร่วมแบบชายขอบ

สุวิมล ว่องวาณิช (2562) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมในมิติของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) ว่าเป็นการทำงานร่วมกันระหว่างนักวิจัยและผู้ปฏิบัติงานเพื่อแก้ไขปัญหา พัฒนา หรือสร้างองค์ความรู้ โดยผู้มีส่วนร่วมทุกคนมีบทบาทเท่าเทียมกันในการกำหนดทิศทางของงานวิจัย และนำผลไปใช้ประโยชน์จริง ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการมีส่วนร่วมในระดับที่ลึกซึ้งและมีความเป็นเจ้าของสูง

Mathews (1998) กล่าวถึงการเสริมสร้างความเข้มแข็งและระดับความเข้มแข็งของการรวมพลังในชุมชนเพื่อให้เห็นช่องทางและโอกาสในการพัฒนาดังนี้

1. โครงสร้างพื้นฐานที่ดี ได้แก่ โอกาสและแหล่งพบปะ แลกเปลี่ยนเพื่อการเรียนรู้ร่วมกัน ตลอดจนการรวมกลุ่มกันของคนในชุมชน
2. กระบวนการเรียนรู้และตัดสินใจร่วมกันระหว่างคนในชุมชน
3. ลักษณะความเป็นผู้นำและภาวะผู้นำของประชาชนในชุมชน
4. ระดับความต้องการเกี่ยวกับการพึ่งตนเองและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของตน
5. ความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชนกับสถาบันต่าง ๆ ในชุมชน
6. ความรู้สึกนึกคิดในการเข้าไปมีส่วนร่วมในชุมชนความสามัคคีและความร่วมมือระหว่างฝ่ายต่าง ๆ ในชุมชน
7. ศักยภาพการมีส่วนร่วมของชุมชน

สรุปได้ว่า กระบวนการการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาและชุมชนในการจัดการศึกษาถือเป็นยุทธศาสตร์สำคัญในการพัฒนาการศึกษาของชาติทั้งในด้านการมีส่วนร่วมในการบริหารการมีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจ ซึ่งการมีส่วนร่วมอาจดำเนินการทั้งในส่วนบุคคลหรือองค์คณะบุคคลในระดับต่าง ๆ เพื่อทำหน้าที่ช่วยเหลือการจัดการศึกษาของชาติสามารถวางแผนอย่างมีประสิทธิภาพ มีการตัดสินใจร่วมกันของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง อันจะนำมาซึ่งการระดมสรรพกำลังหรือเป็นการลงมือปฏิบัติและแก้ปัญหาร่วมกัน จะช่วยให้กระบวนการของการตรวจสอบการจัดการศึกษามีประสิทธิภาพสูงขึ้นชุมชนเข้มแข็งการศึกษาพัฒนาไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้

การนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม

ในการที่จะพัฒนางานและทีมงานให้ประสบผลสำเร็จสูงสุดอันจะส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายที่จะพัฒนาคน พัฒนางาน สร้างขวัญกำลังใจและพัฒนาบุคลากรในหน่วยงานหรือในโรงเรียนนั้น ผู้บริหารโรงเรียนหรือหน่วยงานนั้น จะต้องสร้างความเข้าใจและพัฒนาบุคลากรในหน่วยงานให้บรรลุเป้าหมายสูงสุด คือ ทำอย่างไรให้นักเรียนมีคุณภาพตามหลักสูตรและสังคมต้องการ ในการที่จะทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพนั้น สถานศึกษาจะต้องจัดระบบ 3 ระบบให้มีประสิทธิภาพ คือ ระบบการเรียนการสอน ระบบการบริหาร และระบบการนิเทศให้ประสานสัมพันธ์กันเป็นอย่างดีและมีประสิทธิภาพเพราะถ้าขาดระบบใดระบบหนึ่งก็จะผลต่อคุณภาพนักเรียนและคุณภาพการศึกษาโดยส่วนรวม ในการที่จะให้ทั้ง 3 ระบบมีการประสานสัมพันธ์อย่างมีประสิทธิภาพนั้น บุคลากรในโรงเรียนมีส่วนสำคัญยิ่ง กล่าวคือ บุคลากรจะต้องเข้าใจในระบบการเรียนการสอน คือ รู้จักพัฒนาการเรียนการสอนเป็นอย่างดี และในการที่จะให้บุคลากรเข้าใจ และจัดพัฒนาการเรียนการสอนนั้นผู้บริหารต้องใช้เทคนิคการบริหารที่มีประสิทธิภาพบริหารบุคคล ตลอดจนจัดปัจจัยอื่น ๆ สนับสนุนจึงจะทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ และในขณะเดียวกันการนิเทศซึ่งเป็นการพัฒนาบุคลากรให้มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้น ซึ่งเป็นเป้าหมายที่จะพัฒนาคน เนื่องจากการนิเทศเป็นการฝึกปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของคน ซึ่งจะต้องพัฒนาบุคลากรให้รู้จักการเรียนรู้ที่จะต้องแก้ปัญหาและพัฒนาการเรียนการสอน ไม่ใช่ทำให้บุคลากรเพียงแต่รับรู้เพียงอย่างเดียว แต่เป็นการให้เรียนรู้วิธีการมากกว่าจึงจะถือว่าเป็นการพัฒนาคนที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืนกว่า อันจะส่งผลต่อการพัฒนางานไปในตัวมีการคิดริเริ่มสร้างสรรค์งานไปสู่จุดมุ่งหมายที่ต้องการ และขณะเดียวกันการนิเทศก็มีเป้าหมายที่จะประสานสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่จะปฏิบัติงานร่วมกัน อีกทั้งการนิเทศก็มุ่งหวังที่จะเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องได้มีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน

1. ความหมายของการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม

การนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม เป็นการดำเนินงานที่สำคัญอย่างหนึ่ง ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนกับครูอาจารย์ในโรงเรียนได้ดำเนินการโดยมีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกันในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของนักเรียน ได้มีนักการศึกษาและหน่วยงานทางการศึกษาให้ความหมายไว้ดังนี้

ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ (2542) ให้ความหมาย การนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมไว้ว่า การนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการทำงานร่วมกันของผู้บริหารและบุคลากรในโรงเรียน ในการพัฒนาการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ เพื่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนและเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้สูงขึ้น

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541) ให้ความหมายการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมว่า หมายถึง การส่งเสริมหรือสนับสนุนให้ความช่วยเหลือครูในโรงเรียนให้ประสบผลสำเร็จในการปฏิบัติงานตามภารกิจหลัก คือ การสอนหรือการเสริมสร้างพัฒนาการของนักเรียนทุกด้านทั้งทางร่างกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์ และสังคม ให้เต็มศักยภาพโดยความร่วมมือของบุคลากรในโรงเรียน

กระทรวงศึกษาธิการ (2543) ให้ความหมายของการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมว่าเป็นกิจกรรมหรือกระบวนการที่ผู้นิเทศนำมาใช้ในการพัฒนาความรู้ ทักษะ และเจตคติของครูให้มีผลต่อการปฏิบัติงานการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อัญชลี ธรรมะวิสิกุล (2553) ได้ให้ความหมายของการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมว่าเป็นกระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศตั้งแต่ต้นจนจบกระบวนการนิเทศ ซึ่งมีเป้าหมายที่จะพัฒนาคุณภาพการศึกษา เป็นการทำงานอยู่บนพื้นฐานแนวคิดเกี่ยวกับหลักการนิเทศ กศน. หลักการเรียนรู้ร่วมกัน หลักการทำงานเป็นทีม หลักการทำงานอย่างเป็นระบบและหลักของการพัฒนาที่ยั่งยืน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกล (2556) ได้ให้ความหมายของการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมว่า การนิเทศการศึกษาเป็นสิ่งที่บุคลากรของโรงเรียนกระทำต่อบุคลากรหรือสิ่งต่าง ๆ ร่วมกัน เพื่อรักษาไว้หรือเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติงานของโรงเรียน โดยมุ่งให้เกิดผลโดยตรงต่อกระบวนการสอนซึ่งจะนำไปสู่การส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน

วรรณดี สุธาพานิชย์ (2557) ได้ให้ความหมายของการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมว่าการนิเทศแบบมีส่วนร่วมเป็นการนิเทศที่เน้นการมีส่วนร่วมระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ โดยยึดหลักประชาธิปไตยในการพัฒนาและปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอน ซึ่งการวัดประเมินผลการนิเทศภายใน มีวิธีการประเมินจากการปฏิบัติงานของผู้รับการนิเทศ ประเมินจากผลการปฏิบัติงาน ประเมินจากพฤติกรรมของครู ผลกระทบการสอน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562) ได้ให้ความหมายของการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมว่า กระบวนการที่ทำให้เกิดการปรับปรุงการเรียนการสอนของครูโดยการทำงานร่วมกันของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเป็นกระบวนการกระตุ้น ความเจริญก้าวหน้าของครูและมุ่งหวังที่จะช่วยเหลือครูให้ช่วยเหลือตนเองได้

จากความหมายของการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมดังกล่าว สรุปได้ว่า การนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม หมายถึง กิจกรรมหรือกระบวนการทำงานร่วมกันของผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศในทุกขั้นตอนการนิเทศ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยใช้หลักการนิเทศ ได้แก่ หลักการเรียนรู้ร่วมกัน หลักการทำงานเป็นทีม หลักการทำงานอย่างเป็นระบบ และหลักของการพัฒนาที่ยั่งยืน

2. ความสำคัญของการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม

การนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมเป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยให้บุคลากรในโรงเรียนมีการแลกเปลี่ยนความรู้เพื่อพัฒนาตนเองให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นและยังเป็นวิธีการที่จะช่วยลดปัญหาการนิเทศจากบุคคลภายนอก ช่วยคลี่คลายปัญหาการนิเทศก่อให้เกิดผลดีต่อการปฏิบัติงานของครู ได้มีผู้กล่าวถึงความสำคัญและความจำเป็นของการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมไว้ดังนี้

ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ (2542) สรุปความสำคัญและความจำเป็นของการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนไว้ดังนี้

1. การนิเทศเป็นการส่งเสริมคุณภาพด้านการเรียนการสอนภายในโรงเรียน
2. ครูควรได้รับการนิเทศเพื่อพัฒนาความสามารถด้านการสอนและความก้าวหน้าทางวิชาการ
3. โรงเรียนต้องการนิเทศ เพราะโครงการที่ประกอบด้วยข้อมูลจากการนิเทศจะช่วยให้การจำแนกคุณภาพครู และยังสามารถช่วยในการตัดสินใจปัญหาบางอย่างในโรงเรียนได้
4. การนิเทศสามารถกระตุ้นนำทางความคิดใหม่ ๆ ให้เกิดขึ้นกับครูภายในโรงเรียน โดยเฉพาะที่นำเอาเทคนิคและวิธีการใหม่ ๆ ตลอดจนการวิจัยมาใช้จะเป็นการช่วยในการเก็บข้อมูลในการนิเทศการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและน่าเชื่อถือ
5. โรงเรียนมีความจำเป็นที่จะต้องให้ครูทำต่อเนื่องกันไป เพราะไม่มีหลักประกันว่าที่ผ่านสถาบันฝึกหัดครูแล้วจะเป็นครูที่มีประสิทธิภาพตลอดไปโดยไม่ต้องมีการนิเทศเพราะความก้าวหน้าทางวิทยากรมีเพิ่มพูนขึ้นเรื่อย ๆ
6. เพื่อเป็นการให้ครูเข้าใจวัตถุประสงค์ของการศึกษาทั่ว ๆ ไป ปรัชญาของโรงเรียนวัตถุประสงค์ของโรงเรียน เพื่อช่วยให้การดำเนินการสอนบรรลุวัตถุประสงค์
7. เพื่อเป็นการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจของคณะครู ก่อให้เกิดความรู้สึกปลอดภัยในการทำงาน เพื่อจะได้ร่วมมือร่วมใจในการปฏิบัติหน้าที่ให้บรรลุเป้าหมายอันเดียวกันมีความสามัคคี เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน มีความรักและภูมิใจในอาชีพครูที่ตนปฏิบัติอยู่

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541) กล่าวถึง ความสำคัญและความจำเป็นของการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมว่า การกิจหลักที่สำคัญของโรงเรียนประถมศึกษาคือการดำเนินการให้มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในโรงเรียนให้สามารถสร้างเสริมนักเรียนให้มีพัฒนาการทุกด้านเต็มตามวัย และศักยภาพบุคลากรที่สำคัญที่จะเป็นผู้ปฏิบัติภารกิจหลักนี้ให้บรรลุผลสำเร็จคือผู้สอน ครูเหล่านี้มีความแตกต่างกันทั้งในด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน เจตคติต่อวิชาชีพ บุคลิกภาพและความต้องการผู้บริหารโรงเรียนจะต้องรวมพลังของครูที่มีความแตกต่างกันให้สามารถปฏิบัติภารกิจของตน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ประสบความสำเร็จ

ตามความต้องการของหน่วยงาน ในขณะเดียวกันก็มีความจำเป็นที่จะต้องเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ในการทำงานให้แก่ครูทุกคนในโรงเรียน เพื่อเสริมสร้างขวัญและกำลังใจให้ครูสามารถปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของตนให้ดียิ่งขึ้นอยู่เสมอ และตรงตามความต้องการพัฒนาของนักเรียนด้วยเทคนิควิธีการที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น หรือเป็นครูที่เรียกว่า “ครูมืออาชีพ” การนิเทศที่จัดขึ้นภายในโรงเรียนจึงเป็นเครื่องมือสำคัญอย่างหนึ่งของผู้บริหารโรงเรียนที่จะช่วยให้ประสบความสำเร็จในการรวมพลังครู และการพัฒนาครูให้มีความสามารถในการปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้น ตอบสนองหลักสูตรยิ่งขึ้น ได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์และร่วมมือกันวางแผนพัฒนานักเรียนให้คุณภาพยิ่งขึ้น ในขณะเดียวกันครูก็มีความมั่นใจมีขวัญกำลังใจดีมีความภูมิใจที่ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงาน จนถึงขั้นเกิดความภาคภูมิใจแล้วก็จะปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของตนให้ดีขึ้นอยู่เสมอจนเป็นนิสัย ทำให้เกิดการพัฒนาที่ถาวรดังมีคำกล่าวว่า “การจัดการที่เป็นกุญแจในการนำไปสู่ความสำเร็จขององค์การ การนิเทศที่ดีนำไปสู่การจัดการที่ดี”

อัญชลี ธรรมะวิสิกุล (2553) ได้ให้ความสำคัญของการนิเทศแบบมีส่วนร่วมไว้ว่าการนิเทศเป็นส่วนหนึ่งของการบริหาร ผู้บริหารต้องมีเทคนิคที่เหมาะสม เทคนิคในการบริหารที่สำคัญอย่างหนึ่งคือ การนิเทศเพื่อส่งเสริมให้บุคลากรปฏิบัติงานอย่างมีคุณภาพ ดังนั้นการที่จะควบคุมการปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ของหน่วยงานที่กำหนดไว้ผู้บริหารต้องใช้เทคนิคในการบริหารและการนิเทศควบคู่กัน โดยเฉพาะการจัดการศึกษาในระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยที่มีการจัดกิจกรรมการศึกษาที่มีความหลากหลาย ให้บริการแก่กลุ่มเป้าหมายหลายประเภท ทำให้การนิเทศการศึกษาในระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาเข้าใจนโยบาย ปรัชญาการจัดการศึกษาของ กศน. สามารถตอบสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมายผู้เรียนในทิศทางที่ถูกต้องและเหมาะสมกับสภาพพื้นที่การจัดกิจกรรม กศน.

สรุปได้ว่า ความสำคัญและความจำเป็นของการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมโดยความร่วมมือระหว่างผู้บริหารและครูเป็นเครื่องมือสำคัญในการบริหารเพื่อส่งเสริมให้บุคลากรมีความสามารถ ปฏิบัติงานอย่างมีคุณภาพ ช่วยให้ประสบความสำเร็จในการปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของตนตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาและทำให้ครูมีความมั่นใจ มีความภูมิใจที่ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงานเกิดการพัฒนาที่ถาวร

3. บทบาทและหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้องในการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม

3.1 บทบาทของผู้นิเทศภายในโรงเรียน การดำเนินการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมเป็นบทบาทหน้าที่โดยตรงของผู้บริหารโรงเรียนในการจัดให้มีการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมและเนื่องจากมีผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่าย ซึ่งประกอบด้วยผู้บริหารโรงเรียนที่มีบทบาททั้งด้านการให้บริการ การนิเทศ และผู้รับการนิเทศ จึงจำเป็นที่แต่ละฝ่ายจะต้องทำความเข้าใจบทบาทหน้าที่ของแต่ละฝ่ายให้เข้าใจชัดเจน ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541) กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารกับการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม ดังนี้

1. จัดประชุมให้ความรู้ ทำความเข้าใจร่วมกับครูและบุคลากรภายในโรงเรียนในเรื่อง ความหมาย ความสำคัญ ความจำเป็น ขอบข่าย การดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียนและทำความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหาร ผู้นิเทศและกระบวนการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม
2. แต่งตั้งผู้ทำหน้าที่นิเทศและรับผิดชอบการนิเทศในโรงเรียน ให้มีบทบาทในการวางแผน ปฏิบัติงาน ร่วมปฏิบัติงานและประเมินการปฏิบัติงานร่วมกันกับผู้บริหารโรงเรียน บุคลากรดังกล่าวอาจแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมโดยพิจารณาจากขนาดของโรงเรียนซึ่งประกอบด้วยผู้บริหารโรงเรียน รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการหรือหัวหน้าฝ่ายวิชาการ ครูที่ได้รับการคัดเลือกจากเพื่อนครูซึ่งจะช่วยแก้ปัญหาการไม่ยอมรับผู้นิเทศได้ระดับหนึ่ง และเพื่อให้เกิดการประสานงานที่ดีในการทำงานควรแต่งตั้งผู้ที่มีความรับผิดชอบสูง มนุษย์สัมพันธ์ดีมีความสามารถทางวิชาการเป็นที่ยอมรับ ของเพื่อนครูในโรงเรียนให้เป็นกรรมการและเลขานุการ
3. ทำความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศหากผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตน และผู้ที่เกี่ยวข้องชัดเจนแล้วจะทำให้ผู้นิเทศปฏิบัติงานด้วยความสบายใจ ไม่อึดอัด ขณะเดียวกันก็ช่วยลดความรู้สึกขัดแย้งของผู้รับการนิเทศที่มีต่อผู้นิเทศได้อีกด้วย

3.2 บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม

3.2.1 กำหนดนโยบายของการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม เช่น ส่งเสริมการปฏิบัติงานและความร่วมมือในการทำงานของครูเป็นหมู่คณะ ใช้กระบวนการกลุ่มในการปฏิบัติงาน ส่งเสริมให้ครูรักงานวิชาการ ทำงานวิชาการอย่างสม่ำเสมอ เคารพในหลักการและเหตุผลของการปรับปรุงคุณภาพของงาน

3.2.2 ส่งเสริมให้ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม หลักสูตรการสอนและเรื่องอื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานในหน้าที่ของครู

3.2.3 กระตุ้นให้ครูเกิดการตื่นตัวทางวิชาการอยู่เสมอด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น แข่งขาครวความเคลื่อนไหวทางวิชาการ เปิดโอกาสให้มีการเยี่ยมชมนิทรรศการทางวิชาการของหน่วยงานต่าง ๆ ส่งเสริมให้อ่านวารสารทางวิชาการและเขียนบทความ

3.2.4 ร่วมกับคณะครูดำเนินการตามขั้นตอนของกระบวนการนิเทศ

3.2.5 สร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ผู้ปฏิบัติงานด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น ยกย่อง ชมเชยในที่ประชุม นำผลสำเร็จของการปฏิบัติงานมาแสดงให้ปรากฏแก่ผู้อื่น แต่งตั้งเป็นคณะทำงานตามความถนัดและเปิดโอกาสแสดงความสามารถเต็มที่

3.2.6 ติดตาม ประเมินผล และการพัฒนาการดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียน

3.3 บทบาทหน้าที่ของผู้รับการนิเทศ

- 3.3.1 ยอมรับบทบาทของผู้นิเทศโดยรับฟังความคิดเห็นข้อเสนอแนะและให้ความร่วมมือ
- 3.3.2 ร่วมปรึกษากับผู้นิเทศในการวิเคราะห์ปัญหาและกำหนดแนวทางในการแก้ปัญหา
- 3.3.3 ปฏิบัติตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายด้วยความจริงใจ และใช้แนวทางที่ได้รับจากการนิเทศไปแก้ไขปัญหาหรือพัฒนางาน
- 3.3.4 ขอรับการนิเทศจากเพื่อนครูหรือผู้นิเทศเมื่อพบปัญหาเพื่อหาทางแก้ไขร่วมกัน
- 3.3.5 ให้ความร่วมมืออย่างดีในการนิเทศ ติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติงาน

4. องค์ประกอบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม

ในการดำเนินการนิเทศงานภายในให้บรรลุเป้าหมายมีเป้าหมาย คือการพัฒนาบุคลากร เพื่อให้สามารถจัดการศึกษาให้ผู้เรียนมีคุณภาพ ดังนั้นการที่จะทำให้การนิเทศมีประสิทธิภาพจึงมีความสำคัญและความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทราบองค์ประกอบในการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม โดยมีนักวิชาการและหน่วยงานได้เสนอองค์ประกอบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม ดังนี้

Glickman, Gordon, and Ross-Gordon (2001) ได้กำหนดองค์ประกอบของการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม ดังนี้

1. ขั้นสร้างกัลยาณมิตร
2. ขั้นสร้างความตระหนักและเห็นความสำคัญ
3. ขั้นประชุมวางแผน
4. ขั้นปฏิบัติตามแผน
5. ขั้นประเมินผล
6. ขั้นชื่นชมผลงาน

Acheson and Gall (2003) ได้กำหนดองค์ประกอบของการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม ดังนี้

1. จัดประชุมเพื่อวางแผน (Planning conference)
2. การสังเกตการสอน (Observation)
3. การประชุมให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback conference)
4. การประเมินผล (Evaluation)

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (2553) ได้กำหนดองค์ประกอบของกระบวนการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม ดังนี้

1. การวางแผนการนิเทศ
2. รูปแบบและแนวทางการนิเทศ
3. เครื่องมือประกอบการนิเทศ
4. การดำเนินการนิเทศ
5. การประชุม
6. การประเมินผล

อัญชลี ธรรมะวิสิกุล (2553) ได้กำหนดองค์ประกอบรูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสำนักงาน กศน. ไว้ 6 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นที่ 1 การเตรียมการนิเทศ
2. ขั้นที่ 2 รูปแบบและแนวทางในการนิเทศ
3. ขั้นที่ 3 เครื่องมือประกอบการนิเทศ
4. ขั้นที่ 4 ดำเนินการนิเทศ
5. ขั้นที่ 5 การประชุม
6. ขั้นที่ 6 การประเมินผล

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2556) ได้กำหนดองค์ประกอบของการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา ดังนี้

1. การเตรียมข้อมูลนิเทศ
2. การกำหนดทางเลือกและวางแผน
3. การดำเนินการนิเทศ
4. การประชุมติดตามผล
5. การประเมินและรายงาน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร (2556) ได้กำหนดขั้นตอนของการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม ไว้ดังนี้

1. ศึกษาสภาพปัญหาหรือศึกษาหาความจำเป็นของการนิเทศ
2. วางแผนการนิเทศ
3. เตรียมการนิเทศ
4. ปฏิบัติการนิเทศ
5. ประเมินผลและปรับปรุงการนิเทศ
6. รายงานผลการนิเทศ

วรรณดี สุราพาณิชย์ (2557) ได้กำหนดขั้นตอนของการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมไว้ดังนี้

- ขั้นที่ 1 การเตรียมการ
- ขั้นที่ 2 การกำหนดกลยุทธ์
- ขั้นที่ 3 การสร้างความเข้าใจกับครูบุคลากรและกรรมการสถานศึกษา
- ขั้นที่ 4 การวางแผนนิเทศ
- ขั้นที่ 5 การปฏิบัติการนิเทศตามแผน
- ขั้นที่ 6 การประเมินผลการนิเทศ

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดชลบุรี (2559) ได้กำหนดขั้นตอนของการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมไว้ดังนี้

- ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัญหาหรือความต้องการของการนิเทศ
- ขั้นตอนที่ 2 การวางแผนการนิเทศ
- ขั้นตอนที่ 3 การเตรียมการนิเทศ
- ขั้นตอนที่ 4 การปฏิบัติการนิเทศ
- ขั้นตอนที่ 5 การปรับปรุงการนิเทศ
- ขั้นตอนที่ 6 การรายงานผลการนิเทศ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562) ได้กำหนดขั้นตอนของการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมไว้ดังนี้

- ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ
- ขั้นตอนที่ 2 การวางแผนการนิเทศ
- ขั้นตอนที่ 3 การสร้างสื่อและเครื่องมือนิเทศ
- ขั้นตอนที่ 4 การปฏิบัติการนิเทศ
- ขั้นตอนที่ 5 การประเมินผลและรายงานผล

จากการศึกษาองค์ประกอบของการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมจากหน่วยงานและนักวิชาการที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้นำมาวิเคราะห์เพื่อสรุปสังเคราะห์เป็นองค์ประกอบของการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม เพื่อนำไปเป็นกรอบการร่างรูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม ปรากฏดังตาราง 1

ตาราง 1 การวิเคราะห์องค์ประกอบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม

องค์ประกอบ	Glickman et al. (2001)	Acheson and Gall (2003)	สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (2553)	อัญชลี ธรรมะวีริกุล (2553)	สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2556)	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล (2556)	วรรณดี สุภาพินัยย์ (2557)	สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดชลบุรี (2559)	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาค้นคว้าขั้นพื้นฐาน (2562)	ความถี่
การสร้างกัลยาณมิตร	✓									1
การสร้างความตระหนักรู้ความเข้าใจและเห็นความสำคัญ	✓						✓			2
การประชุมวางแผนการนิเทศ	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	8
การปฏิบัติตามแผน/การดำเนินการนิเทศ	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	9
การประเมินผล	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	9
การชื่นชมผลงาน	✓									1
การประชุมติดตามผลให้ข้อมูลย้อนกลับ/การปรับปรุงการนิเทศ		✓	✓	✓	✓			✓		5
การเตรียมการนิเทศ				✓	✓		✓	✓		4
รูปแบบและแนวทางการนิเทศ			✓	✓						2
เครื่องมือประกอบการนิเทศ			✓	✓		✓			✓	4
การศึกษาสภาพปัญหาหรือความต้องการของการนิเทศ						✓		✓	✓	3
การกำหนดกลยุทธ์							✓			1

จากตาราง 1 ผู้วิจัยได้สังเคราะห์องค์ประกอบของการดำเนินงานการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมโดยเลือกด้านที่มีความถี่ตั้งแต่ 5 ขึ้นไปมาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ทั้งหมด 4 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) การวางแผนการนิเทศ 2) การดำเนินการนิเทศ 3) การประเมินผล 4) การนำผลการประเมินมาปรับปรุง ผู้วิจัยได้นำมาศึกษา วิเคราะห์ และสังเคราะห์เกี่ยวกับความหมาย วิธีการ และขั้นตอน ดังนี้

1. การวางแผนการนิเทศ

1.1 ความหมายของ การวางแผนการนิเทศ

ได้มีหน่วยงานและนักวิชาการได้ให้ความหมายของ การวางแผนการนิเทศ ดังนี้
สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541) ได้เสนอความหมายการวางแผนการนิเทศ หมายถึง การนำข้อมูลผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา สาเหตุของปัญหาและความต้องการกำหนดเป็นกิจกรรม และแนวทางการนิเทศ การวางแผน การนิเทศภายในโรงเรียน เป็นขั้นตอนที่นำเอาทางเลือกที่จะดำเนินการมาร่วมกำหนดรายละเอียดของกิจกรรม แล้วจัดลำดับขั้นตอนการปฏิบัติเขียนเป็นโครงการนิเทศภายในโรงเรียน ซึ่งระบุสาระสำคัญ ปฏิทินปฏิบัติงาน ทรัพยากร และการประเมินผลโครงการ

สฤติย์ สนวนพรหม (2547) ได้เสนอความหมายการวางแผนการนิเทศ หมายถึง การเตรียมการในการปฏิบัติงานการนิเทศที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและนโยบายของสถานศึกษา ล่วงหน้าว่าจะทำอะไร ใครทำ ทำที่ไหน ทำเมื่อไร และทำอย่างไร ได้แก่ การวางแผนในการกำหนดขั้นตอนและแผนการนิเทศโดยกำหนดกิจกรรม และรายละเอียดกิจกรรมเขียนเป็นโครงการนิเทศในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

วิไลพร อ่อนภูเขา (2561) ได้เสนอความหมายการวางแผน หมายถึง เป็นขั้นตอนในการกำหนดขอบข่ายการนิเทศภายใน กำหนดผู้รับผิดชอบ เขียนแผนและโครงการนิเทศภายใน มีการประชุมชี้แจง สร้างความรู้ ความเข้าใจในการนิเทศภายใน

สรุปได้ว่า การวางแผนการนิเทศ หมายถึง เป็นกระบวนการที่สำคัญ ในการกำหนดวัตถุประสงค์และเป็นเป้าหมายที่ต้องการ เป็นขั้นตอนในการกำหนดทางเลือกแนวปฏิบัติรายละเอียดขอบข่ายการนิเทศ กำหนดผู้รับผิดชอบ เขียนแผนและโครงการนิเทศภายในมีการประชุมชี้แจงสร้างความรู้ความเข้าใจในการนิเทศภายใน

1.2 วิธีการและขั้นตอนการวางแผนการนิเทศ

ได้มีหน่วยงานและนักวิชาการได้เสนอขั้นตอนการวางแผนการนิเทศดังนี้

อัญชลี ธรรมะวิจิตร (2553) ได้กล่าวถึงขั้นตอนในการวางแผนการนิเทศภายในดังนี้

1. จัดตั้งคณะทำงาน
2. จัดทำแผนการนิเทศโดยระบุขั้นตอนรายละเอียดกิจกรรมในการนิเทศภายในที่ชัดเจน
3. ประชุมชี้แจงให้ผู้เกี่ยวข้องทราบนโยบาย เป้าหมาย วัตถุประสงค์วิธีการดำเนินการติดตามและประเมินผล
4. กำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายการนิเทศภายในไว้ชัดเจน

5. ผู้รับการนิเทศและผู้นิเทศเตรียมข้อมูลสภาพปัญหาเพื่อร่วมกันวางแผน
ประสาน มอบหมายงานพิจารณาผู้รับผิดชอบงานในหน้าที่

6. ร่วมกันวางแผนการนิเทศภายในอย่างเป็นระบบโดยให้สอดคล้องกับสภาพ
ปัจจุบันและปัญหา โดยจัดทำเป็นตารางการนิเทศภายใน ระบุ วันเวลา สถานที่ ผู้นิเทศและผู้รับการ
นิเทศไว้อย่างชัดเจน

7. สร้างความรู้ความเข้าใจแก่บุคลากร ก่อนดำเนินการ
8. มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการวางแผนการนิเทศ
9. กำกับ ติดตาม ผลการดำเนินงานแต่ละขั้นตอน

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (2553) ได้
กล่าวถึงขั้นตอนในการวางแผนการนิเทศภายในดังนี้

1. การสำรวจสภาพปัญหาและความต้องการของการนิเทศ
2. การวางแผน
3. การจัดตารางการนิเทศ
4. สร้าง/เลือกเครื่องมือและเทคนิคการนิเทศ
5. การประสานความร่วมมือ
6. การกำกับติดตาม
7. การตรวจสอบผล

จุไรรัตน์ สุตรุ่ง (2559) ได้กล่าวถึงขั้นตอนในการวางแผนการนิเทศภายในดังนี้

1. เตรียมจัดทำแผน
2. วิเคราะห์สภาพปัญหา
3. จัดทำแผน กำหนดงาน/โครงการ
4. การประสานบุคคลที่เกี่ยวข้อง
5. การตรวจสอบ
6. การกำกับติดตาม

จากการศึกษาวิธีการและขั้นตอนการเตรียมการนิเทศจากหน่วยงานและนักวิชาการ
ที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้นำมาวิเคราะห์เพื่อสรุปสังเคราะห์เป็นขั้นตอนของการวาง
แผนการนิเทศปรากฏดังตาราง 3

ตาราง 2 การวิเคราะห์องค์ประกอบขั้นตอนการวางแผนการนิเทศ

องค์ประกอบ	อัญชลี ธรรมะวิสิฐกุล (2553)	สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (2553)	จุไรรัตน์ สุดรุ่ง (2559)	ความถี่
1. การเตรียมการวางแผนการนิเทศ จากการมีส่วนร่วมทุกฝ่าย	✓	✓	✓	3
2. มีการจัดทำแผนโครงการนิเทศภายในโดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วม	✓	✓	✓	3
3. มีการประสานบุคลากรและหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	✓	✓	✓	3
4. มีการตรวจสอบการวางแผนการนิเทศและปรับปรุงทั้งก่อน ระหว่าง และหลังดำเนินการ	✓	✓	✓	3
5. มีการกำกับ ติดตาม การวางแผนนิเทศภายในอย่างต่อเนื่อง	✓	✓	✓	3
6. มีการวิเคราะห์สภาพปัญหาความต้องการ จากบุคลากรเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	✓	✓	✓	3
7. เลือกเครื่องมือและเทคนิคการนิเทศ		✓		1
8. มีการจัดตั้งคณะทำงาน	✓			1
9. มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการวางแผนการนิเทศ	✓			1
10. มีการสร้างความรู้ความเข้าใจแก่บุคลากรก่อนดำเนินการ	✓			1

จากตาราง 3 ผู้วิจัยได้สังเคราะห์องค์ประกอบของขั้นตอนการวางแผนการนิเทศโดยเลือกด้านที่มีความถี่ตั้งแต่ 3 ขึ้นไปมาเป็นกรอบ ตัวบ่งชี้ด้านการวางแผนการนิเทศมีตัวบ่งชี้ ดังนี้

1. มีการวิเคราะห์สภาพปัญหาความต้องการ จากบุคลากรเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. การเตรียมการวางแผนการนิเทศ จากการมีส่วนร่วมทุกฝ่าย

3. มีการจัดทำแผนโครงการนิเทศภายในโดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วม

4. มีการประสานบุคลากรและหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

5. มีการตรวจสอบการวางแผนการนิเทศและปรับปรุงทั้งก่อนระหว่าง และหลัง

ดำเนินการ

6. มีการกำกับ ติดตาม การวางแผนนิเทศภายในอย่างต่อเนื่อง

สรุปได้ว่าการวางแผนการนิเทศ หมายถึง การวิเคราะห์สภาพปัญหาความต้องการ จากบุคลากรเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การเตรียมการวางแผนการนิเทศจากการมีส่วนร่วมทุกฝ่าย การจัดทำแผนโครงการนิเทศภายในโดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วม การประสานบุคลากรและหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การตรวจสอบการวางแผนการนิเทศและปรับปรุงทั้งก่อน ระหว่าง และหลัง ดำเนินการ และการกำกับติดตามการวางแผนนิเทศภายในอย่างต่อเนื่อง

2. การดำเนินการนิเทศ

2.1 ความหมาย การดำเนินการนิเทศ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541) ให้ความหมายของการดำเนินการนิเทศไว้ว่า หมายถึง ขั้นตอนการดำเนินการนิเทศการศึกษาในรูปแบบหรือกิจกรรมที่หลากหลายเหมาะสมกับสถานศึกษา เป็นการดำเนินการตามระบบที่วางแผนร่วมกันไว้อย่างรอบคอบ โดยการนิเทศเป็นไปแบบกัลยาณมิตร และให้คำนึงถึงความพึงพอใจของผู้รับการนิเทศด้วย

อัญชลี ธรรมะวิสิกุล (2553) ให้ความหมายของการดำเนินการนิเทศไว้ว่า ขั้นตอนที่ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศร่วมมือกันทั้ง 2 ฝ่าย ให้ทราบปัญหาเกี่ยวกับหลักสูตรแผนการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การจัดทำ การจัดหา การใช้และการเก็บรักษาสื่อเพื่อการเรียนรู้ การวัดผลและการประเมินผล โดยคำนึงถึงความพึงพอใจของผู้รับการนิเทศด้วย

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (2553) ได้ให้ความหมายของการดำเนินการนิเทศว่า เป็นการดำเนินการนิเทศตามแผนการนิเทศโดยสามารถใช้วิธีหลากหลายตามความเหมาะสม แต่ต้องมีการวางแผนวิธีการนิเทศให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่วางไว้ วิธีการนิเทศและเทคนิคการนิเทศ

สรุปความหมายของการดำเนินการนิเทศ คือ กระบวนการในการดำเนินการที่ผู้
นิเทศและผู้รับการนิเทศร่วมกันให้ทราบปัญหาในการจัดการเรียนรู้ และนิเทศตามแผนการนิเทศที่ได้
กำหนดไว้โดยคำนึงถึงความพึงพอใจของผู้รับการนิเทศด้วย

2.2 ขั้นตอนวิธีการดำเนินการนิเทศ

ได้มีหน่วยงานและนักวิชาการได้ให้เสนอขั้นตอนของ การดำเนินการนิเทศไว้ดังนี้

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (2553) ได้เสนอ
ขั้นตอนของการดำเนินการนิเทศ ดังนี้

1. กำหนดนัดหมายวันเวลาในการนิเทศ
2. ประชุมชี้แจงและมอบหมายงานให้ผู้นิเทศดำเนินการนิเทศตามแผนนิเทศ
3. จัดเตรียมสื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์/เครื่องมือนิเทศ
4. ดำเนินการนิเทศตามขั้นตอนตามวิธีการและกิจกรรม
5. สร้างเสริมกำลังใจแก่ผู้นิเทศ
6. ผู้นิเทศบันทึกผลการนิเทศพร้อมข้อเสนอแนะ
7. ผู้รับการนิเทศแก้ไขปรับปรุงตามข้อเสนอของผู้นิเทศและรายงานให้ทราบ

อัญชลี ธรรมะวิสิกุล (2553) ได้เสนอขั้นตอนการดำเนินการนิเทศ ดังนี้

1. ร่วมกันกำหนดนัดหมายวันเวลาที่นิเทศเป็นการล่วงหน้า
2. ประชุมชี้แจงและมอบหมายภารกิจการนิเทศ
3. เลือกเครื่องเครื่องมือการนิเทศตามภารกิจของงาน
4. ดำเนินการนิเทศตามขั้นตอนที่ผู้รับการนิเทศได้เลือกรูปแบบการนิเทศหรือได้

เลือกกิจกรรมการนิเทศไว้

5. ผู้นิเทศบันทึกการนิเทศพร้อมให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุง
6. ผู้รับการนิเทศดำเนินการแก้ไขปรับปรุงตามข้อเสนอแนะและรายงานผล

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2556) ได้กำหนดขั้นตอนการปฏิบัติการ

นิเทศ ดังนี้

1. แต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศ
2. กำหนดวันเวลาการนิเทศการจัดการเรียนการสอน
3. ประชุมชี้แจงผู้ที่เกี่ยวข้อง
4. ดำเนินการนิเทศตามขั้นตอน
5. บันทึกผลการนิเทศพร้อมข้อเสนอแนะ
6. ผู้รับการนิเทศแก้ไขปรับปรุงและรายงานผล

จากการศึกษาวิธีการและขั้นตอนของการดำเนินการนิเทศจากหน่วยงานและนักวิชาการที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้นำมาวิเคราะห์เพื่อสรุปสังเคราะห์เป็นขั้นตอนการดำเนินการนิเทศปรากฏดังตาราง 4

ตาราง 3 การวิเคราะห์องค์ประกอบขั้นตอนการดำเนินการนิเทศ

องค์ประกอบ	สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (2553)	อัญชลี ธรรมะวิจิตรกุล (2553)	สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2556)	ความถี่
1. ร่วมกำหนดนัดหมายวันเวลาที่จะนิเทศ	✓	✓	✓	3
2. ประชุมชี้แจงและมอบหมายภารกิจการนิเทศ	✓	✓	✓	3
3. ดำเนินการนิเทศตามขั้นตอนตามวิธีการและกิจกรรมที่กำหนดไว้	✓	✓	✓	3
4. ผู้รับการนิเทศดำเนินการแก้ไขปรับปรุงและรายงาน	✓	✓	✓	3
5. จัดเตรียมสื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์/เครื่องมือนิเทศ	✓	✓		2
6. สร้างเสริมกำลังใจแก่ผู้นิเทศ	✓			1
7. ผู้นิเทศบันทึกผลการนิเทศพร้อมข้อเสนอแนะ	✓	✓	✓	3
8. แต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศ			✓	1

จากตาราง 4 ผู้วิจัยได้สังเคราะห์องค์ประกอบของขั้นตอนการดำเนินการนิเทศโดยเลือกด้านที่มีความถี่ตั้งแต่ 3 ขึ้นไปมาเป็นกรอบขั้นตอนการดำเนินการนิเทศทั้งหมด 5 ขั้นตอนดังนี้

1. ร่วมกำหนดนัดหมายวันเวลาที่จะนิเทศ
2. ประชุมชี้แจงและมอบหมายภารกิจการนิเทศ
3. ดำเนินการนิเทศตามขั้นตอนตามวิธีการและกิจกรรมที่กำหนดไว้
4. ผู้นิเทศบันทึกผลการนิเทศพร้อมข้อเสนอแนะ

5. ผู้รับการนิเทศดำเนินการแก้ไขปรับปรุงและรายงาน

สรุปได้ว่าการดำเนินการนิเทศ หมายถึง การกำหนดนัดหมายวันเวลาที่จะนิเทศ ประชุมชี้แจงและมอบหมายภารกิจการนิเทศ ดำเนินการนิเทศตามขั้นตอนตามวิธีการและกิจกรรมที่กำหนดไว้ ผู้นิเทศบันทึกผลการนิเทศพร้อมข้อเสนอแนะ และผู้รับการนิเทศดำเนินการแก้ไขปรับปรุงและรายงาน

3. การตรวจสอบและประเมินผล

3.1 ความหมาย การตรวจสอบและประเมินผล

ได้มีหน่วยงานและนักวิชาการได้ให้ความหมายของ การตรวจสอบและประเมินผลดังนี้

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (2553) ได้ให้ความหมายของการตรวจสอบและประเมินผลว่าเป็นกระบวนการเมื่อปฏิบัติการนิเทศแล้วควรจะมีการประเมินผลการปฏิบัติงานว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือไม่ผลการนิเทศเป็นอย่างไร หากมีปัญหาจะต้องตรวจสอบดูใหม่ แล้วปรับปรุงการนิเทศ และประเมินผลอีกครั้ง เมื่อพอใจแล้วจึงถือว่าการนิเทศนั้นประสบผลสำเร็จ

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2556) ให้ความหมายของการตรวจสอบและประเมินผลไว้ว่า เป็นกระบวนการตรวจสอบความสำเร็จของโครงการกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ตั้งไว้ เพื่อทราบผลการดำเนินงาน อาจดำเนินการประเมินทั้งก่อน ระหว่าง และหลังการนิเทศ

อัญชลี ธรรมะวิสิฏฐ์ (2553) ได้ให้ความหมายของการตรวจสอบและประเมินผลไว้ว่า ขั้นตอนที่ผู้นิเทศประมวลผลหลังดำเนินการนิเทศและหลังการประชุมเพื่อหาข้อปรับปรุงแก้ไขให้มีประสิทธิภาพโดยใช้การกระตุ้นและส่งเสริมให้ครูได้พัฒนาวิชาชีพให้ก้าวหน้า โดยการประเมินผลการนิเทศประกอบด้วย การประเมินผลการนิเทศการจัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และการประเมินผลการนิเทศการจัดการศึกษาต่อเนื่องและการศึกษาตามอัธยาศัย

สรุปความหมายของการตรวจสอบและประเมินผล คือ ขั้นตอนหลังจากที่ผู้นิเทศทำการประมวลผลหลังจากดำเนินการนิเทศและการประชุม เพื่อตรวจสอบความสำเร็จของโครงการกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ตั้งไว้ โดยมีขอบข่ายการประเมิน หากผลการประเมินพบว่ามีปัญหาหรืออุปสรรค จะมีการปรับปรุงแก้ไขให้มีประสิทธิภาพด้วยการกระตุ้นและส่งเสริมให้ครูได้พัฒนาวิชาชีพให้ก้าวหน้าต่อไป

3.2 ขั้นตอนและวิธีการตรวจสอบและประเมินผล

ได้มีหน่วยงานและนักวิชาการได้ให้เสนอขั้นตอนของ การตรวจสอบและประเมินผลดังนี้

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (2553) ได้เสนอขั้นตอนการตรวจสอบและประเมินผล ดังนี้

1. แต่งตั้งคณะกรรมการติดตามและประเมินผลฯ
2. การนัดหมายการประชุม
3. ดำเนินการประชุมคณะกรรมการฯ
4. รวบรวมข้อมูลด้านการดำเนินการนิเทศและผลที่ได้จากการนิเทศ
5. นำข้อมูลไปเปรียบเทียบกับสภาพความสำเร็จของการนิเทศ
6. หาวิธีพัฒนาให้ดีขึ้น หรือหาวิธีการที่ดีกว่ามีประสิทธิภาพหรือสูงกว่าเพื่อ

ปรับปรุงคุณภาพ

อัญชลี ธรรมะวิสิฏฐ์ (2553) ได้เสนอขั้นตอน การตรวจสอบและประเมินผล ดังนี้

1. แต่งตั้งคณะกรรมการติดตามและประเมินผลฯ
2. ดำเนินการประชุม
3. รวบรวมข้อมูลผลการดำเนินการนิเทศ
4. นำผลที่ได้เปรียบเทียบกับเป้าหมายความสำเร็จของการนิเทศ
5. หาแนวทางและวิธีการพัฒนาให้มีคุณภาพที่ดีขึ้น

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2556) ได้กำหนดขั้นตอนการตรวจสอบและประเมินผล ไว้ดังนี้

1. แต่งตั้งและกำหนดบทบาทหน้าที่คณะกรรมการ
2. จัดทำปฏิทินการทำงาน
3. ประชุมคณะกรรมการ ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการติดตามและประเมินผล
4. รวบรวมข้อมูลด้านการดำเนินการนิเทศและผลที่ได้จากการนิเทศ
5. เปรียบเทียบผลที่ได้เพื่อประเมินความสำเร็จของการนิเทศ
6. สรุปผลในแต่ละขั้นตอนและหาแนวทางดำเนินการพัฒนาให้ดีขึ้น
7. เผยแพร่ผลการนิเทศ

จากการศึกษาวิธีการและขั้นตอนของการประเมินผลจากหน่วยงานและนักวิชาการที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้นำมาวิเคราะห์เพื่อสรุปสังเคราะห์เป็นขั้นตอนการตรวจสอบและประเมินผลปรากฏดังตาราง 5

ตาราง 4 การวิเคราะห์องค์ประกอบขั้นตอนการตรวจสอบและประเมินผล

องค์ประกอบ	สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (2553)	อัญชลี ธรรมะวิสิฏฐ์ (2553)	สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2556)	ความถี่
1. แต่งตั้งคณะกรรมการติดตามและประเมินผลฯ	✓	✓	✓	3
2. การนัดหมายการประชุม	✓			1
3. ดำเนินการประชุมคณะกรรมการฯ	✓	✓	✓	3
4. รวบรวมข้อมูลด้านการดำเนินการนิเทศและผลที่ได้จากการนิเทศ	✓	✓	✓	3
5. เปรียบเทียบผลที่ได้เพื่อประเมินความสำเร็จของการนิเทศ	✓	✓	✓	3
6. หาแนวทางและวิธีการพัฒนาให้มีคุณภาพที่ดีขึ้น	✓	✓	✓	3
7. จัดทำปฏิทินการทำงาน			✓	1
8. เผยแพร่ผลการนิเทศ			✓	1

จากตาราง 5 ผู้วิจัยได้สังเคราะห์องค์ประกอบของขั้นตอนการตรวจสอบและประเมินผล โดยเลือกด้านที่มีความถี่ตั้งแต่ 3 ขึ้นไปมาเป็นกรอบขั้นตอนการตรวจสอบและประเมินผล ทั้งหมด 5 ขั้นตอนดังนี้

1. แต่งตั้งคณะกรรมการติดตามและประเมินผลฯ
2. ดำเนินการประชุมคณะกรรมการฯ
3. รวบรวมข้อมูลด้านการดำเนินการนิเทศและผลที่ได้จากการนิเทศ
4. เปรียบเทียบผลที่ได้เพื่อประเมินความสำเร็จของการนิเทศ
5. หาแนวทางและวิธีการพัฒนาให้มีคุณภาพที่ดีขึ้น

สรุปได้ว่าการตรวจสอบและประเมินผล หมายถึง การแต่งตั้งคณะกรรมการติดตามและประเมินผลฯ ดำเนินการการประชุมคณะกรรมการฯ รวบรวมข้อมูลด้านการดำเนินการนิเทศและผลที่ได้จากการนิเทศ เปรียบเทียบผลที่ได้เพื่อประเมินความสำเร็จของการนิเทศ และหาแนวทางและวิธีพัฒนาให้มีคุณภาพที่ดีขึ้น

4. การนำผลการประเมินมาปรับปรุง

4.1 ความหมาย การนำผลการประเมินมาปรับปรุง

ได้มีหน่วยงานและนักวิชาการได้ให้ความหมายของ การนำผลการประเมินมาปรับปรุงไว้ดังนี้

อัญชลี ธรรมะวิสิฎกุล (2553) ได้ให้ความหมายไว้ว่า เป็นกิจกรรมที่ดำเนินการหลังจากขั้นตอนการดำเนินการนิเทศ เพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการนิเทศ วิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อย ร่วมกันเป็นการส่งเสริมให้ครูมีความรู้ มีการแก้ไขข้อบกพร่อง เพื่อการทำงานที่มีประสิทธิภาพ

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (2553) ได้ให้ความหมายว่า กระบวนการหลังจากดำเนินการนิเทศเสร็จสิ้น เพื่อให้ผู้บริหาร ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศได้สะท้อนผลการนิเทศและส่งเสริมให้เกิดการแก้ไขปัญหาเพื่อการทำงานที่มีประสิทธิภาพ

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดจันทบุรี (2554) ได้ให้ความหมายไว้ว่า เป็นกิจกรรมหลังจากเสร็จสิ้นการนิเทศให้ผู้บริหาร และผู้ที่เกี่ยวข้องในการนิเทศ ได้รับข้อมูลผลจากการนิเทศเพื่อนำข้อเสนอแนะไปปรับปรุงแก้ไข เพื่อพัฒนาการทำงานให้มีประสิทธิภาพ

สรุปความหมายของของ การนำผลการประเมินมาปรับปรุง คือ กิจกรรมที่ดำเนินการหลังจากขั้นตอนการดำเนินการนิเทศและประเมินผล เพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการนิเทศ วิเคราะห์ จุดเด่น จุดด้อย ร่วมกันส่งเสริมให้ครู มีความรู้ สามารถแก้ไขข้อบกพร่อง เพื่อการทำงานที่มีประสิทธิภาพ

4.2 ขั้นตอนและวิธีการนำผลการประเมินมาปรับปรุง

ได้มีหน่วยงานและนักวิชาการได้ให้เสนอขั้นตอนของการนำผลการประเมินมาปรับปรุงดังนี้

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (2553) ได้เสนอขั้นตอนของการนำผลการประเมินมาปรับปรุง ดังนี้

1. กำหนดวันในการประชุม
2. สรุปข้อมูลผลการนิเทศจากเครื่องมือนิเทศ
3. ดำเนินการประชุมเพื่อร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูลปัญหาข้อเสนอแนะเพื่อหา

แนวทางพัฒนา

4. บันทึกผลการประชุมและแนวทางที่ได้จากการประชุม
5. นำแนวทางที่ได้จากการประชุมไปใช้ในการดำเนินการต่อไป
6. ขยายผลกระบวนการนิเทศที่ประสบผลสำเร็จไปใช้ในการพัฒนากิจกรรม

ให้กับผู้รับการนิเทศกลุ่มอื่น

อัญชลี ธรรมะวิสิฏฐ (2553) ได้เสนอขั้นตอน การนำผลการประเมินมาปรับปรุง ดังนี้

1. กำหนดวันเวลาในการประชุมร่วมกัน
2. ผู้นิเทศตรวจสอบแบบนิเทศของผู้รับการนิเทศและสรุปข้อมูล
3. ดำเนินการประชุมผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการนิเทศตามกำหนดโดยนำปัญหา

ข้อเสนอแนะจากแบบนิเทศ มาวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกันวางแผนและหาแนวทางแก้ไขสภาพปัญหา

4. บันทึกผลการประชุมและแนวทางการแก้ไขอย่างเป็นระบบ
5. นำผลการประชุมและแนวทางที่ได้ไปใช้ในการพัฒนาการจัดกิจกรรม

การศึกษาต่อไป

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2556) ได้กำหนดขั้นตอนการนำผลการประเมินมาปรับปรุงดังนี้

1. กำหนดนัดหมายวันเวลาในการประชุม
2. ตรวจสอบและสรุปข้อมูลจากแบบนิเทศ
3. ดำเนินการประชุมตามกำหนด เพื่อร่วมระดมความคิดหาแนวทางการพัฒนา
4. วิเคราะห์และประมวลผล
5. บันทึกการประชุมและแนวทางการพัฒนาที่ได้จากการประชุม
6. จัดทำรายงานผล และเผยแพร่ผลการนิเทศ
7. นำแนวทางที่ได้ไปใช้ในการพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพต่อไป

จากการศึกษาวิธีการและขั้นตอนของการประชุมจากหน่วยงานและนักวิชาการที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้นำมาวิเคราะห์เพื่อสรุปสังเคราะห์เป็นขั้นตอนการประชุมปรากฏดังตาราง

ตาราง 5 การวิเคราะห์องค์ประกอบขั้นตอนการนำผลการประเมินมาปรับปรุง

องค์ประกอบ	สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (2553)	อัญชลี ธรรมะวิธีกุล (2553)	สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2556)	ความถี่
1. กำหนดวันเวลาในการประชุม	✓	✓	✓	3
2. ผู้นิเทศตรวจสอบแบบนิเทศของผู้รับการนิเทศและสรุปข้อมูล	✓	✓	✓	3
3. ประชุมผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการนิเทศตามกำหนดโดยนำปัญหา ข้อเสนอแนะมาวิเคราะห์ข้อมูลและหาแนวทางแก้ไข	✓	✓	✓	3
4. บันทึกผลการประชุมและแนวทางการแก้ไขอย่างเป็นระบบ	✓	✓	✓	3
5. นำผลการประชุมและแนวทางที่ได้ไปใช้ในการพัฒนาต่อไป	✓	✓	✓	3
6. ขยายผลกระบวนการนิเทศที่ประสบผลสำเร็จไปใช้ในการพัฒนากิจกรรมให้กับผู้รับการนิเทศกลุ่มอื่น	✓			1
7. วิเคราะห์และประมวลผล			✓	1
8. จัดทำรายงานผล และเผยแพร่ผลการนิเทศ			✓	1

จากตาราง 5 ผู้วิจัยได้สังเคราะห์องค์ประกอบของขั้นตอนการนำผลการประเมินมาปรับปรุงโดยเลือกด้านที่มีความถี่ตั้งแต่ 3 ขึ้นไปมาเป็นกรอบขั้นตอนการการนำผลการประเมินมาปรับปรุง 5 ขั้นตอนดังนี้

1. กำหนดวันเวลาในการประชุม
2. ผู้นิเทศตรวจสอบแบบนิเทศของผู้รับการนิเทศและสรุปข้อมูล

3. ประชุมผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการนิเทศตามกำหนดโดยนำปัญหา ข้อเสนอแนะมาวิเคราะห์ข้อมูลและหาแนวทางแก้ไข

4. บันทึกผลการประชุมและแนวทางการแก้ไขอย่างเป็นระบบ

5. นำผลการประชุมและแนวทางที่ได้ไปใช้ในการพัฒนาต่อไป

สรุปได้ว่าการนำผลการประเมินมาปรับปรุง หมายถึง สถานศึกษาสังกัด สำนักงาน สกร. จังหวัดมหาสารคาม มีการนำผลการประเมินมาปรับปรุงโดย การกำหนดวันเวลาในการประชุม ผู้ นิเทศตรวจสอบแบบนิเทศของผู้รับการนิเทศและสรุปข้อมูล ประชุมผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการนิเทศตาม กำหนดโดยนำปัญหาข้อเสนอแนะมาวิเคราะห์ข้อมูลและหาแนวทางแก้ไข บันทึกผลการประชุมและ แนวทางการแก้ไขอย่างเป็นระบบ และนำผลการประชุมและแนวทางที่ได้ไปใช้ในการพัฒนาต่อไป

รูปแบบและการพัฒนารูปแบบ

ในการศึกษาหลักการแนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยพัฒนารูปแบบจะกล่าวถึงประเด็นสำคัญซึ่ง ได้แก่ ความหมาย ความสำคัญ องค์ประกอบ ขั้นตอนการพัฒนารูปแบบ และการตรวจสอบรูปแบบ ดังนี้

1. ความหมายของรูปแบบ

ความหมายของรูปแบบได้มีนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

ทิตินา แคมมณี (2546) ได้ให้ความหมายของรูปแบบ คือ รูปธรรมของความคิดที่เป็นนามธรรมซึ่งบุคคลแสดงออกมาในลักษณะใดลักษณะหนึ่งเช่น เป็นคำอธิบายเป็นแผนผังไดอะแกรม หรือแผนภาพ เพื่อช่วยให้ตนเองและบุคคลอื่นสามารถเข้าใจได้ชัดเจนขึ้นรูปแบบเป็นเครื่องมือทางความคิดที่บุคคลใช้ในการสืบสอบหาคำตอบความรู้ความเข้าใจในปรากฏการณ์ทั้งหลาย

บุญชม ศรีสะอาด (2556) ได้เสนอว่า “รูปแบบ” หมายถึง โครงสร้างที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ หรือตัวแปรต่าง ๆ ที่ผู้วิจัยสามารถใช้รูปแบบอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ หรือตัวแปรต่าง ๆ ที่มีปรากฏการณ์ธรรมชาติหรือระบบต่าง ๆ อธิบายลำดับขั้นตอนขององค์ประกอบหรือกิจกรรมในระบบ

รัตน์ะ บัวสนธิ์ (2552) ได้ให้ความหมายของรูปแบบจำแนกออกเป็น 3 ความหมาย ดังนี้

1. แผนภาพหรือภาพร่างของสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ยังไม่สมบูรณ์เหมือนของจริงรูปแบบ ในความหมายนี้มักจะเรียกทับศัพท์ในภาษาไทยว่า “โมเดล” ได้แก่ โมเดลบ้าน โมเดลรถยนต์โมเดล เสื้อ เป็นต้น

2. แบบแผนความสัมพันธ์ของตัวแปร หรือสมการทางคณิตศาสตร์ที่รู้จักกันในชื่อที่เรียกว่า “Mathematical Model”

3. แผนภาพที่แสดงถึงองค์ประกอบการทำงานของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง รูปแบบในความหมายนี้บางทีเรียกกันว่าภาพย่อส่วนของทฤษฎีหรือแนวคิดในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เช่นรูปแบบการสอน รูปแบบการบริหาร รูปแบบการประเมิน เป็นต้น

พิสนุ พองศรี (2553) ได้สรุปความหมายของรูปแบบว่า หมายถึง สิ่งที่สร้างหรือพัฒนาขึ้นจากแนวคิดทฤษฎี ประสบการณ์ จินตนาการ เพื่อถ่ายทอดออกมาแทนปรากฏการณ์ด้วยการนำเสนอให้เข้าใจง่าย กระชับ ถูกต้อง สามารถนำไปเป็นแนวทางสู่การปฏิบัติได้โดยมีองค์ประกอบสำคัญอย่างน้อย 3 ประการ คือวัตถุประสงค์ ตัวแปรหรือสาระสำคัญและความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างตัวแปรอย่างเป็นระบบ

Good and Merkel (1973) พจนานุกรมการศึกษาซึ่ง Good เป็นบรรณาธิการได้เสนอว่าความหมายของรูปแบบมี 4 ความหมาย คือ

1. เป็นแบบอย่างของสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างหรือทำซ้ำ
2. เป็นตัวอย่างเพื่อการเลียนแบบ เช่น ตัวอย่างในการออกเสียงภาษาต่างประเทศเพื่อให้ผู้เรียนได้เลียนแบบ เป็นต้น
3. เป็นแผนภูมิหรือรูปสามมิติ ซึ่งเป็นตัวแทนของสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือหลักการหรือแนวคิด
4. เป็นชุดของปัจจัยหรือตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ซึ่งรวมกันเป็นตัวประกอบหรือสัญลักษณ์ทางระบบสังคม อาจจะเขียนออกมาเป็นสูตรทางคณิตศาสตร์หรือบรรยายเป็นภาษาก็ได้

Keeve, Girod, Kikinis, and Girod (1998) ได้เสนอว่า รูปแบบเป็นสิ่งที่แสดงโครงสร้างของความสัมพันธ์หรือข้อขัดแย้งระหว่างชุดของปัจจัยหรือตัวแปรต่าง ๆ หรือองค์ประกอบที่สำคัญในเชิงความสัมพันธ์หรือเหตุผลซึ่งกันและกันเพื่อช่วยให้เข้าใจข้อเท็จจริงหรือปรากฏการณ์ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ

Corsini and Auerbach (2007) ได้เสนอว่า “รูปแบบ” หมายถึงชุดความสัมพันธ์ที่สร้างขึ้นระหว่างปรากฏการณ์ในโลกความเป็นจริงและโครงสร้างของสิ่งที่กำลังศึกษาซึ่งเป็นตัวแทนของปรากฏการณ์ในโลกความเป็นจริง

จากความหมายที่กล่าวมาสรุปได้ว่ารูปแบบ หมายถึง แบบจำลอง แบบแผนแบบอย่างหรือตัวอย่างของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ที่ผู้เสนอรูปแบบได้ศึกษาและพัฒนาขึ้นเพื่อแสดงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ หรือตัวแปรต่าง ๆ ที่กำหนดขึ้น หรือใช้เป็นแนวทางในการสร้างหรือทำซ้ำตลอดจนใช้เป็นแนวทางในดำเนินงานเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์

2. ความสำคัญของการพัฒนารูปแบบ

มีนักวิชาการและนักการศึกษาได้กล่าวถึงความสำคัญของรูปแบบไว้ดังนี้

อุทุมพร จามรมาน (2554) กล่าวว่า การพัฒนารูปแบบมีความสำคัญในการแสดงโครงสร้างของความสัมพันธ์ของหน่วยต่าง ๆ หรือตัวแปรต่าง ๆ ซึ่งรูปแบบมีมากกว่าหนึ่งมิติหรือหลายตัวแปร โดยจะเชื่อมโยงแสดงความเกี่ยวข้องซึ่งกันและกันของตัวแปรต่าง ๆ ในเชิงความสัมพันธ์และเชิงเหตุผล

เยาวดี วิบูลย์ศรี (2554) กล่าวว่า การพัฒนารูปแบบมีความสำคัญในการถ่ายทอดความคิด ความเข้าใจ ตลอดจนทั้งจินตนาการที่มีต่อปรากฏการณ์หรือเรื่องราวใด ๆ ให้ปรากฏโดยการใช้อุปมาอุปไมยในลักษณะต่าง ๆ เช่น ภาพวาด ภาพเหมือน แผนภูมิ แผนผังต่อเนื่อง หรือสมการทางคณิตศาสตร์ ให้สามารถเข้าใจได้ง่ายและในขณะเดียวกันก็สามารถนำเสนอเรื่องราวหรือประเด็นต่าง ๆ ได้อย่างกระชับภายใต้หลักการอย่างมีระบบ

Bardo and Hartman (1982) ได้กล่าวว่าการพัฒนารูปแบบมีความสำคัญทางสังคมศาสตร์ โดยเป็นชุดของข้อความเชิงนามธรรมเกี่ยวกับปรากฏการณ์ที่เราสนใจ เพื่อใช้ในการนิยามคุณลักษณะและ/หรือบรรยายคุณสมบัตินั้น ๆ โดยรูปแบบเป็นอะไรบางอย่างที่เราพัฒนาขึ้นมาเพื่อบรรยายคุณลักษณะที่สำคัญ ๆ ของปรากฏการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจ รูปแบบจึงไม่ใช่การบรรยายหรืออธิบายปรากฏการณ์อย่างละเอียดทุกแง่มุม เพราะการทำเช่นนั้นจะทำให้รูปแบบมีความซับซ้อนและยุ่งยากเกินไปในการที่จะทำความเข้าใจ การที่จัดระบบของรูปแบบหนึ่ง ๆ ว่าควรต้องมีรายละเอียดมากน้อยเพียงใดจึงขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของรูปแบบนั้น ๆ ไม่ได้มีข้อกำหนดเป็นการตายตัว ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปรากฏการณ์แต่ละอย่างและวัตถุประสงค์ของผู้สร้างรูปแบบที่ต้องการจะอธิบายปรากฏการณ์นั้น ๆ อย่างไร

สรุปได้ว่า รูปแบบมีความสำคัญในการถ่ายทอดความคิด ความเข้าใจ ตลอดจนทั้งจินตนาการที่มีต่อปรากฏการณ์หรือเรื่องราวใด ๆ ให้ปรากฏโดยเป็นการแสดงโครงสร้างที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยงกันของหน่วยต่าง ๆ หรือตัวแปรต่าง ๆ ในเชิงความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลอย่างกระชับภายใต้หลักการอย่างมีระบบ

3. ประเภทของรูปแบบ

มีนักวิชาการและนักการศึกษาได้จำแนกประเภทของรูปแบบไว้ดังนี้

Smith (1980) จำแนกรูปแบบออกเป็น 2 ประเภทได้แก่

1. รูปแบบเชิงกายภาพ (Physical Model) จำแนกออกเป็น

1.1 รูปแบบคล้ายจริง (Iconic Model) มีลักษณะคล้ายของจริง เช่น เครื่องบินจำลอง หุ่นไล่กา หุ่นตามร้านตัดเสื้อผ้า

1.2 รูปแบบเสมือนจริง (Analog Model) มีลักษณะคล้ายปรากฏการณ์

จริง เช่น การทดลองทางเคมีในห้องปฏิบัติการก่อนจะทำการทดลอง เครื่องบินจำลองที่บินได้หรือเครื่องบินฝึกหัดบิน เป็นต้น รูปแบบชนิดนี้มีความใกล้เคียงความจริงมากกว่าแบบแรก

2. รูปแบบเชิงสัญลักษณ์ (Symbolic Model) จำแนกออกเป็น

2.1 รูปแบบข้อความ (Verbal Model) หรือรูปแบบเชิงคุณภาพ (Qualitative Model) เป็นการใช้ข้อความปกติธรรมดาในการอธิบายโดยย่อ เช่น คำพรรณนาลักษณะงานคำอธิบายรายวิชา เป็นต้น

2.2 รูปแบบทางคณิตศาสตร์ (Mathematical Model) หรือรูปแบบเชิงปริมาณ (Quantitative Model) เช่น สมการและโปรแกรมเชิงเส้น เป็นต้น

Keeve et al. (1998) ได้จำแนกรูปแบบออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่

1. รูปแบบเชิงเปรียบเทียบ (Analogue Model) เป็นรูปแบบเชิงกายภาพส่วนใหญ่ใช้ในด้านวิทยาศาสตร์ เช่น รูปแบบโครงสร้างอะตอมสร้างขึ้นโดยใช้หลักการเปรียบเทียบโครงสร้างของรูปแบบให้สอดคล้องกับลักษณะที่คล้ายกันทางกายภาพ สอดคล้องกับข้อมูลและความรู้ที่มีอยู่ในลักษณะนั้นด้วยรูปแบบที่สร้างขึ้นต้องมียุทธศาสตร์ประกอบชัดเจน สามารถนำไปทดสอบด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ได้และสามารถนำไปใช้ในการหาข้อสรุปของปรากฏการณ์ได้อย่างกว้างขวาง เช่น รูปแบบจำนวนนักเรียนในโรงเรียน สร้างขึ้นโดยเปรียบเทียบกับลักษณะถ้ำน้ำที่ประกอบด้วยท่อน้ำเข้าและท่อน้ำออกปริมาณที่ไหลเข้าถึงเปรียบเทียบกับจำนวนนักเรียนที่เข้าโรงเรียน อัตราการเกิด อัตราการย้ายเข้าอัตราการรับเด็กอายุต่ำกว่าเกณฑ์ ส่วนปริมาณน้ำที่ไหลออกเปรียบเทียบกับ จำนวนนักเรียนที่ออกจากโรงเรียน เนื่องจากพันธุศาสตร์การศึกษา การย้ายออก การจบการศึกษาสำหรับปริมาณน้ำที่เหลือในถังเปรียบเทียบกับจำนวนนักเรียนที่เหลืออยู่ในโรงเรียน เป็นต้น จุดมุ่งหมายของรูปแบบนี้เพื่ออธิบายปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงจำนวนนักเรียนในโรงเรียน

2. รูปแบบเชิงข้อความ (Semantic Model) เป็นรูปแบบที่ใช้ภาษาเป็นสื่อในการบรรยาย หรืออธิบายปรากฏการณ์ที่ศึกษาด้วยภาษา แผนภูมิ หรือรูปภาพ เพื่อให้เห็นโครงสร้างทางความคิดองค์ประกอบ และความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของปรากฏการณ์นั้นและใช้ข้อความในการอธิบายเพื่อให้เกิดความกระจ่างมากขึ้นแต่จุดอ่อนของรูปแบบประเภทนี้คือขาดความชัดเจนแน่นอนทำให้ยากแก่การทดสอบ

3. รูปแบบเชิงคณิตศาสตร์ (Mathematical Model) เป็นรูปแบบที่ใช้แสดงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบหรือตัวแปร โดยใช้สัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์ ปัจจุบันมีแนวโน้มว่าจะนำไปใช้ในด้านพฤติกรรมศาสตร์มากขึ้น โดยเฉพาะในการวัดและประเมินผลทางการศึกษา รูปแบบลักษณะนี้ส่วนมากพัฒนามาจากรูปแบบเชิงข้อความ

4. รูปแบบเชิงสาเหตุ (Causal Model) เป็นรูปแบบที่เริ่มจากการนำเทคนิคการวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis) ในการศึกษาเกี่ยวกับพันธุศาสตร์ รูปแบบเชิงสาเหตุนี้ทำให้สามารถศึกษารูปแบบเชิงข้อความที่มีตัวแปรสลับซับซ้อนได้ แนวคิดสำคัญของรูปแบบนี้คือ ต้องสร้างขึ้นจากทฤษฎีที่เกี่ยวข้องหรืองานวิจัยที่มีมาแล้ว รูปแบบจะเขียนในลักษณะสมการเส้นตรงแต่ละสมการแสดงความสัมพันธ์เชิงเหตุเชิงผลระหว่างตัวแปร จากนั้นมีการเก็บรวบรวมข้อมูลในสภาพการณ์ที่เป็นจริงเพื่อทดสอบรูปแบบรูปแบบเชิงสาเหตุนี้แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่

4.1 รูปแบบระบบเส้นเดียว (Recursive Model) เป็นรูปแบบที่แสดงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปรด้วยเส้นโยงที่มีทิศทางของการเป็นสาเหตุในทิศทางเดียวโดยไม่มีความสัมพันธ์ย้อนกลับ

4.2 รูปแบบระบบเส้นคู่ (Non-recursive Model) เป็นรูปแบบที่แสดงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปร โดยทิศทางความสัมพันธ์ของตัวแปรภายในตัวแปรหนึ่งอาจเป็นทั้งตัวแปรเชิงสาเหตุและเชิงผลพร้อมกัน จึงมีทิศทางความสัมพันธ์ย้อนกลับได้

จากการศึกษาประเภทของรูปแบบ สรุปได้ว่าการแบ่งประเภทของรูปแบบจะขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ในการอธิบายรูปแบบนั้น ๆ ซึ่ง ประเภทของรูปแบบนั้นสามารถแบ่งได้ตามหลักแนวคิด/ทฤษฎีพื้นฐานได้ 4 รูปแบบ คือ

1. Analogue Model หมายถึง รูปแบบที่ใช้การอุปมาอุปไมยเทียบเคียงปรากฏการณ์ซึ่งเป็นรูปธรรม เพื่อสร้างความเข้าใจในปรากฏการณ์ที่เป็นนามธรรม
2. Semantic Model หมายถึง รูปแบบที่ใช้ภาษาเป็นสื่อในการบรรยายหรืออธิบายสิ่งที่ศึกษาด้วยภาษา และรูปภาพ
3. Mathematical Model หมายถึง รูปแบบที่ใช้สมการทางคณิตศาสตร์เป็นสื่อในการแสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรต่างๆ
4. Causal Model หมายถึง รูปแบบที่พัฒนามาจากเทคนิค Path Analysis และ Semantic Model โดยการนำเอาตัวแปรต่าง ๆ มาสัมพันธ์กันเชิงเหตุผล

4. องค์ประกอบของรูปแบบ

ไดมินักวิชาการกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบไว้ ดังนี้
 ทิศนา ขัมมณี (2546) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของรูปแบบว่ามีองค์ประกอบที่สำคัญ 5 องค์ประกอบคือ 1) วัตถุประสงค์ แนวคิด 2) บริบทและเงื่อนไข 3) ยุทธศาสตร์ 4) กระบวนการดำเนินงาน 5) ผลที่ได้รับจากการนำรูปแบบไปใช้

ธีระ รุญเจริญ (2544) ได้เสนอองค์ประกอบของรูปแบบไว้ 6 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) ระบบกลไกของรูปแบบ 4) วิธีดำเนินงานของรูปแบบ 5) แนวทางการประเมินผลรูปแบบ 6) เงื่อนไขของรูปแบบ

วาร์โ เพ็งสวัสต์ (2553) เสนอแนวคิดเกี่ยวกับลักษณะของรูปแบบที่ดีควรมีลักษณะดังนี้

1. รูปแบบควรประกอบด้วยความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างระหว่างตัวแปรมากกว่าความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงธรรมดา อย่างไรก็ตามความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงก็มีประโยชน์ในช่วงของการพัฒนารูปแบบ
2. รูปแบบควรนำไปสู่การทำนายผลที่ตามมา ซึ่งสามารถตรวจสอบได้ด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์โดยเมื่อทดสอบรูปแบบแล้วถ้าปรากฏว่าไม่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ รูปแบบนั้นต้องถูกยกเลิก
3. รูปแบบควรอธิบายโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงเหตุผลของเรื่องที่เราศึกษาได้อย่างชัดเจน
4. รูปแบบควรเป็นเครื่องมือในการสร้างความคิดรวบยอด (Concept) ใหม่ และการสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปรใหม่ ซึ่งจะเป็นการเพิ่มองค์ความรู้ (Body of Knowledge) ในเรื่องที่กำลังศึกษา

5. รูปแบบในเรื่องใด จะเป็นเช่นไรขึ้นอยู่กับกรอบของทฤษฎีในเรื่องนั้น ๆ
Bardo and Hartman (1982) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบของรูปแบบไว้ว่า การที่จะระบุรูปแบบหนึ่งจะต้องประกอบด้วยรายละเอียดอย่างน้อยเพียงใดจึงจะเหมาะสมและรูปแบบนั้นควรมีองค์ประกอบอะไรบ้าง ไม่ได้มีข้อกำหนดแน่นอน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปรากฏการณ์นั้น ๆ

Ivancevich and Stewart (1989) อ้างถึงใน พัฒนา พรหมณี และคณะ, 2560) ได้เสนอว่า องค์ประกอบของรูปแบบ ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของรูปแบบ เป็นการกำหนดว่าจะสร้างและพัฒนารูปแบบเพื่อวัตถุประสงค์ด้านใด โดยทั่วไปมักจะพัฒนารูปแบบขึ้นมาเพื่อแก้ปัญหาอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือเพื่อให้การดำเนินงานเกิดผลงานที่ดีขึ้นตามภารกิจขององค์กร
2. ทฤษฎีพื้นฐานและหลักการของรูปแบบ ผู้สร้างและพัฒนารูปแบบต้องกำหนดรูปแบบสร้างขึ้นจากฐานคิดของทฤษฎีและหลักการใดบ้าง
3. ระบบงานและกลไกของรูปแบบ สำหรับใช้ในการดำเนินงานให้เป็นไปตามหลักการและบรรลุตามวัตถุประสงค์ของรูปแบบ เช่น การจัดโครงสร้างองค์การ การตั้งคณะกรรมการ และคณะทำงานที่จำเป็น พร้อมกับการกำหนดบทบาทหน้าที่ ความสัมพันธ์และการทำงานร่วมกันของกลไกเหล่านั้น เพื่อการบรรลุวัตถุประสงค์ของรูปแบบที่กำหนดไว้
4. วิธีการดำเนินงานของรูปแบบ เป็นการกำหนดภารกิจ กระบวนการ วิธีการ กิจกรรมและอื่นๆ ที่ต้องดำเนินการเพื่อการบรรลุวัตถุประสงค์ของรูปแบบ
5. แนวทางการประเมินผลการดำเนินงานของรูปแบบ เป็นการกำหนดแนวทาง

และเครื่องมือในการประเมินผลรูปแบบตามวัตถุประสงค์ของรูปแบบว่าเป็นไปตามระบบงานที่กำหนดไว้หรือไม่เพียงใด เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบว่ารูปแบบทำหน้าที่ตามที่สร้างไว้มากน้อยเพียงใด และเป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือไม่เพียงใด ตลอดจนกำหนดแนวทางในการพัฒนา ปรับปรุงรูปแบบให้สมบูรณ์และตอบสนองการดำเนินงานมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง

6. คำอธิบายประกอบรูปแบบ เป็นการอธิบายคำศัพท์เฉพาะที่นำมาใช้ในการสร้างและพัฒนา รูปแบบ เพื่อสื่อความเข้าใจตรงกันในการนำรูปแบบไปใช้

7. การระบุเงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้ เนื่องจากรูปแบบมีข้อจำกัดของรูปแบบเอง ดังนั้น การสร้างและพัฒนา รูปแบบควรได้ระบุเงื่อนไขที่จะทำให้การนำรูปแบบไปใช้ประสบผลสำเร็จ และข้อควรระวังเพื่อป้องกันปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้น

และได้เสนอแนวคิดเพิ่มเติมว่า ในการสร้างหรือพัฒนารูปแบบควรจัดทำคู่มือการใช้รูปแบบโดยนำสาระของรูปแบบ เครื่องมือ และเอกสารประกอบการใช้รูปแบบทั้งหมดมาบรรจุไว้ในคู่มือเพื่อการพัฒนา รูปแบบการดำเนินงานที่สมบูรณ์ครบถ้วน และเมื่อตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบแล้วต้องรายงานการตรวจสอบรูปแบบไว้ในภาคผนวกของคู่มือ เพื่อประโยชน์ต่อผู้สนใจศึกษาและนำรูปแบบไปใช้ในการดำเนินงานอย่างเหมาะสม

Keeve et al. (1998) กล่าวถึง องค์ประกอบของรูปแบบ สรุปได้ว่าประกอบด้วย ส่วนต่างๆ ดังนี้

1. ส่วนนำ ได้แก่ สภาพแวดล้อม หลักการแนวคิด วัตถุประสงค์ ผลลัพธ์ตลอดจนการรวบรวมปัญหา ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาเป็นอันดับแรก นำไปสู่การทำนาย (Prediction) และการทดสอบ

2. การจัดร่างโครงสร้าง ต้องมีความสัมพันธ์เชิงเหตุผล (Causal Relationship) ซึ่งสามารถใช้อธิบายปรากฏการณ์นั้น ๆ ได้

3. การนำไปทดลองเพื่อเปรียบเทียบผลการนำไปใช้ ทำให้มีการปรับปรุงคุณภาพในการปฏิบัติงานซึ่งมี 2 ลักษณะ คือ การทดลองย้อนหลังโดยใช้ข้อมูลย้อนกลับ และการทดลองใช้ในปัจจุบัน

4. มีเงื่อนไข หรือ มองเห็นภาพแห่งความสำเร็จ
อาจกล่าวได้ว่า องค์ประกอบของรูปแบบ ไม่ได้มีข้อกำหนดเป็นแบบแผนว่าควรมีรายละเอียดขององค์ประกอบอย่างไรจึงจะเหมาะสม เนื่องจากรายละเอียดแต่ละองค์ประกอบที่เหมาะสมของรูปแบบจะขึ้นอยู่กับลักษณะเฉพาะของปรากฏการณ์ที่ศึกษาและวัตถุประสงค์ในการสร้างรูปแบบนั้นๆ ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้กำหนดกรอบองค์ประกอบของรูปแบบที่สำคัญเป็นกรอบสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ คือ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) วิธีดำเนินการ 4) การประเมิน และ 5) เงื่อนไขความสำเร็จ

5. การพัฒนารูปแบบ

ได้มีผู้กล่าวถึงขั้นตอนการพัฒนารูปแบบดังนี้

Keeve et al. (1998) ได้กล่าวถึง ขั้นตอนการพัฒนารูปแบบไว้ 4 ประการ คือ

1. รูปแบบ ควรประกอบขึ้นด้วยความสัมพันธ์อย่างมีโครงสร้างมากกว่า ความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงแบบธรรมดา อย่างไรก็ตามความเชื่อมโยงแบบเส้นตรงแบบธรรมดาทั่วไปนั้น ก็มีประโยชน์โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการศึกษาวิจัยช่วงต้นของการพัฒนารูปแบบ
2. รูปแบบ ควรใช้เป็นแนวทางในการพยากรณ์ผลที่เกิดขึ้นจากการใช้รูปแบบได้ สามารถตรวจสอบได้โดยการสังเกตและหาข้อสนับสนุนด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์
3. รูปแบบ ควรจะต้องระบุหรือชี้ให้เห็นถึงกลไกเชิงเหตุผลของเรื่องที่ศึกษาดังนั้น นอกจากรูปแบบจะเป็นเครื่องมือในการพยากรณ์ได้ ควรใช้ในการอธิบายปรากฏการณ์ได้ด้วย
4. รูปแบบควรเป็นเครื่องมือในการสร้างมโนทัศน์ใหม่และการสร้างความสัมพันธ์ ของตัวแปรในลักษณะใหม่

บุญชม ศรีสะอาด (2556) ได้กล่าวถึงกระบวนการพัฒนารูปแบบจำแนกออกได้เป็น 2 ขั้นตอน ขั้นตอนแรกเป็นการสร้างหรือพัฒนารูปแบบ ขั้นที่สองเป็นการทดสอบความเที่ยงตรง (Validity) ของรูปแบบ คือ

1. การสร้างรูปแบบ

การสร้างหรือพัฒนารูปแบบผู้วิจัยจะสร้างหรือพัฒนารูปแบบขึ้นมาก่อนเป็น รูปแบบตามสมมุติฐานโดยการศึกษาค้นคว้าทฤษฎี แนวความคิด รูปแบบ (ที่มีผู้พัฒนาไว้แล้วในเรื่อง เดียวกันการหาความเที่ยงตรงของรูปแบบหรือเรื่องอื่น) และผลการศึกษาหรือวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะ ช่วยให้สามารถกำหนดองค์ประกอบหรือตัวแปรต่าง ๆ ภายในรูปแบบ รวมทั้งลักษณะความสัมพันธ์ ระหว่างองค์ประกอบหรือตัวแปรเหล่านั้นหรือลำดับก่อนหลังของแต่ละองค์ประกอบในรูปแบบในการ พัฒนารูปแบบนี้จะต้องใช้หลักของเหตุผลเป็นรากฐานสำคัญ และการศึกษาค้นคว้ามากจะเป็น ประโยชน์ต่อการพัฒนารูปแบบอย่างยิ่ง ผู้วิจัยอาจคิดโครงสร้างของรูปแบบขึ้นมาก่อนแล้วปรับปรุง โดยอาศัยข้อสนเทศจากการศึกษาค้นคว้าทฤษฎี แนวความคิด รูปแบบ หรือผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง หรือทำการศึกษาค้นคว้าองค์ประกอบย่อยหรือตัวแปรแต่ละตัว แล้วคัดเลือกองค์ประกอบย่อยหรือตัวแปรที่ สำคัญประกอบกันขึ้นเป็นโครงสร้างของรูปแบบก็ได้

2. การทดสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบ

หลังจากที่ได้พัฒนารูปแบบในขั้นแรกแล้ว จำเป็นที่จะต้องทดสอบความ เที่ยงตรงของรูปแบบดังกล่าว เพราะรูปแบบที่พัฒนาขึ้นนั้นถึงแม้ว่าจะพัฒนาโดยมีรากฐานจากทฤษฎี แนวความคิดรูปแบบของคนอื่น และผลการวิจัยที่ผ่านมา แต่ก็ยังเป็นเพียงรูปแบบตามสมมุติฐานซึ่ง จำเป็นต้องเก็บรวบรวมข้อมูลในสถานการณ์จริงหรือทำการทดลองนำไปใช้ในสถานการณ์จริงเพื่อ

ทดสอบดูว่ามีความเหมาะสมหรือไม่ เป็นรูปแบบที่มีประสิทธิภาพตามที่มุ่งหวังหรือไม่ (ในขั้นนี้ บางครั้งจึงใช้คำว่าทดสอบประสิทธิภาพของรูปแบบ) ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในสถานการณ์จริง หรือทดลองใช้รูปแบบที่พัฒนาในสถานการณ์จริงจะช่วยให้ทราบอิทธิพลหรือความสำคัญของ องค์ประกอบย่อยหรือตัวแปรต่าง ๆ ในรูปแบบและอิทธิพลหรือความสำคัญของกลุ่มองค์ประกอบ หรือกลุ่มตัวแปรในรูปแบบผู้วิจัยอาจปรับปรุงแบบใหม่โดยตัดองค์ประกอบหรือตัวแปรที่พบว่ามี อิทธิพลหรือมีความสำคัญน้อยออกจากรูปแบบของตน ซึ่งจะทำให้ได้รูปแบบที่เหมาะสมยิ่งขึ้น

สมาน อัครภูมิ (2541) ได้เสนอแนวคิดและแนวทางในการพัฒนารูปแบบไว้ดังนี้

1. การศึกษารูปแบบ หมายถึง การศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับหลักการและข้อมูล พื้นฐานประกอบการสร้างรูปแบบ ซึ่งอาจจะดำเนินการได้โดยวิธีสำรวจความคิดเห็นหรือการศึกษา ภาควิชา
2. การนำเสนอรูปแบบ การออกแบบและการนำเสนอรูปแบบใหม่ เพื่อให้ได้ รูปแบบที่ดีกว่าที่เป็นอยู่ ในขั้นนี้ยังไม่ต้องทดลองใช้รูปแบบ เพียงแต่จัดโอกาสนำเสนอเพื่อพิจารณาที่ เกี่ยวข้อง เช่น การนำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อพิจารณาและประเมินในรูปของแบบสอบถาม หรือการ ประชุมสัมมนา การนำรูปแบบให้ผู้ปฏิบัติประเมินความเป็นไปได้ ตลอดจนการให้ข้อคิดเห็นหรือ ข้อเสนอแนะ
3. การพัฒนารูปแบบ หมายถึง การวิจัยที่ผู้วิจัยต้องดำเนินการทั้งสามส่วน คือ การศึกษารูปแบบ การออกแบบรูปแบบใหม่ การนำรูปแบบใหม่ไปทดลองใช้ในสถานการณ์จริงส่วน จะมีการใช้กรอบขึ้นอยู่กับการวิจัย และทำการรายงานผลการทดลองใช้จากการวิเคราะห์แนวคิด เกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบของนักการศึกษาและนักวิจัยดังกล่าวมาแล้ว สรุปได้ว่า การพัฒนารูปแบบ หมายถึง กระบวนการในการสร้างหรือพัฒนาแบบจำลองซึ่งไม่สามารถกำหนดขั้นตอนการพัฒนา รูปแบบที่แน่นอนตายตัวได้ ทั้งนี้ขึ้นกับรายละเอียดของปรากฏการณ์หรือสิ่งที่พัฒนารูปแบบนั้น ๆ ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้สังเคราะห์ความสอดคล้องของขั้นตอนในการพัฒนารูปแบบเพื่อใช้เป็นกรอบในการ กำหนดขั้นตอนการพัฒนารูปแบบสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบดังนี้ 1) การศึกษาสภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์ 2) การศึกษาแนวทางที่เป็นวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) 3) ร่างและพัฒนารูปแบบ 4) ตรวจสอบและประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบ 5) ปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาให้สมบูรณ์

จากขั้นตอนการดำเนินงานดังกล่าว ผู้วิจัยได้นำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา รูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษารัฐจังหวัด มหาสารคามต่อไป

6. การตรวจสอบรูปแบบ

ในการตรวจสอบรูปแบบ ได้มีนักวิจัยให้ขั้นตอนของการตรวจสอบรูปแบบไว้ดังนี้

อุทุมพร จามรมาน (2554) กล่าวว่า การตรวจสอบรูปแบบคุณลักษณะ 2 อย่างคือ

1) การตรวจสอบความมากน้อยของความสัมพันธ์ความเกี่ยวข้องและเหตุผลระหว่างตัวแปร 2) การประมาณค่าพารามิเตอร์ของความสัมพันธ์ดังกล่าวซึ่งการประมาณค่านี้สามารถประมาณข้ามเวลา (Across Time) กลุ่มตัวอย่าง (Samples) หรือสถานที่ได้ (Sites) หรืออ้างอิงจากกลุ่มตัวอย่างไปหาประชากรก็ได้โดยผลการตรวจสอบนำไปสู่คำตอบ 2 ข้อคือ 2.1) การสร้างรูปแบบใหม่หรือ 2.2) การปรับปรุงหรือพัฒนารูปแบบเดิม

สมาน อัครภูมิ (2541) ได้เสนอขั้นตอนสุดท้ายในการพัฒนารูปแบบ คือ การตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบ ซึ่งโดยทั่วไปอาจจะเลือกวิธีใดวิธีหนึ่งต่อไปนี้ตามความเหมาะสมของรูปแบบ เวลาและงบประมาณในการดำเนินการ ดังนี้

1. การตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ โดยผู้วิจัยจะนำเสนอรูปแบบที่พัฒนาขึ้นต่อผู้ทรงคุณวุฒิ 15-20 คน พร้อมกับแบบประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบตลอดจนข้อเสนอแนะเพิ่มเติมต่างๆ

2. ตรวจสอบโดยการประชุมสัมมนา โดยผู้วิจัยจัดประชุมสัมมนากับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบและผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนหนึ่ง แล้วนำเสนอรูปแบบที่พัฒนาขึ้น เสร็จแล้วให้เข้าร่วมประชุมสัมมนาวิพากษ์ประเมินรูปแบบทั้งในด้วยความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์พร้อมให้ข้อเสนอต่อไป

3. ตรวจสอบด้วยการทดลอง โดยผู้วิจัยดำเนินการทดลองใช้รูปแบบที่พัฒนาขึ้นในสภาพจริงหรือเหตุการณ์จำลอง ตามแบบแผนที่ออกแบบไว้เพื่อสังเกต รวบรวมข้อมูลและความคิดเห็นจากผู้เกี่ยวข้องเพื่อนำไปใช้ในการปรับปรุงรูปแบบต่อไป หลังจากได้ข้อมูลจากการตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบดังกล่าวมาแล้ว ผู้วิจัยควรได้ดำเนินการปรับปรุงรูปแบบเพิ่มเติมพร้อมกับสรุปข้อมูล ความคิดเห็นข้อเสนอแนะที่เห็นว่าสำคัญต่อรูปแบบและการนำรูปแบบไปใช้ต่อไป

Madaus, Scriven, Stufflebeam, and Stufflebeam (1983) ได้เสนอข้อมาตรฐานการตรวจสอบรูปแบบเอาไว้ ดังต่อไปนี้

1. มาตรฐานด้านความเป็นไปได้ (Feasibility Standards) เป็นการประเมินความเป็นไปได้ในการดำเนินการนำไปปฏิบัติจริง
2. มาตรฐานด้านความเป็นประโยชน์ (Utility Standards) เป็นการประเมินการสนองตอบต่อความต้องการของผู้ใช้รูปแบบ
3. มาตรฐานด้านความเหมาะสม (Propriety Standards) เป็นการประเมินความเหมาะสมทางด้านกฎหมายและศีลธรรมจรรยา
4. มาตรฐานด้านความถูกต้อง ครอบคลุม (Accuracy Standards) เป็นการประเมินความน่าเชื่อถือและได้สาระครอบคลุมครบถ้วนตามกรอบที่ต้องการอย่างแท้จริง

ศิริชัย กาญจนวาสี (2550) ได้นำเสนอเกณฑ์การประเมินรูปแบบโดยกล่าวว่าหลักในการพิจารณาการประเมินที่มีคุณภาพนั้นสามารถตัดสินได้จากคุณค่าของการประเมินอย่างน้อย 3 ด้าน คือ คำถามการประเมิน วิธีการประเมิน และผลการประเมิน ดังนี้

1. คำถามการประเมิน เกณฑ์สำคัญที่ควรใช้ตัดสินคุณภาพของการกำหนดคำถามการประเมินได้แก่ การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น และการมีส่วนร่วมของผู้ต้องการใช้สารสนเทศ กล่าวคือคำถามการประเมินควรตรงประเด็นกับความต้องการจำเป็นที่แท้จริงของการจัดกิจกรรมหรือโครงการนั้น ๆ เพื่อเป็นแนวทางสู่การตัดสินคุณค่าของสิ่งที่ต้องการให้เกิดขึ้นที่แท้จริงตามเป้าหมายของการจัดกิจกรรมหรือโครงการ ในขณะเดียวกันคำถามการประเมินควรสนองความต้องการใช้สารสนเทศของผู้เกี่ยวข้องสำหรับการตัดสินใจปรับปรุง เปลี่ยนแปลงการจัดกิจกรรมหรือโครงการเพื่อพัฒนาสังคมต่อไปในอนาคต ดังนั้นการวิเคราะห์ถึงความต้องการจำเป็นที่แท้จริงและการมีส่วนร่วมในการกำหนดคำถามการประเมินของผู้ต้องการใช้สารสนเทศจึงมีความสำคัญต่อคุณภาพของคำถามการประเมิน

2. วิธีการประเมิน เกณฑ์สำคัญที่ควรใช้ตัดสินคุณภาพของวิธีการประเมิน ได้แก่ การมีวัตถุประสงค์ และเป้าหมายของการประเมินที่ชัดเจน มีความสอดคล้องกับประสบการณ์ค่านิยมของผู้เกี่ยวข้องและสภาพแวดล้อมของการประเมิน กล่าวคือ วิธีการประเมินควรเป็นกระบวนการที่ตอบสนองต่อจุดมุ่งหมาย ของการประเมิน สามารถจัดกระทำให้บรรลุผลการตัดสินคุณค่าของสิ่งที่มุ่งประเมินได้อย่างถูกต้องหรือเหมาะสม เนื่องจากคุณค่าของสิ่งที่มุ่งประเมินขึ้นอยู่กับบริบท วิธีการประเมินจึงควรมีลักษณะที่สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบท ตลอดจนเป็นที่เข้าใจและยอมรับได้ของผู้เกี่ยวข้อง ดังนั้นจะเห็นได้ว่าองค์ประกอบสำคัญที่จะนำไปสู่การเลือกวิธีการประเมินที่เหมาะสมได้แก่ การกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการประเมินที่ชัดเจน สภาพแวดล้อมของการประเมิน ประสบการณ์ ค่านิยมนักประเมิน และผู้เกี่ยวข้อง

3. ผลการประเมิน เกณฑ์สำคัญที่ควรใช้ตัดสินคุณภาพของผลการประเมิน ได้แก่ สัมพันธภาพที่ดีระหว่างนักประเมินกับผู้ต้องการให้ผลการประเมิน ความสมเหตุสมผลของเกณฑ์และการยอมรับเกณฑ์ของผู้เกี่ยวข้อง ตลอดจนนักประเมินจะต้องมีความเชี่ยวชาญในวิธีการประเมินเนื้อเรื่องของสิ่งที่ประเมินและจรรยาบรรณ กล่าวคือ ผลการประเมินควรมีลักษณะสำคัญที่สุด คือสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้เป็นประโยชน์ต่อผู้เกี่ยวข้องอย่างกว้างขวาง ส่วนจะเป็นประโยชน์ต่อใครบ้างถือว่าเป็นหน้าที่ของนักประเมินที่จะต้องสามารถระบุตั้งแต่เริ่มทำการประเมินว่าใครบ้างที่อยู่ในข่ายจะเป็นผู้ใช้ผลการประเมิน เพื่อนักประเมินจะได้สร้างสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลเหล่านั้นจะทราบว่าจะต้องการข้อมูลอะไรบ้างและเป็นแนวทางสู่ความร่วมมือด้านต่าง ๆ การให้ความสนใจการยอมรับผลการประเมิน และการใช้ผลการประเมินให้เป็นประโยชน์ ผลการประเมินควรมีความยุติธรรมในการตัดสินคุณค่าของสิ่งที่มุ่งประเมิน โดยจะต้องมีการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างรอบด้านและจากผู้เกี่ยวข้อง

หลายๆ ฝ่าย มีการใช้เกณฑ์การตัดสินที่สมเหตุสมผลและยอมรับได้ พร้อมทั้งการมีการเชื่อมโยงคุณค่าของสิ่งที่ประเมินภายใต้บริบทนั้นสู่คุณค่าของสิ่งนั้นในสายตาของสาธารณะชนนอกจากความเป็นประโยชน์และความยุติธรรมแล้ว ผลการประเมินควรมีความน่าเชื่อถือ คือ สามารถเปิดเผยความจริงเกี่ยวกับคุณค่าของสิ่งที่ประเมินได้ ตัวบ่งชี้สำคัญที่บ่งบอกถึงความน่าเชื่อถือของผลการประเมินอาจพิจารณาได้จากความน่าเชื่อถือของ “นักประเมิน” ในแง่ความเชี่ยวชาญในระเบียบวิธีการประเมิน เนื้อหา และจรรยาบรรณ ความสมเหตุสมผลของการกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมิน มีการออกแบบและใช้วิธีการประเมินที่เชื่อถือได้ และจำเป็นต้องมีมาตรฐานการในการประเมิน ดังนี้

Shinkfield (2007) ได้กล่าวถึงมาตรฐานของการประเมินไว้ 30 ประการ เพื่อเป็นบรรทัดฐานของกิจกรรมการประเมินซึ่งสามารถจัดได้ 4 หมวด ดังนี้

1. มาตรฐานการใช้ประโยชน์ (Utility Standards) เป็นมาตรฐานที่ต้องการประกันถึงความเป็นประโยชน์ของผลการประเมินในการตอบสนองต่อความต้องการใช้สารสนเทศของผู้เกี่ยวข้องอย่างครอบคลุม ทันเวลา และมีผลต่อการนำไปใช้ มาตรฐานการใช้ประโยชน์นี้ประกอบด้วยเกณฑ์ A1-A8 มีคุณลักษณะดังนี้

- 1.1 การระบุผู้เกี่ยวข้องที่ต้องการใช้สารสนเทศ
- 1.2 ความเป็นที่เชื่อถือของผู้ประเมิน
- 1.3 การรวบรวมข้อมูลครอบคลุมและตอบสนองความต้องการใช้สารสนเทศของผู้เกี่ยวข้อง
- 1.4 การแปลความหมายและการตัดสินคุณค่ามีความชัดเจน
- 1.5 รายงานการประเมินมีความชัดเจนทุกขั้นตอน
- 1.6 การเผยแพร่ผลการประเมินไปยังผู้เกี่ยวข้องอย่างทั่วถึง
- 1.7 รายงานการประเมินเสร็จทันเวลาสำหรับนำไปใช้ประโยชน์
- 1.8 การประเมินส่งผลกระทบในการกระตุ้นให้มีการดำเนินการประเมินต่อไปอย่างต่อเนื่อง

2. มาตรฐานความเป็นไปได้ (Feasibility Standards) เป็นมาตรฐานที่ต้องการประกันถึงการประเมินที่มีความสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง เหมาะสมกับสถานการณ์ปฏิบัติได้ ยอมรับได้ ประหยัดและคุ้มค่า มาตรฐานความเป็นไปได้ ประกอบด้วยเกณฑ์ B1-B3 มีคุณลักษณะดังนี้

- 2.1 วิธีการประเมินสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง
- 2.2 การเป็นที่ยอมรับได้ทางการเมือง
- 2.3 ผลที่ได้มีความคุ้มค่า

3. มาตรฐานความเหมาะสม (Propriety Standards) เป็นมาตรฐานที่ต้องการประกันว่า การประเมินได้ทำอย่างเหมาะสมตามกฎหมาย ระเบียบ จรรยาบรรณ มีการคำนึงถึงสวัสดิภาพของผู้เกี่ยวข้องในการประเมิน และผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการประเมิน มาตรฐานความเหมาะสมประกอบด้วยเกณฑ์ C1-C8 มีคุณลักษณะดังนี้

- การประเมิน
- 3.1 การกำหนดข้อตกลงของการประเมินอย่างเป็นทางการ
  - 3.2 การแก้ปัญหาความขัดแย้งในการประเมินด้วยความเป็นธรรมและโปร่งใส
  - 3.3 รายงานผลการประเมินอย่างตรงไปตรงมาเปิดเผยและคำนึงถึงข้อจำกัดของการประเมิน
  - 3.4 การให้ความสำคัญต่อสิทธิในการรับรู้ข่าวสารของสาธารณะ
  - 3.5 การคำนึงถึงสิทธิส่วนตัวของกลุ่มตัวอย่าง
  - 3.6 การเคารพสิทธิในการมีปฏิสัมพันธ์ของผู้เกี่ยวข้อง
  - 3.7 รายงานผลการประเมินที่สมบูรณ์ยุติธรรมและเสนอทั้งจุดเด่นและจุดด้อย
- ของสิ่งที่ประเมิน
- 3.8 ผู้ประเมินทำการประเมินด้วยความรับผิดชอบและมีจรรยาบรรณ

4. มาตรฐานความถูกต้อง (Accuracy Standards) เป็นมาตรฐานที่ต้องการประกันว่า การประเมินได้มีการใช้เทคนิคที่เหมาะสมเพื่อให้ได้ข้อสรุป ข้อค้นพบ และสารสนเทศที่เพียงพอสำหรับตัดสินคุณค่าของสิ่งที่ประเมิน มาตรฐานความถูกต้องประกอบด้วยเกณฑ์ D1-D11 มีคุณลักษณะดังนี้

- 4.1 การระบุวัตถุประสงค์ของการประเมินอย่างชัดเจน
- 4.2 การวิเคราะห์บริบทของการประเมินอย่างเพียงพอ
- 4.3 การบรรยายจุดประสงค์และกระบวนการประเมินอย่างชัดเจน
- 4.4 การบรรยายแหล่งข้อมูลและการได้มาอย่างชัดเจน
- 4.5 การพัฒนาเครื่องมือและการเก็บรวบรวมข้อมูลที่มีความตรง
- 4.6 การพัฒนาเครื่องมือและการเก็บรวบรวมข้อมูลที่มีความเที่ยง
- 4.7 การจัดระบบควบคุมสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลวิเคราะห์และรายงาน
- 4.8 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ
- 4.9 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ
- 4.10 การลงข้อสรุปที่มีเหตุผลสนับสนุน
- 4.11 การเขียนรายงานมีความเป็นปรนัย

สรุปได้ว่า การตรวจสอบรูปแบบ ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การตรวจสอบรูปแบบ 3 ประการ ดังนี้

1. สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ของการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม

2. ยกร่างรูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม

ดังนั้นในการพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคามผู้วิจัยได้สังเคราะห์องค์ประกอบและตัวบ่งชี้จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สํารวจสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ศึกษา Best Practice ขอความอนุเคราะห์ผู้ทรงคุณวุฒิโดยการตรวจสอบรูปแบบ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการดำเนินการนำรูปแบบไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

วงจรคุณภาพเดมมิง (PDCA)

1. ความหมายของวงจรคุณภาพเดมมิง (PDCA)

นักวิชาการ นักการศึกษา ได้ให้นิยามความหมายของวงจรคุณภาพเดมมิง (PDCA) ดังนี้

กรมวิชาการ (2546) ได้ให้ความหมายของจรรยาคุณภาพเดมมิง (PDCA) หมายถึง การดำเนินการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยใช้วงจรเดมมิง หรือวงจรคุณภาพ PDCA (Plan-Do-Check-Action) ซึ่งเป็นวงจรการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เริ่มจากการกำหนดเป้าหมายหรือมาตรฐานของสถานศึกษาแล้ววางแผน (P) เพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่กำหนด จากนั้นจึงดำเนินการตามแผน (D) ในขณะที่ดำเนินการก็ทำการตรวจสอบ (C) ว่าดำเนินการไปแล้วนำไปสู่เป้าหมายหรือไม่เพียงใด แล้วนำผลการตรวจสอบมาใช้แก้ไขปรับปรุง (A) แล้ววางแผนให้การทำงานในข้อต่อไปดีขึ้น ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวนี้จะต้องทำเป็นวงจรตลอดเวลา

วีรพจน์ ลือประสิทธิ์สกุล (2549) PDCA คือ วงจรบริหาร 4 ขั้นตอนประกอบไปด้วย Plan (การวางแผน) Do (ปฏิบัติ) Check (ตรวจสอบ) และ Action (การดำเนินการ) เพื่อให้มีคุณภาพ วงจรการบริหารงานคุณภาพใช้ในการควบคุมและพัฒนากระบวนการหรือผลิตภัณฑ์อย่างต่อเนื่อง วงจร PDCA เป็นกระบวนการที่สามารถทำซ้ำได้ เพื่อให้องค์กรสามารถบริหารความเปลี่ยนแปลงได้อย่างประสบความสำเร็จ

Deming (1982) เสนอแนวคิดการบริหารงานด้วยวงจรคุณภาพ หมายถึง กระบวนการบริหารงานที่ดำเนินการต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดผลผลิตและการทำงานที่มีคุณภาพ โดยหลักการนี้ถูกเรียกว่าวงจรคุณภาพหรือวงจรเดมมิง (PDCA) ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ Plan คือ

กำหนดสาเหตุของปัญหา จากนั้นวางแผนเพื่อการเปลี่ยนแปลงหรือทดสอบ เพื่อการปรับปรุงให้ดีขึ้น Do คือ การปฏิบัติตามแผนหรือทดลองปฏิบัติเป็นการนำร่องในส่วนย่อย Check คือ ตรวจสอบเพื่อทราบว่าการบรรลุผลตามแผนหรือหากมีสิ่งใดที่ทำให้ผิดพลาดหรือได้เรียนรู้อะไรมาบ้างบ้าง Act คือ ยอมรับการเปลี่ยนแปลงหากบรรลุผลเป็นที่น่าพอใจหรือหากผลการปฏิบัติไม่เป็นไปตามแผน ให้ทำซ้ำวงจรโดยใช้การเรียนรู้จากการกระทำในวงจรที่ได้ปฏิบัติไปแล้ว

สรุปได้ว่า วงจรคุณภาพเดมมิง (PDCA) หมายถึง ระบบการดำเนินงานที่มีคุณภาพ เพื่อให้บรรลุมาตรฐานตามที่กำหนดไว้ ประกอบด้วย การวางแผน (Plan) การปฏิบัติตามแผน (Do) การตรวจสอบหรือการประเมิน (Check) การปรับปรุงแก้ไขการทำงาน (Action)

2. ความสำคัญของวงจรคุณภาพเดมมิง (PDCA)

นักการศึกษาหลายท่าน ได้ให้ความสำคัญของการบริหารงานตามวงจรคุณภาพ PDCA ดังนี้

สมคิด พรหมจ้อย และสุพักตร์ พิบูลย์ (2544) ได้เสนอความสำคัญวงจรคุณภาพเดมมิง(PDCA) ไว้ว่า เป็นกระบวนการดำเนินงานให้สถานศึกษาบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ต้องการ ประกอบด้วย การดำเนินงาน 4 ขั้นตอน คือ การวางแผน (Plan) การลงมือปฏิบัติ (Do or implementation) การตรวจสอบผลการปฏิบัติงานหรือประเมิน (Check or Evaluation) การปรับปรุงแก้ไขการทำงาน (Act or adjust) เรียกว่า วงจรการบริหารงานแบบวงจรคุณภาพ (PDCA)

วิฑูรย์ สิมะโชคดี (2545) กล่าวถึง วงจรคุณภาพ (PDCA) เป็นกิจกรรมที่จะนำไปสู่การปรับปรุงงานและการควบคุมอย่างเป็นระบบอันประกอบด้วย การวางแผน (Plan) การนำแผนไปปฏิบัติ (Do) การตรวจสอบ (Check) และการปรับปรุงแก้ไข (Act) กล่าวคือ จะเริ่มจากการวางแผน การนำแผนที่วางไว้มาปฏิบัติ การตรวจสอบผลลัพธ์ที่ได้ และหากไม่ได้ผลลัพธ์ตามที่คาดหวังไว้ จะต้องทำการทบทวนแผนการโดยเริ่มต้นใหม่อีกครั้งหนึ่งและทำตามวงจรคุณภาพซ้ำอีก เมื่อวงจรคุณภาพหมุนซ้ำไปเรื่อย ๆ จะทำให้เกิดการปรับปรุงงานและทำให้ระดับผลลัพธ์สูงขึ้นเรื่อย ๆ ดังนั้น การกระทำตามวงจรคุณภาพ จึงเท่ากับการสร้างคุณภาพที่น่าเชื่อถือมากขึ้น โดยจุดเริ่มต้นของวงจรคุณภาพอยู่ที่การพยายามตอบคำถามให้ได้ว่า ทำอย่างไรจึงจะดีขึ้น

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ความสำคัญของการบริหารงานตามวงจรคุณภาพ เป็นแนวคิด

และแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับระบบการบริหารงานที่มุ่งเน้นการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพในการบริหารงานขององค์กร เป็นการสร้างความมั่นใจให้ผู้รับบริการการดำเนินงานของสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพ จะทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพหรือคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดได้ ซึ่งการบริหารจัดการที่มีคุณภาพนั้นต้องมีกระบวนการบริหารจัดการมีขั้นตอนมีระบบที่ชัดเจนตามวงจรคุณภาพ (PDCA) เพื่อการบริหารจัดการที่มีคุณภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายที่วางไว้

3. ขั้นตอนของวงจรคุณภาพเดมมิง (PDCA)

นักวิชาการ นักการศึกษา ได้เสนอขั้นตอนของวงจรคุณภาพเดมมิง (PDCA) ดังนี้
อีโตชิ คูเมะ (2540) ได้เสนอขั้นตอนของวงจรคุณภาพเดมมิง (PDCA) โดยมีการดำเนินการ ดังนี้

1. Plan คือ การวางแผน เป็นการเริ่มต้นของโครงการ หรืองานเป็นการคาดการณ์ล่วงหน้าเมื่อเกิดการผิดพลาดมีความสามารถรับมือได้ เพื่อให้การปรับปรุงงานและแก้ปัญหาอุปสรรค ทำงานอย่างรอบคอบเป็นไปตามเป้าหมายหรือแผน
2. Do คือ ปฏิบัติตามแผน การปฏิบัติตามแผนนั้นต้องเป็นไปตามขั้นตอนตามแนวทางที่วางแผนไว้ โดยพิจารณาใคร่ครวญก่อนลงมือปฏิบัติ
3. Check คือ ตรวจสอบ การทำงานนั้นนอกจากจะทำให้เสร็จแล้วจะต้องมีการตรวจสอบว่าผลที่ปฏิบัติได้ผลคุ้มค่าเพียงไร มีข้อมูลใหม่ ๆ เกิดขึ้นบ้าง
4. Act คือ การดำเนินการให้เหมาะสมหลังจากที่ได้ผ่านกระบวนการต่าง ๆ ตามขั้นตอน กรณีผลที่เกิดขึ้นไม่เป็นไปตามแผนที่วางไว้ ให้วิเคราะห์และพิจารณาว่าจะดำเนินการอย่างไรโดยมองทางเลือกใหม่ ให้ความสำคัญให้มากขึ้น ขอความร่วมมือจากผู้อื่นหรือเปลี่ยนเป้าหมายใหม่

ปริทรรศน์ พันธุบรรยงก์ (2545) ได้เสนอขั้นตอนของวงจรคุณภาพเดมมิง (PDCA) ดังนี้

P (Plan) คือ จะเริ่มนับจากการแสวงหาจุดที่เป็นปัญหาระหว่างระดับความแตกต่างจุดที่มุ่งหวังและสภาพที่เป็นจริง เมื่อจับจุดที่เป็นปัญหาได้แล้ว จัดทำแผนมาตรการในการแก้ไข แล้วจึงเข้าสู่ขั้น D หรือ do ต่อไป

D (Do) คือ การปฏิบัติตามแผนมาตรการแก้ไขแผนใหม่ล่าสุด เพราะแผนคือสิ่งที่ปรับปรุงแก้ไขได้อยู่เสมอ ต้องแน่ใจว่าแผนที่จะลงมือปฏิบัติเป็นแผนที่ล่าสุดจริง ๆ

C (Check) คือ การเปรียบเทียบระหว่างผลลัพธ์กับค่าเป้าหมายเสมอ

A (Act) คือ การปฏิบัติหลังการตรวจสอบ ซึ่งเป็นไปได้หลายประการ ดังนี้

1. ในกรณีที่ผลลัพธ์ต่ำกว่าเป้าหมายจะต้องมีการทบทวนแผนของมาตรการแก้ไขแล้วดูสิ่งที่ยังคงเป็นปัญหายู่นั้นมีสิ่งใดที่ปฏิบัติได้ทันทีให้ลงมือปฏิบัติเลย ส่วนสิ่งที่ปฏิบัติไม่ได้ทันทีให้สะท้อนสู่แผนการแก้ไขปัญหารอบต่อไป
2. ในกรณีที่ผลลัพธ์ดีกว่าเป้าหมาย จะต้องมีการทบทวนการกำหนดเป้าหมายว่าต่ำเกินไปหรือไม่ ควรมีการปรับเป้าหมายให้ดีกว่าเดิมหรือไม่ ผลลัพธ์เหนือกว่าความคาดหวังโดยปัจจัยภายนอกอื่น ๆ หรือไม่
3. ในกรณีที่ผลลัพธ์ได้ตรงตามเป้าหมายให้ทบทวนว่าได้มีการปฏิบัติตามแผนมาตรการแก้ไขครบถ้วนหรือไม่ ถ้าใช่ แสดงว่าแผนนี้ถูกต้องและควรกำหนดเป็นวิธีการปฏิบัติงานมาตรฐานเพื่อรักษาให้ผลลัพธ์คงอยู่ในระดับที่ต้องการต่อไป

สุธรรม ธรรมทัศนานัน (2561) ได้เสนอขั้นตอนของวงจรคุณภาพเดมมิง (PDCA) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

P คือ Plan หมายถึง การวางแผน โดยเลือกปัญหาและตั้งเป้าหมายร่วมกันทั้งผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงาน

D คือ Do หมายถึง การนำแผนหรือวิธีการแก้ไขปัญหาที่ได้กำหนดไว้ร่วมกันไปใช้ในการแก้ไขปัญหาร่วมกัน เป็นการนำแผนแก้ปัญหาไปสู่การปฏิบัติ

C คือ Check หมายถึง การเปรียบเทียบผลการดำเนินงานกับเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยนำข้อมูลก่อนการดำเนินงานและหลังการดำเนินงานมาเปรียบเทียบกัน

A คือ Act หมายถึง ปรับปรุงการดำเนินการให้เหมาะสม
Deming (1982) ได้เสนอขั้นตอนของวงจรคุณภาพเดมมิง (PDCA) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ การวางแผน การปฏิบัติตามแผน การตรวจสอบ และการปรับปรุงแก้ไข
ดังนี้

Plan คือ กำหนดสาเหตุของปัญหา จากนั้นวางแผนเพื่อการเปลี่ยนแปลงหรือทดสอบเพื่อการปรับปรุงให้ดีขึ้น

Do คือ การปฏิบัติตามแผนหรือทดลองปฏิบัติเป็นการนำร่องในส่วนย่อย

Check คือ ตรวจสอบเพื่อทราบว่าบรรลุผลตามแผนหรือหากมีสิ่งใดที่ทำให้ผิดพลาดหรือได้เรียนรู้อะไรมาแล้วบ้าง

Act คือ ยอมรับการเปลี่ยนแปลง หากบรรลุผลเป็นที่น่าพอใจหรือหากผลการปฏิบัติไม่เป็นไปตามแผน ให้ทำซ้ำวงจรที่ได้ปฏิบัติไปแล้ว

สรุปได้ว่า ขั้นตอนของวงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) นักวิชาการ นักการศึกษา ได้เสนอขั้นตอนไว้ 4 ขั้นตอน ดังนี้ P คือ Plan หมายถึง การวางแผน D คือ Do หมายถึง การนำไปสู่การปฏิบัติ C คือ Check หมายถึง การตรวจสอบหรือการเปรียบเทียบ A คือ Act หมายถึง ปรับปรุงการดำเนินการให้เหมาะสม

ความต้องการจำเป็น

1. ความหมายของความต้องการจำเป็น

มีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงความหมายของความต้องการจำเป็น ไว้ดังนี้

Kaufman and Stakenas (1981) กล่าวว่า การประเมินความต้องการจำเป็น หมายถึง การวิเคราะห์อย่างเป็นระบบเพื่อแสดงความแตกต่างระหว่างผลที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและผลลัพธ์ที่พึงปรารถนา การจัดเรียงลำดับความสำคัญ และการเลือกความต้องการจำเป็นมาแก้ไข

Witkin and Altschuld (1995) กล่าวว่า การประเมินความต้องการจำเป็น หมายถึง กระบวนการที่เป็นระบบที่นำมาใช้เพื่อกำหนดความแตกต่างระหว่างสภาพที่เป็นอยู่กับสภาพที่มุ่งหวังโดยเน้นความแตกต่างของผลลัพธ์ (Outcome gaps) และนำมาจัดเรียงลำดับ และเลือกความต้องการจำเป็นมาแก้ไข

Revire (2013) กล่าวว่า การประเมินความต้องการจำเป็น หมายถึง กระบวนการที่ทำอย่างเป็นระบบเพื่อค้นหาสารสนเทศมาใช้ในการตัดสินใจ

ศักดิ์ศรี ปาณะกุล (2550) ให้ความหมายไว้ว่า เป็นกระบวนการวิเคราะห์ ความแตกต่างระหว่างสิ่งที่จะเป็น และสิ่งที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน หากมีความขัดแย้งระหว่างความแตกต่างที่พบก็จะชี้ให้เห็นถึงปัญหาที่เกิดขึ้น เช่น ผู้บริหารวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นเพื่อหาความสามารถที่ต้องพัฒนาของบุคลากร ซึ่งจะนำไปสู่การจัดหลักสูตรฝึกอบรมบุคลากรต่อไป

สรุปได้ว่า ความต้องการจำเป็น หมายถึง กระบวนการของการวิเคราะห์ช่องว่างหรือความแตกต่างระหว่างสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน และสภาพที่ควรจะเป็น มีการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นว่าความต้องการจำเป็นอะไรสำคัญก่อนหลัง เพื่อใช้เป็นแนวทางการพัฒนาในอนาคต

2. จุดมุ่งหมายของการประเมินความต้องการจำเป็น

มีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการประเมินความต้องการจำเป็นไว้ดังนี้

Witkin and Altschuld (1995) กล่าวว่า จุดมุ่งหมายของการประเมินความต้องการจำเป็น เป็นการดำเนินการเพื่อบำรุงพัฒนาและปรับปรุงการบริหารโครงสร้างขององค์การ และการดำเนินงานขององค์การให้ดีขึ้นหรือผสมผสานองค์ประกอบเหล่านี้เข้าด้วยกันการประเมินความต้องการจำเป็นจะวางหลักเกณฑ์ในการกำหนดว่าจะจัดสรรเงินพนักงาน อุปกรณ์ และทรัพยากร ที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดได้อย่างไร

สุวิมล ว่องวาณิช (2548) กล่าวว่า จุดมุ่งหมายของการประเมินความต้องการจำเป็น คือความพยายามให้ได้ข้อมูลที่จะช่วยเสริมการวางแผนการดำเนินงานทำให้การพัฒนากิจกรรม หรือ การแก้ปัญหาต่าง ๆ สอดคล้องกับสภาพที่เกิดขึ้นจริงนั้น

สรุปได้ว่า การประเมินความต้องการจำเป็นมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ได้ข้อมูลที่จะนำมาใช้ในการวางแผนการดำเนินการทำกิจกรรมหรือการดำเนินงานต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลยิ่งขึ้น

3. ขั้นตอนในการประเมินความต้องการจำเป็น

มีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงขั้นตอนในการประเมินความต้องการจำเป็น ไว้ดังนี้

สุวิมล ว่องวาณิช (2548) กล่าวว่าในการประเมิน ความต้องการจำเป็นโดยทั่วไปมีขั้นตอนดังนี้

1) กำหนดจุดมุ่งหมายของการประเมินความต้องการจำเป็น อธิบายเหตุผลที่จำเป็นต้องทำการประเมินความต้องการจำเป็น

2) กำหนดองค์กรหรือบุคคลที่ต้องการระบุความต้องการจำเป็น เนื่องจากความต้องการจำเป็นมีหลายระดับผู้รับผิดชอบในการประเมินความต้องการจำเป็นต้องกำหนดว่าความต้องการจำเป็นนั้นเป็นของผู้รับบริการ ผู้ให้บริการ หรือเป็นทรัพยากรที่ต้องการในทางการศึกษา

3) กำหนดเนื้อหาสาระเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นที่ต้องการประเมิน เช่น ความต้องการจำเป็นด้านการพัฒนาบุคลากร เป็นต้น

4) ออกแบบการประเมินความต้องการจำเป็น

4.1 กำหนดผู้เกี่ยวข้องกับการประเมินความต้องการจำเป็น เนื่องจากผู้เกี่ยวข้องกับการทำงานมีหลายกลุ่ม ในทางการศึกษามีทั้งนักเรียน อาจารย์ ผู้บริหาร ผู้ปกครอง เป็นต้น

4.2 กำหนดวิธีการประเมินความต้องการจำเป็น วิธีการประเมินความต้องการจำเป็นมีหลายวิธีผู้รับผิดชอบต้องมีการพิจารณาว่าวิธีการใดที่มีความเหมาะสมควรนำมาใช้ในการ

ประเมิน โดยมีเกณฑ์ที่ใช้ในการคัดเลือกได้แก่ ลักษณะของความต้องการจำเป็น กลุ่มเป้าหมายที่จะเป็นผู้ให้ข้อมูล ระยะเวลา ทรัพยากรที่มีอยู่

4.3 กำหนดผู้ให้ข้อมูลและเครื่องมือประเมินความต้องการจำเป็น ผู้ให้ข้อมูลเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการกำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินความต้องการจำเป็นและเครื่องมือที่ใช้ในการวัดความต้องการจำเป็นนั้นว่าสำคัญมากต่อการได้ความต้องการจำเป็นที่ถูกต้องเหมาะสมผู้ที่สร้างหรือจัดหาเครื่องมือต้องทำความเข้าใจว่าข้อมูลที่ต้องการคืออะไรการนิยามความหมายของความต้องการจำเป็นส่งผลต่อข้อมูลที่ต้องการจัดเก็บ

4.4 กำหนดวิธีการรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล วิธีการ รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นไม่ได้แตกต่างไปจากการเก็บข้อมูลการวิจัย หรือการประเมินอื่นแต่การวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินความต้องการจำเป็นให้ ความสำคัญกับการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น ดังนั้นสถิติหรือเทคนิค ที่ใช้ในการประเมินความต้องการจำเป็นจึงเน้นที่การจัดลำดับความสำคัญ

4.5 กำหนดวิธีการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น การทำการประเมินความต้องการจำเป็นจะถือว่าสิ้นสุดสมบูรณ์ต่อเมื่อมีการระบุความต้องการจำเป็นที่มีความสำคัญที่สุดเทคนิควิธีที่ใช้ในการจัดลำดับจึงนับว่ามีความสำคัญ

4.6 กำหนดแนวทางเพื่อจัดความต้องการจำเป็น งานในขั้นตอนนี้คือ การวิเคราะห์หาสาเหตุหรือผลกระทบต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากความต้องการจำเป็นนั้น ๆ

ศักดิ์ศรี ปาณะกุล (2550) ได้เสนอขั้นตอนการประเมินความต้องการจำเป็นไว้ดังนี้

1) ขั้นก่อนการประเมิน (Reassessment) ในขั้นนี้เป็นขั้นตอนในการสำรวจ (Exploration) ประกอบด้วย

- 1.1 การวางแผนเกี่ยวกับการประเมินความต้องการจำเป็น
- 1.2 การนิยามหรือการกำหนดวัตถุประสงค์เกี่ยวกับการประเมินความต้องการจำเป็น
- 1.3 กำหนดขอบเขตหลักในการประเมินความต้องการจำเป็นในประเด็นที่ต้องการประเมิน
- 1.4 กำหนดรายละเอียดและข้อมูลตามขอบเขตที่จะประเมิน ซึ่งรวมถึงกลุ่มเป้าหมายในการประเมิน
- 1.5 ตัดสินใจกำหนดวิธีการหรือวางแผนเกี่ยวกับการเก็บรวบรวมข้อมูล แหล่งข้อมูล วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลและการใช้ประโยชน์จากข้อมูล ผลที่ได้จากขั้นตอนนี้ คือ แผนเบื้องต้นสำหรับการประเมินความต้องการจำเป็นและนำไปใช้ในขั้นที่ 2 และ 3

2) ขั้นประเมิน (Assessment) หลังจากมีการสำรวจความต้องการจำเป็นต่าง ๆ แล้วซึ่งในขั้นนี้จะเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูล (Data gathering) จะประกอบด้วยรายละเอียด ดังนี้

- 2.1 สรุป กำหนด ตัดสินใจเกี่ยวกับบริบท ขอบเขต และสิ่งที่เกี่ยวข้องในการประเมินความต้องการจำเป็น
- 2.2 เก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งในขั้นนี้ยอมทำให้ทราบความต้องการของผู้รับบริการหรือกลุ่มเป้าหมาย
- 2.3 นำข้อมูลความต้องการจำเป็นที่ได้มาลำดับความสำคัญในระยะแรก
- 2.4 วิเคราะห์เกี่ยวกับประเด็นปัญหาหรือสาเหตุของความต้องการจำเป็น
- 2.5 วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล ผลที่ได้ในขั้นประเมิน คือ ปัญหาที่ต้องการแก้ไขตามความต้องการจำเป็นหรือลำดับความสำคัญในระยะแรก

3. ขั้นหลังการประเมิน (Post assessment) เมื่อได้ผลการประเมินจะต้องนำผลการประเมินไปใช้ (Utilization) ประกอบด้วย

- 3.1 จัดเรียงลำดับ (Set Priority) ความสำคัญของความต้องการจำเป็น ซึ่งเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่จะทำให้การประเมินมีความสมบูรณ์
- 3.2 พิจารณาทางเลือกสำหรับการแก้ปัญหา
- 3.3 พัฒนาแผนการปฏิบัติเพื่อใช้ในการดำเนินงานต่อไป
- 3.4 ประเมินผลของการประเมินความต้องการจำเป็น
- 3.5 รายงานผลการประเมินความต้องการจำเป็น

สรุปได้ว่า ขั้นตอนในการประเมินความต้องการจำเป็นมีขั้นตอนดังนี้ กำหนด จุดมุ่งหมาย กำหนดองค์กรหรือบุคคลที่ต้องการระบุความต้องการจำเป็น กำหนดเนื้อหาสาระกำหนด ผู้ให้ข้อมูลและเครื่องมือประเมินกำหนดวิธีการรวบรวมข้อมูลและ วิเคราะห์ข้อมูล และกำหนดวิธีการ จัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น

บริบทของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม

สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคามจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. 2566 เมื่อวันที่ 18 มีนาคม พ.ศ. 2566 ที่กระทรวงศึกษาธิการ มีการโอนบรรดากิจการ อำนาจหน้าที่ ทรัพย์สิน งบประมาณ สิทธิ และภาระผูกพันทั้งปวง ระหว่าง สำนักงานส่งเสริม การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (สำนักงาน กศน.) สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวง ศึกษาธิการ (สพ.ศธ.) ให้ กรมส่งเสริมการเรียนรู้ (สกร.) กระทรวงศึกษาธิการ และมาตรา 19 ในทุก จังหวัดให้มีสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดทำหน้าที่เป็น หน่วยงานธุรการของ

คณะกรรมการส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัด เพื่อกำกับ ดูแล ช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุน อำนวยความสะดวก และแนะนำการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ในศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ ศูนย์การเรียนรู้ระดับตำบล และศูนย์การเรียนรู้ในพื้นที่ ทั้งในด้านวิชาการ เทคโนโลยี ที่จำเป็นในการส่งเสริมการเรียนรู้ การบริหารงาน และการปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด รวมตลอดทั้งการจัดทำแผนการส่งเสริมการเรียนรู้ของจังหวัดซึ่งต้องสอดคล้องกับแผนการส่งเสริมการเรียนรู้ของกรม บริบทของท้องถิ่นและแผนการศึกษาแห่งชาติ และปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่อธิบดีมอบหมาย โดยสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม มีสถานศึกษาในสังกัดจำนวน 13 แห่ง ประกอบด้วย

- 1) ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอเมืองมหาสารคาม 2) ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอกันทรวิชัย 3) ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอแกลง 4) ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอวาปีปทุม 5) ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอบรบือ 6) ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอกุดรัง 7) ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอนาเชือก 8) ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอนาคู 9) ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอยางสีสุราช 10) ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย 11) ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอโกสุมพิสัย 12) ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอเชียงยืน 13) ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอชื่นชม มีอัตรากำลังบุคลากรในสังกัด จำนวนทั้งสิ้น 376 คน ซึ่งแบ่งออกเป็นผู้บริหารการศึกษา จำนวน 2 คน ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 10 คน ข้าราชการจำนวน 26 คน พนักงานราชการทั่วไปจำนวน 185 คน พนักงานจ้างเหมาบริการจำนวน 153 คน (สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม, 2567)

การกำกับ นิเทศ ติดตามและประเมินผลของสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัด

มหาสารคาม

สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคามกำหนดแนวทางในการกำกับติดตามและประเมินผล เป็นภารกิจที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาครูเพื่อให้มีผลกระทบไปถึงผู้เรียน ยิ่งบุคคลที่จะต้องพัฒนานั้นเป็นครูที่จะต้องไปพัฒนาผู้เรียนที่เป็นผู้อยู่ในระบบโรงเรียนด้วยแล้ว งานนิเทศยิ่งเป็นสิ่งที่ละเอียดอ่อนและสลับซับซ้อน จึงควรกำหนดจุดมุ่งหมายของการนิเทศงานการศึกษา นอกเหนือให้ชัดเจนเนื่องจากจุดมุ่งหมายการนิเทศงานการศึกษานอกโรงเรียนเป็นเสมือนแนวทางหรือทิศทางที่ผู้ปฏิบัติจะต้องดำเนินการไปในทิศทางนั้น การนิเทศงานการศึกษานอกโรงเรียนมีจุดมุ่งหมาย 4 ประการ คือ

1. เพื่อพัฒนาผู้สอน/วิทยากรให้มีคุณภาพสูงขึ้น ให้สามารถจัดประสบการณ์การเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและสามารถทำงานร่วมกันระหว่างผู้นิเทศ ผู้ปฏิบัติงาน ตลอดจนประชาชน กลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม โดยมีการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด และเทคนิควิธีการซึ่งกันและกันอันเป็นกระบวนการพัฒนาคุณภาพของคนในแนวทางการศึกษานอกโรงเรียนด้วย

2. เพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนให้เป็นไปอย่างมีคุณภาพตาม เกณฑ์มาตรฐานเนื่องจากการนิเทศงานการศึกษานอกโรงเรียน จะส่งเสริมให้บุคลากรที่ปฏิบัติงาน มีความเข้าใจในนโยบาย ปรัชญา และหลักการของงานการศึกษานอกระบบ ตลอดจนเทคนิค วิธีการทำงานที่สอดคล้องสัมพันธ์กับหลักการดังกล่าว โดยการทำงานร่วมกับผู้เชี่ยวชาญ และผู้มีประสบการณ์ ซึ่งมีผลพลอยได้ที่สำคัญจากการพัฒนาคนคือ การทำให้ผลงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทั้งยังเป็นการเร่งรัดงานให้ดำเนินไปสู่จุดหมายโดยรวดเร็วอีกทางหนึ่ง

3. เพื่อการสร้างขวัญและกำลังใจ เพราะการนิเทศงานการศึกษานอกระบบจะส่งเสริมการทำงานเป็นทีม โดยที่ผู้นิเทศ ผู้ปฏิบัติงานและประชาชนกลุ่มเป้าหมายมีการแลกเปลี่ยนข้อมูล ความรู้ ความคิดซึ่งกันและกัน สนับสนุนความเป็นผู้นำภายในกลุ่มด้วยตนเอง รวมทั้งการสร้างเครือข่ายข้อมูลที่มีประสิทธิภาพต่อการพัฒนาตนเอง และพัฒนาคุณภาพของงานด้วย ซึ่งจะเป็นผลให้เกิดการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจให้กับผู้ปฏิบัติงานเป็นอย่างดี

4. เพื่อการประเมินภาพรวมงานการศึกษานอกระบบของหน่วยงาน ทั้งด้านปริมาณและคุณภาพเพื่อการวินิจฉัยสั่งการของผู้บริหาร และกำหนดนโยบายในอันที่จะตัดสินใจส่งเสริม พัฒนา เผยแพร่ หรือปรับปรุงงานในความรับผิดชอบต่อไป

โดยนำเอายุทธศาสตร์และจุดเน้นของกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ด้านหลักสูตร สื่อ รูปแบบ การเรียนรู้ การวัดและประเมินผล งานบริการทางวิชาการและการประกันคุณภาพการศึกษา โดยให้มีการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาให้ได้มาตรฐาน โดยพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความเข้าใจ ตระหนักถึงความสำคัญของระบบการประกันคุณภาพ สามารถดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาได้อย่างต่อเนื่องโดยใช้การประเมินภายในด้วยตนเอง และนโยบายด้านการกำกับ นิเทศ ติดตาม ประเมินและรายงานผลโดยสร้างกลไกการกำกับ นิเทศ ติดตาม ประเมิน และรายงานผลการดำเนินงานให้เชื่อมโยงกับหน่วยงาน สถานศึกษา ภาควิชาหรือหน่วยงานทั้งระบบให้หน่วยงาน และสถานศึกษา พัฒนาระบบกลไกการกำกับติดตามและรายงานผลการดำเนินงานสู่การปฏิบัติ ให้สามารถตอบสนองการดำเนินงานตามนโยบายในแต่ละเรื่องได้อย่างมีประสิทธิภาพและให้มีการเชื่อมโยงระบบการนิเทศในทุกระดับ ทั้งหน่วยงานภายในและภายนอกองค์กรนำมาสู่การพัฒนาและปรับปรุงการดำเนินงานในปีต่อ ๆ ไป (สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม, 2566)

สภาพปัญหาเกี่ยวกับการนิเทศภายใน

จากรายงานการประเมินตนเองของสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม ประจำปี พ.ศ. 2566 พบว่า สภาพการนิเทศภายในสถานศึกษาในสังกัด สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ จังหวัดมหาสารคามในปัจจุบัน จากการสะท้อนแนวคิดของผู้บริหาร ครูและผู้เกี่ยวข้องในการนิเทศ และการจัดการเรียนการสอน พบว่า ประเด็นที่ปัญหาสำคัญที่พบคือ การนิเทศภายในของสถานศึกษา ยังขาดแบบแผนของการดำเนินงานนิเทศ เพื่อประโยชน์ในการดำเนินงานนิเทศให้บรรลุวัตถุประสงค์ ส่งผลให้การนิเทศที่ไม่ต่อเนื่อง ไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และประกอบกับการที่ สกร. มีการปฏิบัติงานหลายด้าน ได้แก่ งานการศึกษาขั้นพื้นฐาน งานการจัดการศึกษาต่อเนื่อง งานจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน งานจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต งานการจัดการศึกษาตาม อัยาศัย งานจัดการศึกษาตามนโยบายของกรมส่งเสริมการเรียนรู้ และงานตามนโยบายเร่งด่วนของ กระทรวงศึกษาธิการ ประกอบกับไม่มีศึกษานิเทศก์ ส่งผลให้กระบวนการนิเทศน้อยลง และมีแบบแผนการนิเทศไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน บุคลากรภายในสถานศึกษาที่ทำหน้าที่นิเทศยังไม่ชัดเจนในแบบแผนการดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษา การนิเทศในสถานศึกษาจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งกับครู สกร. และผู้บริหารในการพัฒนาปรับปรุงการปฏิบัติงานที่มีคุณภาพเพื่อมุ่งเน้นความร่วมมือ แนะนำ ช่วยเหลือพัฒนาการจัดการศึกษาอันจะนำไปสู่คุณภาพของผู้เรียนทุกกิจกรรมและงาน สนับสนุนต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศจึงมีความต้องการที่จะให้มีการพัฒนาแนวทางให้กับสถานศึกษาในการนิเทศภายในสถานศึกษา สำหรับให้ผู้บริหารสถานศึกษา รวมไปถึงครูผู้ทำหน้าที่นิเทศ นำไปใช้เป็นกระบวนการทำงานร่วมกันเพื่อร่วมพิจารณาปัญหา แสวงหาแนวทางในการแก้ปัญหา หาทางในการทำงานร่วมกัน เพื่อพัฒนาปรับปรุงการปฏิบัติงานที่มีคุณภาพ มีการพัฒนาเจตคติและคุณภาพของบุคลากรผู้ปฏิบัติงาน ให้การนิเทศภายในบรรลุวัตถุประสงค์ในการนิเทศทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ การนิเทศเพื่อเป็นการพัฒนาบุคคล การนิเทศเพื่อเป็นการพัฒนางาน การนิเทศเพื่อพัฒนาประสานความสัมพันธ์ และการนิเทศเพื่อสร้างขวัญและกำลังใจ (สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม, 2566)

กล่าวโดยสรุปสภาพการนิเทศภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ จังหวัดมหาสารคามที่ผ่านมา พบว่า ประเด็นที่ปัญหาสำคัญ คือ การนิเทศภายในของสถานศึกษา ยังขาดแบบแผนของการดำเนินงานนิเทศ ที่ส่งผลให้การนิเทศขาดความต่อเนื่องและไม่เป็นไปในแนวทางเดียวกัน ประกอบกับการขาดบุคลากรตำแหน่ง ศึกษานิเทศก์ ผู้ทำหน้าที่นิเทศ แนะนำ ชี้แนะ ให้คำปรึกษา บุคลากรที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่นิเทศภายใน และร่วมกับผู้นิเทศภายใน ดำเนินการนิเทศการจัดกิจกรรม ทุกกิจกรรม ดังนั้นจึงมีความต้องการจากบุคลากรทุกฝ่าย ให้มีการพัฒนากระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้ทำหน้าที่นิเทศ สามารถนำไปใช้ในการทำงานร่วมกันพัฒนาปรับปรุงการปฏิบัติงานที่มีคุณภาพ ซึ่งจะส่งผลไปถึง

คุณภาพของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม สร้างความเข้าใจให้กับบุคลากรมีความตระหนักถึงความสำคัญของการนิเทศและเพิ่มความพึงพอใจของประชาชนกลุ่มเป้าหมายที่รับบริการ ต่อไป

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

อนงค์นาถ เคนโพธิ์ (2562) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนประถมศึกษา การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) ศึกษาองค์ประกอบ ตัวชี้วัดการนิเทศเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนประถมศึกษา 2) เพื่อพัฒนารูปแบบการนิเทศเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนประถมศึกษา และ 3) เพื่อศึกษาผลการนำรูปแบบการนิเทศเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนประถมศึกษาไปใช้ ผลการวิจัยพบว่า 1. องค์ประกอบและตัวชี้วัดของการนิเทศเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนประถมศึกษา แบ่งได้ 4 องค์ประกอบหลัก 12 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) ด้านการสร้างปฏิสัมพันธ์ มี 3 ตัวชี้วัด 2) ด้านวัฒนธรรมองค์กร มี 3 ตัวชี้วัด 3) ด้านการปฏิบัติมี 3 ตัวชี้วัด และ 4) การประเมินสู่การพัฒนา มี 3 ตัวชี้วัด ได้เป็นรูปแบบการนิเทศแบบ ROAD 2. รูปแบบการนิเทศเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนประถมศึกษาที่พัฒนาขึ้นแบบ ROAD มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้และเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก 3. ผลการใช้รูปแบบการนิเทศเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนประถมศึกษาที่พัฒนาขึ้นแบบ ROAD ผลเป็นดังนี้ 3.1 ผลการเรียนรู้โดยการอบรมเชิงปฏิบัติการ พบว่า ผู้ร่วมพัฒนามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น ผ่านเกณฑ์การประเมินทุกคน ซึ่งมีคะแนนหลังการพัฒนาสูงกว่าก่อนการพัฒนา 3.2 การสังเกตชั้นเรียน ที่ส่งผลต่อความสามารถของผู้สอน ภาพรวมอยู่ในระดับปรับปรุง และส่งผลถึงความสามารถของผู้นิเทศ ภาพรวมอยู่ในระดับดี 3.3 ผลของการใช้รูปแบบการนิเทศแบบ ROAD ภาพรวมอยู่ในระดับมาก รูปแบบการนิเทศแบบ ROAD ตั้งอยู่บนหลักการกระบวนการนิเทศอย่างเป็นระบบภายใต้วัฒนธรรมองค์กรแห่งความช่วยเหลือ เกื้อกูลและศรัทธาซึ่งกันและกันอย่างเป็นระบบ ทำให้เกิดสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ด้านภาษา

รัศมี ภูกันตาน (2562) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในโดยใช้ทีมเป็นฐานในโรงเรียนมัธยมศึกษา การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบของการนิเทศภายในโดยใช้ทีมเป็นฐานในโรงเรียนมัธยมศึกษา 2) เพื่อพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในโดยใช้ทีมเป็นฐานในโรงเรียนมัธยมศึกษา 3) เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการนิเทศภายในโดยใช้ทีมเป็นฐานในโรงเรียนมัธยมศึกษาโดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา ผลการวิจัยพบว่า 1. องค์ประกอบของการนิเทศภายในโดยใช้ทีมเป็นฐานในโรงเรียนมัธยมศึกษา สามารถแบ่งออกเป็น 5 องค์ประกอบหลัก 17

องค์ประกอบย่อย ประกอบด้วย ด้านหลักการมี 4 องค์ประกอบย่อย ด้านจุดมุ่งหมายมี 3 องค์ประกอบย่อย ด้านกระบวนการมี 6 องค์ประกอบย่อย ด้านผลลัพธ์มี 3 องค์ประกอบย่อย และด้านข้อมูลย้อนกลับ มี 1 องค์ประกอบย่อย 2. การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในโดยใช้ทีมเป็นฐานในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย ด้านหลักการนิเทศภายใน ได้แก่ มุ่งให้ครูเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอน การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของครูต้องมาจากภายในตัวครูเอง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนของครูจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนจากทีมนิเทศ บุคคลที่เป็นหัวใจของการพัฒนาการเรียนการสอนคือครู หลักด้านจุดมุ่งหมายการนิเทศภายใน ได้แก่ เพื่อให้ทีมใช้หลักการเชื่อมโยงเนื้อหาไปสู่กระบวนการนิเทศ เพื่อให้ทีมใช้วิธีการนิเทศที่สอดคล้องกับเป้าหมายการนิเทศภายใน เพื่อให้ทีมใช้การโค้ชที่แนวความคิดเชิงบวก ด้านกระบวนการนิเทศภายใน ได้แก่ การวางแผนการนิเทศภายใน การปฏิบัติการนิเทศภายใน การปฏิบัติการตรวจสอบ ประเมินผลการนิเทศภายใน การปรับปรุงแก้ไขการนิเทศภายใน ด้านปัจจัยความสำเร็จของการนิเทศภายใน ได้แก่ ภาวะผู้นำพลังร่วม ความไว้วางใจการรับรู้ความสามารถของตนเอง การมีส่วนร่วม การร่วมมือ ด้านผลลัพธ์ได้แก่ ทีมงานมีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการนิเทศภายใน ทีมนิเทศสามารถนิเทศภายในโดยใช้ทีมเป็นฐาน ทีมนิเทศและผู้รับการนิเทศมีความพึงพอใจในการนำรูปแบบการนิเทศภายในไปใช้ด้านข้อมูลย้อนกลับ ได้แก่ ปัญหาอุปสรรคในการใช้รูปแบบการนิเทศภายในโดยใช้ทีมเป็นฐาน 3. ผลการใช้รูปแบบการนิเทศภายในโดยใช้ทีมเป็นฐานในโรงเรียนมัธยมศึกษา มีผลการใช้เป็นดังนี้ 3.1) ทีมนิเทศภายในมีความรู้ความเข้าใจในการใช้รูปแบบการนิเทศภายใน โดยสมาชิกทีมนิเทศผ่านเกณฑ์การประเมินทุกคน 3.2) ทีมนิเทศภายในมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้โดยใช้ทีมเป็นฐาน ผ่านเกณฑ์การประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด 3.3) ครูผู้รับการนิเทศภายในมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการจัดการเรียนการสอนรู้พัฒนาดีขึ้น 3.4) ครูผู้รับการนิเทศภายใน มีความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้และสามารถจัดการเรียนรู้ได้อยู่ในระดับมากที่สุด 3.5) ทีมนิเทศภายในมีความพึงพอใจต่อการใช้รูปแบบการนิเทศภายในโดยใช้ทีมเป็นฐาน ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 3.6) ครูผู้รับการนิเทศภายในมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการนิเทศภายในโดยใช้ทีมเป็นฐานภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

อติศ ไชยศิริพันธ์ (2562) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการนิเทศภายในโดยใช้กระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัย เป็นการวิจัยและพัฒนารูปแบบการดำเนินการวิจัย 3 ระยะ คือ การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพพึงประสงค์ของการดำเนินการนิเทศภายในและการใช้กระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนมัธยมศึกษาการพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในและการประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการนิเทศภายในโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับ

โรงเรียนมัธยมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า 1. การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพพึงประสงค์ของการดำเนินการนิเทศภายในและการใช้กระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนมัธยมศึกษาพบว่า 1) สภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับมาก (Mean = 3.68) และสภาพที่พึงประสงค์ของการนิเทศภายในสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก (Mean = 3.89) เมื่อพิจารณาค่าดัชนี ความต้องการจำเป็น พบว่า การนิเทศภายในด้านการวางแผนมีดัชนีความต้องการจำเป็นมากที่สุด จากทั้งหมด 5 ด้าน และ 2) สภาพปัจจุบัน โดยรวมอยู่ในระดับมาก (Mean = 3.84) และสภาพที่พึงประสงค์ของกระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โดยรวมอยู่ในระดับมาก (Mean = 3.95) เมื่อพิจารณาค่าดัชนีความต้องการจำเป็นพบว่า กระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ด้านวิสัยทัศน์ร่วม มีดัชนีความต้องการจำเป็นมากที่สุดจากทั้งหมด 6 ด้าน 2. รูปแบบการนิเทศภายในโดยใช้กระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า รูปแบบการนิเทศภายในประกอบด้วย 5 องค์ประกอบคือ การเตรียมการการวางแผน การปฏิบัติการ การสะท้อนผล ปรับปรุงและประเมินผล และการสรุปและการรายงานผลส่วนกระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ คือ ด้านวิสัยทัศน์ร่วม ทีมร่วมแรงร่วมใจ ภาวะผู้นำร่วม การเรียนรู้พัฒนาวิชาชีพ ชุมชนกัลยาณมิตร และโครงสร้างสนับสนุนชุมชน และรูปแบบฯ มีความสมเหตุสมผลเชิงทฤษฎีและความเป็นไปได้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก (Mean = 4.32, SD = 0.38) 3. รองผู้อำนวยการโรงเรียนกลุ่มบริหารงานวิชาการ และครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้มีความรู้เกี่ยวกับการนิเทศภายในและชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพหลังการพัฒนามากกว่าก่อนการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$) โดยมีคะแนนความรู้เพิ่มขึ้นเท่ากับ 9.57 คะแนน (95% CI: 8.63-10.52) มีคะแนนการดำเนินงานตามรูปแบบการนิเทศภายในและชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพโดยรวมหลังการพัฒนา มากกว่าก่อนการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$) โดยมีคะแนนเพิ่มขึ้นเท่ากับ 1.54 คะแนน (95%CI: 1.35-1.72) และมีความพึงพอใจต่อรูปแบบโดยรวมอยู่ในระดับมาก (Mean = 4.14, SD = 0.3)

นิพนธ์ เสนารถ (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบมีส่วนร่วมเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็กในเขตพัฒนาพิเศษชายแดน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมาย (1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการรูปแบบการนิเทศแบบมีส่วนร่วม เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็กในเขตพัฒนาพิเศษชายแดน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (2) เพื่อพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบมีส่วนร่วมเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็กในเขตพัฒนาพิเศษชายแดน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (3) เพื่อประเมินผลการใช้รูปแบบการนิเทศแบบมีส่วนร่วมเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็กในเขตพิเศษชายแดน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัยพบว่า 1. จากการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหา และความต้องการรูปแบบการนิเทศแบบมีส่วนร่วม เพื่อ

ยกระดับคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็กในเขตพัฒนาพิเศษชายแดน ภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่าปัญหาที่ต้องการพัฒนามากที่สุดในโรงเรียนขนาดเล็ก คือ 1) ปัญหาด้านการนิเทศของโรงเรียนที่ไม่มีการนิเทศการสอนของครู 2) มีการนิเทศแต่ขาดความต่อเนื่อง 3) ครูมีจำนวนน้อยและมีงานอื่น ๆ มากในโรงเรียน ซึ่งเป็นสาเหตุหลักทำให้นักเรียนมีปัญหาในเรื่องการอ่านออก เขียนได้ ในการพัฒนาซึ่งทำให้ทุกฝ่ายมีความต้องการที่จะร่วมกันพัฒนา โดยได้ร่วมกันกำหนดแนวทางการพัฒนานั้นการจัดกิจกรรมการนิเทศ 2. การพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบมีส่วนร่วม เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็กในเขตพัฒนาพิเศษชายแดน ภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ ที่พัฒนาซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบของรูปแบบการนิเทศแบบมีส่วนร่วมซึ่งประกอบด้วย หลักการนิเทศ วัตถุประสงค์ของการนิเทศ กระบวนการนิเทศ การประเมินผล และเงื่อนไขความสำเร็จ 3. ทดลองใช้และประเมินผลการใช้รูปแบบการนิเทศแบบมีส่วนร่วม เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็กในเขตพัฒนาพิเศษชายแดน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีความเหมาะสมกับบริบทสภาพแวดล้อม ผู้วิจัยได้นำรูปแบบไปทดลองใช้และประเมินผลการใช้รูปแบบการนิเทศแบบมีส่วนร่วม มีการปรับปรุงพัฒนา จนบังเกิดผลการใช้รูปแบบการนิเทศแบบมีส่วนร่วม 5 ขั้นตอน และกิจกรรมการนิเทศแบบมีส่วนร่วม 10 กิจกรรม

สรรเพชญ ศิริเกตุ (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดกาฬสินธุ์การวิจัยนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดกาฬสินธุ์ 2) พัฒนารูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดกาฬสินธุ์ การวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ได้แก่ การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดกาฬสินธุ์ กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู กศน. จำนวน 138 คนได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม ระยะที่ 2 พัฒนารูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้ทำหน้าที่นิเทศสถานศึกษาจำนวน 3 แห่ง ๆ ละ 2 คน รวม 6 คน และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน เลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ และแบบประเมินความเหมาะสมความเป็นไปได้ของรูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีความสอดคล้อง ค่าอำนาจจำแนก ค่าความเชื่อมั่น และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันการนิเทศภายใน

แบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสภาพที่พึงประสงค์การนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดกาฬสินธุ์ ประกอบด้วย 1) หลักการ 2)วัตถุประสงค์ 3) วิธีดำเนินการ ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 3.1) ด้านการเตรียมการนิเทศ 3.2) ด้านวิธีและแนวปฏิบัติในการนิเทศ 3.3) ด้านเครื่องมือ 3.4) ด้านการดำเนินการ 3.5)ด้านการสรุปและประเมินผล 4) การประเมิน 5) เงื่อนไขความสำเร็จและผลการประเมิน ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

กฤษฎา โพธิ์ชัยรัตน์ (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในที่เสริมสร้างทักษะการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) เพื่อศึกษาแนวทางการนิเทศภายในที่เสริมสร้างทักษะการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) เพื่อพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในที่เสริมสร้างทักษะการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 3) เพื่อประเมินรูปแบบการนิเทศภายในที่เสริมสร้างทักษะการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยปรากฏดังนี้ 1. แนวทางการนิเทศภายในที่เสริมสร้างทักษะการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่ามีองค์ประกอบสำคัญ 4 องค์ประกอบได้แก่ 1) ด้านการเตรียมการนิเทศ (Planning) 2) ด้านการดำเนินการนิเทศ(Supervising) 3) ด้านการประเมินผลการนิเทศ (Evaluating) และ4) ด้านการสะท้อนผลการนิเทศ(Reflecting) 2. ผลการพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในที่เสริมสร้างทักษะการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานพบว่า รูปแบบการนิเทศภายในที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพรูปแบบการนิเทศ จาก ผู้ทรงคุณวุฒิได้แก่ 1) หลักการของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) เป้าหมายของรูปแบบ 4) กระบวนการนิเทศ (PSER Model) ประกอบด้วย 4.1) ด้านการเตรียมการนิเทศ (Planning) มี 7 ตัวชี้วัด 4.2) การดำเนินการนิเทศ (Supervising) มี 8 ตัวชี้วัด และ 4.3) การประเมินผลการนิเทศ (Evaluating) มี 4 ตัวชี้วัด 4.4) การสะท้อนผลการนิเทศ (Reflecting) มี 4 ตัวชี้วัด 5) การประเมินรูปแบบ และ 6) เงื่อนไขความสำเร็จ มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้

อยู่ในระดับมาก 3. ผลการประเมินรูปแบบการนิเทศภายในที่เสริมสร้างทักษะการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า 1) รูปแบบการนิเทศภายในที่เสริมสร้างทักษะการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความเหมาะสม โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) รูปแบบการนิเทศภายในที่เสริมสร้างทักษะการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมาก 3) รูปแบบการนิเทศภายในที่เสริมสร้างทักษะการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความเป็นประโยชน์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก

ทองคำ อำไพ (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน การวิจัยนี้มีความมุ่งหมาย 1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้การนิเทศภายในเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น 3) เพื่อพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก 4) เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการนิเทศภายในเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก ผลการวิจัยพบว่า 1. องค์ประกอบและตัวบ่งชี้การนิเทศภายในเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานประกอบด้วย 4 ด้าน 39 ตัวบ่งชี้ ผลการประเมินความเหมาะสมองค์ประกอบและตัวบ่งชี้อ้างอิงมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 2. สภาพปัจจุบันโดยรวมรายด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมรายด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนา เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 ด้านการวางแผนการนิเทศ ลำดับที่ 2 ด้านการปฏิบัติการนิเทศ ลำดับที่ 3 ด้านการสรุปและประเมินผลการนิเทศ และลำดับที่ 4 ด้านการสร้างขวัญและกำลังใจการนิเทศ 3. ผลการพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 5 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 หลักการแนวคิดและวัตถุประสงค์ ส่วนที่ 2 องค์ประกอบของรูปแบบ/วิธีดำเนินการ ส่วนที่ 3 แนวทางการนำไปใช้ ส่วนที่ 4 การประเมินผล และส่วนที่ 5 เงื่อนไขความสำเร็จ ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด 4. ผลการใช้รูปแบบการนิเทศภายในเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า คะแนนประเมินความรู้หลังการเข้าร่วมรูปแบบสูงกว่าคะแนนประเมินความรู้ก่อนการเข้าร่วมรูปแบบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการประเมิน

การทำกิจกรรมตามรูปแบบฯ ก่อนใช้อยู่ในระดับปานกลาง หลังใช้อยู่ในระดับมากที่สุด และผลการประเมินระดับความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

จันตรา ชื่นใจ (2566) ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 สำหรับโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อพัฒนาและประเมินรูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ของครู ในศตวรรษที่ 21 สำหรับโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพและปัจจัยนำไปสู่ความสำเร็จในการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 ด้วยการศึกษเอกสารและสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญซึ่งเป็นผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 10 คน ขั้นตอนที่ 2 พัฒนารูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 สำหรับโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยการนำข้อมูลจากขั้นตอนที่ 1 มาयर่าง และประเมินตรวจสอบความเหมาะสม ความถูกต้อง โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ขั้นตอนที่ 3 ทดลองใช้ที่โรงเรียนวัดหัวลำโพงและประเมินความเป็นประโยชน์และความเป็นไปได้ของรูปแบบ โดยผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และครู โรงเรียนวัดหัวลำโพง จำนวน 13 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 สำหรับโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย 1) กระบวนการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม มี 6 กระบวนการ ได้แก่ ร่วมสำรวจปัญหาและความต้องการ, ร่วมวิเคราะห์และลำดับความสำคัญ, ร่วมวางแผนการนิเทศ, ร่วมดำเนินการนิเทศ, ร่วมติดตามและประเมินผล, และการรายงานผลการนิเทศ 2) การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้, การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ, การแลกเปลี่ยนเรียนรู้, การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสม, การวัดและประเมินผล 3) ปัจจัยนำไปสู่ความสำเร็จ ได้แก่ หลักการมีส่วนร่วม, ผู้บริหารสถานศึกษา, ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ ผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความถูกต้อง และการนำไปใช้ประโยชน์ของรูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 สำหรับโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

วาสนา ศรีมาศ (2566) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในเพื่อพัฒนาสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาสำหรับโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาการวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการนิเทศภายในเพื่อพัฒนาสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาสำหรับโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา 2) สร้างและตรวจสอบรูปแบบการนิเทศภายในเพื่อพัฒนาสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาสำหรับโรงเรียนการกุศล

ของวัดในพระพุทธศาสนา 3) ทดลองใช้และประเมินรูปแบบการนิเทศภายในเพื่อพัฒนาสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาสำหรับโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ผลการวิจัยพบว่า 1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการนิเทศภายในเพื่อพัฒนาสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาสำหรับโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา พบว่า สภาพปัจจุบันของการนิเทศภายในเพื่อพัฒนาสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาสำหรับโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา อยู่ในระดับมาก และสภาพที่พึงประสงค์ของการนิเทศภายในเพื่อพัฒนาสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาสำหรับโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก 2. ผลการสร้างและตรวจสอบรูปแบบการนิเทศภายในเพื่อพัฒนาสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาสำหรับโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา พบว่า รูปแบบการนิเทศภายในเพื่อพัฒนาสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาสำหรับโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพรูปแบบการนิเทศจากผู้ทรงคุณวุฒิมี 5 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1 หลักการของรูปแบบ องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ของรูปแบบ องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการนิเทศภายใน 3. ผลการทดลองใช้และประเมินรูปแบบการนิเทศภายในเพื่อพัฒนาสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาสำหรับโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา พบว่า 1) ผลการทดสอบความรู้ความเข้าใจของครูผู้รับการนิเทศในการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ครูผู้รับการนิเทศมีความรู้สูงกว่าก่อนได้รับการนิเทศ 2) ผลการประเมินความสามารถในการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ของครูผู้รับการนิเทศ หลังได้รับการนิเทศมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนได้รับการนิเทศ และครูผู้รับการนิเทศ มีความสามารถในการจัดการเรียนรู้นี้น่ากว่าก่อนรับการนิเทศ และผลการประเมินความเหมาะสมความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการนิเทศ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

สมควร ศิลป์ประกอบ (2566) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศด้วยการโค้ชเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้สำหรับครูในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์การนิเทศด้วยการโค้ชเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้สำหรับครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2. พัฒนารูปแบบการนิเทศด้วยการโค้ชเสริมสร้างสมรรถนะ การจัดการเรียนรู้สำหรับครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และ 3. ศึกษาผลการใช้รูปแบบการนิเทศด้วยการโค้ชเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้สำหรับครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยดังนี้ 1. ผลการศึกษาแนวทางและองค์ประกอบของการนิเทศด้วยการโค้ช มี 7 องค์ประกอบ 1) การกำหนดเป้าหมายที่ต้องการ 2) สภาพปัญหา/สาเหตุ

ของการนิเทศ 3) ทางเลือก/แนวทางการแก้ไขปัญหา 4) การลงมือปฏิบัติตามแผนที่กำหนด/การวางแผนการนิเทศ 5) การสังเกตการสอน 5.1) การประชุมก่อนการสังเกตการสอน 5.2) การสังเกตการสอนในชั้นเรียน 5.3) การสะท้อนคิดและชี้แนะหลังการสอน 6) การชี้แนะแบบมอญย้อนสะท้อนผลการทำงาน 7) การประเมินผลการนิเทศ 2. ผลการพัฒนารูปแบบการนิเทศด้วยการโค้ชแบบ GROWORE ผ่านการตรวจสอบคุณภาพรูปแบบการนิเทศ จากผู้ทรงคุณวุฒิพบว่า รูปแบบการนิเทศด้วยการโค้ชแบบ GROWORE มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้มีความมีประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

งานวิจัยในต่างประเทศ

Alila, Uusiautti, and Määtä (2016) ได้ทำการวิจัยเรื่อง หลักการและแนวปฏิบัติของการนิเทศที่สนับสนุนการพัฒนาความเป็นครูแบบองค์รวม โดยที่ความเป็นครูแบบองค์รวมเป็น การพัฒนาทักษะวิชาชีพของครูและการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมของโรงเรียน โดยการมีส่วนร่วมของทุกคน การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ข้อมูลได้มาจากวิธีการสนทนากลุ่ม และสัมภาษณ์ผู้นิเทศที่มีประสบการณ์ ในประเทศฟินแลนด์ ผลการวิจัยพบว่า การนิเทศที่สนับสนุนความเป็นครูแบบองค์รวมสามารถแบ่งเป็น 2 ประเด็นสำคัญ ได้แก่ หลักการของการนิเทศ และแนวปฏิบัติหรือวิธีการนิเทศ ที่แตกต่างจากรูปแบบการกำกับติดตามทั่วไป ซึ่งหลักการของการนิเทศ คือ การตระหนักถึงวิธีการวางแผนการนิเทศอย่างรอบคอบ การนิเทศอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องในระยะยาว ส่วนแนวปฏิบัติหรือวิธีการนิเทศที่แตกต่างจากรูปแบบการกำกับติดตามทั่วไปควรเป็นวิธีการที่ มีความหลากหลาย ให้ความสนใจต่อความต้องการของผู้นิเทศ และเห็นคุณค่าของกระบวนการนิเทศ และ สิ่งที่สำคัญที่สุดของการสนับสนุนการพัฒนาความเป็นครูแบบองค์รวม คือ การให้การสนับสนุน และการเสริมพลังสู่ความสำเร็จ (Empowerment) ในการทำงานให้ครู

Göksoy (2018) ได้ทำการศึกษาระดับพัฒนาการทางวิชาชีพของครูผู้สอน ตามวิธีการนิเทศแบบพัฒนาการ (Developmental supervision) การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่ข้อมูลได้มาจากการสัมภาษณ์นักวิชาการศึกษา การสังเกต และการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาวิชาชีพของครูควรประกอบด้วย 8 ด้านหลัก ได้แก่ การวางแผนและการเตรียมบทเรียนการสอน, กระบวนการเรียนการสอน (บทเรียน), การวัดและประเมินผล, การพัฒนาทางวิชาชีพ, การสื่อสาร, การให้คำปรึกษา, การจัดการชั้นเรียน, การจัดการโครงการและการจัดการเวลา ดังนั้นจึงควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาวิชาชีพของครูในด้านต่าง ๆ ที่กำหนดไว้เหล่านี้เพื่อเพิ่มคุณภาพทางการศึกษาและการปฏิบัติงานของครูให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

Marsidin, Effendi, and Jama (2020) ได้ทำการวิจัยและพัฒนารูปแบบการนิเทศการศึกษาเพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูอิสลาม ที่โรงเรียนระดับมัธยมปลาย

Madrasah Aliyah ผลการวิจัยพบว่า 1) จากการวิเคราะห์ความต้องการโดยใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์กับกระทรวงการศาสนา พบว่าครูต้องการได้รับคำแนะนำในการพัฒนาความเป็นครูมืออาชีพจากผู้บังคับบัญชาโดยผ่านการนิเทศการศึกษา 2) รูปแบบการนิเทศการศึกษาถูกออกแบบโดยใช้แนวทาง ADDIE ในการพัฒนารูปแบบการนิเทศการศึกษาสำหรับโรงเรียน Madrasah Aliyah ดังต่อไปนี้ การวิเคราะห์รูปแบบการนิเทศการศึกษา (Model analysis) การออกแบบรูปแบบการนิเทศการศึกษา (Design of academic supervision model) การพัฒนารูปแบบการนิเทศการศึกษา (Developing academic supervision model) การนำรูปแบบการนิเทศการศึกษาไปใช้ในการปรับปรุงการปฏิบัติงานของครู (Implementation of academic supervision model) ที่โรงเรียน Madrasah Aliyah และการประเมินผลของการนำรูปแบบการนิเทศการศึกษาไปใช้ในการปรับปรุงการปฏิบัติงานของครู (Evaluation of the implementation of the academic supervision model) 3) จากผลการวิเคราะห์ทางสถิติเมื่อนำ รูปแบบการนิเทศการศึกษาไปใช้ด้วยคู่มือการนิเทศ พบว่า ศึกษานิเทศก์ร้อยละ 80.12 ระบุว่าคู่มือการนิเทศ ช่วยให้จัดทำ แผนการนิเทศ ได้ง่ายขึ้น และศึกษานิเทศก์ ร้อยละ 82.45 ระบุว่า การประยุกต์ใช้รูปแบบนี้จากการพิจารณาในเนื้อหาสาระ และความยืดหยุ่นของโครงสร้างการออกแบบช่วยให้การนิเทศง่ายขึ้น และพบว่าการนิเทศมีประสิทธิภาพในปรับปรุงการปฏิบัติงานและมีการเปลี่ยนแปลงเจตคติของครูโรงเรียน Madrasah Aliyah ได้

Hoque, Bt Kenayathulla, D/O Subramaniam, and Islam (2020) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการนิเทศ กับการปฏิบัติงานของครู และเจตคติของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในกรุงกัวลาลัมเปอร์ ประเทศมาเลเซีย ผลการวิจัยพบว่า 1) สถานะปัจจุบันของการปฏิบัติการนิเทศเจตคติของครูต่อการนิเทศและการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในกรุงกัวลาลัมเปอร์ ประเทศมาเลเซีย มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง 2) ผลการศึกษาความสัมพันธ์ด้วยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ระหว่างการนิเทศกับการปฏิบัติงานของครู พบว่า การนิเทศทุกรูปแบบ ได้แก่ การนิเทศแบบกำหนดทิศทาง, แบบทำงานร่วมกัน และแบบไม่กำหนดทิศทาง ไม่มีความสัมพันธ์กับผลการปฏิบัติงานของครู ส่วนผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการนิเทศกับเจตคติของครู พบว่าการนิเทศแบบกำหนดทิศทางมีความสัมพันธ์เชิงบวกและมีนัยสำคัญกับเจตคติของครู ซึ่งผลการศึกษาครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้กำหนดนโยบายผู้บังคับบัญชาของโรงเรียน และอาจารย์ใหญ่ในการเลือกแนวทางการนิเทศที่เหมาะสม ซึ่งจะส่งผลให้การปฏิบัติงานของครูและมีประสิทธิภาพการสอนดีขึ้น

Miller (2022) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การนิเทศเพื่อสนับสนุนการสะท้อนคิด (Reflective practices) การวิจัยนี้เป็นแบบผสมผสาน (Mixed methods study) เพื่อทำความเข้าใจมุมมองของครูและผู้บริหารเกี่ยวกับการใช้แนวทางการนิเทศเพื่อสนับสนุนการสะท้อนคิด ตามข้อเสนอแนะเชิงประเมิน ที่ไม่ใช่เป็นเพียงผลการประเมินผ่านหรือไม่ผ่านการนิเทศ จะเน้นการพัฒนาของครูเพื่อ

ปรับปรุงผลการเรียนของนักเรียน ข้อค้นพบจากการศึกษานี้ประกอบด้วย 1) ความสำคัญของบทบาทผู้นำอย่างเป็นทางการ 2) การใช้การสะท้อนคิดเพื่อขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงแนวปฏิบัติในการสอนของครู และ 3) ความเชื่อมโยงของการสะท้อนคิดกับวัฒนธรรมของโรงเรียน การพัฒนาทางวิชาชีพ และการมีส่วนร่วมของนักเรียน การค้นพบนี้มีความสำคัญเนื่องจากสามารถนำไปใช้ได้จริงในโรงเรียน และระบบการศึกษาของสหรัฐอเมริกาอาจเปลี่ยนนโยบายเพื่อสนับสนุนแนวทางปฏิบัติซึ่งมีเป้าหมายในการปรับปรุงการเรียนการสอน

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ สรุปได้ว่าการนิเทศภายในโรงเรียนมีบทบาทสำคัญต่อการจัดการเรียนสอนของครู อันส่งผลให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น แต่เนื่องจากสภาพปัญหาในแต่ละโรงเรียนในประเทศต่าง ๆ มีความแตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นบริบท สภาพแวดล้อมต่าง ๆ วิธีการดำเนินการในแก้ปัญหาจึงมีลักษณะแตกต่างกันไปในแต่ละประเทศ การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยตรงนั้น จะต้องได้รับความร่วมมือจากหลาย ๆ ส่วน ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร ครู ผู้เรียน งบประมาณสถานที่ และที่สำคัญยิ่งไปกว่านั้น การสร้างระบบการนิเทศภายในที่จะประสบความสำเร็จที่จะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้โดยตรงก็คือการร่วมลงมือในการเตรียมความพร้อมด้านการนิเทศร่วมกับครู ตั้งแต่ขั้นเตรียมการการนิเทศ ขั้นระหว่างดำเนินการนิเทศ และขั้นหลังการนิเทศ และยังดำเนินการนิเทศต่อไปแบบให้ความร่วมมือกับครูผู้รับการนิเทศ การที่ให้ทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมในการคิดวางแผน ปฏิบัติ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ แบ่งปันความรู้ และประสบการณ์ระหว่างกัน ทำให้ทุกคนมีความรู้สึกว่าคุณค่าตนเองมีความสำคัญ และเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร มีวิสัยทัศน์ เป้าหมาย พันธกิจ และเห็นคุณค่าร่วมในการทำงาน ลดความเป็นตัวตนลง ทุกคนมีความสุข และเกิดวัฒนธรรมใหม่ที่ดีในการทำงานขององค์กร เพื่อร่วมพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพต่อไป

บทที่ 3

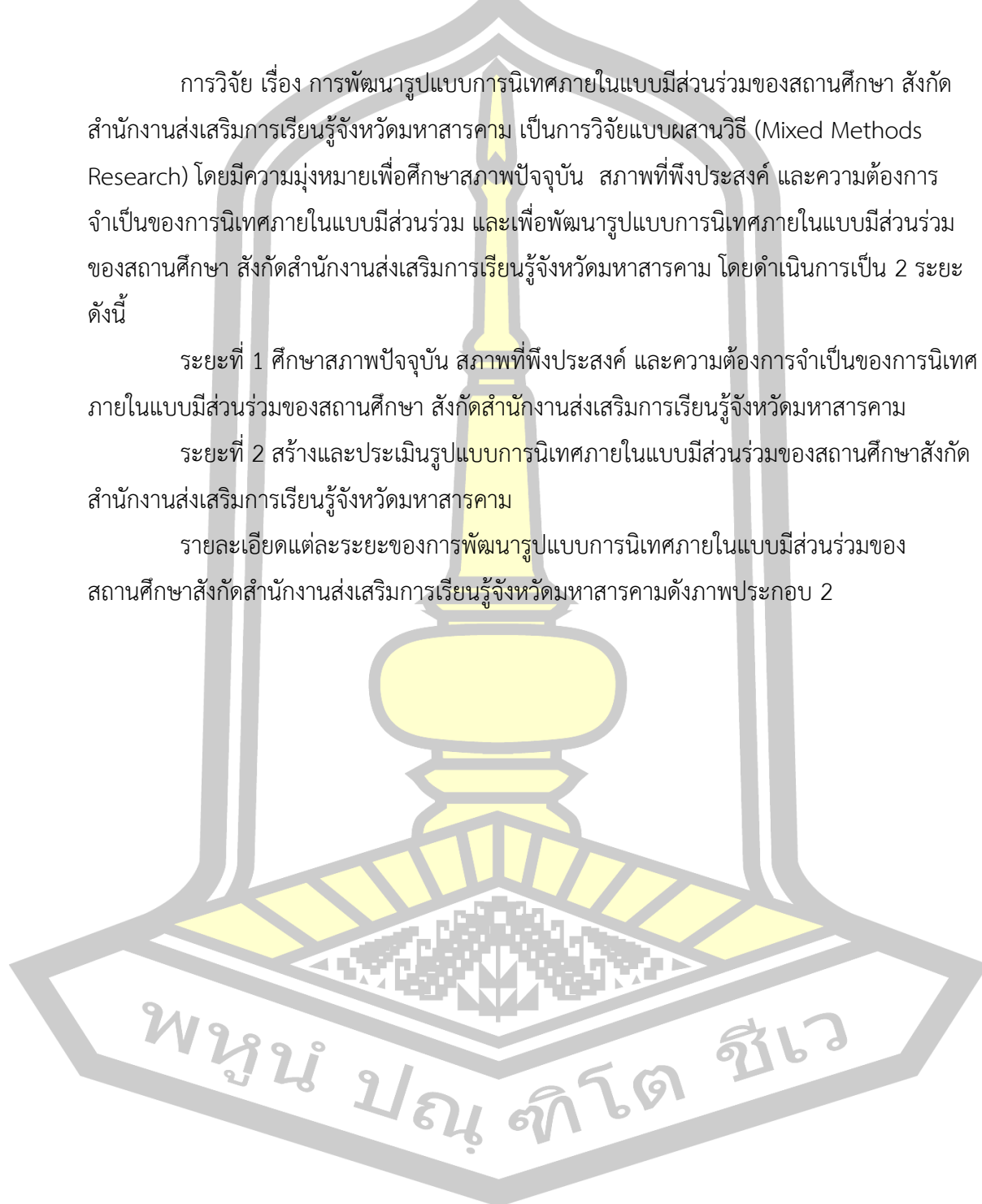
วิธีการดำเนินการวิจัย

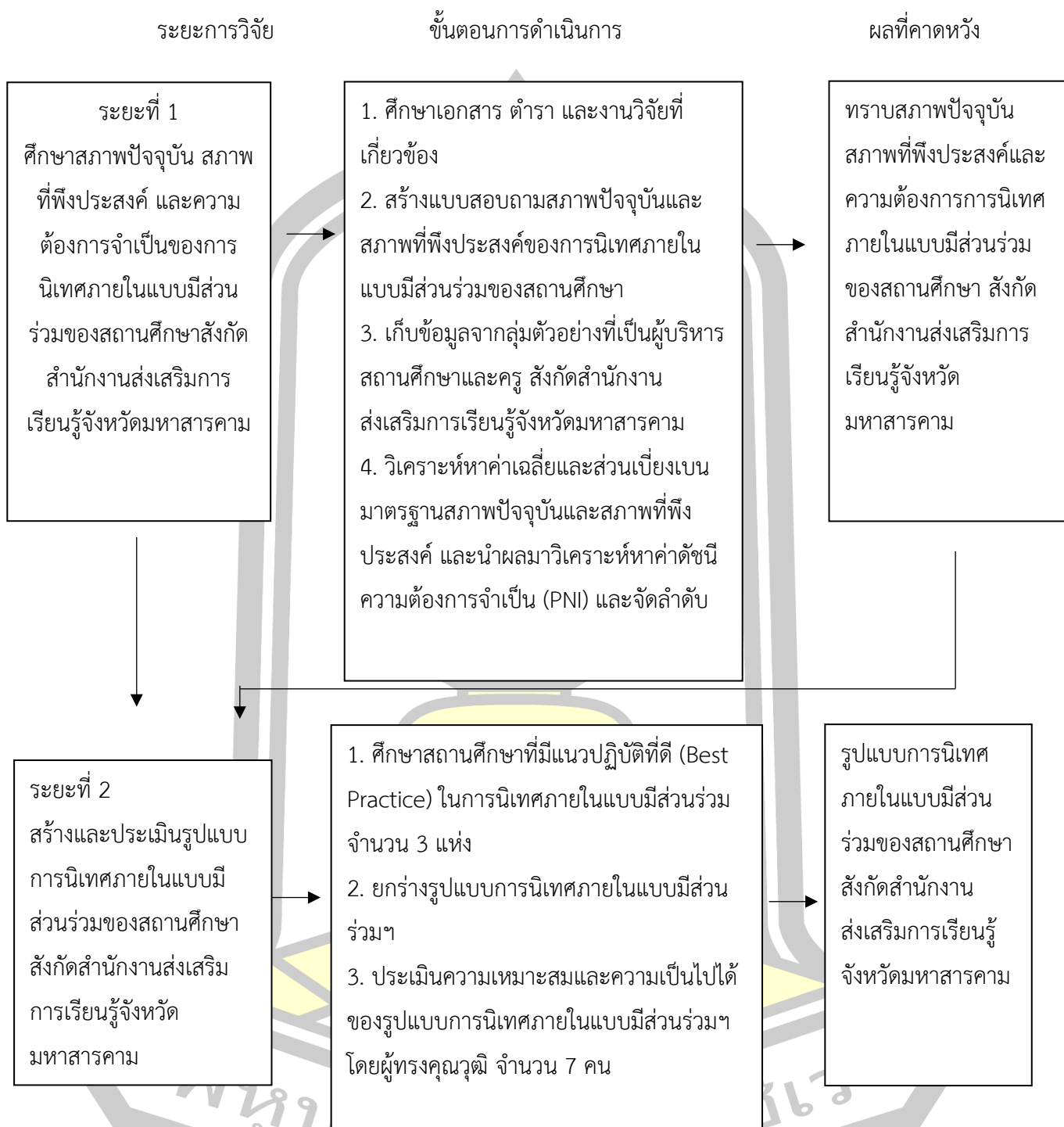
การวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษารัฐจังหวัดมหาสารคาม เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) โดยมีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม และเพื่อพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษารัฐจังหวัดมหาสารคาม โดยดำเนินการเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษารัฐจังหวัดมหาสารคาม

ระยะที่ 2 สร้างและประเมินรูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษารัฐจังหวัดมหาสารคาม

รายละเอียดแต่ละระยะของการพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษารัฐจังหวัดมหาสารคาม ดังภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 2 แสดงระยะการวิจัย ขั้นตอนการดำเนินการ และผลที่คาดหวัง

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม

1. วิธีดำเนินการวิจัย

1.1 ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาจากนักวิชาการ

1.2 นำผลการศึกษามาวิเคราะห์ สังเคราะห์ ให้ได้องค์ประกอบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา เพื่อกำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยและสร้างแบบสอบถาม สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา แล้วนำไปตรวจสอบค่าดัชนีความเที่ยงตรงของข้อคำถาม

1.3 เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

1.4 วิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู ในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 จำนวน 13 สถานศึกษา จำแนกเป็น ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 10 คน ครู จำนวน 311 คน รวมทั้งสิ้น 321 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

2.2.1 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยเปรียบเทียบจำนวนประชากรทั้งหมดกับตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 181 คน

2.2.2 คำนวณหาค่ากลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนของประชากรที่ได้มาจากรีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ให้ได้จำนวนครบตามสัดส่วนของกลุ่มประชากรในแต่ละประเภท จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา และ ครู (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) ซึ่งได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ปรากฏดังตาราง 7

ตาราง 6 แสดงรายการประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ขนาด สถานศึกษา	จำนวน สถานศึกษา	ประชากร			กลุ่มตัวอย่าง		
		ผู้บริหาร	ครู	รวม	ผู้บริหาร	ครู	รวม
ขนาดใหญ่	5	4	165	169	3	96	99
ขนาดกลาง	5	4	106	110	2	58	60
ขนาดเล็ก	3	2	40	42	2	20	22
รวม		321			181		

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ประเภทและลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม ได้แก่ แบบสอบถาม ซึ่งแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) และแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ท (Likert's Rating Scale) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดย การสังเคราะห์จากเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัย ที่เกี่ยวข้องแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) สอบถามข้อมูลเกี่ยวกับ ตำแหน่ง

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามระดับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม โดยการแบ่งคำถามเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1) การวางแผนการนิเทศ 2) การดำเนินการนิเทศ 3) การตรวจสอบและประเมินผล และ 4) การนำผลการประเมินมาปรับปรุง ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ท (Likert's Rating Scale) โดยกำหนดเกณฑ์ระดับคะแนน (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) ดังนี้

5 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึงมีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

3.2 การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบสอบถามตามขั้นตอนดังนี้

3.2.1 ศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาและขอบข่ายการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดมหาสารคาม

3.2.2 สร้างแบบสอบถามโดยยึดความมุ่งหมายจากนิยามศัพท์เป็นหลัก

3.2.3 ศึกษาหลักเกณฑ์และวิธีการสร้างแบบสอบถามประเภทต่าง ๆ จากหนังสือการวิจัยเบื้องต้นของ บุญชม ศรีสะอาด (2556) หนังสือระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของ บุญธรรม กิจปรีตาภิสิทธิ์ (2551) หนังสือพื้นฐานการวิจัยการศึกษาของ บุญชม ศรีสะอาด (2556) และศึกษาแบบสอบถามงานวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง พร้อมกำหนดรูปแบบและขอบเขตของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2.4 สร้างแบบสอบถามฉบับร่าง ตรวจสอบความถูกต้อง ครอบคลุมคุณลักษณะที่ต้องการวัด การใช้ภาษาที่ชัดเจนไม่คลุมเครือ แล้วปรับปรุงแก้ไขก่อนเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะอีกครั้ง

3.2.5 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขผ่านความเห็นชอบของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์แล้วเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย จำนวน 5 คน เพื่อหาความเที่ยงตรง (Content Validity) ของแบบสอบถามโดยพิจารณาความเหมาะสมของข้อความและความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดมุ่งหมายของการวิจัย รวมทั้งให้คำแนะนำ ปรับปรุงแก้ไข โดยมีเกณฑ์คุณสมบัติของผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้

1. จบการศึกษาทางด้านการบริหารการศึกษา ด้านหลักสูตรและการสอน ด้านการวัดผลและประเมินผลการศึกษา หรือสาขาที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไป
2. ดำรงตำแหน่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษานิเทศก์ของหน่วยงานทางการศึกษา หรือครูผู้สอนที่มีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป
3. มีประสบการณ์ทางด้านการบริหารงานหลักสูตรในสถานศึกษาอย่างน้อย 5 ปี หรือปฏิบัติงานทางด้านวิชาการไม่น้อยกว่า 5 ปี

ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย ได้แก่

1. รองศาสตราจารย์ ดร.ธรินธร นามวรรณ อาจารย์ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชชัย จิตรนันท์ อาจารย์ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
3. นางสาวบุศลิน ช่างสลัก ตำแหน่ง ครู วิทยฐานะครูเชี่ยวชาญ ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอเมืองนครพนม สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดนครพนม
4. นางพลอยพัชร วัชรสุนทรกิจ ศึกษาานิเทศก์ วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดกาฬสินธุ์
5. นางจารุพัทธ์ ทวีรัตน์ ตำแหน่ง ครู วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ โรงเรียนนาคุณประชาสรรค์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

3.2.6 นำเครื่องมือที่ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบพิจารณาหาความเที่ยงตรงตามเนื้อหา ความเหมาะสมความถูกต้อง ความสมบูรณ์ของข้อคำถาม โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง ข้อคำถามกับลักษณะเฉพาะของเนื้อหา (IOC : Index of Congruence) ดังนี้

ให้คะแนน +1 ถ้าแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นสามารถวัดได้

ให้คะแนน 0 ถ้าไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นสามารถวัดได้

ให้คะแนน -1 ถ้าแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นไม่สามารถวัดได้

ส่วนการวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับลักษณะเฉพาะของเนื้อหา (Content Validity) ของแบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการนิเทศภายใน แบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม .60 ขึ้นไป

ผลการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม เกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ของการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคามได้ค่า IOC ระหว่าง 0.6 – 1.00

3.2.7 นำเครื่องมือที่ผ่านเกณฑ์ไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้อำนวยการสถานศึกษา และครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคามและมีความคล้ายคลึงกับประชากรจำนวน 30 คน

นำเครื่องมือที่ทดลองใช้นำมาหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อโดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์อย่างง่ายของ Pearson โดยพิจารณาจากค่าความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item–Total Correlation) โดยเลือกข้อคำถามที่ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) ซึ่งแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน จำนวน 21 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก ตั้งแต่ 0.753 ถึง 0.928 มีคุณภาพผ่านเกณฑ์จำนวน 21 ข้อ ส่วนแบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์ จำนวน 21 ข้อมีค่าอำนาจจำแนก ตั้งแต่ 0.558 ถึง 0.84 มีคุณภาพผ่านเกณฑ์จำนวน 21 ข้อ

3.2.8 นำแบบสอบถามจัดพิมพ์เป็นฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากกลุ่มกลุ่มตัวอย่าง

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ผู้วิจัยดำเนินการขอหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคามถึง ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคามเพื่อขออนุญาต และอำนวยความสะดวก ในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ จังหวัดมหาสารคาม

4.2 ผู้วิจัยส่งแบบสอบถาม พร้อมหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลโดยทาง Google form และด้วยตัวเอง โดยระยะเวลาในการตอบแบบสอบถามประมาณ 2 สัปดาห์เมื่อผู้ตอบ แบบสอบถามเรียบร้อยแล้วให้ส่งแบบสอบถามกลับมายังผู้วิจัยโดยตรงตามที่อยู่ซึ่งผู้วิจัยได้ระบุไว้ใน แบบสอบถาม

4.3 กลุ่มตัวอย่างส่งแบบสอบถามคืนจากการติดตามด้วยตนเองของผู้วิจัย และนัดหมาย เพื่อขอรับคืนภายใน 2 สัปดาห์ จำนวน 181 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

5. การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

5.1 การจัดกระทำข้อมูล

ผู้วิจัยนำผลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลมาจัดกระทำโดยตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วนของแบบสอบถามที่ได้รับคืนทั้งหมด จากนั้นนำมาตรวจให้คะแนนเป็นรายข้อและนำมาแจกแจงคะแนนตามเกณฑ์การให้คะแนน (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) ดังนี้

5 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์การนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมอยู่ใน ระดับมากที่สุด

4 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์การนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมอยู่ใน ระดับมาก

3 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์การนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมอยู่ใน ระดับปานกลาง

2 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์การนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมอยู่ใน ระดับน้อย

1 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์การนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมอยู่ใน ระดับน้อยที่สุด

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ดังนี้

5.2.1 วิเคราะห์ข้อมูล ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม
วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage)

5.2.2 วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามตอนที่ 2 เกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและ
สภาพที่พึงประสงค์ของการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการ
เรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean : $\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
(Standard Deviation : S.D.) โดยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ย (บุญชม ศรีสะอาด,
2556) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์การนิเทศภายใน
แบบมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์การนิเทศภายใน
แบบมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์การนิเทศภายใน
แบบมีส่วนร่วม อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์การนิเทศภายใน
แบบมีส่วนร่วม อยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์การนิเทศภายใน
แบบมีส่วนร่วม อยู่ในระดับน้อยที่สุด

5.2.3 วิเคราะห์ความต้องการจำเป็น (Need Assessment) โดยนำข้อมูลจากผล
การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ มาหาค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (Priority Needs
Index) เพื่อจัดลำดับความต้องการจำเป็น (สุวิมล ว่องวานิช, 2548) โดยยึดเกณฑ์การประเมินใช้ดัชนี
 $PNI_{modified}$ ที่มีค่า 0.3 ขึ้นไปถือเป็นความต้องการจำเป็นในการพัฒนา และเมื่อได้ผลลัพธ์แล้วจึง
นำมาจัดลำดับความสำคัญก่อนหลังตามดัชนีที่คำนวณได้ ซึ่งการจัดลำดับความสำคัญของความ
ต้องการจำเป็นจะใช้การเรียงดัชนีจากมากไปหาน้อย ดัชนีที่มี ค่ามากแปลว่ามีความต้องการจำเป็นสูง
ที่ต้องได้รับการพัฒนามากกว่าดัชนีที่มีค่าน้อยกว่า

5.3 สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) ดังนี้

5.3.1 การหาค่าความเที่ยงตรง ค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม (IOC : Index
of item Objective Congruence)

5.3.2 การหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถามเป็นรายข้อโดยใช้
สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม โดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์
อย่างง่ายของเพียร์สัน ตามวิธี Item Total Correlation

5.3.3 การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach)

5.4 สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean : $\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.)

ระยะที่ 2 สร้างและประเมินรูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม

ตอนที่ 1 ศึกษาสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคามที่มีแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) โดยดำเนินการ ดังนี้

1. การดำเนินการ

1.1 กำหนดคุณสมบัติของสถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดี โดยพิจารณาจากสถานศึกษาที่มีผลการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาในระดับยอดเยี่ยม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 และมีผลงานดีเด่นระดับประเทศ จำนวน 3 แห่ง ได้แก่ 1) ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย 2) ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอนาดูน และ 3) ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอยางสีสุราช

1.2 เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย โดยผู้วิจัยติดต่อส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ถึงผู้อำนวยการสถานศึกษา เพื่อสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล จากสถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดีในการนิเทศภายในสถานศึกษา โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยกำหนดผู้ให้ข้อมูลแต่ละสถานศึกษา ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา สถานศึกษาละ 1 คน และครูผู้ทำหน้าที่นิเทศภายใน สถานศึกษาศึกษาละ 1 คน รวมทั้งสิ้น 6 คน ดังนี้

1) นายอำนาจ โตน้ำ อดีตผู้อำนวยการ ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง ผู้อำนวยการ ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอบรบือ

2) นางสาวสุวารี บรรณประสิทธิ์ ครูผู้ทำหน้าที่นิเทศภายใน ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย

3) ว่าที่ ร.ต.หญิงทิวาพร จุ่มศรีสิงห์ ผู้อำนวยการ ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอนาดูน

4) นางมณีนรัตน์ ตอรัมย์ ครูผู้ทำหน้าที่นิเทศภายใน ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอนาดูน

5) นางนิมอณงค์ ใจโสภาพ อดีตผู้อำนวยการ ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอยางสีสุราช ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง ผู้อำนวยการ ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอนาเชือก

6) นายณภัทร วัฒนาปัญญาสกุล ครูผู้ทำหน้าที่นิเทศภายใน ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ อำเภอยางสีสุราช

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ประเภทของเครื่องมือ คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structure Interview)

3.2 การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบสัมภาษณ์ ตามขั้นตอน ดังนี้

- 1) ศึกษาวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์จากเอกสาร ตำรา (บุญชม ศรีสะอาด, 2556)
- 2) ดำเนินการสร้างแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง จากข้อมูลที่ได้จากการศึกษาความต้องการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา (ระยะที่ 1)
- 3) นำเครื่องมือเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้องของแบบสัมภาษณ์ สำนวนภาษา และปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
- 4) ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา
- 5) จัดทำแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสัมภาษณ์ ดังนี้

4.1 ผู้วิจัยขอหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อนำส่งไปถึงผู้อำนวยการสถานศึกษาในการขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ในสถานศึกษา

4.2 ผู้วิจัยดำเนินการติดต่อและขอสัมภาษณ์ กำหนดนัดหมาย วัน เวลา และขอสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลด้วยตนเอง ด้วยการสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ ระบบออนไลน์ และที่สถานศึกษาตามที่ผู้ให้ข้อมูลสะดวกในการสัมภาษณ์

4.3 ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์พร้อมทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แนวทางการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

4.4 ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ข้อมูลโดยการสรุปประเด็นดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

5. การจัดกระทำและการวิเคราะห์

นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์แนวทางการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษามาทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ตอนที่ 2 ยกร่างรูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม

1. ขั้นการดำเนินการ

ยกร่างรูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบสาระของร่างรูปแบบนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา เป็นรูปแบบเชิงโครงสร้างความคิดที่แสดงโครงสร้างและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม ครอบคลุมการนิเทศภายในสถานศึกษา ตามองค์ประกอบของรูปแบบ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ วิธีดำเนินการ การประเมิน และเงื่อนไขความสำเร็จ

ตอนที่ 3 ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม ดำเนินการดังนี้

1. ผู้ทรงคุณวุฒิ

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 7 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามเกณฑ์คุณสมบัติ ดังนี้

1.1 ผู้ทรงคุณวุฒิ มีคุณสมบัติดังนี้

1.1.1 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไป สาขาการบริหารการศึกษาหรือสาขาที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษา

1.1.2 ปฏิบัติหน้าที่อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษาหรือเป็นผู้บริหารการศึกษา (ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัด/รองผู้อำนวยการ สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัด) ผู้บริหารสถานศึกษา (ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอ)

1.1.3 มีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป หรือมีตำแหน่งทางวิชาการตั้งแต่ผู้ช่วยศาสตราจารย์ขึ้นไป

ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม ดังนี้

1) ดร.ชนกพร จุฑาสงษ์ ตำแหน่ง ผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม

2) นายชนัญญู ทะนวนรัมย์ รองผู้อำนวยการ สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ

3) นายอำนาจ โต้น้ำ ผู้อำนวยการ ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอบรบือ วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ

4) นายสมพร หลงพิมาย ผู้อำนวยการ ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอเมืองมหาสารคาม
วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ

5) นางคำหล้า พันหนองหว้า ผู้อำนวยการ ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย
วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ

6) นางสาวสังวาล สุวรรณโสภะ ผู้อำนวยการ ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอโกสุมพิสัย
วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ

7) นางนิมอณงค์ ใจโสภภาพ ผู้อำนวยการ ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอนาเชือก
วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 เครื่องมือ

แบบประเมินรูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาฯ

2.2 การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ

แบบประเมินรูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาดำเนินการ

ดังนี้

- 1) ศึกษากรอบแนวคิดในการสร้างแบบประเมินรูปแบบ
- 2) สร้างแบบประเมินรูปแบบ
- 3) นำแบบประเมินรูปแบบ เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ (ชุดเดิม) เพื่อตรวจสอบ
- 4) ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญและจัดพิมพ์แบบประเมินฉบับ

สมบูรณ์ เพื่อดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

4.1 ผู้วิจัยขอหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคามเพื่อเชิญ
ผู้ทรงคุณวุฒิในการขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบยืนยันรูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของ
สถานศึกษา

4.2 ผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบยืนยันรูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของ
สถานศึกษาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน

4.3 ผู้วิจัยนำรูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัด
สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม (ฉบับปรับปรุง) และแบบประเมินรูปแบบ มา
ดำเนินการจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูลรูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา
จำนวน 7 ฉบับ

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบประเมินรูปแบบความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของรูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาฯ โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ย (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายถึง มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายถึง มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายถึง มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50 หมายถึง มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึง มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับน้อยที่สุด

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติดังต่อไปนี้

1. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ

1.1 ค่าความเที่ยงของเนื้อหา (Validity) ของแบบสอบถามกับจุดมุ่งหมายโดยใช้สูตรดัชนีความสอดคล้อง (IOC) (บุญชม ศรีสะอาด, 2556)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC คือ ดัชนีความสอดคล้อง

R คือ คะแนนของผู้เชี่ยวชาญ

$\sum R$ คือ ผลรวมของคะแนนผู้เชี่ยวชาญแต่ละคน

N คือ จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

พูน ปณ จิต ชีเว

1.2 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบทดสอบที่มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) การคำนวณจะใช้สูตรสหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน (r_{xy}) (บุญชม ศรีสะอาด, 2556)

$$r_{xy} = \frac{N \sum XY - \sum X \sum Y}{\sqrt{[N \sum X^2 - (\sum X)^2][N \sum Y^2 - (\sum Y)^2]}}$$

เมื่อ	r_{xy}	แทน	สัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ
	N	แทน	จำนวนผู้เรียนที่ทำแบบทดสอบ
	$\sum X$	แทน	ผลรวมคะแนนแบบทดสอบที่หาความเที่ยงตรงเชิงสภาพ
	$\sum Y$	แทน	ผลรวมคะแนนความรู้ของผู้เรียนที่เป็นเกณฑ์

1.3 หาความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับ โดยใช้วิธีหาสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แอลฟา (α -Coefficient) ของครอนบาค (บุญชม ศรีสะอาด, 2556)

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left\{ 1 - \frac{\sum s_i^2}{s_t^2} \right\}$$

เมื่อ	α	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ
	n	แทน	จำนวนข้อของแบบทดสอบ
	s_i^2	แทน	ความแปรปรวนของแบบทดสอบรายข้อ
	s_t^2	แทน	ความแปรปรวนของแบบทดสอบทั้งฉบับ

2. สถิติพื้นฐาน

2.1 ค่าร้อยละ (Percentage) (บุญชม ศรีสะอาด, 2556)

$$P = \frac{f}{N} \times 100$$

เมื่อ	P	แทน	ค่าร้อยละกลุ่มตัวอย่าง
	f	แทน	ความถี่ที่ต้องการแปลงให้เป็นค่าร้อยละ
	N	แทน	จำนวนความถี่ทั้งหมด

2.2 ค่าเฉลี่ย (Mean, $\bar{x}$) (บุญชม ศรีสะอาด, 2556)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ $\bar{X}$ แทน คะแนนเฉลี่ยกลุ่มตัวอย่าง

$\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

N แทน จำนวนประชากรในกลุ่มตัวอย่าง

2.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation, S.D) (บุญชม ศรีสะอาด, 2556)

$$S.D. = \sqrt{\frac{N \sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ S. D แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

$\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนในกลุ่ม

$\sum X^2$ แทน ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง

N แทน จำนวนประชากรในกลุ่มตัวอย่าง

3. สถิติที่ใช้หาค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น

ดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น เป็นการหาความต้องการจำเป็นในการของการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม ซึ่งเป็นวิธีการหาความแตกต่างของสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์แล้วหารด้วยสภาพปัจจุบัน มีสูตรในการคำนวณ (สุวิมล ว่องวาณิช, 2548) ดังนี้

$$PNI_{\text{modified}} = \frac{(I-D)}{D}$$

เมื่อ PNI แทน ดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น

I แทน ค่าเฉลี่ยของสภาพที่พึงประสงค์

D แทน ค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบัน

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยลำดับการนำเสนอ ดังนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
2. ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลความหมายของผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยกำหนดสัญลักษณ์แทนความหมายต่าง ๆ ดังนี้

$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
S.D.	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
N	แทน	จำนวนคนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
D	แทน	ค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน
I	แทน	ค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์
$PNI_{modified}$	แทน	ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น

ลำดับขั้นตอนในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเป็น 2 ระยะ ตามลำดับ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม

ระยะที่ 2 สร้างและประเมินรูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม

1.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์การนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม ปรากฏดังตาราง

ตาราง 7 ความถี่และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
ตำแหน่ง		
ผู้บริหารสถานศึกษา	6	3.31
ครู	175	96.69
รวม	181	100

จากตาราง 7 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกสถานภาพเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 3.31 และครู จำนวน 175 คน คิดเป็นร้อยละ 96.69

ตาราง 8 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ และค่าดัชนีความต้องการจำเป็นการนิเทศในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมรายด้าน

การนิเทศภายใน แบบมีส่วนร่วมของ สถานศึกษา	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI _{modified}	ลำดับ
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการ ดำเนินงาน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการ ดำเนินงาน		
1. การวางแผนการ นิเทศ	4.12	0.92	มาก	4.92	0.32	มากที่สุด	0.194	2
2. การดำเนินการ นิเทศ	4.04	0.89	มาก	4.90	0.32	มากที่สุด	0.213	1
3. การตรวจสอบ และประเมินผล	4.26	0.84	มาก	4.93	0.26	มากที่สุด	0.157	4
4. การนำผลการ	4.17	0.92	มาก	4.92	0.27	มากที่สุด	0.180	3

การนิเทศภายใน แบบมีส่วนร่วมของ สถานศึกษา	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI _{modified}	ลำดับ
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการ ดำเนินงาน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการ ดำเนินงาน		
ประเมินมาปรับปรุง								
รวม	4.15	0.89	มาก	4.92	0.29	มากที่สุด	0.186	-

จากตาราง 8 พบว่า สภาพปัจจุบันการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.15) พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการตรวจสอบและประเมินผล ($\bar{X}$ = 4.26) รองลงมาคือด้านการนำผลการประเมินมาปรับปรุง ($\bar{X}$ = 4.17) ด้านการวางแผนการนิเทศ ($\bar{X}$ = 4.12) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำ คือ ด้านการดำเนินการนิเทศ ($\bar{X}$ = 4.04)

ส่วนค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (PNI_{modified}) เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ดังนี้ 1) ด้านการดำเนินการนิเทศ 2) ด้านการวางแผนการนิเทศ 3) ด้านการนำผลการประเมินมาปรับปรุง และ 4) ด้านการตรวจสอบและประเมินผล

ตาราง 9 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์และค่าดัชนีความต้องการจำเป็นการนิเทศในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคามด้านการวางแผนการนิเทศ

ตัวบ่งชี้	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI _{modified}	ลำดับ
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการ ดำเนินงาน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการ ดำเนินงาน		
ด้านการวางแผนการ นิเทศ								
1. สถานศึกษามีการ วิเคราะห์สภาพปัญหา ความต้องการ จาก บุคลากร เอกสารและ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	4.11	0.89	มาก	4.94	0.24	มากที่สุด	0.203	4
2. สถานศึกษามีการ เตรียมการวาง แผนการนิเทศ จาก การมีส่วนร่วมทุกฝ่าย	4.02	0.93	มาก	4.92	0.29	มากที่สุด	0.226	2

ตัวบ่งชี้ ด้านการวางแผนการ นิเทศ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI _{modified}	ลำดับ
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการ ดำเนินงาน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการ ดำเนินงาน		
3. สถานศึกษามีการจัดทำแผน โครงการ นิเทศภายใน โดยเน้น กระบวนการมีส่วนร่วม	4.27	0.85	มาก	4.92	0.31	มากที่สุด	0.151	5
4. สถานศึกษามีการ ประสานบุคลากรและ หรือหน่วยงานที่ เกี่ยวข้อง	4.04	1.00	มาก	4.92	0.33	มากที่สุด	0.218	3
5. สถานศึกษามีการ ตรวจสอบการวางแผนการนิเทศและ ปรับปรุงทั้ง ก่อน ระหว่าง และหลัง ดำเนินการ	3.96	1.04	มาก	4.89	0.39	มากที่สุด	0.235	1
6. สถานศึกษามีการ กำกับติดตามการ วางแผนนิเทศภายใน อย่างต่อเนื่อง	4.34	0.80	มาก	4.90	0.37	มากที่สุด	0.127	6
รวม	4.12	0.92	มาก	4.92	0.32	มากที่สุด	0.194	-

จากตาราง 9 พบว่า สภาพปัจจุบันการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัด สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม ด้านการวางแผนการนิเทศโดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.12$) พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกตัวบ่งชี้ โดยตัวบ่งชี้ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สถานศึกษามีการกำกับติดตามการวางแผนนิเทศภายในอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 4.34$) รองลงมา คือ สถานศึกษามีการจัดทำแผนโครงการนิเทศภายในโดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วม ($\bar{X} = 4.27$) และ สถานศึกษามีการวิเคราะห์สภาพปัญหา ความต้องการ จากบุคลากร เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

($\bar{X}$ = 4.11) ตามลำดับ ส่วนตัวชี้วัดที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สถานศึกษามีการตรวจสอบการวางแผนการนิเทศและปรับปรุงทั้ง ก่อน ระหว่าง และหลังดำเนินการ ($\bar{X}$ = 3.96)

ส่วนค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น($PNI_{modified}$) เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ดังนี้ 1) สถานศึกษามีการตรวจสอบการวางแผนการนิเทศและปรับปรุงทั้ง ก่อน ระหว่าง และหลังดำเนินการ 2) สถานศึกษามีการเตรียมการวางแผนการนิเทศ จากการมีส่วนร่วมทุกฝ่าย 3) สถานศึกษามีการประสานบุคลากรและหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 4) สถานศึกษามีการวิเคราะห์สภาพปัญหา ความต้องการ จากบุคลากร เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 5) สถานศึกษามีการจัดทำแผน โครงการนิเทศภายใน โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วม และ 6) สถานศึกษามีการกำกับติดตามการวางแผนนิเทศภายในอย่างต่อเนื่อง

ตาราง 10 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ และค่าดัชนีความต้องการจำเป็นการนิเทศในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม ด้านการดำเนินการนิเทศ

ตัวบ่งชี้ ด้านการดำเนินการ นิเทศ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			$PNI_{modified}$	ลำดับ
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการ ดำเนินงาน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการ ดำเนินงาน		
1. สถานศึกษามีการกำหนดนัดหมายวันเวลาที่นิเทศ	4.07	0.92	มาก	4.90	0.35	มากที่สุด	0.205	4
2. สถานศึกษามีการประชุมชี้แจงและมอบหมายภารกิจการนิเทศ	4.05	0.90	มาก	4.91	0.31	มากที่สุด	0.211	3
3. สถานศึกษาการดำเนินการนิเทศตามขั้นตอนตามวิธีการและกิจกรรมที่กำหนดไว้	4.11	0.81	มาก	4.90	0.32	มากที่สุด	0.193	5
4. ผู้บริหาร	4.01	0.90	มาก	4.90	0.30	มากที่สุด	0.223	2

ตัวบ่งชี้ ด้านการดำเนินการ นิเทศ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI _{modified}	ลำดับ
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการ ดำเนินงาน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการ ดำเนินงาน		
สถานศึกษา ครู และ ครูผู้ที่ทำหน้าที่นิเทศ บันทึกผลการนิเทศ พร้อมข้อเสนอแนะ								
5. ผู้รับการนิเทศ ดำเนินการแก้ไข ปรับปรุงและรายงาน	3.97	0.91	มาก	4.90	0.32	มากที่สุด	0.233	1
รวม	4.04	0.89	มาก	4.90	0.32	มากที่สุด	0.213	-

จากตาราง 10 พบว่า สภาพปัจจุบันการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัด
สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม ด้านการวางแผนการนิเทศโดยภาพรวมอยู่ในระดับ
มาก ($\bar{X}$ = 4.04) พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกตัวบ่งชี้ โดยตัวบ่งชี้ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด
คือ สถานศึกษาการดำเนินการนิเทศตามขั้นตอนตามวิธีการและกิจกรรมที่กำหนดไว้ ($\bar{X}$ = 4.11)
รองลงมา คือ สถานศึกษามีการกำหนดนัดหมายวันเวลาที่นิเทศ ($\bar{X}$ = 4.07) และสถานศึกษามีการ
ประชุมชี้แจงและมอบหมายภารกิจการนิเทศ ($\bar{X}$ = 4.05) ตามลำดับ ส่วนตัวชี้วัดที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ
ผู้รับการนิเทศดำเนินการแก้ไขปรับปรุงและรายงาน ($\bar{X}$ = 3.97)

ส่วนค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (PNI_{modified}) พบว่า เรียงลำดับ
ความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ดังนี้ 1) ผู้รับการนิเทศดำเนินการแก้ไขปรับปรุงและรายงาน
2) ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และครูผู้ที่ทำหน้าที่นิเทศบันทึกผลการนิเทศพร้อมข้อเสนอแนะ
3) สถานศึกษามีการประชุมชี้แจงและมอบหมายภารกิจการนิเทศ 4) สถานศึกษามีการกำหนดนัด
หมายวันเวลาที่นิเทศ และ 5) สถานศึกษาการดำเนินการนิเทศตามขั้นตอนตามวิธีการและกิจกรรม
ที่กำหนดไว้

ตาราง 11 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ และค่าดัชนีความต้องการจำเป็นการนิเทศในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม ด้านการตรวจสอบและประเมินผล

ตัวบ่งชี้	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI _{modified}	ลำดับ
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการดำเนินงาน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการดำเนินงาน		
1. สถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการติดตามและประเมินผลฯ	4.33	0.75	มาก	4.95	0.25	มากที่สุด	0.142	5
2. สถานศึกษาดำเนินการประชุมคณะกรรมการฯ	4.29	0.82	มาก	4.92	0.28	มากที่สุด	0.146	3
3. ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และครูผู้ที่ทำหน้าที่นิเทศรวบรวมข้อมูลด้านการดำเนินการนิเทศและผลที่ได้จากการนิเทศ	4.30	0.82	มาก	4.92	0.27	มากที่สุด	0.145	4
4. สถานศึกษาเปรียบเทียบผลที่ได้เพื่อประเมินความสำเร็จของการนิเทศ	4.13	0.91	มาก	4.92	0.28	มากที่สุด	0.191	1
5. สถานศึกษาค้นหาแนวทางและวิธีการพัฒนาให้มีคุณภาพที่ดีขึ้น	4.23	0.90	มาก	4.94	0.24	มากที่สุด	0.168	2
รวม	4.26	0.84	มาก	4.93	0.26	มากที่สุด	0.157	-

จากตาราง 11 พบว่า สภาพปัจจุบันการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม ด้านการวางแผนการนิเทศโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.26$) พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกตัวบ่งชี้ โดยตัวบ่งชี้ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการติดตามและประเมินผลฯ ($\bar{X}=4.33$) รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และครูผู้ทำหน้าที่นิเทศรวบรวมข้อมูลด้านการดำเนินการนิเทศและผลที่ได้จากการนิเทศ ($\bar{X}=4.30$) และสถานศึกษาดำเนินการประชุมคณะกรรมการฯ ($\bar{X}=4.29$) ตามลำดับ ส่วนตัวชี้วัดที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สถานศึกษาเปรียบเทียบผลที่ได้เพื่อประเมินความสำเร็จของการนิเทศ ($\bar{X}=4.13$)

ส่วนค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น($PNI_{modified}$)เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ดังนี้ 1) สถานศึกษาเปรียบเทียบผลที่ได้เพื่อประเมินความสำเร็จของการนิเทศ 2) สถานศึกษาหาแนวทางและวิธีการพัฒนาให้มีคุณภาพที่ดีขึ้น 3) สถานศึกษาดำเนินการประชุมคณะกรรมการฯ 4) ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และครูผู้ทำหน้าที่นิเทศรวบรวมข้อมูลด้านการดำเนินการนิเทศและผลที่ได้จากการนิเทศ และ 5) สถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการติดตามและประเมินผลฯ

ตาราง 12 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ และค่าดัชนีความต้องการจำเป็นการนิเทศในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม ด้านการนำผลการประเมินมาปรับปรุง

ตัวบ่งชี้	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			$PNI_{modified}$	ลำดับ
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการดำเนินงาน	$\bar{X}$	S.D.	มากที่สุด		
ด้านการนำผลการประเมินมาปรับปรุง								
1. สถานศึกษา กำหนดวันเวลาในการประชุม	4.16	0.94	มาก	4.93	0.28	มากที่สุด	0.185	3
2. ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และครูผู้ทำหน้าที่นิเทศ ตรวจสอบแบบนิเทศของผู้รับการนิเทศ	4.13	0.95	มาก	4.95	0.22	มากที่สุด	0.199	2

ตัวบ่งชี้	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI _{modified}	ลำดับ
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการดำเนินงาน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการดำเนินงาน		
ด้านการนำผลการประเมินมาปรับปรุงและสรุปข้อมูล								
3. สถานศึกษาประชุมผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการนิเทศตามกำหนดโดยนำปัญหาข้อเสนอแนะมาวิเคราะห์ข้อมูลและหาแนวทางแก้ไข	4.27	0.82	มาก	4.92	0.29	มากที่สุด	0.153	5
4. สถานศึกษابันทักผลการประชุมและแนวทางการแก้ไขอย่างเป็นระบบ	4.21	0.90	มาก	4.90	0.30	มากที่สุด	0.164	4
5. สถานศึกษานำผลการประชุมและแนวทางที่ได้ไปใช้ในการพัฒนาต่อไป	4.08	0.99	มาก	4.91	0.28	มากที่สุด	0.203	1
รวม	4.17	0.92	มาก	4.92	0.27	มากที่สุด	0.180	-

จากตาราง 12 พบว่า สภาพปัจจุบันการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม ด้านการวางแผนการนิเทศโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.17$) พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกตัวบ่งชี้ โดยตัวบ่งชี้ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สถานศึกษาประชุมผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการนิเทศตามกำหนดโดยนำปัญหาข้อเสนอแนะมาวิเคราะห์ข้อมูลและหาแนวทางแก้ไข ($\bar{X}= 4.27$) รองลงมา คือ สถานศึกษابันทักผลการประชุมและแนวทางการแก้ไขอย่างเป็นระบบ ($\bar{X}= 4.21$) และสถานศึกษากำหนดวันเวลาในการประชุม ($\bar{X}= 4.16$) ตามลำดับ ส่วนตัวชี้วัดที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สถานศึกษานำผลการประชุมและแนวทางที่ได้ไปใช้ในการพัฒนาต่อไป ($\bar{X}= 4.08$)

ส่วนค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น($PNI_{modified}$)เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ดังนี้ 1) สถานศึกษานำผลการประชุมและแนวทางที่ได้ไปใช้ในการพัฒนาต่อไป 2) ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และครูผู้ทำหน้าที่นิเทศตรวจสอบแบบนิเทศของผู้รับการนิเทศและสรุปข้อมูล 3) สถานศึกษากำหนดวันเวลาในการประชุม 4) สถานศึกษำบันทึกผลการประชุมและแนวทางการแก้ไขอย่างเป็นระบบ และ 5)สถานศึกษานำผลการประชุมและแนวทางที่ได้ไปใช้ในการพัฒนาต่อไป

ระยะที่ 2 สร้างและประเมินรูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม

2.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาสถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดี

(Best Practices) จากผลการศึกษาลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น($PNI_{modified}$)การนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม สามารถเรียงจากด้านที่มีความต้องการจำเป็นมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ 1) ด้านการดำเนินการนิเทศ 2) ด้านการวางแผนการนิเทศ 3) ด้านการนำผลการประเมินมาปรับปรุง และ 4) ด้านการตรวจสอบและประเมินผล ผู้วิจัยได้นำทั้ง 4 ด้าน ไปใช้สัมภาษณ์ผู้บริหารและครูผู้ทำหน้าที่นิเทศของสถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดีเกี่ยวกับการนิเทศภายใน และมีผลการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาในระดับยอดเยี่ยม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 และมีผลงานดีเด่นระดับประเทศ จำนวน 3 แห่ง ได้แก่ 1) ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย 2) ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอนาดูน และ 3) ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอยางสีสุราช หลังจากนั้นผู้วิจัยได้นำผลการสัมภาษณ์วิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อสร้างรูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา ส่วนสรุปแนวทางการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา จากการสัมภาษณ์ ดังนี้

1. ด้านการวางแผนการนิเทศ

สถานศึกษาที่ 1

“...วิเคราะห์สภาพปัญหาความต้องการที่เกิดขึ้นจากบุคลากรทุกฝ่าย โดยการอ้างอิงจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สามารถระบุปัญหาหรือความต้องการที่แท้จริงได้อย่างชัดเจน ซึ่งเป็นข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดทิศทางและตั้งเป้าหมายอย่างชัดเจนในการดำเนินงานในการกิจการเรียนรู้ตลอดชีวิต การเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง และการเรียนรู้เพื่อคุณวุฒิตามระดับต่อไป...”

(ผู้อำนวยการสถานศึกษา, 2567 : การสัมภาษณ์)

“...ต้องให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะบุคลากรที่ปฏิบัติงาน ซึ่งการรวมความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากทุกฝ่ายจะช่วยให้แผนการนิเทศมีความสมบูรณ์และสามารถตอบสนองความต้องการของแต่ละฝ่ายได้อย่างมีประสิทธิภาพ...”

(ครูผู้ทำหน้าที่นิเทศ, 2567 : การสัมภาษณ์)

สถานศึกษาที่ 2

“...แผนการนิเทศภายในต้องเน้นกระบวนการที่มีส่วนร่วมจากบุคลากรทุกระดับ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การเข้ามามีส่วนร่วมจะช่วยให้ทุกคนมีความเข้าใจร่วมกันและสามารถทำงานร่วมกันได้ดีขึ้น ซึ่งจะช่วยให้แผนการนิเทศดำเนินการไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้...”

(ผู้อำนวยการสถานศึกษา, 2567 : การสัมภาษณ์)

“...การประสานงานระหว่างบุคลากรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นสิ่งสำคัญในการดำเนินการตามแผนการนิเทศ ต้องให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องการวางแผนที่ดีจะทำให้การนิเทศดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุตามวัตถุประสงค์ ...”

(ครูผู้ทำหน้าที่นิเทศ, 2567 : การสัมภาษณ์)

สถานศึกษาที่ 3

“...วิเคราะห์สภาพปัญหา เพื่อให้การวางแผนตรงประเด็น ควรให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการเสนอแนะและร่วมคิดร่วมทำ เพื่อให้แผนการนิเทศมีความหลากหลายและครอบคลุมทุกมุมมอง ต้องมีการตรวจสอบการวางแผนการนิเทศทั้งก่อน ระหว่าง และหลังการดำเนินการเพื่อให้เกิดการปรับปรุงได้ทันท่วงที...”

(ผู้อำนวยการสถานศึกษา, 2567 : การสัมภาษณ์)

“...การเตรียมการวางแผนการนิเทศต้องได้รับการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายเพื่อให้การจัดสรรทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ การจัดทำแผนโครงการนิเทศภายในควรเน้นกระบวนการที่ทุกฝ่ายสามารถมีส่วนร่วมและรับผิดชอบได้อย่างแท้จริง และการประสานงานกับบุคลากรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นสิ่งสำคัญในการดำเนินงาน...”

(ครูผู้ทำหน้าที่นิเทศ, 2567 : การสัมภาษณ์)

จากผลการสัมภาษณ์รูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม ของสถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดี ในด้านการวางแผนการนิเทศ สรุปได้ว่า การวางแผนการนิเทศที่มีประสิทธิภาพนั้นต้องเริ่มต้นด้วยการวิเคราะห์สภาพปัญหาหรือความต้องการที่เกิดขึ้นจากบุคลากรทุกฝ่าย โดยการอ้างอิงจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง

เพื่อให้สามารถระบุปัญหาหรือความต้องการที่แท้จริงได้อย่างชัดเจน ซึ่งข้อมูลเหล่านี้จะเป็นพื้นฐานสำคัญในการกำหนดทิศทางและวิธีการในการดำเนินงานต่อไป อีกหนึ่งประเด็นสำคัญที่ถูกเน้นย้ำคือ การมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะบุคลากรที่ปฏิบัติงานจริง การรวบรวมความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากทุกฝ่ายจะช่วยให้แผนการนิเทศมีความสมบูรณ์และสามารถตอบสนองความต้องการของแต่ละฝ่ายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะช่วยให้แผนการนิเทศดำเนินการไปตามเป้าหมายของกิจกรรมคือ การเรียนรู้ตลอดชีวิต การเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง และการเรียนรู้เพื่อคุณวุฒิตามที่ตั้งไว้การประสานงานระหว่างบุคลากรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องก็ถือเป็นสิ่งสำคัญ ในการทำให้แผนการนิเทศดำเนินไปได้อย่างราบรื่นและบรรลุตามวัตถุประสงค์ โดยการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายจะช่วยให้ทุกคนมีความเข้าใจร่วมกันและสามารถทำงานร่วมกันได้ดีขึ้น สุดท้าย การตรวจสอบการวางแผนการนิเทศทั้งก่อน ระหว่าง และหลังการดำเนินการก็เป็นสิ่งสำคัญ เพื่อให้สามารถปรับปรุงแผนให้มีความเหมาะสมและตอบสนองความต้องการที่เปลี่ยนแปลงไปได้ทันทั่วทั้งที่ ซึ่งจะช่วยให้แผนการนิเทศสามารถดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

2. ด้านดำเนินการนิเทศ

สถานศึกษาที่ 1

“...ร่วมกำหนดวันเวลาในการนิเทศให้เหมาะสมกับทุกฝ่าย มีการประชุมชี้แจงภารกิจที่ต้องรับผิดชอบและมอบหมายให้ชัดเจน ดำเนินการนิเทศในทุกกิจกรรมคือ การเรียนรู้ตลอดชีวิต การเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง และการเรียนรู้เพื่อคุณวุฒิตามระดับ ตามขั้นตอนและวิธีการที่ได้กำหนดไว้ รวมทั้งบันทึกผลพร้อมข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนา และรายงานผลการดำเนินงาน...”

(ผู้อำนวยการสถานศึกษา, 2567 : การสัมภาษณ์)

“...กำหนดวันเวลาให้บุคลากรทุกคนสามารถเข้าร่วมประชุมเพื่อชี้แจงและมอบหมายภารกิจได้สะดวก หากไม่สะดวกให้บุคลากรเข้าประชุมทางระบบออนไลน์ และดำเนินการตามขั้นตอนที่กำหนด มีการบันทึกผลการดำเนินงาน รวมทั้งข้อเสนอแนะสำหรับผู้รับการนิเทศจะต้องนำข้อเสนอแนะไปปรับปรุงและรายงานผลการดำเนินงานในภายหลัง...”

(ครูผู้ทำหน้าที่นิเทศ, 2567 : การสัมภาษณ์)

สถานศึกษาที่ 2

“...การดำเนินการนิเทศจะเริ่มต้นจากการร่วมกันกำหนดวันเวลาในการนิเทศ มีการมอบหมายหน้าที่อย่างชัดเจน ดำเนินการนิเทศตามขั้นตอน และวิธีการที่ได้วางแผนไว้ ผู้นิเทศจะบันทึกผลการนิเทศพร้อมข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้อง...”

(ผู้อำนวยการสถานศึกษา, 2567 : การสัมภาษณ์)

“..หลังจากนั้นการประชุมเพื่อชี้แจงภารกิจการนิเทศให้กับผู้รับการนิเทศ และผู้ทำหน้าที่นิเทศภายในของสถานศึกษา จะดำเนินการตามขั้นตอนที่ได้กำหนดไว้และบันทึกผลการดำเนินงานพร้อมข้อเสนอแนะ เพื่อใช้ในการปรับปรุงแก้ไขต่อไป...”

(ครูผู้ทำหน้าที่นิเทศ, 2567 : การสัมภาษณ์)

สถานศึกษาที่ 3

“...ประชุมเพื่อชี้แจงภารกิจและมอบหมายงานให้กับผู้รับการนิเทศให้ชัดเจน หลังจากนั้นจะดำเนินการนิเทศตามงานการเรียนรู้ตลอดชีวิต การเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง และการเรียนรู้เพื่อคุณวุฒิตามระดับ ตามขั้นตอนที่กำหนด บันทึกข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุง และดำเนินการแก้ไขปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ...”

(ผู้อำนวยการสถานศึกษา, 2567 : การสัมภาษณ์)

“...การดำเนินการนิเทศเริ่มต้นด้วยการกำหนดวันเวลาให้ทุกคนร่วมการประชุมเพื่อชี้แจงภารกิจ และมอบหมายงาน หลังจากนั้นจะดำเนินการนิเทศตามขั้นตอนที่ได้กำหนดไว้ มีการนำแอปพลิเคชันสำหรับการติดตามผลการดำเนินงาน และปรับปรุงตามข้อเสนอแนะที่ได้รับและรายงานผล...”

(ครูผู้ทำหน้าที่นิเทศ, 2567 : การสัมภาษณ์)

จากผลการสัมภาษณ์รูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยของสถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดี ในด้านการดำเนินการนิเทศสรุปได้ว่า การดำเนินการนิเทศในแต่ละสถานศึกษานั้นมีการนิเทศในทุกกิจกรรมคือ งานการเรียนรู้ตลอดชีวิต งานการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง และงานการเรียนรู้เพื่อคุณวุฒิตามระดับ มีขั้นตอนที่ชัดเจนและเป็นระบบ โดยเริ่มต้นจากการกำหนดวันเวลาในการนิเทศให้เหมาะสม และสะดวกต่อการเข้าร่วมประชุมของทุกฝ่ายโดยมีการนำเทคโนโลยีมาช่วยในการเข้าร่วมประชุม ซึ่งการประชุมนี้จะมีการชี้แจงภารกิจที่ต้องรับผิดชอบและมอบหมายงานให้ชัดเจน การดำเนินการนิเทศจะเป็นไปตามขั้นตอนและวิธีการที่ได้วางแผนไว้ และมีการบันทึกผลการดำเนินงานพร้อมข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนา โดยเฉพาะการปรับปรุงตามข้อเสนอแนะที่ได้รับ เพื่อให้การนิเทศมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น มีการประชุมเพื่อชี้แจงภารกิจ การมอบหมายงานอย่างชัดเจน และการบันทึกผลการดำเนินงานพร้อมข้อเสนอแนะ โดยการดำเนินการนิเทศจะเป็นไปตามขั้นตอนที่กำหนดและมีการปรับปรุงตามข้อเสนอแนะที่ได้รับเพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น

3. ด้านการตรวจสอบและประเมินผล

สถานศึกษาที่ 1

“...ดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการติดตามและประเมินผล จัดประชุม คณะกรรมการเพื่อชี้แจง และหารือเกี่ยวกับแผนการทำงานที่ต้องดำเนินการ เพื่อนำมาวิเคราะห์ เปรียบเทียบแนวทางและวิธีการพัฒนาเพื่อให้การนิเทศมีคุณภาพที่ดีขึ้น...”

(ผู้อำนวยการสถานศึกษา, 2567 : การสัมภาษณ์)

“...คณะกรรมการติดตามและประเมินผลฯ ดำเนินการ สรุปการทำงานและหารือ เกี่ยวกับปัญหาที่พบ และรวบรวมข้อมูลทั้งด้านการดำเนินการนิเทศ ผลที่ได้จากการนิเทศเพื่อนำไป เปรียบเทียบหาแนวทางพัฒนาต่อไป...”

(ครูผู้ทำหน้าที่นิเทศ, 2567 : การสัมภาษณ์)

สถานศึกษาที่ 2

“...ประชุมคณะกรรมการประเมินผลการนิเทศจากรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องทั้งจาก การดำเนินการนิเทศและผลลัพธ์ที่ได้รับ เพื่อทำการเปรียบเทียบและประเมินผลในขั้นตอนถัดไป...”

(ผู้อำนวยการสถานศึกษา, 2567 : การสัมภาษณ์)

“...คณะกรรมการที่มีหน้าที่ติดตามและประเมินผลการดำเนินการนิเทศ รวบรวม ข้อมูลที่ได้จากการดำเนินการนิเทศ เพื่อทำการเปรียบเทียบและประเมินความสำเร็จในการกิจการ นิเทศ และพิจารณาหาแนวทางและวิธีการพัฒนากระบวนการนิเทศต่อไป...”

(ครูผู้ทำหน้าที่นิเทศ, 2567 : การสัมภาษณ์)

สถานศึกษาที่ 3

“...ประชุมคณะกรรมการฯ เพื่อพิจารณาแนวทางในการดำเนินงานและหาจุดที่ต้อง ปรับปรุง จากการรวบรวมข้อมูลการนิเทศและผลลัพธ์ที่ได้รับ เพื่อทำการหาแนวทางในการนิเทศครั้งถัดไป ให้ดียิ่งขึ้น...”

(ผู้อำนวยการสถานศึกษา, 2567 : การสัมภาษณ์)

“...การประสานงานระหว่างบุคลากรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นสิ่งสำคัญในการ ดำเนินการตามแผนการนิเทศ ต้องให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องการวางแผน ที่ดีจะทำให้การนิเทศดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุตามวัตถุประสงค์ ...”

(ครูผู้ทำหน้าที่นิเทศ, 2567 : การสัมภาษณ์)

จากผลการสัมภาษณ์รูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม ของสถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดี ในด้านการตรวจสอบและประเมินผลสรุปได้ว่า การตรวจสอบและประเมินผลเป็นขั้นตอนที่สำคัญในการพัฒนา และปรับปรุงกระบวนการนิเทศ โดยเริ่มต้นจากการแต่งตั้งคณะกรรมการติดตามและประเมินผล ซึ่งจะจัดการประชุมเพื่อชี้แจงและหารือเกี่ยวกับแผนการทำงานที่ต้องดำเนินการ เพื่อเปรียบเทียบและวิเคราะห์แนวทางและวิธีการพัฒนาเพื่อให้การนิเทศมีคุณภาพที่ดีขึ้น คณะกรรมการจะทำการสรุปการทำงานและหารือเกี่ยวกับปัญหาที่พบ รวมทั้งรวบรวมข้อมูลทั้งด้านการดำเนินการนิเทศและผลที่ได้จากการนิเทศ เพื่อนำไปเปรียบเทียบหาแนวทางพัฒนาต่อไป

4. ด้านการนำผลการประเมินมาปรับปรุง

สถานศึกษาที่ 1

“...กำหนดวันเวลาในการประชุม เพื่อให้ทุกฝ่ายสามารถเข้าร่วมได้สะดวก สรุปข้อมูลที่ได้ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนสำหรับการวิเคราะห์ โดยจะนำปัญหาและข้อเสนอแนะมา วิเคราะห์และหาวิธีการแก้ไขที่เหมาะสม เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ...”

(ผู้อำนวยการสถานศึกษา, 2567 : การสัมภาษณ์)

“...บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการหารือและสรุปข้อมูลจากการนิเทศ เพื่อนำมา วิเคราะห์และหาวิธีการแก้ไขที่เหมาะสมมีประสิทธิภาพ บันทึกอย่างเป็นระบบ เพื่อนำผลที่ได้ไปใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงงานให้ดีขึ้น...”

(ครูผู้ทำหน้าที่นิเทศ, 2567 : การสัมภาษณ์)

สถานศึกษาที่ 2

“...ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องสามารถเข้าร่วมแลกเปลี่ยนสรุปข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ปัญหาหรือ ข้อเสนอแนะที่ได้รับและหาวิธีการแก้ไขที่เหมาะสม เพื่อให้สามารถนำไปใช้ในการปรับปรุง กระบวนการนิเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ...”

(ผู้อำนวยการสถานศึกษา, 2567 : การสัมภาษณ์)

“...ประชุมเพื่อวิเคราะห์ปัญหา และข้อเสนอแนะที่ได้รับเพื่อนำมาหาวิธีการแก้ไขที่เหมาะสมโดยการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย และนำผลการประชุมไปใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงงานให้ดีขึ้นได้ภาคเรียนต่อไป...”

(ครูผู้ทำหน้าที่นิเทศ, 2567 : การสัมภาษณ์)

สถานศึกษาที่ 3

“...สรุปข้อมูลที่จำเป็นจากวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้น ข้อเสนอแนะที่ได้รับ เพื่อหาแนวทางการแก้ไขอย่างเป็นระบบ และรายงานผลการปรับปรุงการดำเนินงานอย่างละเอียด เพื่อให้สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาระบบการนิเทศภายในอย่างเป็นระบบ...”

(ผู้อำนวยการสถานศึกษา, 2567 : การสัมภาษณ์)

“...ผู้ที่เกี่ยวข้องร่วมแลกเปลี่ยนนำปัญหาและข้อเสนอแนะมาวิเคราะห์ ร่วมกันเพื่อหาวิธีการแก้ไขที่เหมาะสม บันทึกผลการประชุมพร้อมแนวทางการแก้ไขอย่างเป็นระบบ และเป็นข้อมูลในการพัฒนาต่อไป...”

(ครูผู้ทำหน้าที่นิเทศ, 2567 : การสัมภาษณ์)

จากผลการสัมภาษณ์รูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัด สำนักงานส่งเสริมการศึกษาระดับจังหวัดมหาสารคาม ของสถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดี ในด้านการนำผลการประเมินมาปรับปรุงสรุปได้ว่า การนำผลการประเมินมาปรับปรุงนั้นมีขั้นตอนที่ชัดเจนและการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย โดยเริ่มต้นจากการกำหนดวันเวลาในการประชุมเพื่อให้ทุกฝ่ายสามารถเข้าร่วมได้สะดวก ในการประชุมจะมีการสรุปข้อมูลที่ได้จากการประเมินเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนในการวิเคราะห์ปัญหาและข้อเสนอแนะที่ได้รับ จากนั้นจะหาวิธีการแก้ไขที่เหมาะสมเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ การมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่ายในการหารือและสรุปข้อมูลจากการนิเทศเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งจะช่วยหาแนวทางแก้ปัญหาและข้อเสนอแนะมาวิเคราะห์และหาวิธีการแก้ไขได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยจะบันทึกผลการประชุมอย่างเป็นระบบเพื่อใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงการนิเทศเพื่อหาแนวทางการแก้ไขอย่างเป็นระบบ ซึ่งจะช่วยพัฒนาระบบการนิเทศภายในให้มีประสิทธิภาพ และสามารถปรับปรุงได้ตามข้อเสนอแนะที่ได้รับจากทุกฝ่าย

5. หลักการของรูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา

สถานศึกษาที่ 1

“...การให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการวางแผนและดำเนินการนิเทศ โดยจะเริ่มต้นจากการกำหนดแนวทางร่วมกันจากบุคลากรทุกระดับ เพื่อให้การนิเทศเกิดความร่วมมือและความเข้าใจในทิศทางเดียวกัน การมีส่วนร่วมนี้จะช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและทำให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพสูงสุด...”

(ผู้อำนวยการสถานศึกษา, 2567 : การสัมภาษณ์)

“...การนิเทศภายในที่มีส่วนร่วมจะเน้นการให้บุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมในการกำหนดและดำเนินการตามแผนการนิเทศอย่างจริงจัง โดยไม่จำกัดเพียงแค่ผู้บริหารหรือคณะกรรมการเท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงผู้สอนและผู้เรียนที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน การมีส่วนร่วมช่วยให้ทุกคนรู้สึกถึงความรับผิดชอบร่วมกันและสร้างความผูกพันที่ดีในการทำงานร่วมกัน ...”

(ครูผู้ทำหน้าที่นิเทศ, 2567 : การสัมภาษณ์)

สถานศึกษาที่ 2

“...การนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมมุ่งเน้นการสร้างการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ตั้งแต่การวางแผน การดำเนินการ จนถึงการประเมินผล เพื่อให้การนิเทศมีความคล่องตัวและเกิดประสิทธิภาพ...”

(ผู้อำนวยการสถานศึกษา, 2567 : การสัมภาษณ์)

“...การนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาจะเน้นการทำงานร่วมกันระหว่างทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร ครู ผู้เรียน และหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อให้ทุกคนมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาและปรับปรุง...”

(ครูผู้ทำหน้าที่นิเทศ, 2567 : การสัมภาษณ์)

สถานศึกษาที่ 3

“...การให้โอกาสทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และดำเนินงานในการนิเทศอย่างเท่าเทียมกัน ไม่ว่าจะเป็นวางแผน การดำเนินการ หรือการประเมินผล โดยการทำงานร่วมกันจะช่วยให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน และสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ...”

(ผู้อำนวยการสถานศึกษา, 2567 : การสัมภาษณ์)

“...การนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมจะเน้นการสร้างการร่วมมือระหว่างบุคลากรของสถานศึกษาในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน โดยการร่วมมือกันในทุกขั้นตอนส่งผลให้เกิดการมีส่วนร่วมและมีความรับผิดชอบร่วมกันในการพัฒนาการศึกษา...”

(ครูผู้ทำหน้าที่นิเทศ, 2567 : การสัมภาษณ์)

จากผลการสัมภาษณ์ หลักการของรูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม ของสถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดี สรุปได้ว่า การนิเทศภายในที่มีส่วนร่วมเป็นแนวทางที่มีความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนและการทำงานร่วมกันของบุคลากรทุกฝ่าย โดยเริ่มจากการกำหนดแนวทาง

ร่วมกันจากบุคลากรทุกระดับ เพื่อให้การนิเทศเกิดความร่วมมือและความเข้าใจในทิศทางเดียวกัน การมีส่วนร่วมนี้ช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและทำให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพสูงสุด การนิเทศภายในที่มีส่วนร่วมในทุกสถานศึกษาจะเน้นการให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการกำหนดและดำเนินการตามแผนการนิเทศอย่างจริงจัง ไม่จำกัดเพียงแค่ผู้บริหารหรือคณะกรรมการเท่านั้น แต่ยังรวมถึงผู้สอนและผู้เรียนที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน การมีส่วนร่วมช่วยให้ทุกคนรู้สึกถึงความรับผิดชอบร่วมกันและสร้างความผูกพันที่ดีในการทำงานร่วมกัน

6. วัตถุประสงค์ของรูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา

สถานศึกษาที่ 1

“...สถานศึกษามีแบบแผนและกรอบความคิดทางด้านหลักการและวิธีการดำเนินงาน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานนิเทศภายในที่มีประสิทธิภาพและเป็นมาตรฐาน เพื่อให้การนิเทศมีความชัดเจนและตรงตามวัตถุประสงค์ และบรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้...”

(ผู้อำนวยการสถานศึกษา, 2567 : การสัมภาษณ์)

“...การสร้างแบบแผนและกรอบความคิดทางด้านหลักการและวิธีการที่ชัดเจนสำหรับสถานศึกษา เพื่อให้สามารถใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการนิเทศภายในอย่างมีระเบียบและมีทิศทางที่แน่นอน...”

(ครูผู้ทำหน้าที่นิเทศ, 2567 : การสัมภาษณ์)

สถานศึกษาที่ 2

“...เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานนิเทศ อีกทั้งยังมุ่งหวังให้การนิเทศนั้นมีผลในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้...”

(ผู้อำนวยการสถานศึกษา, 2567 : การสัมภาษณ์)

“...เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานนิเทศที่มีความชัดเจนและมีประสิทธิภาพ และการนิเทศภายในจะต้องสามารถพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีผลลัพธ์ที่ดี ...”

(ครูผู้ทำหน้าที่นิเทศ, 2567 : การสัมภาษณ์)

สถานศึกษาที่ 3

“...เป็นรูปแบบในการดำเนินงานนิเทศที่มีความชัดเจนและสามารถนำไปปฏิบัติ เพื่อให้การนิเทศมีประสิทธิภาพสูงสุด และยังเป็นการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ...”

(ผู้อำนวยการสถานศึกษา, 2567 : การสัมภาษณ์)

“...การสร้างกรอบ และหลักการที่ชัดเจนในการดำเนินงาน เพื่อให้สามารถใช้เป็นแนวทางในการนิเทศที่มีประสิทธิภาพ...”

(ครูผู้ทำหน้าที่นิเทศ, 2567 : การสัมภาษณ์)

จากผลการสัมภาษณ์ วัตถุประสงค์ของรูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษาระดับจังหวัดมหาสารคาม ของสถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดีสรุปได้ว่า วัตถุประสงค์ของรูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาคือการสร้างกรอบความคิด และหลักการที่ชัดเจนเพื่อใช้เป็นรูปแบบในการดำเนินงานนิเทศอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการมีแบบแผนที่ชัดเจนจะช่วยให้การนิเทศมีทิศทางที่แน่นอนและสามารถบรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้การมีกรอบและหลักการที่ชัดเจนนี้ช่วยให้การนิเทศเป็นไปอย่างมีระเบียบและมีทิศทางที่แน่นอน ซึ่งจะทำให้การดำเนินงานสามารถพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

7. วิธีดำเนินการของรูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา

สถานศึกษาที่ 1

“...การนิเทศจะเริ่มต้นจากการกำหนดแผนการนิเทศที่ชัดเจน โดยการจัดเตรียมแผนงานที่มีความเป็นระเบียบและครอบคลุมทุกด้าน จากนั้นจะทำการนิเทศตามแผนที่กำหนด โดยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายในสถานศึกษา การดำเนินการจะรวมถึงการสังเกตและประเมินผลการดำเนินงาน พร้อมทั้งการให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง...”

(ผู้อำนวยการสถานศึกษา, 2567 : การสัมภาษณ์)

“...สถานศึกษาวางแผนที่มีรายละเอียดและมีความยืดหยุ่นในการดำเนินการ เพื่อให้สอดคล้องกับบริบท หลังจากนั้นจะมีการดำเนินการนิเทศภายใน โดยการสังเกตการทำงานจริงและการประเมินผลตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ในทุกกิจกรรม จากนั้นผู้นิเทศจะให้ข้อเสนอแนะและแนวทางในการปรับปรุงเพื่อให้การดำเนินงานดีขึ้น...”

(ครูผู้ทำหน้าที่นิเทศ, 2567 : การสัมภาษณ์)

สถานศึกษาที่ 2

“...การดำเนินการนิเทศในรูปแบบที่มีประสิทธิภาพนั้นต้องเริ่มต้นจากการวางแผนอย่างละเอียด โดยการกำหนดขั้นตอนและวิธีการที่ชัดเจน แล้วจึงดำเนินการนิเทศตามแผนโดยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในสถานศึกษา การดำเนินการนี้จะช่วยให้สามารถประเมินผลการทำงานได้ชัดเจนและสามารถปรับปรุงได้อย่างทันที่ตามข้อเสนอแนะ ...”

(ผู้อำนวยการสถานศึกษา, 2567 : การสัมภาษณ์)

“...จัดทำแผนการนิเทศที่เหมาะสมและมีการเตรียมความพร้อมให้ทุกคนรับทราบในทุกขั้นตอน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามแผนที่กำหนด หลังจากนั้นผู้นิเทศจะทำการสังเกตและประเมินผลการทำงานตามมาตรฐานที่ตั้งไว้ พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการทำงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น...”

(ครูผู้ทำหน้าที่นิเทศ, 2567 : การสัมภาษณ์)

สถานศึกษาที่ 3

“...กำหนดแผนการนิเทศที่ครอบคลุมและละเอียด เพื่อให้การดำเนินการเป็นไปตามกรอบที่วางไว้ แล้วจึงปฏิบัติตามแผนโดยการสังเกตและประเมินผลการทำงาน พร้อมทั้งการให้คำแนะนำเพื่อปรับปรุงและพัฒนา การดำเนินการจะต้องมีการติดตามผลและปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพสูงสุด...”

(ผู้อำนวยการสถานศึกษา, 2567 : การสัมภาษณ์)

“...วิธีดำเนินการนิเทศเริ่มจากการจัดเตรียมแผนการนิเทศที่เหมาะสมและชัดเจน โดยการกำหนดขั้นตอนการดำเนินงานที่สามารถติดตามได้ จากนั้นจึงเริ่มดำเนินการนิเทศโดยการสังเกตการทำงานจริง และประเมินผลการดำเนินงานตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในทุกกิจกรรม ผู้นิเทศจะให้ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาคุณภาพการทำงาน และมีการติดตามผลอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดการปรับปรุงอย่างสม่ำเสมอ...”

(ครูผู้ทำหน้าที่นิเทศ, 2567 : การสัมภาษณ์)

จากผลการสัมภาษณ์วิธีดำเนินการของรูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษาระดับจังหวัดมหาสารคาม ของสถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดีสรุปได้ว่า วิธีดำเนินการของรูปแบบการนิเทศภายในเริ่มต้นจากการวางแผนการนิเทศที่ชัดเจนและครอบคลุมทุกด้าน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามกรอบที่ตั้งไว้ การวางแผนนี้จะต้องมีรายละเอียดและความยืดหยุ่นเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของแต่ละสถานศึกษา หลังจากการวางแผนจะดำเนินการนิเทศตามขั้นตอนที่กำหนด โดยมีการสังเกตการทำงานจริงและการประเมินผลการทำงานตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนเกี่ยวกับการทำงานของบุคลากรทุกฝ่าย การดำเนินการนี้จะมีการให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง การมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายเป็นสิ่งสำคัญในการดำเนินการนิเทศ เพื่อให้สามารถปรับปรุงการทำงานได้อย่างทันท่วงที และเพื่อพัฒนาคุณภาพการทำงานให้มีประสิทธิภาพสูงสุด

8. การประเมินของรูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา

สถานศึกษาที่ 1

“...การประเมินก่อนการดำเนินการ โดยจะประเมินความเป็นไปได้ในการปฏิบัติจริง การประเมินระหว่างดำเนินการ โดยกำหนดแผนการประเมินที่ครอบคลุมเรื่องต่างๆ และการประเมิน หลังดำเนินการ ซึ่งจะประเมินผลสำเร็จของการนิเทศและความพึงพอใจของครูจากการดำเนินงาน...”

(ผู้อำนวยการสถานศึกษา, 2567 : การสัมภาษณ์)

“...สถานศึกษาดำเนินการประเมิน ก่อนการดำเนินการ ระหว่างดำเนินการ และ หลังดำเนินการ โดยจะเน้นการประเมินผลสำเร็จของการนิเทศและผลกระทบต่อการพัฒนาครูและ ผู้เรียน...”

(ครูผู้ทำหน้าที่นิเทศ, 2567 : การสัมภาษณ์)

สถานศึกษาที่ 2

“...ประเมินโดยการตรวจสอบความพร้อมของผู้บริหาร และคณะกรรมการนิเทศ รวมถึงการพิจารณาเครื่องมือและสื่อที่ใช้ เพื่อให้การนิเทศสามารถดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยจะมีการประเมินวัตถุประสงค์ เป้าหมายของการนิเทศ และหาวิธีปรับปรุงแผนนิเทศให้ดียิ่งขึ้น ...”

(ผู้อำนวยการสถานศึกษา, 2567 : การสัมภาษณ์)

“...ประเมินความพร้อมก่อนการดำเนินงาน ซึ่งจะประเมินความเป็นไปได้ในการ ดำเนินกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้แน่ใจว่าแผนการนิเทศมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และเป้าหมาย ที่ตั้งไว้ จึงจะประเมินผลสำเร็จจากการดำเนินการและความพึงพอใจของครูในกระบวนการนิเทศ...”

(ครูผู้ทำหน้าที่นิเทศ, 2567 : การสัมภาษณ์)

สถานศึกษาที่ 3

“...การประเมินจะมี 3 ขั้นตอน ขั้นที่ 1 คือการประเมินก่อนการดำเนินการ ขั้นที่ 2 การประเมินระหว่างดำเนินการ และในขั้นที่ 3 จะมีการประเมินหลังการดำเนินการเพื่อประเมิน ผลสำเร็จและความพึงพอใจของครู รวมถึงการนำผลไปปรับปรุงแผนการนิเทศในอนาคต...”

(ผู้อำนวยการสถานศึกษา, 2567 : การสัมภาษณ์)

“...การประเมินการนิเทศของสถานศึกษาต้องเริ่มจากการประเมินความพร้อมก่อนการดำเนินการ โดยการตรวจสอบเครื่องมือและสื่อ รวมถึงการเตรียมการ แล้วจึงเริ่มการประเมินระหว่างการดำเนินการ ซึ่งจะเน้นการประเมินวัตถุประสงค์และวิธีการที่ใช้ในการนิเทศ หลังดำเนินการนิเทศเสร็จสิ้นจะเป็นการประเมินผลสำเร็จหลังการดำเนินการและรายงานผลต่อไป...”

(ครูผู้ทำหน้าที่นิเทศ, 2567 : การสัมภาษณ์)

จากผลการสัมภาษณ์การประเมินของรูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม ของสถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดีสรุปได้ว่า การประเมินรูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมมีการประเมินใน 3 ขั้นตอนหลัก คือ 1) การประเมินก่อนการดำเนินการ 2)การประเมินระหว่างดำเนินการ และ 3)การประเมินหลังดำเนินการ ในขั้นตอนแรก การประเมินก่อนการดำเนินการจะเน้นการตรวจสอบความพร้อมของผู้บริหารและคณะกรรมการนิเทศ รวมถึงการพิจารณาเครื่องมือและสื่อที่ใช้ในการดำเนินการ เพื่อให้มั่นใจว่าแผนการนิเทศมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ตั้งไว้ ขั้นตอนที่สอง คือการประเมินระหว่างดำเนินการ ซึ่งจะเน้นการประเมินความเป็นไปได้ในการปฏิบัติจริง การประเมินนี้จะมุ่งเน้นการประเมินวัตถุประสงค์และวิธีการที่ใช้ในการนิเทศ รวมถึงการสังเกตการดำเนินงานจริง เพื่อให้สามารถปรับปรุงกระบวนการนิเทศได้ตามความจำเป็น และในขั้นตอนสุดท้าย การประเมินหลังการดำเนินการจะเน้นการประเมินผลสำเร็จของการนิเทศ และความพึงพอใจของครูจากการดำเนินงาน เพื่อให้สามารถนำผลการประเมินไปปรับปรุงแผนการนิเทศในอนาคต

9. เจาะลึกความสำเร็จของรูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สถานศึกษาที่ 1

“...เจาะลึกความสำเร็จของการนิเทศขึ้นอยู่กับบทบาทและหน้าที่ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องแต่ละฝ่าย โดยผู้บริหารสถานศึกษาต้องกำหนดนโยบายและสนับสนุนทรัพยากรที่จำเป็น คณะกรรมการต้องส่งเสริมการมีส่วนร่วมและพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน ส่วนผู้รับการนิเทศต้องร่วมมือในการปรับปรุงการทำงานและการประเมินผล...”

(ผู้อำนวยการสถานศึกษา, 2567 : การสัมภาษณ์)

“...ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีภาวะผู้นำที่ชัดเจน พร้อมวิสัยทัศน์ในการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม ต้องกำหนดนโยบายและสนับสนุนทรัพยากร คณะกรรมการต้องส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน และผู้รับการนิเทศต้องร่วมมือในการปรับปรุงการทำงานและประเมินผล โดยเน้นการทำงานเป็นทีมและการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น...”

(ครูผู้ทำหน้าที่นิเทศ, 2567 : การสัมภาษณ์)

สถานศึกษาที่ 2

“...เงื่อนไขความสำเร็จของการนิเทศภายในขึ้นอยู่กับบุคลากรทุกฝ่ายโดยบทบาทของผู้บริหารในการกำหนดแผนและนโยบายที่ชัดเจน คณะกรรมการต้องส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน และผู้รับการนิเทศต้องมีส่วนร่วมในการพัฒนางานและประเมินผลการนิเทศ โดยการทำงานร่วมกันและให้ข้อเสนอแนะอย่างสม่ำเสมอ...”

(ผู้อำนวยการสถานศึกษา, 2567 : การสัมภาษณ์)

“...การนิเทศภายในจะสำเร็จได้ต้องพึ่งพาบทบาทของผู้บริหารในการกำหนดนโยบายและสนับสนุนทรัพยากร คณะนิเทศต้องช่วยส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนและการมีส่วนร่วมของครู ขณะเดียวกันผู้รับการนิเทศต้องนำข้อเสนอแนะไปปรับปรุงการทำงานและร่วมประเมินผลการดำเนินงาน...”

(ครูผู้ทำหน้าที่นิเทศ, 2567 : การสัมภาษณ์)

สถานศึกษาที่ 3

“...ผู้บริหาร คณะครู คณะกรรมการ ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้ที่เกี่ยวข้องต้องร่วมมือในการวางแผนและพัฒนา ผู้รับการนิเทศต้องให้ความร่วมมือในการพัฒนาและประเมินผลการนิเทศ รวมถึงการทำงานร่วมกันในบรรยากาศที่เคารพและให้เกียรติซึ่งกันและกัน...”

(ผู้อำนวยการสถานศึกษา, 2567 : การสัมภาษณ์)

“...การนิเทศภายในจะประสบความสำเร็จได้เมื่อผู้บริหารกำหนดนโยบายที่ชัดเจนและหน่วยงานต้นสังกัดให้การสนับสนุน และการมีส่วนร่วมจากครู ส่วนผู้รับการนิเทศต้องมีส่วนร่วมในการปรับปรุงการทำงานและประเมินผลเพื่อพัฒนาให้ดีขึ้น...”

(ครูผู้ทำหน้าที่นิเทศ, 2567 : การสัมภาษณ์)

จากผลการสัมภาษณ์เงื่อนไขความสำเร็จของรูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม ของสถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดีสรุปได้ว่า เงื่อนไขความสำเร็จของการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษานั้นขึ้นอยู่กับบทบาทและหน้าที่ของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในแต่ละฝ่าย ผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบายและสนับสนุนทรัพยากรที่จำเป็นในการดำเนินการนิเทศ โดยต้องมีการกำหนดแผนและนโยบายที่ชัดเจนเพื่อให้การดำเนินการเป็นไปตามทิศทางที่กำหนด คณะนิเทศก็มีบทบาทในการส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่าย นอกจากนี้ ผู้รับการนิเทศต้องมีการร่วมมือในการปรับปรุงการทำงานและประเมินผลการดำเนินการนิเทศอย่างสม่ำเสมอ การทำงานร่วมกันในบรรยากาศที่เคารพและให้เกียรติซึ่งกันและกันเป็นสิ่ง

สำคัญที่จะทำให้การนิเทศประสบความสำเร็จ การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้บริหาร คณะนิเทศ และผู้รับการนิเทศจะช่วยเสริมสร้างความร่วมมือและเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินการนิเทศได้ดียิ่งขึ้น

จากการศึกษาค่าดัชนีความต้องการจำเป็นการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม โดยการเก็บข้อมูลกับสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสำรวจข้อมูลจากแบบสอบถาม แล้วนำผลที่ได้มาหาค่าดัชนีความต้องการจำเป็น เพื่อมาจัดลำดับความต้องการจำเป็นแล้วนำไปศึกษากับสถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ผู้วิจัยสังเคราะห์แนวปฏิบัติการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม ปรากฏดังตาราง

ตาราง 13 แสดงผลการสังเคราะห์วิธีการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา

ความต้องการจำเป็น (เรียงลำดับจากมากไปน้อย)	ผลการสัมภาษณ์สถานศึกษาที่มี แนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice)	ผลการสังเคราะห์วิธีดำเนินการ นิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม
ลำดับ 1 ด้านการดำเนินการนิเทศ 1. ผู้รับการนิเทศดำเนินการแก้ไขปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ และรายงานผลการนิเทศต่อคณะกรรมการนิเทศ 2. ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และครูผู้ที่ทำหน้าที่นิเทศบันทึกผลการนิเทศพร้อมข้อเสนอแนะ 3. สถานศึกษามีการประชุมชี้แจงและมอบหมายภารกิจการนิเทศ 4. สถานศึกษามีการกำหนดนัดหมายวันเวลาที่นิเทศ 5. สถานศึกษาการดำเนินการนิเทศตามขั้นตอนตามวิธีการและกิจกรรมที่กำหนดไว้	1. การปรับปรุงการดำเนินการนิเทศในภารกิจของแต่ละกลุ่มงาน ได้แก่ งานการเรียนรู้ตลอดชีวิต งานการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง และงานการเรียนรู้เพื่อคุณวุฒิตามระดับ ตามข้อเสนอแนะที่ได้รับเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการนิเทศ 2. บันทึกผลการดำเนินงานพร้อมข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาในทุกการดำเนินการนิเทศ 3. มีการประชุมชี้แจงภารกิจที่ต้องรับผิดชอบและมอบหมายงานให้ชัดเจนเพื่อให้ทุกฝ่ายเข้าใจในภารกิจและบทบาทของตน 4. การกำหนดวันเวลาในการนิเทศให้เหมาะสมและสะดวกสำหรับทุก	ด้านการดำเนินการนิเทศ การดำเนินงานข้อ 1 สอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์ข้อ 1 ได้วิธีดำเนินการ คือ ผู้รับการนิเทศดำเนินการแก้ไขปรับปรุงการดำเนินการนิเทศในภารกิจของแต่ละกลุ่มงาน ได้แก่ งานการเรียนรู้ตลอดชีวิต งานการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง และงานการเรียนรู้เพื่อคุณวุฒิตามระดับ และรายงานผลการดำเนินการตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการนิเทศ การดำเนินงานข้อ 2 สอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์ข้อ 2 ได้วิธีดำเนินการ คือ คณะกรรมการนิเทศบันทึกผล

ความต้องการจำเป็น (เรียงลำดับจากมากไปน้อย)	ผลการสัมภาษณ์สถานศึกษาที่มี แนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice)	ผลการสังเคราะห์วิธีดำเนินการ นิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม
	ฝ่าย 5. นิเทศภายในมีขั้นตอนที่ชัดเจนและเป็นระบบมีการวางแผนและขั้นตอนที่ชัดเจน 6. การใช้เทคโนโลยีเพื่อการนิเทศออนไลน์หรือการใช้แอปพลิเคชันสำหรับการติดตามผลการดำเนินงาน	การนิเทศพร้อมข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาในทุกการดำเนินการนิเทศ การดำเนินงานข้อ 3 สอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์ข้อ 3 ได้วิธีดำเนินการ คือ สถานศึกษาประชุมชี้แจงและมอบหมายภารกิจการนิเทศให้ชัดเจนเพื่อให้ทุกฝ่ายเข้าใจในภารกิจและบทบาทของตน การดำเนินงานข้อ 4 สอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์ข้อ 4 ได้วิธีดำเนินการ คือ สถานศึกษามีการกำหนดนัดหมายวันเวลาที่นิเทศให้เหมาะสมและสะดวกสำหรับทุกฝ่าย การดำเนินงานข้อ 5 สอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์ข้อ 5 และข้อ 6 ได้วิธีดำเนินการ คือ สถานศึกษาดำเนินการนิเทศตามขั้นตอนวิธีการและกิจกรรมที่กำหนดไว้อย่างเป็นระบบ มีการใช้เทคโนโลยีเพื่อการนิเทศออนไลน์หรือการใช้แอปพลิเคชันสำหรับการติดตามผลการดำเนินงานของผู้รับการนิเทศ

ความต้องการจำเป็น (เรียงลำดับจากมากไปน้อย)	ผลการสัมภาษณ์สถานศึกษาที่มี แนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice)	ผลการสังเคราะห์วิธีดำเนินการ นิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม
ลำดับ 2 ด้านการวางแผนการนิเทศ 1. สถานศึกษามีการตรวจสอบแผนการนิเทศและปรับปรุงทั้งก่อน ระหว่าง และหลังดำเนินการ 2. สถานศึกษามีการเตรียมการวางแผนการนิเทศ จากการมีส่วนร่วมทุกฝ่าย 3. สถานศึกษามีการประสานบุคลากรและหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 4. สถานศึกษามีการวิเคราะห์สภาพปัญหา ความต้องการ จากบุคลากร เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 5. สถานศึกษามีการจัดทำแผนโครงการนิเทศภายใน โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วม 6. สถานศึกษามีการกำกับติดตามการวางแผนนิเทศภายในอย่างต่อเนื่อง	1. มีการตรวจสอบแผนการนิเทศก่อน ระหว่าง และหลังการดำเนินการนิเทศ 2. การมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อรวบรวมความคิดเห็นและข้อเสนอแนะซึ่งช่วยให้แผนการนิเทศมีความสมบูรณ์ 3. การประสานงานระหว่างบุคลากรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องช่วยให้มีความเข้าใจร่วมกันและสามารถทำงานร่วมกันได้ดีขึ้น 4. มีการวิเคราะห์สภาพปัญหาหรือความต้องการจากบุคลากรทุกฝ่ายโดยอ้างอิงจากเอกสารที่เกี่ยวข้องซึ่งช่วยให้สามารถระบุปัญหาหรือความต้องการที่แท้จริงได้อย่างชัดเจน 5. มีการจัดทำแผน การนิเทศภายใน โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วม 6. มีการกำกับติดตามการวางแผนนิเทศภายในอย่างต่อเนื่องในทุกกิจกรรม 7. การตั้งเป้าหมายที่ชัดเจนและสามารถวัดผลได้ เพื่อให้การดำเนินการนิเทศมีทิศทางที่แน่ชัดและสามารถประเมินผลได้อย่างมี	ด้านการวางแผนการนิเทศ การดำเนินงานข้อ 1 สอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์ข้อ 1 และข้อ 7 ได้วิธีดำเนินการ คือ สถานศึกษามีการตรวจสอบแผนการนิเทศ และปรับปรุงทั้งก่อน ระหว่าง และหลังดำเนินการนิเทศ เพื่อให้การดำเนินการนิเทศมีเป้าหมายที่ชัดเจนและสามารถวัดและประเมินผลได้อย่างมีประสิทธิภาพ การดำเนินงานข้อ 2 สอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์ข้อ 2 ได้วิธีดำเนินการ คือ สถานศึกษามีการรวบรวมความคิดเห็นและข้อเสนอแนะโดยให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการเตรียมการวางแผนการนิเทศ การดำเนินงานข้อ 3 สอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์ข้อ 3 ได้วิธีดำเนินการ คือ สถานศึกษามีการประสานงานระหว่างบุคลากร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างความเข้าใจและวางแผนการนิเทศร่วมกัน

ความต้องการจำเป็น (เรียงลำดับจากมากไปน้อย)	ผลการสัมภาษณ์สถานศึกษาที่มี แนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice)	ผลการสังเคราะห์วิธีดำเนินการ นิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม
	ประสิทธิภาพ 8. การจัดสรรทรัพยากรให้ เหมาะสมกับแผนการนิเทศเพื่อให้ สามารถดำเนินการได้ตามเป้าหมาย อย่างมีประสิทธิภาพ	การดำเนินงานข้อ 4 สอดคล้อง กับผลการสัมภาษณ์ข้อ 4 ได้วิธีดำเนินการ คือ สถานศึกษา มีการวิเคราะห์สภาพปัญหา ความต้องการจากบุคลากรทุก ฝ่ายโดยอ้างอิงจากเอกสารและ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ สามารถระบุปัญหาหรือความ ต้องการที่แท้จริงได้อย่างชัดเจน การดำเนินงานข้อ 5 สอดคล้อง กับผลการสัมภาษณ์ข้อ 5 และ ข้อ 8 ได้วิธีดำเนินการ คือ สถานศึกษามีการจัดทำแผนการ นิเทศภายใน มีการจัดสรร ทรัพยากรให้เหมาะสมกับ แผนการนิเทศ โดยเน้น กระบวนการมีส่วนร่วมระหว่าง คณะกรรมการนิเทศ และผู้รับ การนิเทศ การดำเนินงานข้อ 6 สอดคล้อง กับผลการสัมภาษณ์ข้อ 6 ได้วิธีดำเนินการ คือ สถานศึกษา มีการกำกับติดตามการวาง แผนการนิเทศภายในอย่าง ต่อเนื่องในทุกกิจกรรม

ความต้องการจำเป็น (เรียงลำดับจากมากไปน้อย)	ผลการสัมภาษณ์สถานศึกษาที่มี แนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice)	ผลการสังเคราะห์วิธีดำเนินการ นิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม
ลำดับ 3 ด้านการนำผลการ ประเมินมาปรับปรุง 1. สถานศึกษานำผลการประชุม และแนวทางที่ได้ไปใช้ในการ พัฒนาต่อไป 2. ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และ ครูผู้ที่ทำหน้าที่นิเทศตรวจสอบ แบบนิเทศ 3. สถานศึกษากำหนดวันเวลาใน การประชุม 4. สถานศึกษำบันทึกผลการ ประชุมและแนวทางการแก้ไข อย่างเป็นระบบ 5. สถานศึกษาประชุมผู้มีส่วน เกี่ยวข้องในการนิเทศตามโดยนำ ปัญหา ข้อเสนอแนะมาวิเคราะห์ ข้อมูลและหาแนวทางแก้ไข	1. การมีส่วนร่วมของบุคลากรทุก ฝ่ายในการหารือและสรุปข้อมูลจาก การนิเทศไปใช้ในการพัฒนาต่อไป 2. บุคลากรทุกฝ่ายร่วมตรวจสอบ แบบนิเทศ และสรุปข้อมูล 3. การกำหนดวันเวลาในการ ประชุมเพื่อให้ทุกฝ่ายสามารถเข้า ร่วมได้สะดวก 4. บันทึกผลการประชุมอย่างเป็น ระบบเพื่อใช้ในการพัฒนาและ ปรับปรุงการนิเทศ 5. การพัฒนากระบวนการนิเทศ ภายในให้มีประสิทธิภาพและ สามารถปรับปรุงได้ตาม ข้อเสนอแนะที่ได้รับ 6. จัดทำรายงานผลการปรับปรุง การดำเนินงาน พร้อมข้อเสนอแนะ ที่ได้รับจากการปรับปรุง เพื่อให้ สามารถติดตามและประเมินผลได้	ด้านการนำผลการประเมิน มาปรับปรุง การดำเนินงานข้อ 1 สอดคล้อง กับผลการสัมภาษณ์ข้อ 1 และ ข้อ 6 ได้วิธีดำเนินการ คือ สถานศึกษานำผลการประชุม จากการมีส่วนร่วมของบุคลากร ทุกฝ่ายมาสรุปเป็นรายงานผล การปรับปรุงการนิเทศในทุก วิธีการดำเนินงานเพื่อนำไปใช้ ในการพัฒนาต่อไป การดำเนินงานข้อ 2 สอดคล้อง กับผลการสัมภาษณ์ข้อ 2 ได้ วิธีดำเนินการ คือ ผู้บริหาร สถานศึกษา ครู และครูผู้ทำ หน้าที่นิเทศตรวจสอบข้อมูลจาก แบบฟอร์มการนิเทศและสรุป ข้อมูลร่วมกัน การดำเนินงานข้อ 3 สอดคล้อง กับผลการสัมภาษณ์ข้อ 3 ได้ วิธีดำเนินการ คือ สถานศึกษา กำหนดวันเวลาในการประชุม หารือการนำผลการนิเทศมา ปรับปรุง เพื่อให้บุคลากรทุกฝ่าย สามารถเข้าร่วมได้สะดวก

ความต้องการจำเป็น (เรียงลำดับจากมากไปน้อย)	ผลการสัมภาษณ์สถานศึกษาที่มี แนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice)	ผลการสังเคราะห์วิธีดำเนินการ นิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม
		การดำเนินงานข้อ 4 สอดคล้อง กับผลการสัมภาษณ์ข้อ 4 ได้ วิธีดำเนินการ คือ สถานศึกษา บันทึกผลการประชุมและแนว ทางการแก้ไขอย่างเป็นระบบเพื่อ ใช้ในการพัฒนาและปรับปรุง วิธีดำเนินการนิเทศ การดำเนินงานข้อ 5 สอดคล้อง กับผลการสัมภาษณ์ข้อ 5 ได้ วิธีดำเนินการ คือ สถานศึกษา ประชุมผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการ นิเทศโดยนำปัญหา ข้อเสนอแนะ มาวิเคราะห์ข้อมูลและหา แนวทางปรับปรุงวิธีดำเนินการ นิเทศ
ลำดับ 4 ด้านการตรวจสอบ และประเมินผล 1. สถานศึกษาเปรียบเทียบผลที่ ได้เพื่อประเมินความสำเร็จของ การนิเทศ 2. สถานศึกษาหาแนวทางและ วิธีการพัฒนาให้มีคุณภาพที่ดีขึ้น 3. สถานศึกษาดำเนินการประชุม คณะกรรมการฯ 4. ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และ	1. เปรียบเทียบหาแนวทางพัฒนา และปรับปรุงกระบวนการนิเทศให้มี ประสิทธิภาพมากขึ้น 2. สถานศึกษาและหน่วยงานที่ เกี่ยวข้องร่วมหาแนวทางและวิธีการ พัฒนาการปฏิบัติการนิเทศให้มี คุณภาพที่ดีขึ้น 3. ประชุมบุคลากรทุกฝ่ายเพื่อชี้แจง	ด้านการตรวจสอบ และประเมินผล การดำเนินงานข้อ 1 สอดคล้อง กับผลการสัมภาษณ์ข้อ 1 ได้วิธีดำเนินการ คือ สถานศึกษา เปรียบเทียบผลที่ได้จากการ นิเทศเพื่อประเมินหาแนวทาง พัฒนาและปรับปรุง วิธีดำเนินการนิเทศให้มี ประสิทธิภาพมากขึ้น

ความต้องการจำเป็น (เรียงลำดับจากมากไปน้อย)	ผลการสัมภาษณ์สถานศึกษาที่มี แนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice)	ผลการสังเคราะห์วิธีดำเนินการ นิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม
ครูผู้ทำหน้าที่นิเทศรวบรวม ข้อมูลด้านการดำเนินการนิเทศ และผลที่ได้จากการนิเทศ 5. สถานศึกษาแต่งตั้ง คณะกรรมการติดตามและ ประเมินผลฯ	และหารือเกี่ยวกับแผนการทำงานที่ ต้องดำเนินการ 4. รวบรวมข้อมูลทั้งด้านการ ดำเนินการนิเทศและผลที่ได้จาก การนิเทศเพื่อใช้ในการประเมิน ความสำเร็จและจุดที่ต้องการการ ปรับปรุง 5. แต่งตั้งคณะกรรมการติดตาม และประเมินผล	การดำเนินงานข้อ 2 สอดคล้อง กับผลการสัมภาษณ์ข้อ 2 ได้วิธีดำเนินการ คือ สถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมหา แนวทางและวิธีการพัฒนา วิธีดำเนินการนิเทศให้มีคุณภาพ ที่ดีขึ้น การดำเนินงานข้อ 3 สอดคล้อง กับผลการสัมภาษณ์ข้อ 3 ได้วิธีดำเนินการ คือ สถานศึกษา ดำเนินการประชุมบุคลากรทุก ฝ่ายเพื่อชี้แจงและหารือเกี่ยวกับ แผนการทำงานที่ต้องดำเนินการ การดำเนินงานข้อ 4 สอดคล้อง กับผลการสัมภาษณ์ข้อ 4 ได้วิธีดำเนินการ คือ ผู้บริหาร สถานศึกษา ครู และครูผู้ทำ หน้าที่นิเทศรวบรวมข้อมูลด้าน การดำเนินการนิเทศและผลที่ได้ จากการนิเทศเพื่อใช้ในการ ประเมินความสำเร็จและจุดที่ ต้องการปรับปรุง การดำเนินงานข้อ 5 สอดคล้อง กับผลการสัมภาษณ์ข้อ 5 ได้วิธีดำเนินการ คือ สถานศึกษา แต่งตั้งคณะกรรมการติดตาม

ความต้องการจำเป็น (เรียงลำดับจากมากไปน้อย)	ผลการสัมภาษณ์สถานศึกษาที่มี แนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice)	ผลการสังเคราะห์วิธีดำเนินการ นิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม และประเมินผลการนิเทศ

จากตาราง 13 ผลการสังเคราะห์วิธีดำเนินการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา ผลการสัมภาษณ์สถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดี และตามลำดับความต้องการจำเป็นสรุปเป็น วิธีดำเนินการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำ จังหวัดมหาสารคาม พบว่ามี 4 ด้าน 21 วิธีดำเนินการ ได้แก่

1) การวางแผนการนิเทศ มี 6 วิธีดำเนินการ ได้แก่

- 1.1 สถานศึกษามีการวิเคราะห์สภาพปัญหา ความต้องการจากบุคลากรทุกฝ่ายโดย อ้างอิงจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สามารถระบุปัญหาหรือความต้องการที่แท้จริงได้ อย่างชัดเจน
- 1.2 สถานศึกษามีการรวบรวมความคิดเห็นและข้อเสนอแนะโดยให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมใน การเตรียมการวางแผนการนิเทศ
- 1.3 สถานศึกษามีการจัดทำแผนการนิเทศภายใน มีการจัดสรรทรัพยากรให้เหมาะสม กับแผนการนิเทศ โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมระหว่างคณะกรรมการนิเทศ และผู้รับการนิเทศ
- 1.4 สถานศึกษามีการประสานงานระหว่างบุคลากร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้าง ความเข้าใจและวางแผนการนิเทศร่วมกัน
- 1.5 สถานศึกษามีการตรวจสอบแผนการนิเทศ และปรับปรุงทั้ง ก่อน ระหว่าง และหลัง ดำเนินการนิเทศ เพื่อให้การดำเนินการนิเทศมีเป้าหมายที่ชัดเจนและสามารถวัดและประเมินผลได้ อย่างมีประสิทธิภาพ

1.6 สถานศึกษามีการกำกับติดตามการวางแผนการนิเทศภายในอย่างต่อเนื่องในทุก กิจกรรม

2) การดำเนินการนิเทศ มี 5 วิธีดำเนินการ ได้แก่

- 2.1 สถานศึกษามีการกำหนดนัดหมายวันเวลาที่นิเทศให้เหมาะสม และสะดวก สำหรับทุกฝ่าย
- 2.2 สถานศึกษาประชุมชี้แจงและมอบหมายภารกิจการนิเทศให้ชัดเจนเพื่อให้ทุกฝ่าย เข้าใจในภารกิจและบทบาทของตน

2.3 สถานศึกษาการดำเนินการนิเทศตามขั้นตอนวิธีการและกิจกรรมที่กำหนดไว้อย่างเป็นระบบ มีการใช้เทคโนโลยีเพื่อการนิเทศออนไลน์หรือการใช้แอปพลิเคชันสำหรับการติดตามผลการดำเนินงานของผู้รับการนิเทศ

2.4 คณะกรรมการนิเทศบันทึกผลการนิเทศพร้อมข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาในทุกการดำเนินการนิเทศ

2.5 ผู้รับการนิเทศดำเนินการแก้ไขปรับปรุงการดำเนินการนิเทศในภารกิจของแต่ละกลุ่มงานได้แก่ งานการเรียนรู้ตลอดชีวิต งานการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง และงานการเรียนรู้เพื่อคุณวุฒิตามระดับ และรายงานผลการดำเนินการตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการนิเทศ

3) การตรวจสอบและประเมินผล มี 5 วิธีดำเนินการ ได้แก่

3.1 สถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการติดตามและประเมินผลการนิเทศ

3.2 สถานศึกษาดำเนินการประชุมบุคลากรทุกฝ่ายเพื่อชี้แจงและหารือเกี่ยวกับแผนการทำงานที่ต้องดำเนินการ

3.3 ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และครูผู้ทำหน้าที่นิเทศรวบรวมข้อมูลด้านการดำเนินการนิเทศและผลที่ได้จากการนิเทศเพื่อใช้ในการประเมินความสำเร็จและจุดที่ต้องการปรับปรุง

3.4 สถานศึกษาเปรียบเทียบผลที่ได้จากการนิเทศเพื่อประเมินหาแนวทางพัฒนาและปรับปรุงวิธีดำเนินการนิเทศให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

3.5 สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมหาแนวทางและวิธีการพัฒนาวิธีดำเนินการนิเทศให้มีคุณภาพที่ดีขึ้น

4) การนำผลการประเมินมาปรับปรุง มี 5 วิธีดำเนินการ ได้แก่

4.1 สถานศึกษากำหนดวันเวลาในการประชุมหรือการนำผลการนิเทศมาปรับปรุงเพื่อให้บุคลากรทุกฝ่ายสามารถเข้าร่วมได้สะดวก

4.2 ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และครูผู้ทำหน้าที่นิเทศตรวจสอบข้อมูลจากแบบฟอร์มการนิเทศและสรุปข้อมูลร่วมกัน

4.3 สถานศึกษาประชุมผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการนิเทศโดยนำปัญหา ข้อเสนอแนะมาวิเคราะห์ข้อมูลและหาแนวทางปรับปรุงวิธีดำเนินการนิเทศ

4.4 สถานศึกษาบันทึกผลการประชุมและแนวทางการแก้ไขอย่างเป็นระบบเพื่อใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงวิธีดำเนินการนิเทศ

4.5 สถานศึกษานำผลการประชุมจากการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่ายมาสรุปเป็น รายงานผลการปรับปรุงการนิเทศในทุกวิธีการดำเนินงานเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาต่อไป

โดยผู้วิจัยได้นำไปยกย่องรูปนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน ส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดมหาสารคาม ในขั้นตอนที่ 2.2

ตาราง 14 ผลการสังเคราะห์รูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน ส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม

องค์ประกอบ/เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	ผลการสัมภาษณ์สถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice)	ผลการสังเคราะห์รูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม
หลักการ	การให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการกำหนด และดำเนินการตามขั้นตอนการนิเทศในทุกกระบวนการ กล่าวคือ 1) การวางแผนการนิเทศ 2) การดำเนินการนิเทศ 3) การตรวจสอบและประเมินผล และ 4) การนำผลการประเมินมาปรับปรุง	หลักการของรูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม โดยเน้นสาระสำคัญเฉพาะส่วนที่เป็นหลักการของรูปแบบที่เกี่ยวกับการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม ดังนี้ 1) การวางแผนการนิเทศ 2) การดำเนินการนิเทศ 3) การตรวจสอบและประเมินผล และ 4) การนำผลการประเมินมาปรับปรุง
วัตถุประสงค์	1. การสร้างกรอบความคิด วิธีดำเนินงาน และหลักการที่ชัดเจน เพื่อใช้ในการดำเนินงานนิเทศภายในของสถานศึกษา 2. สถานศึกษามีข้อมูลด้านการนิเทศภายในช่วยให้การนิเทศมีทิศทางที่แน่นอนและสามารถบรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ และพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ	1. เพื่อเป็นแนวทางสำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคามในการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม 2. เพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศด้านการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม

องค์ประกอบ/เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	ผลการสัมภาษณ์สถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice)	ผลการสังเคราะห์รูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม
วิธีดำเนินการ	1. การวางแผนการนิเทศที่ชัดเจนและครอบคลุมทุกด้าน 2. การดำเนินการนิเทศตามขั้นตอนที่กำหนด 3. การตรวจสอบการปฏิบัติงานและประเมินผลการดำเนินงานตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 4. การนำผล และข้อเสนอแนะมาปรับปรุงการทำงานเพื่อให้กระบวนการนิเทศเป็นไปอย่างต่อเนื่องและมีคุณภาพ	รูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) การวางแผนการนิเทศ มี 6 วิธีดำเนินการ 2) การดำเนินการนิเทศ มี 5 วิธีดำเนินการ 3) การตรวจสอบและประเมินผล มี 5 วิธีดำเนินการ และ 4) การนำผลการประเมินมาปรับปรุง มี 5 วิธีดำเนินการ
การประเมิน	สถานศึกษาตรวจสอบกิจกรรมการนิเทศว่าสนองต่อวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการนิเทศมากน้อยเพียงใด โดยมีการประเมิน 3 ขั้นตอนดังนี้ 1. การประเมินก่อนการดำเนินการ เป็นการประเมินความพร้อมก่อนการดำเนินงานของผู้บริหารหรือคณะกรรมการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา 2. การประเมินระหว่างดำเนินการ เป็นการประเมินขณะปฏิบัติงานตามแผนการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา โดยกำหนดรายละเอียดในแผนการประเมิน ให้ครอบคลุมสาระสำคัญ 3. การประเมินหลังการดำเนินการ	การประเมินการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม เป็นการตรวจสอบกิจกรรมการนิเทศว่าสนองต่อวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการนิเทศมากน้อยเพียงใด โดยมีการประเมิน 3 ขั้นตอนดังนี้ ขั้นที่ 1 ประเมินก่อนการดำเนินการ เป็นการประเมินความพร้อมก่อนการดำเนินงานของผู้บริหารหรือคณะกรรมการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา ในเรื่องต่อไปนี้ 1.1 ความเป็นไปได้ในการปฏิบัติจริงของกิจกรรมว่า มีความเป็นไปได้

องค์ประกอบ/เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	ผลการสัมภาษณ์สถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice)	ผลการสังเคราะห์รูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม
	เป็นการประเมินผลสำเร็จของการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา และความพึงพอใจของครูที่มีต่อการนิเทศภายในสถานศึกษา	มากน้อยเพียงใด 1.2 ตรวจสอบเครื่องมือ สื่อ คน และเวลา 1.3 การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศ 1.4 การสร้างเจตคติที่ดีต่อการนิเทศ ขั้นที่ 2 ประเมินระหว่างดำเนินการ เป็นการประเมินขณะปฏิบัติงานตามแผนการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา โดยกำหนดรายละเอียดในแผนการประเมิน ให้ครอบคลุมสาระสำคัญ ต่อไปนี้ 2.1 เรื่องที่ประเมิน 2.1.1 วัตถุประสงค์ 2.1.2 เป้าหมายเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ 2.2 วิธีการประเมิน 2.3 เครื่องมือประเมิน 2.4 ระยะเวลาดำเนินการ 2.5 ผลการประเมิน ขั้นที่ 3 ประเมินหลังดำเนินการ เป็นการประเมินผลสำเร็จของการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา และความพึงพอใจของครูที่มีต่อการนิเทศภายในสถานศึกษา ซึ่งประเมินได้จากสาระสำคัญ ต่อไปนี้

องค์ประกอบ/เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	ผลการสัมภาษณ์สถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice)	ผลการสังเคราะห์รูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม
		3.1 มีการกำหนดเป้าหมาย/ผลสำเร็จร่วมกัน 3.2 มีการพิจารณาบุคลากร/คณะบุคลากรร่วมรับผิดชอบ 3.3 มีการพิจารณาหาวิธีดำเนินงาน/การกำหนดแนวทางการทำงานร่วมกัน 3.4 บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายในแผนการนิเทศเพียงใด 3.5 ครูเกิดการพัฒนาหรือไม่ 3.6 การพัฒนาที่เกิดขึ้นส่งผลต่อผู้เรียนมากน้อยเพียงใด 3.7 มีการหาวิธีเสริมแรงจูงใจให้รางวัลแก่ครูผู้ปฏิบัติงานหรือไม่ 3.8 ครูมีความพึงพอใจมากน้อยเพียงใด 3.9 มีการนำผลการประเมินมาวิเคราะห์และปรับปรุงแผนนิเทศในปีต่อไปหรือไม่
เงื่อนไขความสำเร็จ	1. ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีภาวะผู้นำที่ชัดเจน พร้อมวิสัยทัศน์ในการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม โดยดำเนินการใน 4 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ การวางแผน การดำเนินการ การตรวจสอบและประเมินผล และการปรับปรุง เพื่อสร้างความร่วมมือและความเชื่อมั่นจากทุกฝ่ายในพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการทำงาน	เงื่อนไขความสำเร็จของรูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม ได้แก่ 1. ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีภาวะผู้นำที่ชัดเจน โดยมีวิสัยทัศน์และกลยุทธ์ในการขับเคลื่อนการ

องค์ประกอบ/เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	ผลการสัมภาษณ์สถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice)	ผลการสังเคราะห์รูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม
	ในสถานศึกษา. 2. ผู้บริหาร คณะครู คณะกรรมการ ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้ที่เกี่ยวข้อง ต้องร่วมมือในการวางแผนและ พัฒนาการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม พร้อมสนับสนุนทรัพยากรที่จำเป็น เพื่อเสริมสร้างความสำเร็จ ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา. 3. สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ จังหวัดมหาสารคามควรสนับสนุน การนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม โดยการพัฒนาและสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงาน เพื่อให้การดำเนินการมีคุณภาพและตอบสนองต่อความต้องการของ ชุมชนและสถานศึกษา.	นิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมอย่าง มุ่งมั่นและจริงจัง เพื่อสร้างแรงจูงใจ ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และการปฏิบัติงานของครูและ บุคลากร โดยมุ่งเน้นการดำเนินการ นิเทศใน 4 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ 1) การวางแผนการนิเทศ 2) การ ดำเนินการนิเทศ 3) การตรวจสอบ และประเมินผล และ 4) การนำผล การประเมินมาปรับปรุง เพื่อให้ทุก ฝ่ายมีส่วนร่วมในการเสนอความ คิดเห็นและการพัฒนาการ ดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษา การทำงานร่วมกันและการเปิด โอกาสให้บุคลากรทุกคนมีส่วนร่วม ในการตัดสินใจและพัฒนางานจะ ช่วยสร้างความเชื่อมั่นและความ ร่วมมือจากทุกภาคส่วน โดย สนับสนุนและอำนวยความสะดวกใน การทำงานของบุคลากรในด้านต่างๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดทั้งต่อ สถานศึกษาและผู้เรียน 2. ผู้บริหาร คณะครู คณะกรรมการ ส่งเสริมและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ของสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหาร จัดการสถานศึกษาต้องตระหนักถึง ความสำคัญของการนิเทศภายใน

องค์ประกอบ/เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	ผลการสัมภาษณ์สถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice)	ผลการสังเคราะห์รูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม
		แบบมีส่วนร่วม และให้ความร่วมมือในการดำเนินการอย่างจริงจังและต่อเนื่อง โดยต้องร่วมกันวางแผนและพัฒนากระบวนการนิเทศภายในให้มีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์และเงินงบประมาณที่จำเป็นในการพัฒนาสถานศึกษา การทำงานร่วมกันในทุกภาคส่วนจะช่วยเสริมสร้างความสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการทำงานในสถานศึกษา 3. สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม ควรให้การสนับสนุนและเห็นความสำคัญในการบริหารจัดการสถานศึกษา โดยเน้นการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมอย่างจริงจังและต่อเนื่อง โดยมีการพัฒนาร่วมกันและการสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการ ซึ่งรวมถึงการช่วยเหลือ นิเทศ กำกับ ติดตาม และสะท้อนผลจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เพื่อให้การดำเนินงานมีการพัฒนาอย่างมีคุณภาพ และตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนและสถานศึกษา

จากตาราง 14 ผลการศึกษาสถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่องค์ประกอบของรูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม โดยองค์ประกอบของรูปแบบประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) วิธีดำเนินการ 4) การประเมิน และ 5) เงื่อนไขความสำเร็จ ตามลำดับ โดยผู้วิจัยได้นำไปยกร่างรูปนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดมหาสารคาม ในขั้นตอนที่ 2.2

2.2 ยกร่างรูปแบบการนิเทศภายใน แบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยนำข้อมูลจากระยะที่ 1 และระยะที่ 2 (2.1) มายกร่างรูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) วิธีดำเนินการ 4) การประเมิน และ 5) เงื่อนไขความสำเร็จ ดังนี้

(ร่าง)

รูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา

สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม

หลักการ

ระเบียบกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ว่าด้วยการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. 2567 โดยที่เป็นการสมควรกำหนดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหาร การศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องภายในสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ เพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาและเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ ข้อ 3 ในระเบียบนี้กล่าวว่า การประเมินผลและการติดตามตรวจสอบคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ของสถานศึกษาทุกระดับและประเภท โดยมีกลไกในการควบคุมตรวจสอบระบบการบริหารคุณภาพ การศึกษาที่สถานศึกษาจัดขึ้น เพื่อให้เกิดการพัฒนาและสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและ สาธารณะว่าสถานศึกษานั้นสามารถจัดการศึกษาและการเรียนรู้ได้อย่างมีคุณภาพตามมาตรฐาน การศึกษา และบรรลุเป้าประสงค์ของหน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแล ((พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, 2551) ประกอบกับ นโยบายและจุดเน้นการดำเนินงานสำนักงาน กศน. ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ส่งเสริมการนำ ระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในมาใช้เป็นแนวทางในการยกระดับคุณภาพให้กับผู้เรียน และ ผู้รับบริการของสำนักงาน กศน. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วน เพื่อสร้างความ พร้อมในการจัดการศึกษาในระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สำหรับประชาชน (สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม, 2566)

การนิเทศภายใน เป็นกระบวนการทำงานร่วมกันอย่างมีระบบของผู้บริหารและบุคลากรใน โรงเรียน ในการส่งเสริมและสนับสนุนการปฏิบัติงาน และการจัดการเรียนการสอนของครูให้มีคุณภาพ และประสิทธิภาพ ส่งผลต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอันจะนำมาซึ่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียน ช่วยในการคัดเลือกอุปกรณ์การสอน ปรับปรุงวิธีสอน และช่วยในการประเมินผลการ เรียนการสอน (รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ, 2565)

ส่วนการนิเทศแบบมีส่วนร่วม เป็นกระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการ นิเทศ ตั้งแต่ต้นจนจบกระบวนการนิเทศ ซึ่งมีเป้าหมายที่จะพัฒนาคุณภาพการศึกษา การนิเทศแบบมี

ส่วนร่วมเป็นการทำงานอยู่บนพื้นฐานแนวคิดเกี่ยวกับหลักการนิเทศ กศน. หลักการเรียนรู้ร่วมกัน หลักการทำงานเป็นทีม หลักการทำงานอย่างเป็นระบบ และหลักของการพัฒนาที่ยั่งยืน เพื่อพัฒนาคน พัฒนางาน สร้างประสานสัมพันธ์และสร้างขวัญกำลังใจให้กับครู และผู้ปฏิบัติงาน กศน. การนิเทศมีการดำเนินการอย่างเป็นระบบเพื่อพัฒนาครู และผู้ปฏิบัติงานให้สามารถจัดกิจกรรม และส่งเสริมให้ภาคีเครือข่ายจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน และผู้รับบริการอย่างมีคุณภาพ (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, 2553)

วัตถุประสงค์

1. สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม ได้มีแบบแผนกรอบความคิดทางด้านหลักการ วิธีการดำเนินงาน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานนิเทศภายใน
2. การนิเทศภายในสถานศึกษา ของสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม สามารถพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุตามวัตถุประสงค์

วิธีดำเนินการ

รูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 4 ด้านประกอบด้วย 1) การวางแผนการนิเทศ มี 6 ตัวบ่งชี้ 2) การดำเนินการนิเทศ มี 5 ตัวบ่งชี้ 3) การตรวจสอบและประเมินผล มี 5 ตัวบ่งชี้ และ 4) การนำผลการประเมินมาปรับปรุง มี 5 ตัวบ่งชี้ รายละเอียดแนวทางการดำเนินการในแต่ละด้านดังนี้

1. ด้านการวางแผนการนิเทศ

1.1 สถานศึกษามีการวิเคราะห์สภาพปัญหา ความต้องการจากบุคลากรทุกฝ่ายโดยอ้างอิงจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สามารถระบุปัญหาหรือความต้องการที่แท้จริงได้อย่างชัดเจน

1.2 สถานศึกษามีการรวบรวมความคิดเห็นและข้อเสนอแนะโดยให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการเตรียมการวางแผนการนิเทศ

1.3 สถานศึกษามีการจัดทำแผนการนิเทศภายใน มีการจัดสรรทรัพยากรให้เหมาะสมกับแผนการนิเทศ โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมระหว่างคณะกรรมการนิเทศ และผู้รับการนิเทศ

1.4 สถานศึกษามีการประสานงานระหว่างบุคลากร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างความเข้าใจและวางแผนการนิเทศร่วมกัน

1.5 สถานศึกษามีการตรวจสอบแผนการนิเทศ และปรับปรุงทั้ง ก่อน ระหว่าง และหลัง ดำเนินการนิเทศ เพื่อให้การดำเนินการนิเทศมีเป้าหมายที่ชัดเจนและสามารถวัดและประเมินผลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.6 สถานศึกษามีการกำกับติดตามการวางแผนการนิเทศภายในอย่างต่อเนื่องในทุก กิจกรรม

2. ด้านการดำเนินการนิเทศ

2.1 สถานศึกษามีการกำหนดนัดหมายวันเวลาที่นิเทศให้เหมาะสมและสะดวกสำหรับทุก ฝ่าย

2.2 สถานศึกษาประชุมชี้แจงและมอบหมายภารกิจการนิเทศให้ชัดเจนเพื่อให้ทุกฝ่ายเข้าใจ ในภารกิจและบทบาทของตน

2.3 สถานศึกษาดำเนินการนิเทศตามขั้นตอนวิธีการและกิจกรรมที่กำหนดไว้อย่างเป็น ระบบ มีการใช้เทคโนโลยีเพื่อการนิเทศออนไลน์หรือการใช้แอปพลิเคชันสำหรับการติดตามผลการ ดำเนินงานของผู้รับการนิเทศ

2.4 คณะกรรมการนิเทศบันทึกผลการนิเทศพร้อมข้อเสนอแนะ เพื่อการพัฒนาในทุกการ ดำเนินการนิเทศ

2.5 ผู้รับการนิเทศดำเนินการแก้ไขปรับปรุงการดำเนินการนิเทศในภารกิจของแต่ละกลุ่ม งานได้แก่ งานการเรียนรู้ตลอดชีวิต งานการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง และงานการเรียนรู้เพื่อ คุณวุฒิตามระดับ และรายงานผลการดำเนินการตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการนิเทศ

3. ด้านการตรวจสอบและประเมินผล

3.1 สถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการติดตามและประเมินผลการนิเทศ

3.2 สถานศึกษาดำเนินการประชุมบุคลากรทุกฝ่ายเพื่อชี้แจงและหารือเกี่ยวกับแผนการ ปฏิบัติงานที่ต้องดำเนินการ

3.3 ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และครูผู้ทำหน้าที่นิเทศรวบรวมข้อมูลด้านการดำเนินการ นิเทศและผลที่ได้จากการนิเทศเพื่อใช้ในการประเมินความสำเร็จและจุดที่ต้องการปรับปรุง

3.4 สถานศึกษาเปรียบเทียบผลที่ได้จากการนิเทศเพื่อประเมินหาแนวทางพัฒนาและ ปรับปรุงวิธีดำเนินการนิเทศให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

3.5 สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมหาแนวทางและวิธีการพัฒนาวิธีดำเนินการนิเทศให้มีคุณภาพที่ดีขึ้น

4. ด้านการนำผลการประเมินมาปรับปรุง

- 4.1 สถานศึกษากำหนดวันเวลาในการประชุมหรือการนำผลการนิเทศมาปรับปรุง เพื่อให้บุคลากรทุกฝ่ายสามารถเข้าร่วมได้สะดวก
- 4.2 ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และครูผู้ที่ทำหน้าที่นิเทศตรวจสอบข้อมูลจากแบบฟอร์มการนิเทศและสรุปข้อมูลร่วมกัน
- 4.3 สถานศึกษาประชุมผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการนิเทศโดยนำปัญหา ข้อเสนอแนะมาวิเคราะห์ข้อมูลและหาแนวทางปรับปรุงวิธีดำเนินการนิเทศ
- 4.4 สถานศึกษำบันทึกผลการประชุมและแนวทางการแก้ไขอย่างเป็นระบบเพื่อใช้ในการพัฒนา และปรับปรุงวิธีดำเนินการนิเทศ
- 4.5 สถานศึกษานำผลการประชุมจากการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่ายมาสรุปเป็นรายงานผลการปรับปรุงการนิเทศในทุกวิธีการดำเนินงานเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาต่อไป

การประเมิน

การประเมินการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม เป็นการตรวจสอบกิจกรรมการนิเทศว่าสนองต่อวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการนิเทศมากน้อยเพียงใด โดยมีการประเมิน 3 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 ประเมินก่อนการดำเนินการ

ขั้นที่ 2 ประเมินระหว่างดำเนินการ

ขั้นที่ 3 ประเมินหลังดำเนินการ

ซึ่งมีรายละเอียดการดำเนินการ ดังนี้

ขั้นที่ 1 ประเมินก่อนการดำเนินการ เป็นการประเมินความพร้อมก่อนการดำเนินงานของผู้บริหารหรือคณะกรรมการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา ในเรื่องต่อไปนี้

เพียงใด

1.1 ความเป็นไปได้ในการปฏิบัติจริงของกิจกรรมว่า มีความเป็นไปได้มากน้อย

1.2 ตรวจสอบเครื่องมือ สื่อ คน และเวลา

1.3 การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศ

1.4 การสร้างเจตคติที่ดีต่อการนิเทศ

ขั้นที่ 2 ประเมินระหว่างดำเนินการ เป็นการประเมินขณะปฏิบัติงานตามแผนการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา โดยกำหนดรายละเอียดในแผนการประเมิน ให้ครอบคลุมสาระสำคัญ ต่อไปนี้

2.1 เรื่องที่ประเมิน

2.1.1 วัตถุประสงค์

2.1.2 เป้าหมายเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

2.2 วิธีการประเมิน

2.3 เครื่องมือประเมิน

2.4 ระยะเวลาดำเนินการ

2.5 ผลการประเมิน

ขั้นที่ 3 ประเมินหลังดำเนินการ เป็นการประเมินผลสำเร็จของการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา และความพึงพอใจของครูที่มีต่อการนิเทศภายในสถานศึกษา ซึ่งประเมินได้จากสาระสำคัญ ต่อไปนี้

3.1 มีการกำหนดเป้าหมาย/ผลสำเร็จร่วมกัน

3.2 มีการพิจารณาบุคลากร/คณะบุคลากรร่วมรับผิดชอบ

3.3 มีการพิจารณาหาวิธีดำเนินงาน/การกำหนดแนวทางการทำงานร่วมกัน

3.4 บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายในแผนการนิเทศเพียงใด

3.5 ครูเกิดการพัฒนาหรือไม่

3.6 การพัฒนาที่เกิดขึ้นส่งผลต่อผู้เรียนมากน้อยเพียงใด

3.7 มีการหาวิธีเสริมแรงจูงใจให้รางวัลแก่ครูผู้ปฏิบัติงานหรือไม่

3.8 ครูมีความพึงพอใจมากน้อยเพียงใด

3.9 มีการนำผลการประเมินมาวิเคราะห์และปรับปรุงแผนนิเทศในปีต่อไปหรือไม่

เงื่อนไขความสำเร็จ

การกำหนดเงื่อนไขความสำเร็จของการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคามพิจารณาจากบทบาทหน้าที่ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการนิเทศภายในของสถานศึกษา ซึ่งประกอบไปด้วย

1. บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา โดยต้องกำหนดนโยบายและแผนการนิเทศภายในที่มีเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนและการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทั้งหมด ผู้บริหารต้องตระหนักถึงความสำคัญในการนิเทศภายในสถานศึกษา และให้การสนับสนุนทั้งด้านทรัพยากรบุคคล งบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นสำหรับการดำเนินการตามนโยบาย เพื่อให้เกิดผลสำเร็จในการพัฒนาโรงเรียน นอกจากนี้ยังต้องเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นและแสดงความคิดเห็น เพื่อสร้างความร่วมมือในการพัฒนาและปรับปรุงการทำงานในสถานศึกษา การพัฒนาองค์ความรู้ในด้านการนิเทศ การวิจัย และการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนก็เป็นสิ่งที่ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญ รวมถึงการส่งเสริมการสร้างขวัญกำลังใจแก่ครูและบุคลากร โดยใช้วิธีการต่างๆ เช่น การยกย่องชมเชย การแต่งตั้งคณะทำงานตามความถนัด และการเปิดโอกาสให้ครูแสดงความสามารถอย่างเต็มที่ เพื่อให้เกิดการทำงานที่มีประสิทธิภาพและสร้างบรรยากาศการทำงานที่ดีในสถานศึกษา การติดตามและประเมินผลการดำเนินงานการนิเทศภายในสถานศึกษาก็เป็นหน้าที่สำคัญของผู้บริหารเพื่อปรับปรุงการดำเนินงานให้ดียิ่งขึ้น ผู้บริหารต้องเป็นผู้นำที่มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ภาวะผู้นำทางวิชาการ และผู้นำในยุคดิจิทัล

2. บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการนิเทศภายใน

คณะกรรมการนิเทศภายในมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนการนิเทศภายในสถานศึกษาให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ คณะกรรมการต้องส่งเสริมให้ครูและบุคลากรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศภายใน และการพัฒนาทักษะที่ครูต้องการในการปฏิบัติงานที่สามารถนำไปปรับปรุงการทำงานได้ คณะกรรมการต้องร่วมประชุมกับคณะครูในสถานศึกษาเพื่อวางแผนและพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน รวมทั้งต้องให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของครูในกระบวนการนิเทศ โดยการรับฟังความคิดเห็นจากครู บุคลากร และผู้รับการนิเทศ เพื่อให้เกิดความ

ร่วมมือและการพัฒนาการทำงานในโรงเรียน คณะกรรมการต้องกระตุ้นให้ครูมีความตื่นตัวในด้านวิชาการและการพัฒนา โดยการให้คำแนะนำและคำปรึกษาอย่างเต็มที่ รวมถึงการส่งเสริมขวัญกำลังใจให้ครูและบุคลากรเพื่อให้พวกเขาทำงานอย่างมุ่งมั่นและเต็มที่ ปฏิบัติการนิเทศภายในสถานศึกษาให้เป็นไปตามแผนและปฏิทินการนิเทศที่ได้กำหนดไว้ และต้องเปิดโอกาสให้คณะครูมีส่วนร่วมในการดำเนินงานนิเทศภายใน รวมถึงการประเมินตนเองของครูและบุคลากร

3. บทบาทหน้าที่ของผู้รับการนิเทศ

ผู้รับการนิเทศมีบทบาทสำคัญในการร่วมมือในการขับเคลื่อนการนิเทศภายในสถานศึกษา โดยการร่วมกิจกรรมในการเก็บรวบรวมข้อมูลและการจัดทำแผนการนิเทศภายในสถานศึกษา นอกจากนี้ผู้รับการนิเทศยังต้องนำแนวทางที่ได้รับจากการนิเทศไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนางานของตนเองให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นหากพบปัญหาในการปฏิบัติงาน ผู้รับการนิเทศควรเสนอปัญหาต่อผู้นิเทศเพื่อหาทางแก้ไขร่วมกัน โดยการเปิดโอกาสให้มีการสื่อสารและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้รับการนิเทศและผู้นิเทศผู้รับการนิเทศยังต้องให้ความร่วมมือในการประเมินผลการนิเทศเพื่อให้เกิดการปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานในการนิเทศภายในสถานศึกษาในอนาคต

นอกจากบทบาทหน้าที่ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงในการนิเทศภายในสถานศึกษาดังกล่าวข้างต้นแล้ว ยังมีองค์ประกอบซึ่งเป็นปัจจัยในการสนับสนุนเงื่อนไขความสำเร็จ ดังต่อไปนี้

- สถานศึกษาต้องกำหนดเป้าหมาย ผลผลิต ผลลัพธ์ การพัฒนาการการนิเทศภายในสถานศึกษา ให้เป็นไปตามมาตรฐานและตัวบ่งชี้ความสำเร็จที่สามารถวัดได้จริง
- คณะกรรมการสถานศึกษา ต้องมีการประสานให้ความร่วมมือและส่งเสริมในงานการนิเทศเพื่อสนับสนุนสถานศึกษาในการนิเทศภายในตามบทบาทหน้าที่ที่กำหนด ทั้งนี้ต้องดำเนินการภายใต้ความร่วมมือและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้ข้อเสนอแนะอย่างสม่ำเสมอ
- ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้ความร่วมมือ ทำงานเป็นทีม มีการสื่อสารทั่วถึงและมีประสิทธิภาพภายใต้บรรยากาศของการทำงานที่ให้เกียรติ ยกย่อง เคารพนับถือ ทุกฝ่าย เน้นให้ทุกคน มีความสำคัญเท่าเทียมกัน พร้อมทั้งจะร่วมมือกันปฏิบัติงานให้เป็นผลสำเร็จรู้จักการเป็นผู้นำและผู้ตามได้ตามโอกาสที่เหมาะสม และผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการประเมินผลการนิเทศภายในของสถานศึกษา
- สื่อ เครื่องมือ อุปกรณ์ที่มีเทคโนโลยีที่เหมาะสมและมีคุณภาพในการสนับสนุนการดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษา

- รางวัลหรือสิ่งจูงใจเพื่อกระตุ้นและส่งเสริมให้เกิดกระบวนการนิเทศภายในเพื่อการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา

2.3 การตรวจสอบ ยืนยัน ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน ได้ให้ความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงร่างรูปแบบ ดังนี้

ตาราง 15 รายละเอียดของผลการพิจารณาร่างรูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม โดยผู้ทรงคุณวุฒิ

สาระสำคัญของรูปแบบ (ฉบับร่าง)	ความคิดเห็น/ข้อเสนอแนะจาก ผู้ทรงคุณวุฒิ	การปรับปรุงแก้ไข (ฉบับปรับปรุง)
หลักการ	ควรเขียนให้เป็นแนวคิด และหลักการของรูปแบบ ซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับที่มาและ ความสำคัญของงานวิจัย	ได้แก้ไขโดยเน้นสาระสำคัญ เฉพาะส่วนที่เป็นแนวคิดและ หลักการของรูปแบบ
วัตถุประสงค์	เขียนให้แสดงถึงสถานศึกษาใน สังกัดจะมีรูปแบบ และ สารสนเทศ ด้านการนิเทศ ภายในแบบมีส่วนร่วม	1. เพื่อเป็นแนวทางสำหรับ สถานศึกษาในสังกัดสำนักงาน ส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัด มหาสารคามในการนิเทศภายใน แบบมีส่วนร่วม 2. เพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศ ด้านการนิเทศภายในแบบมีส่วน ร่วมของสถานศึกษา สังกัด สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ จังหวัดมหาสารคาม

สาระสำคัญของรูปแบบ (ฉบับร่าง)	ความคิดเห็น/ข้อเสนอแนะจาก ผู้ทรงคุณวุฒิ	การปรับปรุงแก้ไข (ฉบับปรับปรุง)
วิธีดำเนินการ		
1. ด้านการวางแผนการนิเทศ	วิธีดำเนินการ 1.1 คงไว้ วิธีดำเนินการ 1.2 คงไว้ วิธีดำเนินการ 1.3 ปรับคำ วิธีดำเนินการ 1.4 คงไว้	1.1 สถานศึกษามีการวิเคราะห์สภาพปัญหา ความต้องการจากบุคลากรทุกฝ่ายโดยอ้างอิงจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สามารถระบุปัญหาหรือความต้องการที่แท้จริงได้อย่างชัดเจน 1.2 สถานศึกษามีการรวบรวมความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ โดยให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการเตรียมการวางแผนการนิเทศ 1.3 สถานศึกษามีการจัดทำแผนการนิเทศภายใน มีการจัดสรรทรัพยากรให้เหมาะสมกับแผนการนิเทศในทุกภารกิจงาน โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมระหว่างคณะกรรมการนิเทศ และผู้บริหารนิเทศ 1.4 สถานศึกษามีการประสานงานระหว่างบุคลากรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างความเข้าใจและวางแผนการนิเทศร่วมกัน

สาระสำคัญของรูปแบบ (ฉบับร่าง)	ความคิดเห็น/ข้อเสนอแนะจาก ผู้ทรงคุณวุฒิ	การปรับปรุงแก้ไข (ฉบับปรับปรุง)
	วิธีดำเนินการ 1.5 คงไว้ วิธีดำเนินการ 1.6 เพิ่ม รายละเอียดกิจกรรม	1.5 สถานศึกษามีการตรวจสอบ แผนการนิเทศ และปรับปรุงทั้ง ก่อน ระหว่าง และหลัง ดำเนินการนิเทศ เพื่อให้การ ดำเนินการนิเทศมีเป้าหมายที่ ชัดเจนและสามารถวัดและ ประเมินผลได้อย่างมี ประสิทธิภาพ 1.6 สถานศึกษามีการกำกับ ติดตามการวางแผนการนิเทศ ภายในอย่างต่อเนื่องในทุก กิจกรรมคือ การเรียนรู้ตลอด ชีวิต การเรียนรู้เพื่อการพัฒนา ตนเอง และการเรียนรู้เพื่อ คุณวุฒิตามระดับ
2. ด้านการดำเนินการนิเทศ	วิธีดำเนินการ 2.1 คงไว้ วิธีดำเนินการ 2.2 คงไว้ วิธีดำเนินการ 2.3 เพิ่ม รายละเอียดกิจกรรม	2.1 สถานศึกษามีการกำหนด นัดหมายวันเวลาที่นิเทศให้ เหมาะสมและสะดวกสำหรับทุก ฝ่าย 2.2 สถานศึกษาประชุมชี้แจง และมอบหมายภารกิจการนิเทศ ให้ชัดเจนเพื่อให้ทุกฝ่ายเข้าใจใน ภารกิจและบทบาทของตน 2.3 สถานศึกษาดำเนินการ นิเทศตามขั้นตอนวิธีการและ

สาระสำคัญของรูปแบบ (ฉบับร่าง)	ความคิดเห็น/ข้อเสนอแนะจาก ผู้ทรงคุณวุฒิ	การปรับปรุงแก้ไข (ฉบับปรับปรุง)
	วิธีดำเนินการ 2.4 เพิ่ม รายละเอียด วิธีดำเนินการ 2.5 คงไว้	กิจกรรมได้แก่ งานการเรียนรู้ตลอดชีวิต งานการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง และงานการเรียนรู้เพื่อคุณวุฒิตามระดับ ที่กำหนดไว้อย่างเป็นระบบ มีการใช้เทคโนโลยีเพื่อการนิเทศออนไลน์หรือการใช้แอปพลิเคชันสำหรับการติดตามผลการดำเนินงานของผู้รับการนิเทศ 2.4 คณะกรรมการนิเทศบันทึกผลการนิเทศพร้อมข้อเสนอแนะแก่ผู้รับการนิเทศ เพื่อการพัฒนาาร่วมกันในทุกภารกิจการดำเนินการนิเทศ 2.5 ผู้รับการนิเทศดำเนินการแก้ไขปรับปรุงการดำเนินการนิเทศในภารกิจของแต่ละกลุ่มงานได้แก่ งานการเรียนรู้ตลอดชีวิต งานการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง และงานการเรียนรู้เพื่อคุณวุฒิตามระดับ และ รายงานผลการดำเนินการตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการนิเทศ

สาระสำคัญของรูปแบบ (ฉบับร่าง)	ความคิดเห็น/ข้อเสนอแนะจาก ผู้ทรงคุณวุฒิ	การปรับปรุงแก้ไข (ฉบับปรับปรุง)
3. ด้านการตรวจสอบและ ประเมินผล	วิธีดำเนินการ 3.1 เพิ่ม รายละเอียด วิธีดำเนินการ 3.2 เพิ่ม รายละเอียด วิธีดำเนินการ 3.3 เพิ่ม รายละเอียด วิธีดำเนินการ 3.4 คงไว้	3.1 สถานศึกษาแต่งตั้ง คณะกรรมการติดตามและ ประเมินผลการนิเทศโดยให้มี องค์ประกอบที่หลากหลายจาก ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง 3.2 สถานศึกษาดำเนินการ ประชุมบุคลากรทุกฝ่ายเพื่อ ชี้แจงและหารือเกี่ยวกับ แผนการปฏิบัติงานที่ต้อง ดำเนินการ โดยเปิดโอกาสให้ ทุกฝ่ายได้ ร่วมกันแสดงความคิด เห็น ชักถามข้อสงสัย และ เสนอแนะแนวทาง 3.3 ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และครูผู้ที่ทำหน้าที่นิเทศ รวบรวมข้อมูลด้านการ ดำเนินการนิเทศและผลที่ได้ จากการนิเทศ เพื่อสะท้อนผล โดยแลกเปลี่ยนข้อมูลและ มุมมองซึ่งกันและกันในการ ประเมินความสำเร็จและจุดที่ ต้องการปรับปรุง 3.4 สถานศึกษาเปรียบเทียบผล ที่ได้จากการนิเทศเพื่อประเมิน หาแนวทางพัฒนาและปรับปรุง วิธีดำเนินการนิเทศให้มี

สาระสำคัญของรูปแบบ (ฉบับร่าง)	ความคิดเห็น/ข้อเสนอแนะจาก ผู้ทรงคุณวุฒิ	การปรับปรุงแก้ไข (ฉบับปรับปรุง)
	วิธีดำเนินการ 3.5 คงไว้	ประสิทธิภาพมากขึ้น 3.5 สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมหาแนวทางและวิธีการพัฒนาวิธีดำเนินการนิเทศให้มีคุณภาพที่ดีขึ้น
4. ด้านการนำผลการประเมินมาปรับปรุง	วิธีดำเนินการ 4.1 ปรับคำ วิธีดำเนินการ 4.2 ปรับคำ วิธีดำเนินการ 4.3 เพิ่มรายละเอียด	4.1 สถานศึกษากำหนดวันเวลาในการประชุมหรือการนำผลการนิเทศมาปรับปรุงโดยคำนึงถึงภาระงานของบุคลากรทุกฝ่ายเพื่อให้บุคลากรทุกฝ่ายสามารถเข้าร่วมได้สะดวก 4.2 ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และครูผู้ที่ทำหน้าที่นิเทศนำข้อมูลจากแบบบันทึกการนิเทศเอกสารที่เกี่ยวข้อง มาพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องและสรุปข้อมูลร่วมกัน 4.3 สถานศึกษาประชุมผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการนิเทศโดยเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมทุกคนนำเสนอและอภิปรายถึงปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะที่ได้จากการนิเทศอย่างอิสระแล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลและหาแนวทางปรับปรุงวิธีดำเนินการนิเทศ

สาระสำคัญของรูปแบบ (ฉบับร่าง)	ความคิดเห็น/ข้อเสนอแนะจาก ผู้ทรงคุณวุฒิ	การปรับปรุงแก้ไข (ฉบับปรับปรุง)
	วิธีดำเนินการ 4.4 เพิ่ม รายละเอียด วิธีดำเนินการ 4.5 ปรับคำ	4.4 สถานศึกษาบันทึกผลการ ประชุมและแนวทางการแก้ไข อย่างเป็นระบบเพื่อรวบรวมมติ และข้อเสนอแนะทั้งหมดที่ได้ จากที่ประชุม เพื่อใช้ในการ พัฒนาและปรับปรุง วิธีดำเนินการนิเทศ 4.5 สถานศึกษานำผลการ ประชุมจากการมีส่วนร่วมของ บุคลากรทุกฝ่ายมาจัดทำ รายงานสรุปผลการพัฒนาและ ปรับปรุงกระบวนการนิเทศใน ทุกวิธีการดำเนินงานเพื่อ นำไปใช้ในการพัฒนาต่อไป
4. การประเมิน	เหมาะสม	คงไว้
5. เงื่อนไขความสำเร็จ	เงื่อนไขความสำเร็จเพิ่มเติม ผู้รับการนิเทศ และภาคี เครือข่าย	2. ผู้รับการนิเทศ มีเจตคติที่ดี และเปิดใจกว้างต่อกระบวนการ นิเทศภายใน โดยมองว่าการ นิเทศคือกระบวนการ พัฒนาการทำงานร่วมกัน ไม่ใช่ การจับผิดหรือประเมินเพื่อ ลงโทษ มีความกระตือรือร้นใน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ รับฟัง ข้อเสนอแนะ และให้ความ ร่วมมือในการดำเนินการอย่าง จริงจัง และต่อเนื่อง โดยต้อง

สาระสำคัญของรูปแบบ (ฉบับร่าง)	ความคิดเห็น/ข้อเสนอแนะจาก ผู้ทรงคุณวุฒิ	การปรับปรุงแก้ไข (ฉบับปรับปรุง)
		ร่วมกันวางแผนและพัฒนากระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและนำผลที่ได้จากการนิเทศไปใช้ในการไตร่ตรองและ พัฒนาการจัดการเรียนการสอนและการปฏิบัติงานของตนเองอย่างจริงจังและต่อเนื่อง เพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนให้บรรลุเป้าหมายสูงสุด 3. ภาศึเครือข่าย ทั้งหน่วยงาน ภาครัฐ องค์กรเอกชน สถาบันอุดมศึกษา และปราชญ์ชาวบ้านในท้องถิ่น เข้ามามีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในการสนับสนุนกระบวนการนิเทศภายในของสถานศึกษา โดยอาจร่วมเป็นผู้ให้ข้อมูลป้อนกลับ แบ่งปันองค์ความรู้ ทรัพยากร นวัตกรรม หรือเทคโนโลยีที่ทันสมัย รวมทั้งเป็นแหล่งเรียนรู้ และฝึกประสบการณ์ให้กับครู และผู้เรียน การสร้างเครือข่ายความร่วมมือที่เข้มแข็งจะช่วยขยายมุมมองและเพิ่มขีดความสามารถในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงและสอดคล้องกับ

สาระสำคัญของรูปแบบ (ฉบับร่าง)	ความคิดเห็น/ข้อเสนอแนะจาก ผู้ทรงคุณวุฒิ	การปรับปรุงแก้ไข (ฉบับปรับปรุง)
		ความต้องการของสังคมอย่าง ยั่งยืน

จากตาราง 15 รายละเอียดข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้วิจัยได้นำไปปรับปรุงแก้ไขรูปแบบตามรายละเอียดการปรับปรุงแก้ไข ซึ่งทำให้ได้รูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม ฉบับปรับปรุง มีรายละเอียดในแต่ละองค์ประกอบ ดังนี้

รูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม (ฉบับปรับปรุง)

รูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม

พัฒนาโดย

นายธีรสิทธิ์ ลร้อยสวัสดิ์
นิสิตระดับปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.)
สาขาการบริหารและพัฒนาการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ภาพประกอบ 3 รูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม

รูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม

1. หลักการ

การนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม เป็นกระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ ตั้งแต่ต้นจนจบกระบวนการนิเทศ ซึ่งมีเป้าหมายที่จะพัฒนาคุณภาพการศึกษา การนิเทศแบบมีส่วนร่วมเป็นการทำงานอยู่บนพื้นฐานแนวคิดเกี่ยวกับหลักการนิเทศ หลักการเรียนรู้ร่วมกัน หลักการทำงานเป็นทีม หลักการทำงานอย่างเป็นระบบ และหลักของการพัฒนาที่ยั่งยืน เพื่อพัฒนาคน พัฒนางาน สร้างประสานสัมพันธ์และสร้างขวัญกำลังใจให้กับครู และผู้ปฏิบัติงาน การนิเทศมีการดำเนินการอย่างเป็นระบบเพื่อพัฒนาครู และผู้ปฏิบัติงานให้สามารถจัดกิจกรรม และส่งเสริมให้ภาคีเครือข่ายจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน และผู้รับบริการอย่างมีคุณภาพ ตามมาตรฐานระเบียบกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ว่าด้วยการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. 2567 โดยที่เป็นการสมควรกำหนดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องภายในสถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ เพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาและเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ ข้อ 3 ในระเบียบนี้กล่าวว่า การประเมินผลและการติดตามตรวจสอบคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาทุกระดับและประเภท โดยมีกลไกในการควบคุมตรวจสอบระบบการบริหารคุณภาพการศึกษาที่สถานศึกษาจัดขึ้น เพื่อให้เกิดการพัฒนาและสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและสาธารณะว่าสถานศึกษานั้นสามารถจัดการศึกษาและการเรียนรู้ได้อย่างมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา และบรรลุเป้าประสงค์ของหน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแล (กรมส่งเสริมการเรียนรู้, 2567)

ดังนั้น การสร้างและพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม โดยคำนึงถึงความเหมาะสม และสอดคล้องกับสภาพบริบทของแต่ละสถานศึกษา ความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา โดยมีรูปแบบและกลไกในการบริหารจัดการที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพในการดำเนินงานที่เฉพาะ ชัดเจน และเป็นลำดับขั้นตอนสอดคล้องกับโครงสร้างวัตถุประสงค์ องค์ประกอบหรือกิจกรรมต่างๆ ตลอดจนบทบาทหน้าที่ในแต่ละกิจกรรม ดังนั้น การสร้างและพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมมีกลไกการดำเนินงานใน 4 ด้านได้แก่ 1) การวางแผนการนิเทศ 2) การดำเนินการนิเทศ 3) การตรวจสอบและประเมินผล และ 4) การนำผลการประเมินมาปรับปรุง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเป็นแนวทางสำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคามในการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม
2. เพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศด้านการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม

วิธีดำเนินการ

รูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) การวางแผนการนิเทศ มี 6 วิธีดำเนินการ 2) การดำเนินการนิเทศ มี 5 วิธีดำเนินการ 3) การตรวจสอบและประเมินผล มี 5 วิธีดำเนินการ และ 4) การนำผลการประเมินมาปรับปรุง มี 5 วิธีดำเนินการ รายละเอียดแนวทางการดำเนินการในแต่ละด้านดังนี้

วิธีดำเนินการ 4 ด้าน 21 วิธีดำเนินการ ดังนี้

1. ด้านการวางแผนการนิเทศ

- 1.1 สถานศึกษามีการวิเคราะห์สภาพปัญหา ความต้องการจากบุคลากรทุกฝ่ายโดยอ้างอิงจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สามารถระบุปัญหาหรือความต้องการที่แท้จริงได้อย่างชัดเจน
- 1.2 สถานศึกษามีการรวบรวมความคิดเห็นและข้อเสนอแนะโดยให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการเตรียมการวางแผนการนิเทศ
- 1.3 สถานศึกษามีการจัดทำแผนการนิเทศภายใน มีการจัดสรรทรัพยากรให้เหมาะสมกับแผนการนิเทศในทุกภารกิจงาน โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมระหว่างคณะกรรมการนิเทศ และผู้รับการนิเทศ
- 1.4 สถานศึกษามีการประสานงานระหว่างบุคลากร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างความเข้าใจและวางแผนการนิเทศร่วมกัน
- 1.5 สถานศึกษามีการตรวจสอบแผนการนิเทศ และปรับปรุงทั้ง ก่อน ระหว่าง และหลังดำเนินการนิเทศ เพื่อให้การดำเนินการนิเทศมีเป้าหมายที่ชัดเจนและสามารถวัดและประเมินผลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.6 สถานศึกษามีการกำกับติดตามการวางแผนการนิเทศภายในอย่างต่อเนื่องในทุกกิจกรรมคือ การเรียนรู้ตลอดชีวิต การเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง และการเรียนรู้เพื่อคุณวุฒิตามระดับ

2. ด้านการดำเนินการนิเทศ

2.1 สถานศึกษามีการกำหนดนัดหมายวันเวลาที่นิเทศให้เหมาะสมและสะดวกสำหรับทุกฝ่าย

2.2 สถานศึกษาประชุมชี้แจงและมอบหมายภารกิจการนิเทศให้ชัดเจนเพื่อให้ทุกฝ่ายเข้าใจในภารกิจและบทบาทของตน

2.3 สถานศึกษาดำเนินการนิเทศตามขั้นตอนวิธีการและกิจกรรมได้แก่ งานการเรียนรู้ตลอดชีวิต งานการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง และงานการเรียนรู้เพื่อคุณวุฒิตามระดับ ที่กำหนดไว้อย่างเป็นระบบ มีการใช้เทคโนโลยีเพื่อการนิเทศออนไลน์หรือการใช้แอปพลิเคชันสำหรับการติดตามผลการดำเนินงานของผู้รับการนิเทศ

2.4 คณะกรรมการนิเทศบันทึกผลการนิเทศพร้อมข้อเสนอแนะแก่ผู้รับการนิเทศ เพื่อการพัฒนาาร่วมกันในทุกภารกิจการดำเนินการนิเทศ

2.5 ผู้รับการนิเทศดำเนินการแก้ไขปรับปรุงการดำเนินการนิเทศในภารกิจของแต่ละกลุ่มงานได้แก่ งานการเรียนรู้ตลอดชีวิต งานการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง และงานการเรียนรู้เพื่อคุณวุฒิตามระดับ และรายงานผลการดำเนินการตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการนิเทศ

3. ด้านการตรวจสอบและประเมินผล

3.1 สถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการติดตามและประเมินผลการนิเทศโดยให้มีองค์ประกอบที่หลากหลายจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

3.2 สถานศึกษาดำเนินการประชุมบุคลากรทุกฝ่ายเพื่อชี้แจงและหารือเกี่ยวกับแผนการปฏิบัติงานที่ต้องดำเนินการ โดยเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายได้ ร่วมกันแสดงความคิดเห็น ซักถามข้อสงสัย และเสนอแนะแนวทางการดำเนินงาน

3.3 ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และครูผู้ทำหน้าที่นิเทศรวบรวมข้อมูลด้านการดำเนินการนิเทศและผลที่ได้จากการนิเทศ เพื่อสะท้อนผลโดยแลกเปลี่ยนข้อมูลและมุมมองซึ่งกันและกันในการประเมินความสำเร็จและจุดที่ต้องการปรับปรุง

3.4 สถานศึกษาเปรียบเทียบผลที่ได้จากการนิเทศเพื่อประเมินหาแนวทางพัฒนาและปรับปรุงวิธีดำเนินการนิเทศให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

3.5 สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมหาแนวทางและวิธีการพัฒนานิเทศดำเนินการ
นิเทศให้มีคุณภาพที่ดีขึ้น

4. ด้านการนำผลการประเมินมาปรับปรุง

4.1 สถานศึกษากำหนดวันเวลาในการประชุมหารือการนำผลการนิเทศมาปรับปรุงโดย
คำนึงถึงภาระงานของบุคลากรทุกฝ่ายเพื่อให้บุคลากรทุกฝ่ายสามารถเข้าร่วมได้สะดวก

4.2 ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และครูผู้ที่ทำหน้าที่นิเทศนำข้อมูลจากแบบบันทึกการนิเทศ
เอกสารที่เกี่ยวข้อง มาพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องและสรุปข้อมูลร่วมกัน

4.3 สถานศึกษาประชุมผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการนิเทศโดยเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมทุกคน
นำเสนอและอภิปรายถึงปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะที่ได้จากการนิเทศอย่างอิสระแล้วนำมา
วิเคราะห์ข้อมูลและหาแนวทางปรับปรุงวิธีดำเนินการนิเทศ

4.4 สถานศึกษำบันทึกผลการประชุมและแนวทางการแก้ไขอย่างเป็นระบบเพื่อรวบรวมมติ
และข้อเสนอแนะทั้งหมดที่ได้จากที่ประชุม เพื่อใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงวิธีดำเนินการนิเทศ

4.5 สถานศึกษานำผลการประชุมจากการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่ายมาจัดทำรายงาน
สรุปผลการพัฒนาและปรับปรุงกระบวนการนิเทศในทุกวิธีการดำเนินงานเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนา
ต่อไป

การประเมิน

การประเมินการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการ
เรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม เป็นการตรวจสอบกิจกรรมการนิเทศว่าสนองต่อวัตถุประสงค์และ
เป้าหมายของการนิเทศมากน้อยเพียงใด โดยมีการประเมิน 3 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 ประเมินก่อนการดำเนินการ

ขั้นที่ 2 ประเมินระหว่างดำเนินการ

ขั้นที่ 3 ประเมินหลังดำเนินการ ซึ่งมีรายละเอียดการดำเนินการ ดังนี้

ขั้นที่ 1 ประเมินก่อนการดำเนินการ เป็นการประเมินความพร้อมก่อนการดำเนินงานของ
ผู้บริหารหรือคณะกรรมการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา ในเรื่องต่อไปนี้

1.1 ความเป็นไปได้ในการปฏิบัติงานจริงของกิจกรรมว่า มีความเป็นไปได้มากน้อย
เพียงใด

1.2 ตรวจสอบเครื่องมือ สื่อ คน และเวลา

1.3 การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศ

1.4 การสร้างเจตคติที่ดีต่อการนิเทศ

ขั้นที่ 2 ประเมินระหว่างดำเนินการ เป็นการประเมินขณะปฏิบัติงานตามแผนการนิเทศ ภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา โดยกำหนดรายละเอียดในแผนการประเมิน ให้ครอบคลุม สาระสำคัญ ต่อไปนี้

2.1 เรื่องที่ประเมิน

2.1.1 วัตถุประสงค์

2.1.2 เป้าหมายเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

2.2 วิธีการประเมิน

2.3 เครื่องมือประเมิน

2.4 ระยะเวลาดำเนินการ

2.5 ผลการประเมิน

ขั้นที่ 3 ประเมินหลังดำเนินการ เป็นการประเมินผลสำเร็จของการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา และความพึงพอใจของครูที่มีต่อการนิเทศภายในสถานศึกษา ซึ่งประเมินได้จาก สาระสำคัญ ต่อไปนี้

3.1 มีการกำหนดเป้าหมาย/ผลสำเร็จร่วมกัน

3.2 มีการพิจารณาบุคลากร/คณะบุคลากรร่วมรับผิดชอบ

3.3 มีการพิจารณาหาวิธีดำเนินงาน/การกำหนดแนวทางการทำงานร่วมกัน

3.4 บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายในแผนการนิเทศเพียงใด

3.5 ครูเกิดการพัฒนาหรือไม่

3.6 การพัฒนาที่เกิดขึ้นส่งผลต่อผู้เรียนมากน้อยเพียงใด

3.7 มีการหาวิธีเสริมแรงจูงใจให้รางวัลแก่ครูผู้ปฏิบัติงานหรือไม่

3.8 ครูมีความพึงพอใจมากน้อยเพียงใด

3.9 มีการนำผลการประเมินมาวิเคราะห์และปรับปรุงแผนนิเทศในปีต่อไปหรือไม่

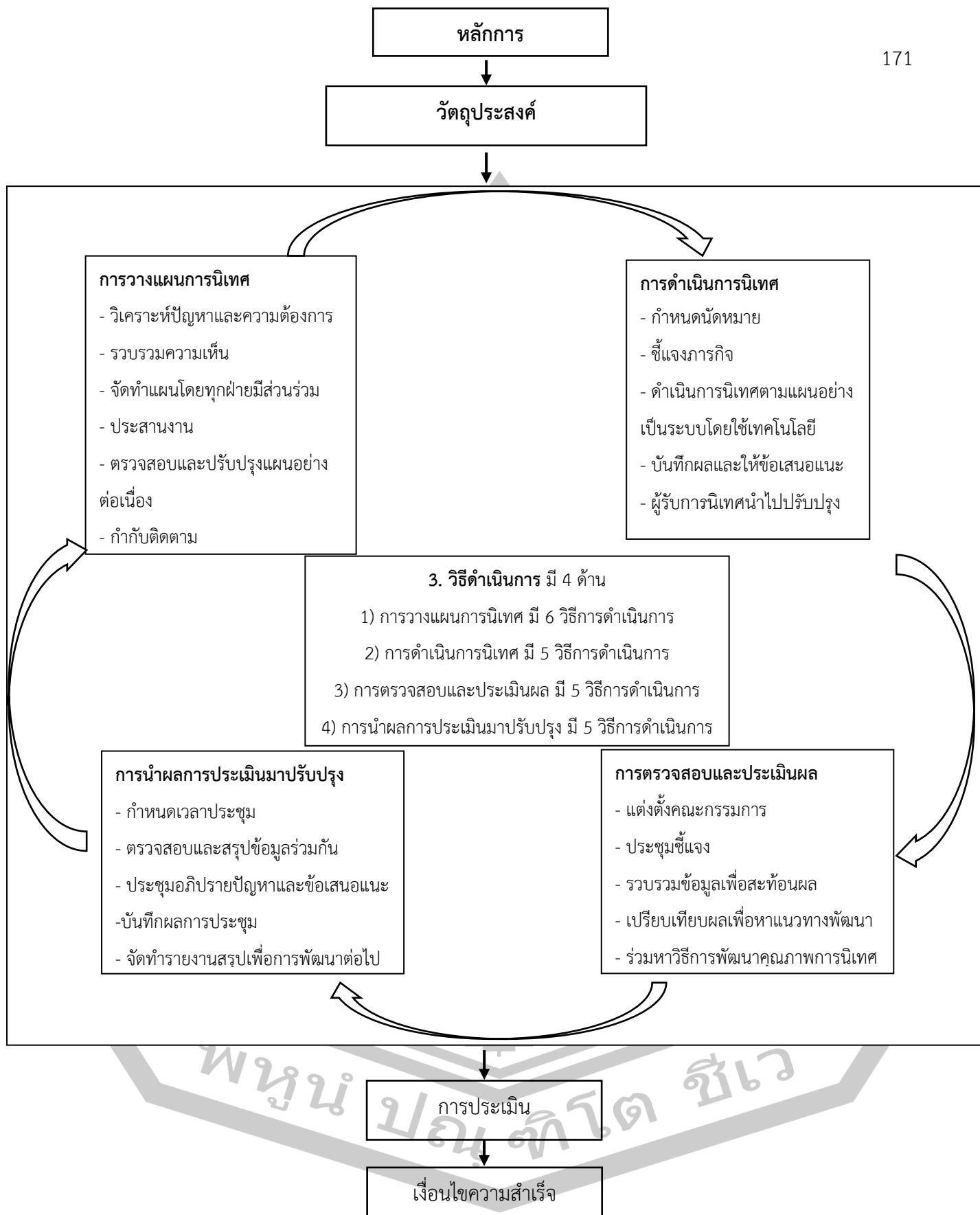
เงื่อนไขความสำเร็จ

1. ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีภาวะผู้นำที่ชัดเจน โดยมีวิสัยทัศน์ และกลยุทธ์ในการขับเคลื่อน การนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมอย่างมุ่งมั่นและจริงจัง เพื่อสร้างแรงจูงใจในการพัฒนาคุณภาพ การศึกษา และการปฏิบัติงานของครูและบุคลากร โดยมุ่งเน้นการดำเนินการนิเทศใน 4 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ 1) การวางแผนการนิเทศ 2) การดำเนินการนิเทศ 3) การตรวจสอบและประเมินผล และ 4) การนำผลการประเมินมาปรับปรุง เพื่อให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นและการ พัฒนาการดำเนินงานนิเทศภายในสถานศึกษา การทำงานร่วมกัน และการเปิดโอกาสให้บุคลากรทุก คนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และพัฒนางานจะช่วยสร้างความเชื่อมั่น และความร่วมมือจากทุกภาค ส่วน โดยสนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการทำงานของบุคลากรในด้านต่างๆ เพื่อให้เกิด ประโยชน์สูงสุดทั้งต่อสถานศึกษาและผู้เรียน

2. ผู้รับการนิเทศ มีเจตคติที่ดีและเปิดใจกว้างต่อกระบวนการนิเทศภายใน โดยมองว่าการ นิเทศคือกระบวนการพัฒนาการทำงานร่วมกัน ไม่ใช่การจับผิดหรือประเมินเพื่อลงโทษ มีความ กระตือรือร้นในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ รับฟังข้อเสนอแนะ และให้ความร่วมมือในการดำเนินการอย่าง จริงจัง และต่อเนื่อง โดยต้องร่วมกันวางแผนและพัฒนากระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาให้มี ประสิทธิภาพ และนำผลที่ได้จากการนิเทศไปใช้ในการไตร่ตรองและพัฒนาการจัดการเรียนการสอน และการปฏิบัติงานของตนเองอย่างจริงจังและต่อเนื่อง เพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนให้บรรลุเป้าหมาย สูงสุด

3. ภาครีเครือข่าย ทั้งหน่วยงานภาครัฐ องค์กรเอกชน สถาบันอุดมศึกษา และปราชญ์ชาวบ้าน ในท้องถิ่น เข้ามามีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในการสนับสนุนกระบวนการนิเทศภายในของสถานศึกษา โดยอาจร่วมเป็นผู้ให้ข้อมูลป้อนกลับ แบ่งปันองค์ความรู้ ทรัพยากร นวัตกรรม หรือเทคโนโลยีที่ ทันสมัย รวมทั้งเป็นแหล่งเรียนรู้และฝึกประสบการณ์ให้กับครูและผู้เรียน การสร้างเครือข่ายความ ร่วมมือที่เข้มแข็งจะช่วยขยายมุมมองและเพิ่มขีดความสามารถในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของ สถานศึกษาให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงและสอดคล้องกับความต้องการของสังคมอย่างยั่งยืน

4. สำนักงานส่งเสริมการศึกษาระดับจังหวัดมหาสารคาม ให้การสนับสนุนและเห็นความสำคัญใน การบริหารจัดการสถานศึกษา โดยเน้นการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมอย่างจริงจัง และต่อเนื่อง โดย มีการพัฒนาร่วมกันและการสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการ ซึ่งรวมถึงการช่วยเหลือ นิเทศ กำกับ ติดตาม และสะท้อนผลจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เพื่อให้การดำเนินงานมีการพัฒนา อย่างมีคุณภาพ และตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนและสถานศึก

ภาพประกอบ 4 รูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาสังกัดสำนักงาน
ส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม

2.4 ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ของรูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน (ชุดเดิม) ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ปรากฏดังตาราง

ตาราง 16 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของการพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม

รายการ		ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
		$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1	หลักการ	4.86	0.38	มากที่สุด	4.71	0.49	มากที่สุด
2	วัตถุประสงค์	4.86	0.38	มากที่สุด	4.86	0.38	มากที่สุด
3	วิธีดำเนินการ	4.79	0.41	มากที่สุด	4.78	0.42	มากที่สุด
	3.1 ด้านการวางแผนการนิเทศ	4.79	0.40	มากที่สุด	4.79	0.42	มากที่สุด
	3.2 ด้านการดำเนินการนิเทศ	4.83	0.41	มากที่สุด	4.77	0.44	มากที่สุด
	3.3 ด้านการตรวจสอบและประเมินผล	4.80	0.38	มากที่สุด	4.80	0.38	มากที่สุด
	3.4 ด้านการนำผลการประเมินมาปรับปรุง	4.74	0.44	มากที่สุด	4.74	0.46	มากที่สุด
4	การประเมิน	4.86	0.38	มากที่สุด	4.71	0.49	มากที่สุด
5	เงื่อนไขความสำเร็จ	4.71	0.49	มากที่สุด	4.86	0.38	มากที่สุด
รวม		4.77	0.42	มากที่สุด	4.78	0.42	มากที่สุด

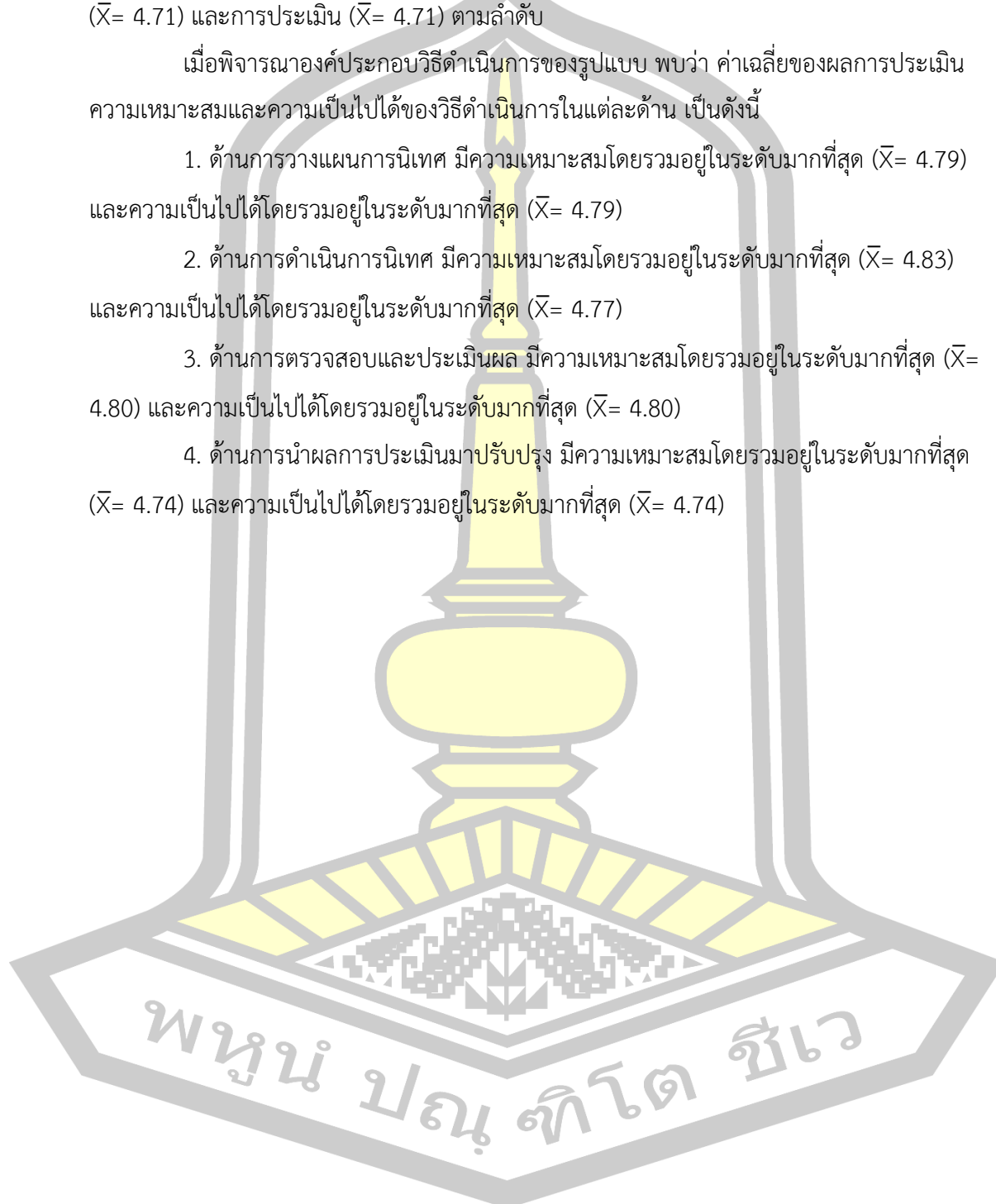
จากตาราง 15 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของการพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม พบว่า ความเหมาะสมของรูปแบบโดยรวม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.77) พิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกองค์ประกอบ โดยองค์ประกอบของรูปแบบที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ หลักการ ($\bar{X}$ = 4.86) วัตถุประสงค์ ($\bar{X}$ = 4.86) และ การประเมิน ($\bar{X}$ = 4.86) ตามลำดับ รองลงมา คือ วิธีดำเนินการ ($\bar{X}$ = 4.79) ส่วนองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ เงื่อนไขความสำเร็จ ($\bar{X}$ = 4.71)

ส่วนความเป็นไปได้ของรูปแบบโดยรวม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.78) เช่นกัน พิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกองค์ประกอบ โดยองค์ประกอบ

ของรูปแบบที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ วัตถุประสงค์ ($\bar{X} = 4.86$) และเงื่อนไขความสำเร็จ ($\bar{X} = 4.86$) ตามลำดับ รองลงมา คือ วิธีดำเนินการ ($\bar{X} = 4.78$) ส่วนองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ หลักการ ($\bar{X} = 4.71$) และการประเมิน ($\bar{X} = 4.71$) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาองค์ประกอบวิธีดำเนินการของรูปแบบ พบว่า ค่าเฉลี่ยของผลการประเมิน ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของวิธีดำเนินการในแต่ละด้าน เป็นดังนี้

1. ด้านการวางแผนการนิเทศ มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.79$) และความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.79$)
2. ด้านการดำเนินการนิเทศ มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.83$) และความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.77$)
3. ด้านการตรวจสอบและประเมินผล มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.80$) และความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.80$)
4. ด้านการนำผลการประเมินมาปรับปรุง มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.74$) และความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.74$)

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยได้นำเสนอ สรุปผล อภิปรายผล และ ข้อเสนอแนะตามลำดับ ดังนี้

1. ความมุ่งหมายของการวิจัย
2. สรุปผล
3. อภิปรายผล
4. ข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม

สรุปผล

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม
  - 1.1 สภาพปัจจุบันการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการตรวจสอบและประเมินผล รองลงมาคือ ด้านการนำผลการประเมินมาปรับปรุง และด้านการวางแผนการนิเทศ ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำ คือ ด้านการดำเนินการนิเทศ
  - 1.2 สภาพที่พึงประสงค์การนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการตรวจสอบและประเมินผล

รองลงมาคือด้านการนำผลการประเมินมาปรับปรุง และด้านการวางแผนการนิเทศ ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำ คือ ด้านการดำเนินการนิเทศ

2. การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม

2.1 รูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) วิธีดำเนินการ มี 4 ด้าน ได้แก่ 3.1 การวางแผนการนิเทศ มี 6 วิธีดำเนินการ 3.2 การดำเนินการนิเทศ มี 5 วิธีดำเนินการ 3.3 การตรวจสอบและประเมินผล มี 5 วิธีดำเนินการ และ 3.4 การนำผลการประเมินมาปรับปรุง มี 5 วิธีดำเนินการ 4) การประเมิน และ 5) เงื่อนไขความสำเร็จ

2.2 ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคามโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 7 คน พบว่า ความเหมาะสมของรูปแบบโดยรวม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด พิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกองค์ประกอบ โดยองค์ประกอบของรูปแบบที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ หลักการ รองลงมาคือ วัตถุประสงค์ การประเมิน และวิธีดำเนินการ ตามลำดับ ส่วนองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ เงื่อนไขความสำเร็จ

ส่วนความเป็นไปได้ของรูปแบบโดยรวม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด พิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกองค์ประกอบ โดยองค์ประกอบของรูปแบบที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ วัตถุประสงค์ และเงื่อนไขความสำเร็จ ตามลำดับ รองลงมา คือ วิธีดำเนินการ ส่วนองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ หลักการ และการประเมิน ตามลำดับ

อภิปรายผล

ผลการวิจัยการพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม สามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

1) จากการศึกษา พบว่า สภาพปัจจุบันการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการดำเนินการนิเทศ ตัวชี้วัดที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้รับการนิเทศดำเนินการแก้ไขปรับปรุงและรายงาน

และลำดับความต้องการจำเป็นการนิเทศในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม ที่มีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นสูงสุด ได้แก่ ด้านการดำเนินการนิเทศ โดยตัวชี้วัดที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้รับการนิเทศดำเนินการแก้ไขปรับปรุงและรายงาน แสดงให้เห็นว่า การที่ผู้รับการนิเทศไม่สามารถดำเนินการตามข้อเสนอแนะที่

ได้รับหรือไม่รายงานผลการดำเนินการหลังการนิเทศเกิดจาก ภาระงานที่มีจำนวนมาก อาทิเช่น งาน การเรียนรู้ตลอดชีวิต งานการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง งานการเรียนรู้เพื่อคุณวุฒิตามระดับ และ งานตามนโยบายเร่งด่วนฯ ซึ่งทำให้ผู้รับการนิเทศต้องจัดการกับงานอื่น ๆ ที่มีความสำคัญและเร่งด่วน ประกอบกับ ผู้รับการนิเทศไม่เข้าใจกระบวนการนิเทศ และการเขียนรายงานอย่างถูกต้อง ซึ่งทำให้ กระบวนการนิเทศไม่สามารถดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาและการ ปรับปรุงประสิทธิภาพการทำงานตามที่คาดหวัง แม้ว่าลำดับความสำคัญการจำเป็นในด้านดังกล่าวจะยัง ไม่ได้อยู่ในภาวะวิกฤต แต่ก็นับเป็นประเด็นที่มีนัยสำคัญยิ่ง ซึ่งต้องได้รับการพัฒนาและปรับปรุงเป็น ลำดับแรก เพื่อให้กลไกการนิเทศสามารถขับเคลื่อนสู่ประสิทธิภาพสูงสุดและนำไปสู่การยกระดับ คุณภาพการศึกษาให้ บังเกิดผลเป็นรูปธรรม สอดคล้องกับ อัญชลี ธรรมะวิจิตรกุล (2553) ได้กล่าวว่า การจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยที่มีการจัดกิจกรรมการศึกษาที่มีความ หลากหลาย ให้บริการแก่กลุ่มเป้าหมายหลายประเภท ทำให้การนิเทศการศึกษานอกระบบและ การศึกษาตามอัธยาศัยขาดการนิเทศอย่างต่อเนื่อง ในขณะที่เดียวกันก็มีความจำเป็นที่จะต้องเพิ่มพูน ความรู้และประสบการณ์ในการทำงานด้านการนิเทศให้แก่ครูทุกคนในสถานศึกษา เพื่อเสริมสร้าง ขวัญและกำลังใจให้ครูสามารถปรับปรุงการรายงานผลของตนให้ดียิ่งขึ้นอยู่เสมอ สามารถตอบสนอง ความต้องการของกลุ่มเป้าหมายผู้เรียนในทิศทางที่ถูกต้องและเหมาะสมกับสภาพพื้นที่การจัด กิจกรรม กศน. สอดคล้องกับผลงานวิจัยของอติศ ไชยศิริรินทร์ (2562) ที่วิจัยเรื่องการพัฒนาแบบ การนิเทศภายในโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา ผลการวิจัย พบว่า ภาระงานของครู และบุคลากรมีมากจนไม่สามารถปฏิบัติงานด้านการนิเทศได้ทุกขั้นตอนที่ได้รับ มอบหมายได้ดี ขาดขวัญและกำลังใจเนื่องจากมีภาระงานที่นอกเหนือการสอน และต้องการการนิเทศ จากหน่วยงานต้นสังกัดเป็นระยะ ๆ หรือระหว่างสถานศึกษาด้วยกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทองคำ อำไพ (2564) ที่วิจัยเรื่องการพัฒนาแบบการนิเทศภายในเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา สำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาด้านบุคลากร มีครูไม่ครบชั้น ครูสอนไม่ตรงวิชาเอก มีภาระงานที่นอกเหนือจากการสอนมาก สอนหลายระดับ ส่งผลให้ไม่ได้รับการนิเทศตามแผนที่ตั้งไว้ อีกทั้งไม่เข้าใจกระบวนการนิเทศ และการ เขียนรายงานการนิเทศอย่างถูกต้อง

2) จากการศึกษา พบว่า สภาพที่พึงประสงค์ การนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของ สถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการตรวจสอบและประเมินผล ตัวชี้วัด ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการติดตามและประเมินผลฯ แสดงให้เห็นว่า การแต่งตั้งคณะกรรมการติดตามและประเมินผลการนิเทศในสถานศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่งในการ พัฒนาคุณภาพการศึกษาและการจัดกิจกรรม ซึ่งจะช่วยให้การนิเทศมีการ ตรวจสอบและปรับปรุง

อย่างต่อเนื่อง การตั้งคณะกรรมการติดตามและประเมินผลการนิเทศยังช่วยกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วม ของทุกฝ่ายในสถานศึกษา ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร ครู ผู้เรียน หรือบุคลากรอื่น ๆ โดยการร่วมกัน วางแผนและติดตามผลการนิเทศอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้กระบวนการนิเทศไม่เป็นเพียงการตรวจสอบ อย่างเดียว แต่ยังเป็นเครื่องมือในการพัฒนาและยกระดับคุณภาพการศึกษาให้ดียิ่งขึ้นในระยะยาว สอดคล้องกับ กระทรวงศึกษาธิการ (2543) ได้กล่าวว่า สถานศึกษาแต่งตั้งผู้ทำหน้าที่นิเทศและ รับผิดชอบการประเมินผล ให้มีบทบาทในการวางแผน ปฏิบัติงาน ร่วมปฏิบัติงาน และประเมินการ ปฏิบัติงานร่วมกันกับผู้บริหารสถานศึกษามูลค่าการดังกล่าวอาจแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการนิเทศภายใน แบบมีส่วนร่วมโดยพิจารณาจากขนาดของสถานศึกษาซึ่งประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา รอง ผู้อำนวยการ หรือหัวหน้าฝ่าย ครูที่ได้รับการคัดเลือกจากเพื่อนครูซึ่งจะช่วยแก้ปัญหาการไม่ยอมรับผู้ นิเทศได้ระดับหนึ่ง และเพื่อให้เกิดการประสานงานที่ดีในการทำงานควรแต่งตั้งผู้ที่มีความรับผิดชอบ สูง มนุษย์สัมพันธ์ดีมีความสามารถทางวิชาการเป็นที่ยอมรับ ของเพื่อนครูในสถานศึกษาให้เป็น กรรมการและเลขานุการ และสอดคล้องกับอัญชลี ธรรมะวิสิฐกุล (2553) ได้กล่าวว่า การจัดตั้ง คณะกรรมการติดตามและประเมินผลจะมีบทบาทสำคัญในการติดตามผลการดำเนินการตาม ข้อเสนอแนะที่ได้รับจากการนิเทศ โดยคณะกรรมการจะเป็นหน่วยงานหลักที่ทำหน้าที่ติดตามการ พัฒนาคุณภาพการศึกษา ทั้งในด้านการสอนและการพัฒนาวิชาชีพของครู คณะกรรมการจะทำการ ประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้มั่นใจว่าผลการนิเทศมีผลต่อการพัฒนาการทำงานและการศึกษาที่มี คุณภาพในระยะยาว โดยการติดตามและประเมินผลจะช่วยให้ครูสามารถนำข้อเสนอแนะมาใช้ในการ ปรับปรุงแก้ไขการทำงานและพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทำให้เกิดผลลัพธ์ที่ ดีขึ้นทั้งในด้านการศึกษาและการพัฒนาวิชาชีพของครูในระยะยาว สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สรรพเชษฐ ศิริเกตุ (2563) ที่วิจัยเรื่องการพัฒนาแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของ สถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิจัยพบว่า การนิเทศในสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียน และบุคลากรในสถานศึกษา เพื่อให้การนิเทศนั้นมีประสิทธิภาพและสามารถบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ ที่ตั้งไว้ จำเป็นต้องมีการติดตามและประเมินผลอย่างเป็นระบบ ซึ่งการแต่งตั้งคณะกรรมการติดตาม และประเมินผลการนิเทศจะช่วยให้กระบวนการนี้มีความโปร่งใส มีการพัฒนาต่อเนื่อง และยังช่วยให้ เกิดการมีส่วนร่วมของบุคลากรในสถานศึกษา ทั้งครู ผู้บริหาร และบุคคลที่เกี่ยวข้องในการร่วมกัน พัฒนาระบบการนิเทศอย่างมีระบบ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมควร ศิลป์ประกอบ (2566) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาแบบการนิเทศด้วยการโค้ชเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ สำหรับครูในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัย พบว่า การแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานการนิเทศด้วยการโค้ช ช่วยให้เกิดการประสานงานและ การร่วมมือ ระหว่างผู้บริหาร ครู และบุคลากรในสถานศึกษา เพื่อให้ทุกฝ่ายสามารถมีส่วนร่วมใน

กระบวนการพัฒนา ซึ่งจะทำให้การได้ขีมีความ สอดคล้องและตอบสนองต่อความต้องการของ บุคลากรแต่ละคนได้ดียิ่งขึ้น

3. จากผลการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของ สถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม พบว่า รูปแบบการนิเทศภายใน แบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม มีองค์ประกอบ ของรูปแบบคือ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) วิธีการดำเนินการ จำนวน 4 ด้านประกอบด้วย 3.1 การวางแผนการนิเทศ มี 6 วิธีดำเนินการ 3.2 การดำเนินการนิเทศ มี 5 วิธีดำเนินการ 3.3 การตรวจสอบและประเมินผล มี 5 วิธีดำเนินการ และ 3.4 การนำผลการประเมินมาปรับปรุง มี 5 วิธีดำเนินการ 4) การประเมิน และ 5) เงื่อนไขความสำเร็จ ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับ หลักการและข้อมูลพื้นฐานตามทฤษฎีการสร้างรูปแบบ ทำให้ได้องค์ประกอบของรูปแบบ 5 องค์ประกอบ ที่มีความสัมพันธ์และเชื่อมโยงกัน นอกจากนี้การได้มาของวิธีการดำเนินการของรูปแบบการ นิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา ได้จากการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ร่วมกับผลการสัมภาษณ์สถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) จำนวน 3 สถานศึกษา ทำให้ ได้ข้อมูลจริงที่สอดคล้องกับสภาพปัญหา และบริบทของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการ เรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม แล้วนำไปสู่การยกร่างรูปแบบจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน ซึ่งเป็นการ ประมวลความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับองค์ประกอบด้านต่างๆ ของรูปแบบ ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิมี ความรู้ ประสบการณ์ ความเชี่ยวชาญ และเข้าใจในการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมเป็นอย่างดีที่ ประกอบไปด้วย ผู้บริหารการศึกษา รองผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ที่เป็นผู้นำในการ ขับเคลื่อนการดำเนินงานต่างๆ ของสถานศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิทุกคนได้ให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุง แก้ไขเกี่ยวกับองค์ประกอบของรูปแบบทั้ง 5 องค์ประกอบ ทำให้ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเห็นถึงปัจจัยความ เชื่อมโยงกันในทุกวิธีดำเนินการ จึงได้เสนอแนะแนวทางที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและบริบทการ นิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม ซึ่งนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขรูปแบบที่สมบูรณ์และเชื่อมโยงกัน ทุกองค์ประกอบตามวิจารณ์ญาณของผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อให้ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับรูปแบบที่มีคุณภาพ

4. จากผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการนิเทศภายในแบบ มีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม พบว่า การประเมิน ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของการพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของ สถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม พบว่า ความเหมาะสมและความ เป็นไปได้ของรูปแบบโดยรวม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้ง 2 รายการ และเมื่อ พิจารณารายองค์ประกอบของรูปแบบ ทุกองค์ประกอบมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ใน ระดับมากที่สุดเช่นเดียวกัน ซึ่งอาจจะเป็นเพราะว่าโดยภาพรวมของรูปแบบแล้ว ผู้ประเมินมีความ คิดเห็นว่า รูปแบบมีความสอดคล้องกับสภาพปัญหาและสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้จริงในการ

นิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ นิพิพจน์ เสนารณ (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบมีส่วนร่วมเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็กในเขตพัฒนาพิเศษชายแดน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กฤษฎา โพธิ์ชัยรัตน์ (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในที่เสริมสร้างทักษะการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และจันทรา ชื่นใจ (2566) ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 สำหรับโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร แสดงให้เห็นว่า รูปแบบที่มีคุณภาพนั้น จะต้องมีความสอดคล้องกับสภาพปัญหาและสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้จริง ผ่านกระบวนการสร้างและพัฒนา รูปแบบตามหลักการและทฤษฎีที่ถูกต้อง มีการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้จากผู้ทรงคุณวุฒิ หรือผู้ให้ข้อมูลที่มีประสบการณ์จริงในเรื่องนั้น ๆ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยในครั้งมีข้อเสนอแนะในการนำรูปแบบไปใช้ และข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

การนำรูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม ไปใช้ประโยชน์ดังนี้

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีภาวะผู้นำที่ชัดเจน โดยมีวิสัยทัศน์ และกลยุทธ์ในการขับเคลื่อนการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมอย่างมุ่งมั่นและจริงจัง เพื่อสร้างแรงจูงใจในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และการปฏิบัติงานของครูและบุคลากร โดยมุ่งเน้นการดำเนินการนิเทศใน 4 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ 1) การวางแผนการนิเทศ 2) การดำเนินการนิเทศ 3) การตรวจสอบและประเมินผล และ 4) การนำผลการประเมินมาปรับปรุง โดยเฉพาะในด้านการดำเนินการนิเทศที่มีค่าความต้องการจำเป็นสูงสุด แม้จะมีการวางแผนการนิเทศไว้อย่างดี แต่ขั้นตอนการนำแผนไปสู่การปฏิบัติจริงยังเป็นความท้าทายสำคัญที่ต้องได้รับการพัฒนาอย่างเร่งด่วน เพื่อให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นและการพัฒนาการดำเนินงานนิเทศภายในสถานศึกษา การทำงานร่วมกัน และการเปิดโอกาสให้บุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และพัฒนางานจะช่วยสร้างความเชื่อมั่นและความร่วมมือจากทุกภาคส่วน โดยสนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการทำงานของบุคลากรในด้านต่างๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดทั้งต่อสถานศึกษาและผู้เรียน

1.2 ผู้บริหาร คณะครู คณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนากิจการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการสถานศึกษาต้องตระหนักถึงความสำคัญของการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม และให้ความร่วมมือในการดำเนินการอย่างจริงจังและต่อเนื่อง โดยต้องร่วมกันวางแผนและพัฒนากระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์และเงินงบประมาณที่จำเป็นในการพัฒนาสถานศึกษา การทำงานร่วมกันในทุกภาคส่วนจะช่วยเสริมสร้างความสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และการทำงานในสถานศึกษา

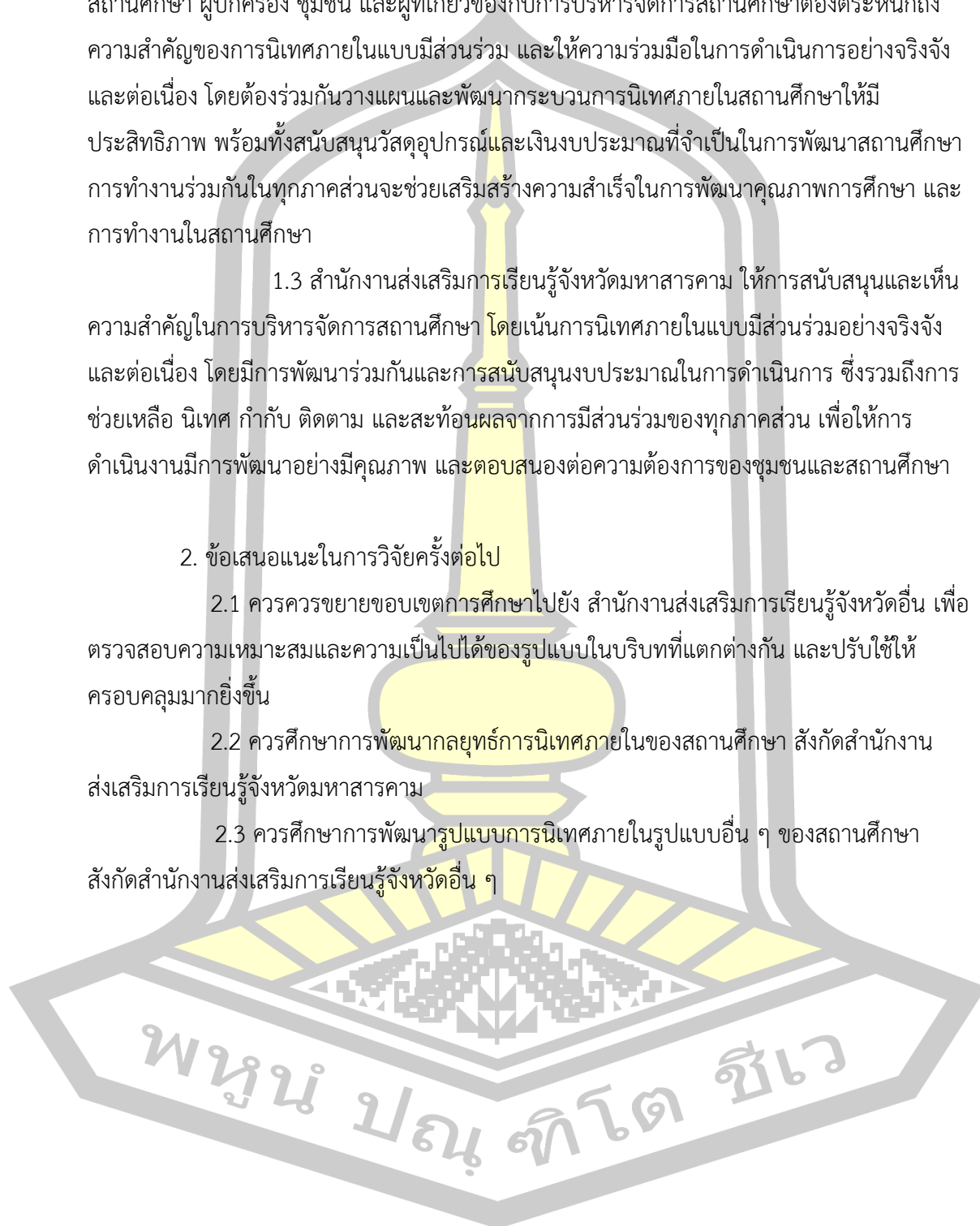
1.3 สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม ให้การสนับสนุนและเห็นความสำคัญในการบริหารจัดการสถานศึกษา โดยเน้นการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมอย่างจริงจังและต่อเนื่อง โดยมีการพัฒนาร่วมกันและการสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการ ซึ่งรวมถึงการช่วยเหลือ นิเทศ กำกับ ติดตาม และสะท้อนผลจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เพื่อให้การดำเนินงานมีการพัฒนาอย่างมีคุณภาพ และตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนและสถานศึกษา

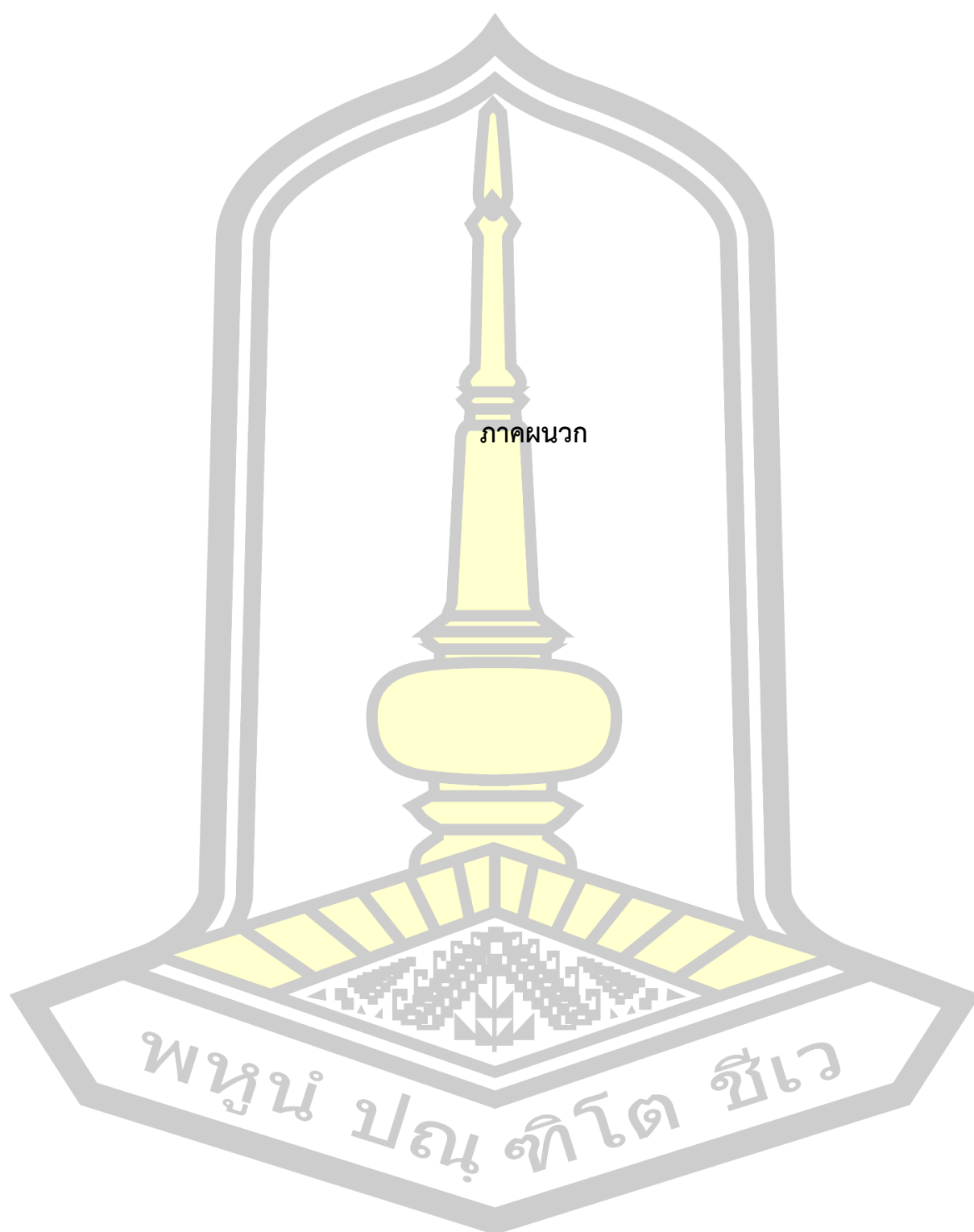
2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

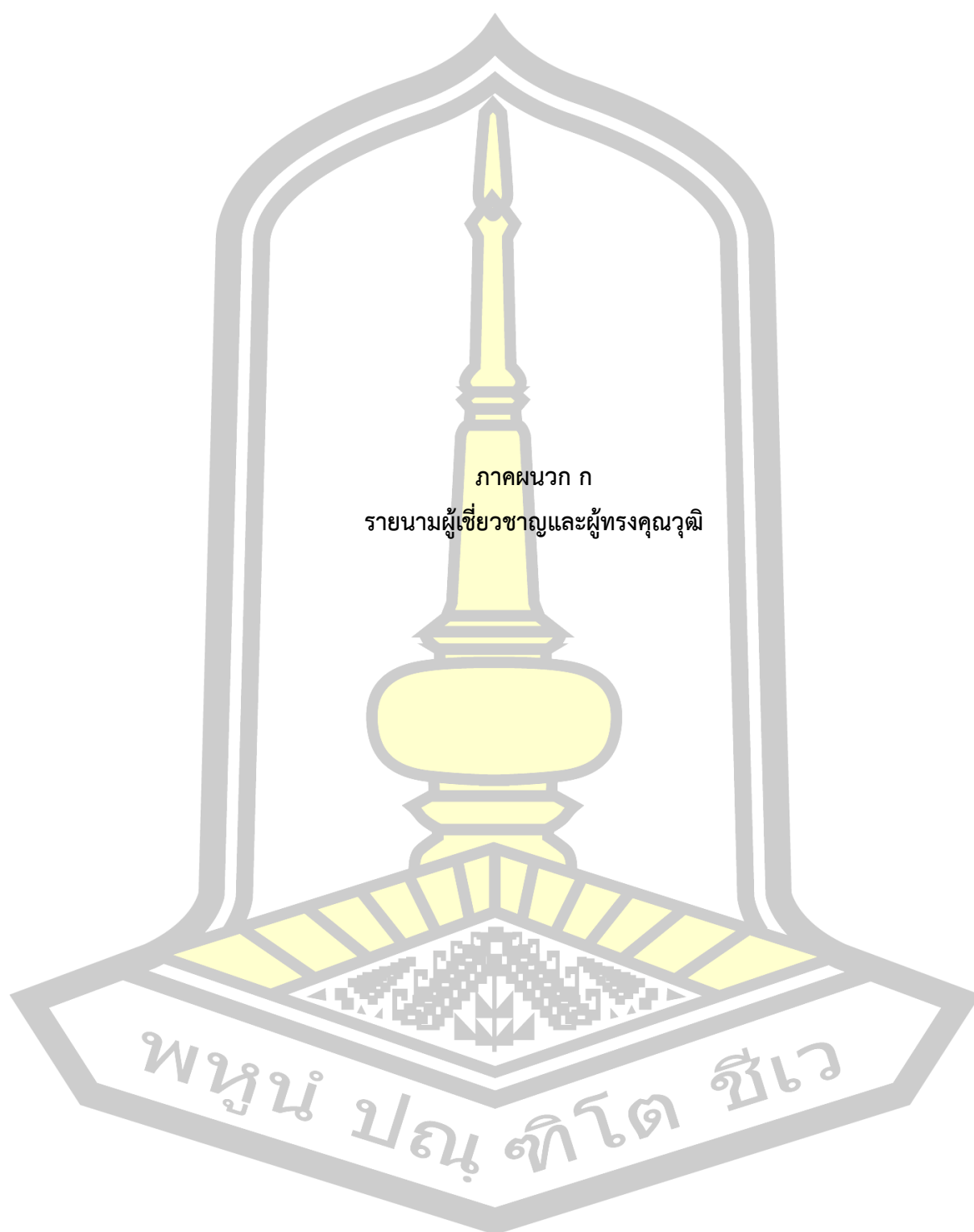
2.1 ควรขยายขอบเขตการศึกษาไปยัง สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดอื่น เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบในบริบทที่แตกต่างกัน และปรับใช้ให้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

2.2 ควรศึกษาการพัฒนากลยุทธ์การนิเทศภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม

2.3 ควรศึกษาการพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในรูปแบบอื่น ๆ ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดอื่น ๆ

รายนามผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

1. รองศาสตราจารย์ ดร.ธรินธร นามวรรณ อาจารย์ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชชัย จิตรนันท์ อาจารย์ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
3. นางสาวบุศลิน ช่างสลัก ตำแหน่ง ครู วิทยฐานะครูเชี่ยวชาญ ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอเมืองนครพนม สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดนครพนม
4. นางพลอยพัชร์ วัชรสุนทรกิจ ศึกษานิเทศก์ วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดกาฬสินธุ์
5. นางจรรพพัทธ์ ทวีรัตน์ ตำแหน่ง ครู วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ โรงเรียนนาตุนประชาสรรค์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

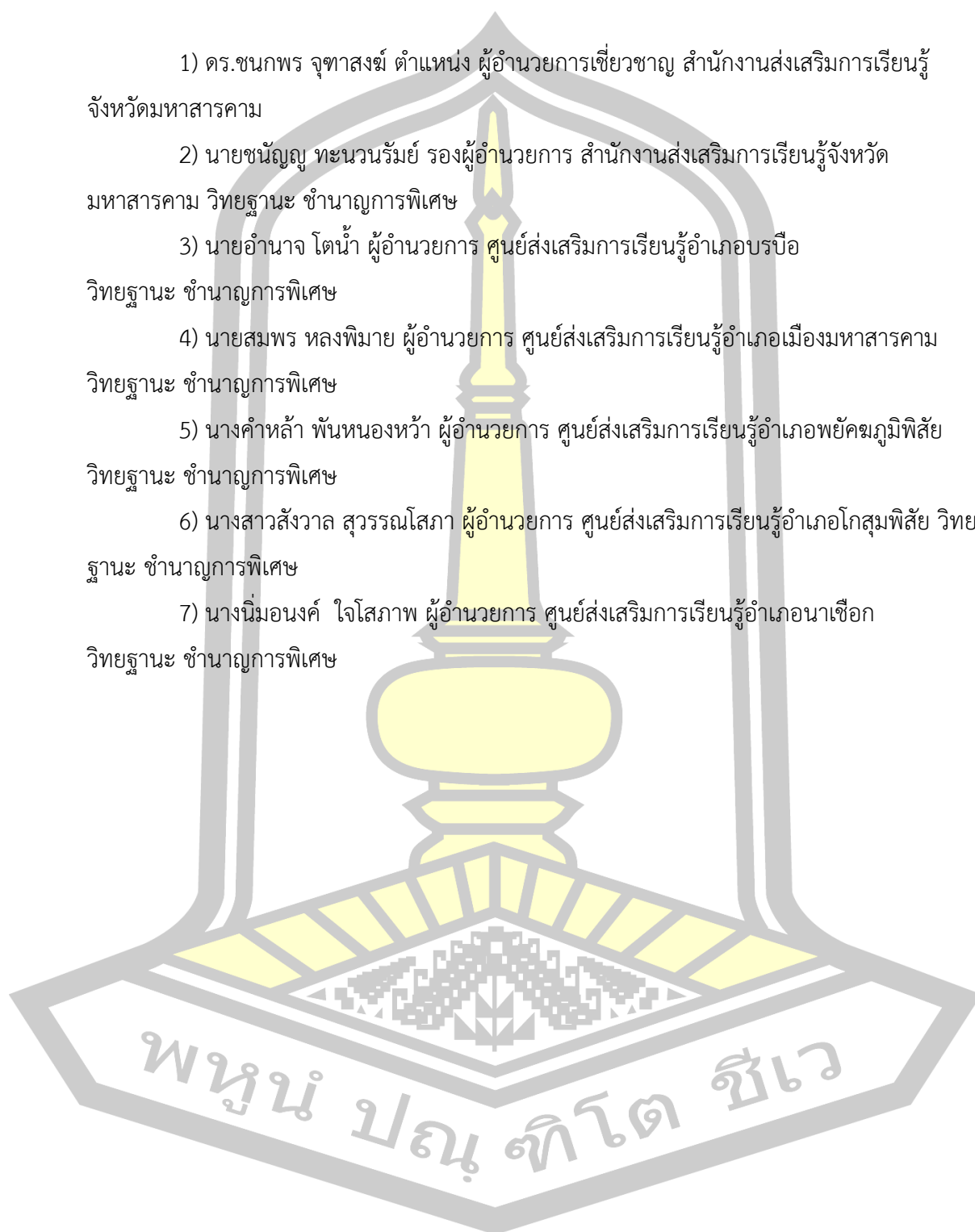
รายนามผู้ให้ข้อมูลที่มีแนวปฏิบัติที่ดีในการนิเทศภายในสถานศึกษา

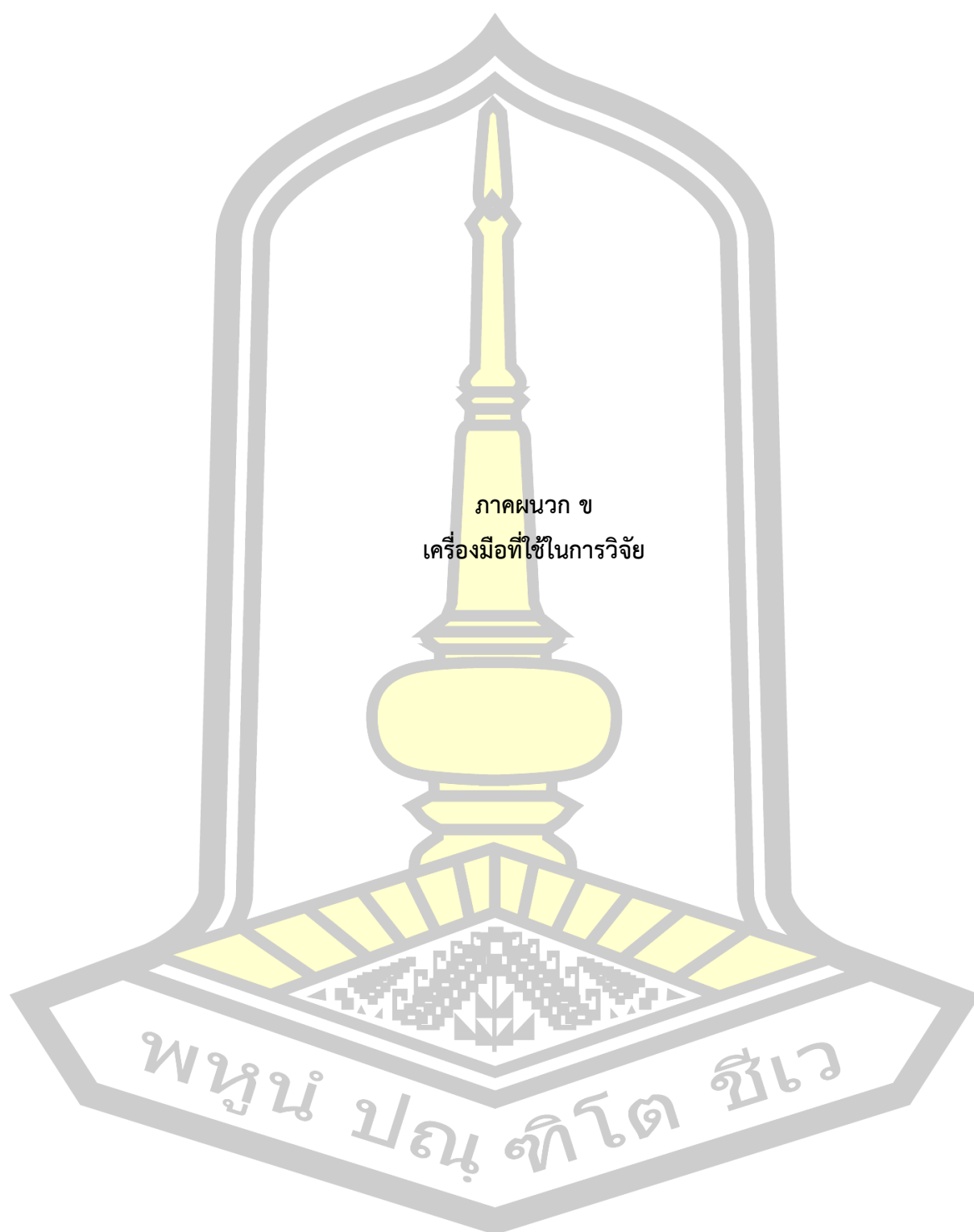
- 1) นายอำนาจ โตน้ำ อดีตผู้อำนวยการ ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอพยุหะคีรี ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง ผู้อำนวยการ ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอศรีนคร
- 2) นางสาวสุวารี บรรณประสิทธิ์ ครูผู้ทำหน้าที่นิเทศภายใน ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอพยุหะคีรี
- 3) ว่าที่ ร.ต.หญิงทิวพร จุ่มศรีสิงห์ ผู้อำนวยการ ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอนาดูน
- 4) นางมณีรัตน์ ตอรัมย์ ครูผู้ทำหน้าที่นิเทศภายใน ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอนาดูน
- 5) นางนิมอญค์ ใจโสภภาพ อดีตผู้อำนวยการ ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอยางสีสุราช ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง ผู้อำนวยการ ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอนาเชือก
- 6) นายณภัทร วัฒนาปัญญาสกุล ครูผู้ทำหน้าที่นิเทศภายใน ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอยางสีสุราช

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิในการยกร่าง และประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบ

- 1) ดร.ชนกพร จุฑาสงษ์ ตำแหน่ง ผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้
จังหวัดมหาสารคาม
- 2) นายชนัญญู ทะนวนรัมย์ รองผู้อำนวยการ สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัด
มหาสารคาม วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ
- 3) นายอำนาจ โตน้ำ ผู้อำนวยการ ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอบรบือ
วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ
- 4) นายสมพร หลงพิมาย ผู้อำนวยการ ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอเมืองมหาสารคาม
วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ
- 5) นางคำหล้า พันหนองหว่า ผู้อำนวยการ ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย
วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ
- 6) นางสาวสังวาล สุวรรณโสภะ ผู้อำนวยการ ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอโกสุมพิสัย วิทย
ฐานะชำนาญการพิเศษ
- 7) นางนิ่มนงค์ ใจโสภภาพ ผู้อำนวยการ ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอนาเชือก
วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ

แบบประเมินความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้

สำหรับการวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา

สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม โดยผู้เชี่ยวชาญ

คำชี้แจง โปรดพิจารณาความสอดคล้องระหว่างเนื้อหากับวัตถุประสงค์ (Index of Congruence :IOC) โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณา ดังนี้

- +1 หมายถึง แน่ใจว่าคำถามมีความสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการวิจัยและนิยามศัพท์เฉพาะ
- 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าคำถามมีความสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการวิจัยและนิยามศัพท์เฉพาะ
- 1 หมายถึง แน่ใจว่าคำถามไม่มีความสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการวิจัยและนิยามศัพท์เฉพาะ

ชื่อผู้เชี่ยวชาญ.....

ข้อ	ข้อคำถาม	ผลการพิจารณา			ข้อเสนอแนะ
		+1	0	-1	
การวางแผนการนิเทศ					
1	สถานศึกษามีการวิเคราะห์สภาพปัญหา ความต้องการ จากบุคลากร เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง				
2	สถานศึกษามีการเตรียมการวางแผนการนิเทศ จากการมีส่วนร่วมทุกฝ่าย				
3	สถานศึกษามีการจัดทำแผน โครงการนิเทศภายใน โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วม				
4	สถานศึกษามีการประสานบุคลากรและหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง				
5	สถานศึกษามีการตรวจสอบการวางแผนการนิเทศ และปรับปรุงทั้ง ก่อน ระหว่าง และหลังดำเนินการ				
6	สถานศึกษามีการกำกับติดตามการวางแผนนิเทศ ภายในอย่างต่อเนื่อง				
การดำเนินการนิเทศ					
7	สถานศึกษามีการกำหนดนัดหมายวันเวลาที่จะ				

ข้อ	ข้อความ	ผลการพิจารณา			ข้อเสนอแนะ
		+1	0	-1	
	นิเทศ				
8	สถานศึกษาการประชุมชี้แจงและมอบหมายภารกิจการนิเทศ				
9	สถานศึกษาการดำเนินการนิเทศตามขั้นตอนตามวิธีการและกิจกรรมที่กำหนดไว้				
10	ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และครูผู้ที่ทำหน้าที่นิเทศบันทึกผลการนิเทศพร้อมข้อเสนอแนะ				
11	ผู้รับการนิเทศดำเนินการแก้ไขปรับปรุงและรายงาน				
การตรวจสอบและประเมินผล					
12	สถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการติดตามและประเมินผลฯ				
13	สถานศึกษาดำเนินการประชุมคณะกรรมการฯ				
14	ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และครูผู้ที่ทำหน้าที่นิเทศรวบรวมข้อมูลด้านการดำเนินการนิเทศและผลที่ได้จากการนิเทศ				
15	สถานศึกษาเปรียบเทียบผลที่ได้เพื่อประเมินความสำเร็จของการนิเทศ				
16	สถานศึกษาหาแนวทางและวิธีการพัฒนาให้มีคุณภาพที่ดีขึ้น				
การนำผลการประเมินมาปรับปรุง					
17	สถานศึกษากำหนดวันเวลาในการประชุม				
18	ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และครูผู้ที่ทำหน้าที่นิเทศตรวจสอบแบบนิเทศของผู้รับการนิเทศและสรุปข้อมูล				
19	สถานศึกษาประชุมผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการนิเทศตามกำหนดโดยนำปัญหา ข้อเสนอแนะมาวิเคราะห์ข้อมูลและหาแนวทางแก้ไข				

ข้อ	ข้อความ	ผลการพิจารณา			ข้อเสนอแนะ
		+1	0	-1	
20	สถานศึกษำบันทึกผลการประชุมและแนวทางการแก้ไขอย่างเป็นระบบ				
21	สถานศึกษำนำผลการประชุมและแนวทางที่ได้ไปใช้ในการพัฒนาต่อไป				

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ ..... ผู้ประเมิน
(.....)

..... / ..... / .....

แบบสอบถามสำหรับงานวิจัย

เรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา

สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม

คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม

1) แบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยในหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านได้ให้ข้อมูลที่ตรงกับความจริงมากที่สุด ซึ่งผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

2) แบบสอบถามฉบับนี้แบ่งออกเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ ได้แก่ ตำแหน่งของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert's Rating Scale) ดังนี้ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และ น้อยที่สุด โดยจัดเรียงเนื้อหาตามกรอบแนวคิดของการวิจัย จำนวน 4 ด้าน ดังนี้ 1) การวางแผนการนิเทศ 2) การดำเนินการนิเทศ 3) การตรวจสอบและประเมินผล 4) การนำผลการประเมินมาปรับปรุง

3) ในการตอบแบบสอบถามทั้งสองตอน ผู้วิจัยขอให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้โปรดตอบตามความเป็นจริงและตอบให้ครบทุกข้อด้วย จึงจะทำให้ผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้มีความสมบูรณ์ และมีคุณค่าต่อการนำไปใช้ในการพัฒนาการศึกษาต่อไป

4. คำตอบของท่าน ผู้วิจัยจะเก็บรักษาเป็นความลับ และจะใช้สำหรับการศึกษาวิจัยครั้งนี้เท่านั้น โดยจะเสนอผลการศึกษาในภาพรวมซึ่งจะไม่ส่งผลกระทบต่อหรือก่อให้เกิดความเสียหายแก่ท่าน หรือการปฏิบัติงาน ในตำแหน่งหน้าที่ราชการของท่านแต่อย่างใด

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงที่ให้ความอนุเคราะห์ในครั้งนี้

(นายธีรสิทธิ์ สร้อยสวัสดิ์)

นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

[illegible]

ข้อ ที่	การนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของ สถานศึกษา	สภาพปัจจุบัน					สภาพที่พึง ประสงค์				
		5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
19	สถานศึกษาประชุมผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการนิเทศตามกำหนด โดยนำปัญหา ข้อเสนอแนะมาวิเคราะห์ข้อมูลและหาแนว ทางแก้ไข										
20	สถานศึกษานำบทผลการประชุมและแนวทางการแก้ไขอย่าง เป็นระบบ										
21	สถานศึกษานำผลการประชุมและแนวทางที่ได้ไปใช้ในการ พัฒนาต่อไป										

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

แบบสัมภาษณ์สถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) สำหรับการวิจัย

เรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา

สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม

คำชี้แจง

1. แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้มีความมุ่งหมายเพื่อต้องการทราบแนวการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม

2. แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 การสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาด้านการวางแผนการนิเทศ การดำเนินการนิเทศ การตรวจสอบและประเมินผล และการนำผลการประเมินมาปรับปรุง

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่งที่ท่านได้กรุณาให้ความร่วมมือในการสัมภาษณ์

นายธีรสิทธิ์ สร้อยสวัสดิ์

นิสิตระดับปริญญาโท หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.)

สาขาการบริหารและพัฒนการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

พูน ปณ ภิโต ชีเว

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา

สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปในการสัมภาษณ์

ผู้ให้สัมภาษณ์.....

ตำแหน่ง.....

สถานศึกษา.....

สัมภาษณ์เมื่อวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....เวลา.....

สถานที่สัมภาษณ์.....

ตอนที่ 2 ประเด็นในการสัมภาษณ์

ท่านมีแนวทางการดำเนินงานตามกระบวนการของการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาของท่านในด้านต่าง ๆ ต่อไปนี้อย่างไรบ้าง

2.1 การดำเนินการนิเทศ

1) การดำเนินการนิเทศ ในการดำเนินงานของสถานศึกษาควรมีกิจกรรมหรือกระบวนการทำงานร่วมกันของผู้นิเทศ และผู้รับการนิเทศอย่างไร

.....

.....

2) ท่านมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมอย่างไรในด้านการดำเนินการนิเทศ

.....

.....

2.2 การวางแผนการนิเทศ

1) การวางแผนการนิเทศ ในการดำเนินงานของสถานศึกษาควรมีกิจกรรมหรือกระบวนการทำงานร่วมกันของผู้นิเทศ และผู้รับการนิเทศอย่างไร

.....

.....

2) ท่านมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมอย่างไรในด้านการวางแผนการนิเทศ

2.3 การนำผลการประเมินมาปรับปรุง

1) การนำผลการประเมินมาปรับปรุง ในการดำเนินงานของสถานศึกษาควรมีกิจกรรมหรือกระบวนการทำงานร่วมกันของผู้นิเทศ และผู้รับการนิเทศอย่างไร

2) ท่านมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมอย่างไรในด้านการนำผลการประเมินมาปรับปรุง

2.4 การตรวจสอบและประเมินผล

1) การตรวจสอบและประเมินผล ในการดำเนินงานของสถานศึกษาควรมีกิจกรรมหรือกระบวนการทำงานร่วมกันของผู้นิเทศ และผู้รับการนิเทศอย่างไร

2) ท่านมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมอย่างไรในด้านการตรวจสอบและประเมินผล

2.5 ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับองค์ประกอบของรูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาได้แก่

1) สถานศึกษามีหลักการของรูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาอย่างไร

2) สถานศึกษามีวัตถุประสงค์ของรูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของ
สถานศึกษาอย่างไร

.....

.....

3) สถานศึกษามีวิธีดำเนินการของรูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของ
สถานศึกษาอย่างไร

.....

.....

4) สถานศึกษามีการประเมินของรูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของ
สถานศึกษาอย่างไร

.....

.....

5) สถานศึกษามีเงื่อนไขความสำเร็จของรูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของ
สถานศึกษาอย่างไร

.....

.....

6) ท่านมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมอย่างไรเกี่ยวกับองค์ประกอบของรูปแบบการนิเทศ
ภายในแบบ
มีส่วนร่วมของสถานศึกษา

.....

.....

พูน ปลูก โต ชีเว

ลงชื่อ ..... ผู้ให้สัมภาษณ์

(.....)

วันที่ ..... เดือน ..... พ.ศ. ....

แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบ

การนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา

สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม

คำชี้แจง

1) แบบประเมินนี้สำหรับประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม ที่แนบมาพร้อมนี้ ที่ผู้วิจัยได้สร้างและพัฒนาขึ้น ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยในหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เรื่องการพัฒนาแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านได้ให้ข้อมูลที่ตรงกับความจริงมากที่สุด ซึ่งผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

2) โปรดพิจารณาแนวทางการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม ให้ครบทุกด้าน

3) โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องความคิดเห็นแต่ละช่อง โดยกำหนดคะแนน ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง ความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง ความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง ความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง ความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง ความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

นายธีรสิทธิ์ สร้อยสวัสดิ์

นิสิตระดับปริญญาโท หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.)

สาขาการบริหารและพัฒนาการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

[illegible]

ข้อ ที่	หัวข้อประเมิน	ความเหมาะสม					ความเป็นไปได้				
		5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
	นำไปใช้ในการพัฒนาต่อไป										
4	การประเมิน										
5	เงื่อนไขความสำเร็จ										

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

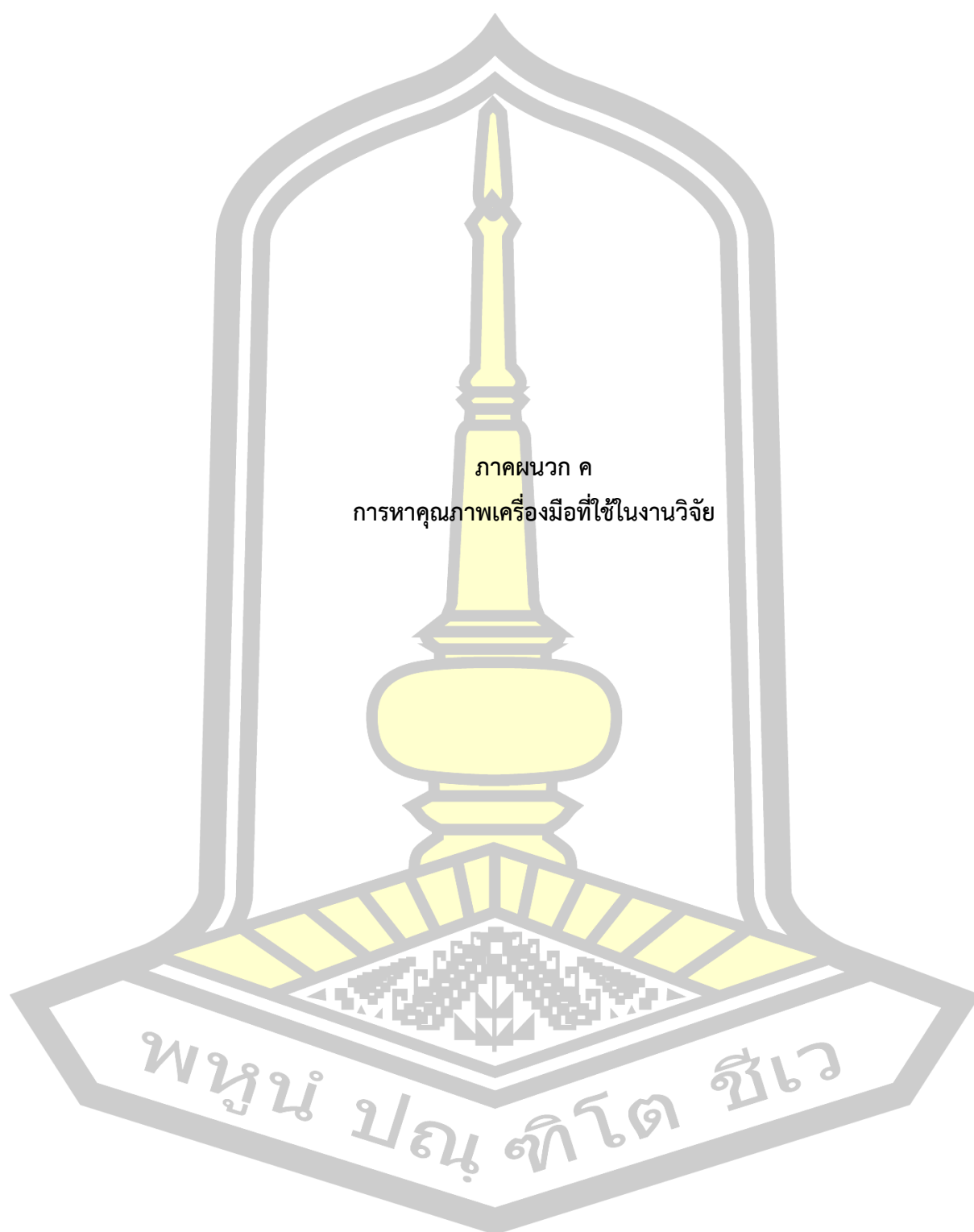
.....

ลงชื่อ ..... ผู้ทรงคุณวุฒิ

(.....)

วันที่ ..... เดือน ..... พ.ศ. ....

พูน ปณ จิโต ชีเว

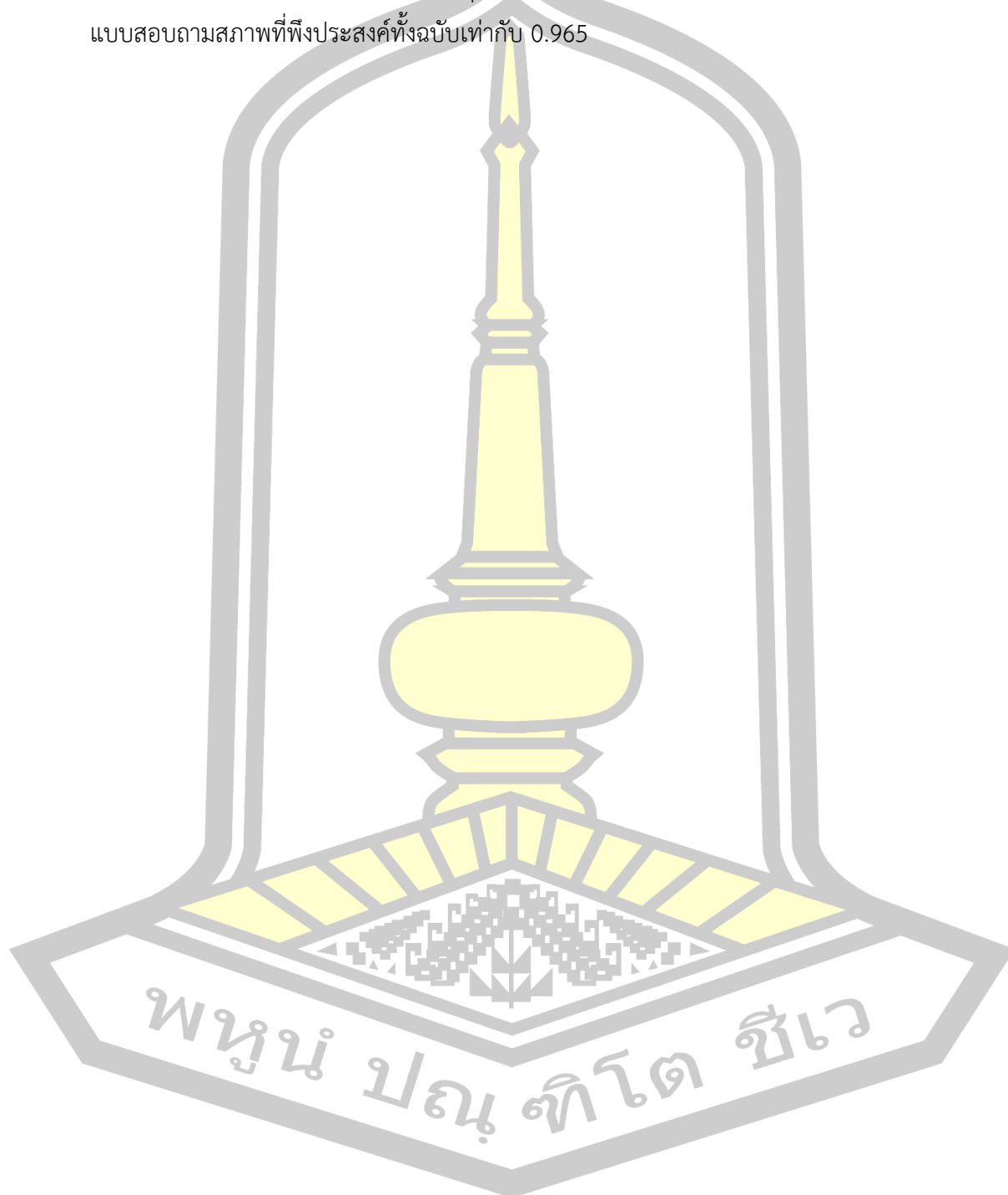
ตาราง 17 ค่า IOC ของผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม

ข้อที่	ผู้เชี่ยวชาญ					ผลรวม	ค่าเฉลี่ย	ความสอดคล้อง
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5			
การวางแผนการนิเทศ								
1	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
2	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
3	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
4	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
5	1	1	0	0	1	3	0.60	ใช้ได้
6	1	1	0	1	1	4	0.80	ใช้ได้
การดำเนินการนิเทศ								
1	1	1	0	1	1	4	0.80	ใช้ได้
2	1	1	0	1	1	4	0.80	ใช้ได้
3	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
4	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
5	1	1	1	0	1	4	0.80	ใช้ได้
การตรวจสอบและประเมินผล								
1	1	1	0	1	1	4	0.80	ใช้ได้
2	1	1	0	1	1	4	0.80	ใช้ได้
3	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
4	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
5	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
การนำผลการประเมินมาปรับปรุง								
1	1	1	0	0	1	3	0.60	ใช้ได้
2	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
3	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
4	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
5	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้

ตาราง 18 ค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ของการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก (r_{xy})		ค่าความเชื่อมั่น (α)	
	สภาพปัจจุบัน	สภาพที่พึงประสงค์	สภาพปัจจุบัน	สภาพที่พึงประสงค์
การวางแผนการนิเทศ				
1	0.39*	0.597*	0.39*	0.597*
2	0.414*	0.784*	0.414*	0.784*
3	0.447*	0.708*	0.447*	0.708*
4	0.367*	0.776*	0.367*	0.776*
5	0.496*	0.788*	0.496*	0.788*
6	0.593*	0.864*	0.593*	0.864*
การดำเนินการนิเทศ				
1	0.403*	0.671*	0.403*	0.671*
2	0.448*	0.727*	0.448*	0.727*
3	0.428*	0.641*	0.428*	0.641*
4	0.282*	0.679*	0.282*	0.679*
5	0.446*	0.707*	0.446*	0.707*
การตรวจสอบและประเมินผล				
1	0.556*	0.787*	0.556*	0.787*
2	0.524*	0.781*	0.524*	0.781*
3	0.54*	0.799*	0.54*	0.799*
4	0.428*	0.722*	0.428*	0.722*
5	0.454*	0.757*	0.454*	0.757*
การนำผลการประเมินมาปรับปรุง				
1	0.434*	0.737*	0.434*	0.737*
2	0.32*	0.72*	0.32*	0.72*
3	0.616*	0.828*	0.616*	0.828*
4	0.524*	0.767*	0.524*	0.767*
5	0.42*	0.823*	0.42*	0.823*

จากตาราง 17 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของสภาพปัจจุบัน อยู่ระหว่าง 0.282 - 0.616 และ ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของสภาพที่พึงประสงค์ อยู่ระหว่าง 0.597 - 0.864 และค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามสภาพปัจจุบันทั้งฉบับเท่ากับ 0.865 และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์ทั้งฉบับเท่ากับ 0.965

รูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม

พัฒนาโดย

นายธีรสิทธิ์ สร้อยสวัสดิ์
นิสิตระดับปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.)
สาขาการบริหารและพัฒนาการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

รูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม

1. หลักการ

การนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม เป็นกระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ ตั้งแต่ต้นจนจบกระบวนการนิเทศ ซึ่งมีเป้าหมายที่จะพัฒนาคุณภาพการศึกษา การนิเทศแบบมีส่วนร่วมเป็นการทำงานอยู่บนพื้นฐานแนวคิดเกี่ยวกับหลักการนิเทศ หลักการเรียนรู้ร่วมกัน หลักการทำงานเป็นทีม หลักการทำงานอย่างเป็นระบบ และหลักของการพัฒนาที่ยั่งยืน เพื่อพัฒนาคน พัฒนางาน สร้างประสานสัมพันธ์และสร้างขวัญกำลังใจให้กับครู และผู้ปฏิบัติงาน การนิเทศมีการดำเนินการอย่างเป็นระบบเพื่อพัฒนาครู และผู้ปฏิบัติงานให้สามารถจัดกิจกรรม และส่งเสริมให้ภาคีเครือข่ายจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน และผู้รับบริการอย่างมีคุณภาพ ตามมาตรฐานระเบียบกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ว่าด้วยการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. 2567 โดยที่เป็นการสมควรกำหนดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องภายในสถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ เพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาและเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ ข้อ 3 ในระเบียบนี้กล่าวว่า การประเมินผลและการติดตามตรวจสอบคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาทุกระดับและประเภท โดยมีกลไกในการควบคุมตรวจสอบระบบการบริหารคุณภาพการศึกษาที่สถานศึกษาจัดขึ้น เพื่อให้เกิดการพัฒนาและสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและสาธารณะว่าสถานศึกษานั้นสามารถจัดการศึกษาและการเรียนรู้ได้อย่างมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา และบรรลุเป้าประสงค์ของหน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแล (กรมส่งเสริมการเรียนรู้, 2567)

ดังนั้น การสร้างและพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม โดยคำนึงถึงความเหมาะสม และสอดคล้องกับสภาพบริบทของแต่ละสถานศึกษา ความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา โดยมีรูปแบบและกลไกในการบริหารจัดการที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพในการดำเนินงานที่เฉพาะ ชัดเจน และเป็นลำดับขั้นตอนสอดคล้องกับโครงสร้างวัตถุประสงค์ องค์ประกอบหรือกิจกรรมต่างๆ ตลอดจนบทบาทหน้าที่ในแต่ละกิจกรรม ดังนั้น การสร้างและพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมมีกลไกการดำเนินงานใน 4 ด้านได้แก่ 1) การวางแผนการนิเทศ 2) การดำเนินการนิเทศ 3) การตรวจสอบและประเมินผล และ 4) การนำผลการประเมินมาปรับปรุง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเป็นแนวทางสำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคามในการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม
2. เพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศด้านการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม

วิธีดำเนินการ

รูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 4 ด้านประกอบด้วย 1) การวางแผนการนิเทศ มี 6 วิธีดำเนินการ 2) การดำเนินการนิเทศ มี 5 วิธีดำเนินการ 3) การตรวจสอบและประเมินผล มี 5 วิธีดำเนินการ และ 4) การนำผลการประเมินมาปรับปรุง มี 5 วิธีดำเนินการ รายละเอียดแนวทางการดำเนินการในแต่ละด้านดังนี้

วิธีดำเนินการ 4 ด้าน 21 วิธีดำเนินการ ดังนี้

1. ด้านการวางแผนการนิเทศ

- 1.1 สถานศึกษามีการวิเคราะห์สภาพปัญหา ความต้องการจากบุคลากรทุกฝ่ายโดยอ้างอิงจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สามารถระบุปัญหาหรือความต้องการที่แท้จริงได้อย่างชัดเจน
- 1.2 สถานศึกษามีการรวบรวมความคิดเห็นและข้อเสนอแนะโดยให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการเตรียมการวางแผนการนิเทศ
- 1.3 สถานศึกษามีการจัดทำแผนการนิเทศภายใน มีการจัดสรรทรัพยากรให้เหมาะสมกับแผนการนิเทศในทุกภารกิจงาน โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมระหว่างคณะกรรมการนิเทศ และผู้รับการนิเทศ
- 1.4 สถานศึกษามีการประสานงานระหว่างบุคลากร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างความเข้าใจและวางแผนการนิเทศร่วมกัน
- 1.5 สถานศึกษามีการตรวจสอบแผนการนิเทศ และปรับปรุงทั้ง ก่อน ระหว่าง และหลังดำเนินการนิเทศ เพื่อให้การดำเนินการนิเทศมีเป้าหมายที่ชัดเจนและสามารถวัดและประเมินผลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.6 สถานศึกษามีการกำกับติดตามการวางแผนการนิเทศภายในอย่างต่อเนื่องในทุกกิจกรรมคือ การเรียนรู้ตลอดชีวิต การเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง และการเรียนรู้เพื่อคุณวุฒิตามระดับ

2. ด้านการดำเนินการนิเทศ

2.1 สถานศึกษามีการกำหนดนัดหมายวันเวลาที่นิเทศให้เหมาะสมและสะดวกสำหรับทุกฝ่าย

2.2 สถานศึกษาประชุมชี้แจงและมอบหมายภารกิจการนิเทศให้ชัดเจนเพื่อให้ทุกฝ่ายเข้าใจในภารกิจและบทบาทของตน

2.3 สถานศึกษาดำเนินการนิเทศตามขั้นตอนวิธีการและกิจกรรมได้แก่ งานการเรียนรู้ตลอดชีวิต งานการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง และงานการเรียนรู้เพื่อคุณวุฒิตามระดับ ที่กำหนดไว้อย่างเป็นระบบ มีการใช้เทคโนโลยีเพื่อการนิเทศออนไลน์หรือการใช้แอปพลิเคชันสำหรับการติดตามผลการดำเนินงานของผู้รับการนิเทศ

2.4 คณะกรรมการนิเทศบันทึกผลการนิเทศพร้อมข้อเสนอแนะแก่ผู้รับการนิเทศ เพื่อการพัฒนาาร่วมกันในทุกภารกิจการดำเนินการนิเทศ

2.5 ผู้รับการนิเทศดำเนินการแก้ไขปรับปรุงการดำเนินการนิเทศในภารกิจของแต่ละกลุ่มงานได้แก่ งานการเรียนรู้ตลอดชีวิต งานการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง และงานการเรียนรู้เพื่อคุณวุฒิตามระดับ และรายงานผลการดำเนินการตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการนิเทศ

3. ด้านการตรวจสอบและประเมินผล

3.1 สถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการติดตามและประเมินผลการนิเทศโดยให้มีองค์ประกอบที่หลากหลายจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

3.2 สถานศึกษาดำเนินการประชุมบุคลากรทุกฝ่ายเพื่อชี้แจงและหารือเกี่ยวกับแผนการปฏิบัติงานที่ต้องดำเนินการ โดยเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายได้ ร่วมกันแสดงความคิดเห็น ซักถามข้อสงสัย และเสนอแนะแนวทางการดำเนินงาน

3.3 ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และครูผู้ทำหน้าที่นิเทศรวบรวมข้อมูลด้านการดำเนินการนิเทศและผลที่ได้จากการนิเทศ เพื่อสะท้อนผลโดยแลกเปลี่ยนข้อมูลและมุมมองซึ่งกันและกันในการประเมินความสำเร็จและจุดที่ต้องการปรับปรุง

3.4 สถานศึกษาเปรียบเทียบผลที่ได้จากการนิเทศเพื่อประเมินหาแนวทางพัฒนาและปรับปรุงวิธีดำเนินการนิเทศให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

3.5 สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมหาแนวทางและวิธีการพัฒนานิเทศดำเนินการ
นิเทศให้มีคุณภาพที่ดีขึ้น

4. ด้านการนำผลการประเมินมาปรับปรุง

4.1 สถานศึกษากำหนดวันเวลาในการประชุมหารือการนำผลการนิเทศมาปรับปรุงโดย
คำนึงถึงภาระงานของบุคลากรทุกฝ่ายเพื่อให้บุคลากรทุกฝ่ายสามารถเข้าร่วมได้สะดวก

4.2 ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และครูผู้ที่ทำหน้าที่นิเทศนำข้อมูลจากแบบบันทึกการนิเทศ
เอกสารที่เกี่ยวข้อง มาพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องและสรุปข้อมูลร่วมกัน

4.3 สถานศึกษาประชุมผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการนิเทศโดยเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมทุกคน
นำเสนอและอภิปรายถึงปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะที่ได้จากการนิเทศอย่างอิสระแล้วนำมา
วิเคราะห์ข้อมูลและหาแนวทางปรับปรุงวิธีดำเนินการนิเทศ

4.4 สถานศึกษำบันทึกผลการประชุมและแนวทางการแก้ไขอย่างเป็นระบบเพื่อรวบรวมมติ
และข้อเสนอแนะทั้งหมดที่ได้จากที่ประชุม เพื่อใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงวิธีดำเนินการนิเทศ

4.5 สถานศึกษานำผลการประชุมจากการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่ายมาจัดทำรายงาน
สรุปผลการพัฒนาและปรับปรุงกระบวนการนิเทศในทุกวิธีการดำเนินงานเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนา
ต่อไป

การประเมิน

การประเมินการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการ
เรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม เป็นการตรวจสอบกิจกรรมการนิเทศว่าสนองต่อวัตถุประสงค์และ
เป้าหมายของการนิเทศมากน้อยเพียงใด โดยมีการประเมิน 3 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 ประเมินก่อนการดำเนินการ

ขั้นที่ 2 ประเมินระหว่างดำเนินการ

ขั้นที่ 3 ประเมินหลังดำเนินการ ซึ่งมีรายละเอียดการดำเนินการ ดังนี้

ขั้นที่ 1 ประเมินก่อนการดำเนินการ เป็นการประเมินความพร้อมก่อนการดำเนินงานของ
ผู้บริหารหรือคณะกรรมการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา ในเรื่องต่อไปนี้

1.1 ความเป็นไปได้ในการปฏิบัติงานจริงของกิจกรรมว่า มีความเป็นไปได้มากน้อย
เพียงใด

1.2 ตรวจสอบเครื่องมือ สื่อ คน และเวลา

1.3 การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศ

1.4 การสร้างเจตคติที่ดีต่อการนิเทศ

ขั้นที่ 2 ประเมินระหว่างดำเนินการ เป็นการประเมินขณะปฏิบัติงานตามแผนการนิเทศ ภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา โดยกำหนดรายละเอียดในแผนการประเมิน ให้ครอบคลุม สาระสำคัญ ต่อไปนี้

2.1 เรื่องที่ประเมิน

2.1.1 วัตถุประสงค์

2.1.2 เป้าหมายเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

2.2 วิธีการประเมิน

2.3 เครื่องมือประเมิน

2.4 ระยะเวลาดำเนินการ

2.5 ผลการประเมิน

ขั้นที่ 3 ประเมินหลังดำเนินการ เป็นการประเมินผลสำเร็จของการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา และความพึงพอใจของครูที่มีต่อการนิเทศภายในสถานศึกษา ซึ่งประเมินได้จาก สาระสำคัญ ต่อไปนี้

3.1 มีการกำหนดเป้าหมาย/ผลสำเร็จร่วมกัน

3.2 มีการพิจารณาบุคลากร/คณะบุคลากรร่วมรับผิดชอบ

3.3 มีการพิจารณาหาวิธีดำเนินงาน/การกำหนดแนวทางการทำงานร่วมกัน

3.4 บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายในแผนการนิเทศเพียงใด

3.5 ครูเกิดการพัฒนาหรือไม่

3.6 การพัฒนาที่เกิดขึ้นส่งผลต่อผู้เรียนมากน้อยเพียงใด

3.7 มีการหาวิธีเสริมแรงจูงใจให้รางวัลแก่ครูผู้ปฏิบัติงานหรือไม่

3.8 ครูมีความพึงพอใจมากน้อยเพียงใด

3.9 มีการนำผลการประเมินมาวิเคราะห์และปรับปรุงแผนนิเทศในปีต่อไปหรือไม่

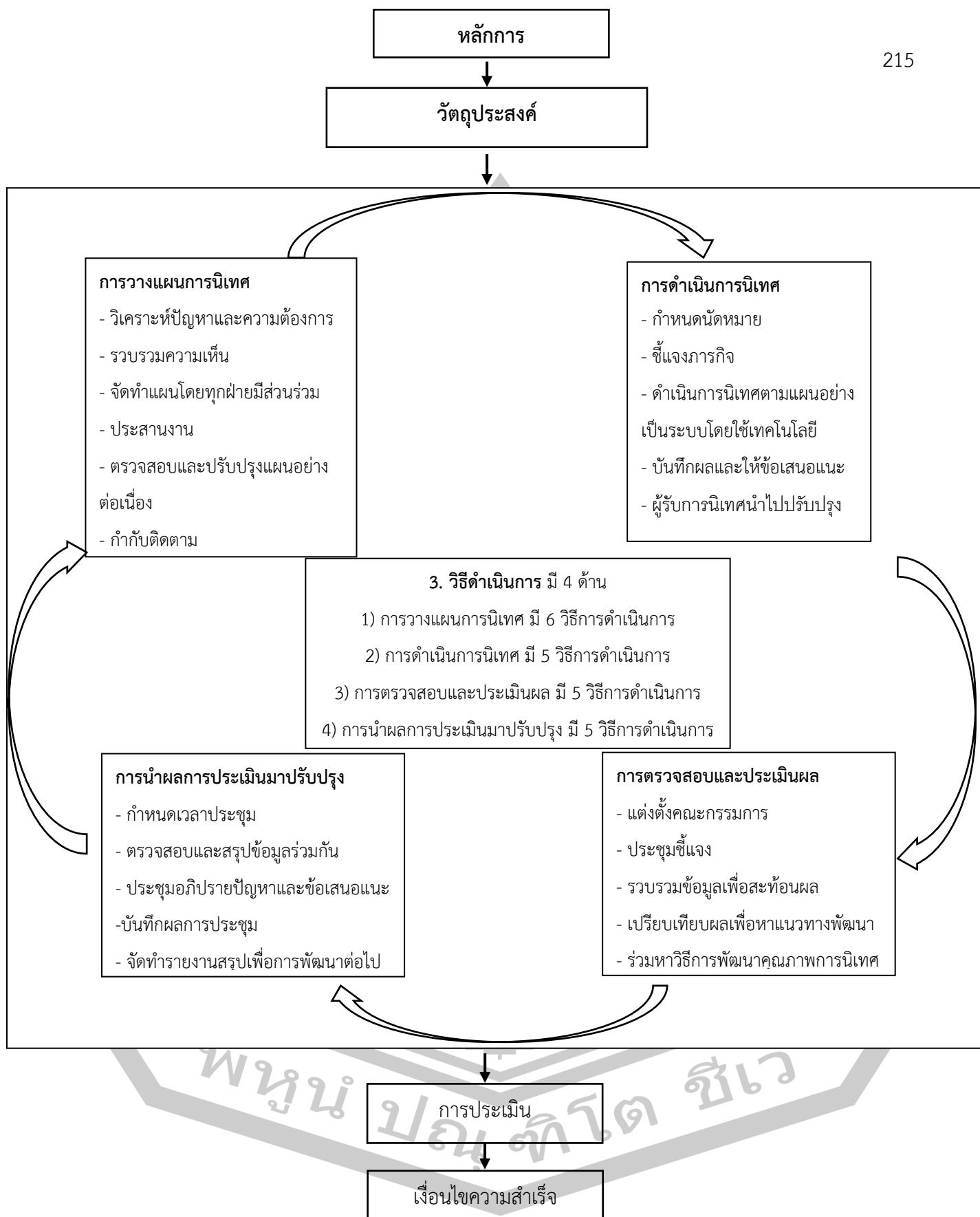
เงื่อนไขความสำเร็จ

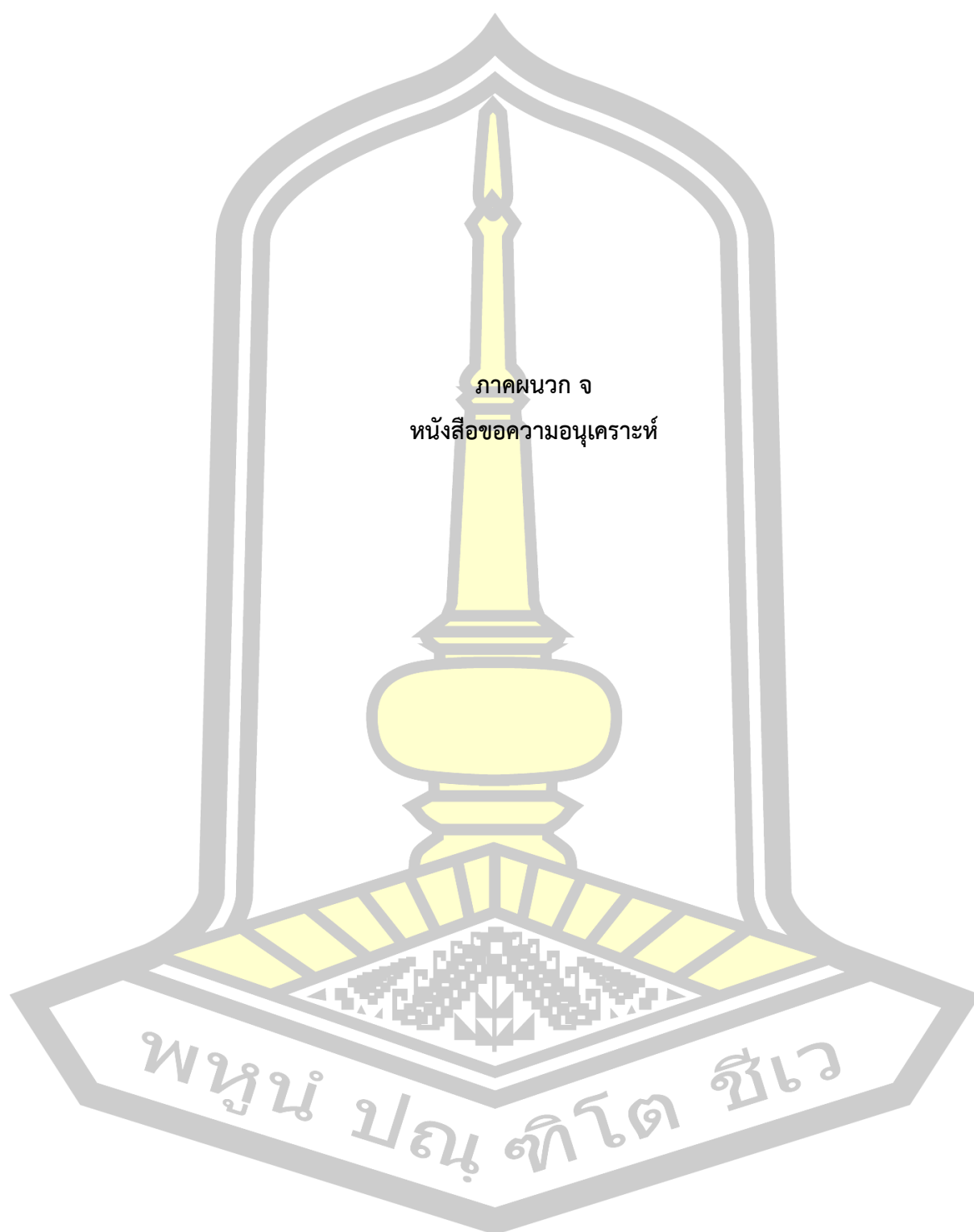
1. ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีภาวะผู้นำที่ชัดเจน โดยมีวิสัยทัศน์ และกลยุทธ์ในการขับเคลื่อน การนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมอย่างมุ่งมั่นและจริงจัง เพื่อสร้างแรงจูงใจในการพัฒนาคุณภาพ การศึกษา และการปฏิบัติงานของครูและบุคลากร โดยมุ่งเน้นการดำเนินการนิเทศใน 4 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ 1) การวางแผนการนิเทศ 2) การดำเนินการนิเทศ 3) การตรวจสอบและประเมินผล และ 4) การนำผลการประเมินมาปรับปรุง เพื่อให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นและการ พัฒนาการดำเนินงานนิเทศภายในสถานศึกษา การทำงานร่วมกัน และการเปิดโอกาสให้บุคลากรทุก คนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และพัฒนางานจะช่วยสร้างความเชื่อมั่น และความร่วมมือจากทุกภาค ส่วน โดยสนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการทำงานของบุคลากรในด้านต่างๆ เพื่อให้เกิด ประโยชน์สูงสุดทั้งต่อสถานศึกษาและผู้เรียน

2. ผู้รับการนิเทศ มีเจตคติที่ดีและเปิดใจกว้างต่อกระบวนการนิเทศภายใน โดยมองว่าการ นิเทศคือกระบวนการพัฒนาการทำงานร่วมกัน ไม่ใช่การจับผิดหรือประเมินเพื่อลงโทษ มีความ กระตือรือร้นในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ รับฟังข้อเสนอแนะ และให้ความร่วมมือในการดำเนินการอย่าง จริงจัง และต่อเนื่อง โดยต้องร่วมกันวางแผนและพัฒนากระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาให้มี ประสิทธิภาพ และนำผลที่ได้จากการนิเทศไปใช้ในการไตร่ตรองและพัฒนาการจัดการเรียนการสอน และการปฏิบัติงานของตนเองอย่างจริงจังและต่อเนื่อง เพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนให้บรรลุเป้าหมาย สูงสุด

3. ภาครีเครือข่าย ทั้งหน่วยงานภาครัฐ องค์กรเอกชน สถาบันอุดมศึกษา และปราชญ์ชาวบ้าน ในท้องถิ่น เข้ามามีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในการสนับสนุนกระบวนการนิเทศภายในของสถานศึกษา โดยอาจร่วมเป็นผู้ให้ข้อมูลป้อนกลับ แบ่งปันองค์ความรู้ ทรัพยากร นวัตกรรม หรือเทคโนโลยีที่ ทันสมัย รวมทั้งเป็นแหล่งเรียนรู้และฝึกประสบการณ์ให้กับครูและผู้เรียน การสร้างเครือข่ายความ ร่วมมือที่เข้มแข็งจะช่วยขยายมุมมองและเพิ่มขีดความสามารถในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของ สถานศึกษาให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงและสอดคล้องกับความต้องการของสังคมอย่างยั่งยืน

4. สำนักงานส่งเสริมการศึกษาระดับจังหวัดมหาสารคาม ให้การสนับสนุนและเห็นความสำคัญใน การบริหารจัดการสถานศึกษา โดยเน้นการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมอย่างจริงจัง และต่อเนื่อง โดย มีการพัฒนาร่วมกันและการสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการ ซึ่งรวมถึงการช่วยเหลือ นิเทศ กำกับ ติดตาม และสะท้อนผลจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เพื่อให้การดำเนินงานมีการพัฒนา อย่างมีคุณภาพ และตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนและสถานศึกษา

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ งานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม โทร 6216

ที่ อว 0605.5(2)/ว235

วันที่ 16 มกราคม 2568

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

เรียน รองศาสตราจารย์ ดร.ธวัช นามวรรณ

ด้วย นายธีรสิทธิ์ สร้อยสวัสดิ์ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและดำเนินวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม" ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าตามหลักสูตร โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สนิธธวา คามดิษฐ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

เพื่อให้การดำเนินงานวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรอบรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เพื่อนิสิตจะนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน)

รองคณบดี ปฏิบัติราชการแทน

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

มณุ ทัช ๒๕

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ งานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม โทร 6216

ที่ อว 0605.5(2)/ว235

วันที่ 16 มกราคม 2568

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อชชัย จิตนันท์

ด้วย นายธีรสิทธิ์ สร้อยสวัสดิ์ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและดำเนินวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม" ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สีนธะวา คามเดชฐ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

เพื่อให้การดำเนินงานวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรอบรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เพื่อนิสิตจะนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ ภู่อ่อน)

รองคณบดี ปฏิบัติราชการแทน

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

มณุ ๖๖

ที่ อว 0605.5(2)/ว234

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

16 มกราคม 2568

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เรียน นางสาวบุศลิน ช่างสลัก

ด้วย นายธีรสิทธิ์ สร้อยสวัสดิ์ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและดำเนินวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม" ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าตามหลักสูตร โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ลินธะวา คามดิษฐ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

เพื่อให้การดำเนินงานวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรอบรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เพื่อนิสิตนจะนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความกรุณาจากท่านด้วย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน)

รองคณบดี ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

งานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
โทรศัพท์ 0-4371-9800 ต่อ 6216

บุญ พิ เก

ที่ อว 0605.5(2)/ว234

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

16 มกราคม 2568

เรื่อง ขออนุมัติครุภัณฑ์เป็นวัสดุคงคลังตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เรียน นางพลอยพัชร วัชรสุนทรกิจ

ด้วย นายธีรสิทธิ์ สร้อยสวัสดิ์ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและดำเนินวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม" ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สินธะวา คามดิษฐ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

เพื่อให้การดำเนินงานวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรอบรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขออนุมัติครุภัณฑ์จากท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เพื่อนิสิตจะนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความกรุณาจากท่านด้วย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทองศักดิ์ คุลซ้อน)

รองคณบดี ปฏิบัติราชการแทน

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

งานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์

โทรศัพท์ 0-4371-9800 ต่อ 6216

๒๕๖๘ ปณฺ ๓๓๓๓

ที่ อว 0605.5(2)/ว234

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

16 มกราคม 2568

เรื่อง ขอลาขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย**เรียน** นางจรรยาพักรัตน์ ทวีรัตน์

ด้วย นายธีรสิทธิ์ สร้อยสวัสดิ์ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและดำเนินวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม" ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สีนธะวา คามดิษฐ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

เพื่อให้การดำเนินงานวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรอบรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เพื่อนิเทศจะนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความกรุณาจากท่านด้วย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทองศักดิ์ ภูสีอ่อน)

รองคณบดี ปฏิบัติราชการแทน

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

งานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
โทรศัพท์ 0-4371-9800 ต่อ 6216

บันทึก

ที่ อว 0605.5(2)/ว514

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

29 มกราคม 2568

เรื่อง ขออนุมัติครุภัณฑ์ทดลองใช้เครื่องมือ

เรียน ผู้อำนวยการศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอกุดรัง

ด้วย นายธีรสิทธิ์ สร้อยสวัสดิ์ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การพัฒนาแบบแผนการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม" ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร กศ.ม. การบริหารและพัฒนาการศึกษา โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สีนธะวา คามดิษฐ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลักในครั้งนี้

เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านอนุญาตให้นิสิตคนดังกล่าว เข้าทดลองใช้เครื่องมือวิจัย เพื่อนิสิตจะนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความกรุณาจากท่านด้วย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทองศักดิ์ ภูสีอ่อน)

รองคณบดี ปฏิบัติราชการแทน

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

สำนักงานเลขานุการคณะศึกษาศาสตร์

โทรศัพท์ 0-4375-4322-40 ต่อ 6216

โทรสาร 0-4371-3147

ที่ อว 0605.5(2)/ว514

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

29 มกราคม 2568

เรื่อง ขออนุมัติครุภัณฑ์ทดลองใช้เครื่องมือ**เรียน** ผู้อำนวยการศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอยางสีสุราช

ด้วย นายธีรสิทธิ์ สร้อยสวัสดิ์ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การพัฒนาแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม" ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร กศ.ม. การบริหารและพัฒนาการศึกษา โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สีนธะวา คามดิษฐ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลักในครั้งนี้

เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านอนุญาตให้นิสิตคนดังกล่าว เข้าทดลองใช้เครื่องมือวิจัย เพื่อผลิตจะนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความกรุณาจากท่านด้วย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ กุสออ่อน)

รองคณบดี ปฏิบัติราชการแทน

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

สำนักงานเลขานุการคณะศึกษาศาสตร์

โทรศัพท์ 0-4375-4322-40 ต่อ 6216

โทรสาร 0-4371-3147

ที่ อว 0605.5(2)/ว514

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

29 มกราคม 2568

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ทดลองใช้เครื่องมือ

เรียน ผู้อำนวยการศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอแกดำ

ด้วย นายธีรสิทธิ์ สร้อยสวัสดิ์ นิสิตระดับระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การพัฒนาแบบแผนการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม" ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาดำรงหลักสูตร กศ.ม. การบริหารและพัฒนาการศึกษา โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สีนธะวา คามศิษฐ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลักในครั้งนี้

เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านอนุญาตให้นิสิตคนดังกล่าว เข้าทดลองใช้เครื่องมือวิจัย เพื่อนิสิตจะนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความกรุณาจากท่านด้วย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ ภู่อ่อน)
รองคณบดี ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

สำนักงานเลขานุการคณะศึกษาศาสตร์
โทรศัพท์ 0-4375-4322-40 ต่อ 6216
โทรสาร 0-4371-3147

มณ ภิ เก

ที่ อว 0605.5(2)/ว855

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

20 กุมภาพันธ์ 2568

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการทำวิทยานิพนธ์

เรียน ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดมหาสารคาม

ด้วย นายธีรสิทธิ์ สร้อยสวัสดิ์ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม" ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร กศ.ม. การบริหารและพัฒนาการศึกษา โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สินธะวา ความดีชู้ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลักในครั้งนี

เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านได้อนุญาตให้ นายธีรสิทธิ์ สร้อยสวัสดิ์ เก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี เพื่อนิสิตจะนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความกรุณาจากท่านด้วย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน)

รองคณบดี ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

สำนักงานเลขานุการคณะศึกษาศาสตร์
โทรศัพท์ 0-4375-4322-40 ต่อ 6216
เบอร์โทรศัพท์มือถือ 0896259973

มณู ภิเษ

ที่ อว 0605.5(2)/ว1378

คณะกรรมการ มหาวชิราวุธวิทยาลัย
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

1 เมษายน 2568

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เข้าสัมภาษณโรงเรียนที่มีแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice)

เรียน ผู้อำนวยการศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอพยัคฆภูมิสิสัย

ด้วย นายอิทธิทธิ์ สร้อยสวัสดิ์ นิสิตระดับประถมศึกษาโท สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การพัฒนาแบบแผนการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม" ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าหลักสูตร กศ.ม. การบริหารและพัฒนาการศึกษา โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สินธะวา คามศิษฐ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลักในครั้งนี้

เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านอนุญาตให้นิสิตคนดังกล่าวเข้าสัมภาษณโรงเรียนที่มีแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) เพื่อนิสิตจะนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ กงสออ่อน)

รองคณบดี ปฏิบัติราชการแทน

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

สำนักงานเลขานุการคณะศึกษาศาสตร์

โทรศัพท์ 0-4374-3174

เบอร์โทรศัพท์มือถือ 0896259973

ที่ อว 0605.5(2)/ว1378

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

1 เมษายน 2568

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เข้าสัมภาษณโรงเรียนที่มีแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice)

เรียน ผู้อำนวยการศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอนาคู

ด้วย นายธีรสิทธิ์ สร้อยสวัสดิ์ นิสิตระดับระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การพัฒนาแบบแผนการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม" ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร กศ.ม. การบริหารและพัฒนาการศึกษา โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สินธนา คมดิษฐ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลักในครั้งนี้

เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านอนุญาตให้นิสิตคนดังกล่าวเข้าสัมภาษณโรงเรียนที่มีแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) เพื่อนิสิตจะนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังอย่างยิ่งว่า คงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน)

รองคณบดี ปฏิบัติราชการแทน

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

สำนักงานเลขานุการคณะศึกษาศาสตร์

โทรศัพท์ 0-4374-3174

เบอร์โทรศัพท์มือถือ 0896259973

ที่ อว 0605.5(2)/ว1378

คณะกรรมการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

1 เมษายน 2568

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เข้าสัมภาษณโรงเรียนที่มีแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice)

เรียน ผู้อำนวยการศูนย์ส่งเสริมระดับอำเภอยางสีสุราช

ด้วย นายอิทธิ สร้อยสวัสดิ์ นิสิตระดับระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การพัฒนาแบบแผนการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม" ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าหลักสูตร กศ.ม. การบริหารและพัฒนาการศึกษา โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สินธนา คามศิษฐ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลักในครั้งนี้

เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านอนุญาตให้นิสิตคนดังกล่าวเข้าสัมภาษณโรงเรียนที่มีแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) เพื่อนิสิตจะนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ กงสอ)

รองคณบดี ปฏิบัติราชการแทน

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

สำนักงานเลขานุการคณะศึกษาศาสตร์

โทรศัพท์ 0-4374-3174

เบอร์โทรศัพท์มือถือ 0896259973

ที่ อว 0605.5(2)/ ว1559

คณะกรรมการ มหวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

25 เมษายน 2568

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ

เรียน นางชนกพร จุฑาสงษ์

ด้วย นายธีรสิทธิ์ สร้อยสวัสดิ์ นิสิตระดับระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและพัฒนา
การศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การพัฒนา
รูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัด
มหาสารคาม" ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร กศ.ม. การบริหารและพัฒนาการศึกษา โดยมี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สินธนา คามศิษฐ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลักในครั้งนี้

เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะ
ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรอบรู้ ความสามารถ และ
มีประสบการณ์ ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือ
ที่ใช้ในการวิจัย เพื่อนิสิตจะนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า
คงได้รับความกรุณาจากท่านด้วย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน)

รองคณบดี ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

สำนักงานเลขานุการคณะศึกษาศาสตร์
โทรศัพท์ 0-4375-4322-40 ต่อ 6216
เบอร์โทรศัพท์มือถือ 0896259973

ที่ อว 0605.5(2)/ ว1559

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

25 เมษายน 2568

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ

เรียน นายชนัญญู หนองนารัมย์

ด้วย นายธีรสิทธิ์ สร้อยสวัสดิ์ นิสิตระดับระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การพัฒนาแบบแผนการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม" ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าตามหลักสูตร กศ.ม. การบริหารและพัฒนาการศึกษา โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สินธยา คามศิษฐ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลักในครั้งนี

เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรอบรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เพื่อนิสิตจะนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความกรุณาจากท่านด้วย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ กุสืออ่อน)

รองคณบดี ปฏิบัติราชการแทน

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

สำนักงานเลขานุการคณะศึกษาศาสตร์

โทรศัพท์ 0-4375-4322-40 ต่อ 6216

เบอร์โทรศัพท์มือถือ 0896259973

ที่ อว 0605.5(2)/ ว1559

คณะกรรมการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

25 เมษายน 2568

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ

เรียน นายอำนาจ โนนน้ำ

ด้วย นายอิทธิทธิ์ สร้อยสวัสดิ์ นิสิตระดับระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การพัฒนาแบบแผนการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม" ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าหลักสูตร กศ.ม. การบริหารและพัฒนาการศึกษา โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สินธะวา คามดิษฐ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลักในครั้งนี

เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรอบรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เพื่อนิสิตจะนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความกรุณาจากท่านด้วย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน)

รองคณบดี ปฏิบัติราชการแทน

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

สำนักงานเลขานุการคณะศึกษาศาสตร์

โทรศัพท์ 0-4375-4322-40 ต่อ 6216

เบอร์โทรศัพท์มือถือ 0896259973

ที่ อว 0605.5(2)/ ว1559

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

25 เมษายน 2568

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ

เรียน นายสมพร หลงพิมพ์

ด้วย นายธีรสิทธิ์ สร้อยสวัสดิ์ นิสิตระดับระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การพัฒนาแบบแผนการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม" ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร กศ.ม. การบริหารและพัฒนาการศึกษา โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สินธะวา คามดิษฐ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลักในครั้งนี้

เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรอบรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เพื่อนิสิตจะนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความกรุณาจากท่านด้วย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทองศักดิ์ ภูสีอ่อน)

รองคณบดี ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

สำนักงานเลขานุการคณะศึกษาศาสตร์
โทรศัพท์ 0-4375-4322-40 ต่อ 6216
เบอร์โทรศัพท์มือถือ 0896259973

ที่ อว 0605.5(2)/ ว1559

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

25 เมษายน 2568

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ

เรียน นางคำหล้า พันหนองหว้า

ด้วย นายธีรสิทธิ์ สร้อยสวัสดิ์ นิสิตระดับระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การพัฒนาแบบแผนการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม" ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าตามหลักสูตร กศ.ม. การบริหารและพัฒนาการศึกษา โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สินธะวา คามดิษฐ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลักในครั้งนี้

เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรอบรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เพื่อนิสิตจะนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความกรุณาจากท่านด้วย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน)

รองคณบดี ปฏิบัติราชการแทน

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

สำนักงานเลขานุการคณะศึกษาศาสตร์

โทรศัพท์ 0-4375-4322-40 ต่อ 6216

เบอร์โทรศัพท์นิสิต 0896259973

ที่ อว 0605.5(2)/ ว1559

คณะกรรมการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

25 เมษายน 2568

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ

เรียน นางสาวสังวาล สุวรรณโสภา

ด้วย นายธีรสิทธิ์ สร้อยสวัสดิ์ นิสิตระดับระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การพัฒนาแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม" ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร กศ.ม. การบริหารและพัฒนาการศึกษา โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สินธะวา คามดิษฐ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลักในครั้งนี้

เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรอบรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เพื่อนิสิตจะนำข้อมูลที่ได้นำไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความกรุณาจากท่านด้วย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน)

รองคณบดี ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

สำนักงานเลขานุการคณะศึกษาศาสตร์
โทรศัพท์ 0-4375-4322-40 ต่อ 6216
เบอร์โทรศัพท์มือถือ 0896259973

ที่ อว 0605.5(2)/ ว1559

คณะกรรมการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

25 เมษายน 2568

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ

เรียน นางนิมอณงค์ ใจโสภาท

ด้วย นายธีรสิทธิ์ สร้อยสวัสดิ์ นิสิตระดับระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การพัฒนาแบบแผนการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม" ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร กศ.ม. การบริหารและพัฒนาการศึกษา โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สินธนา คามดิษฐ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลักในครั้งนี

เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรอบรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เพื่อนิสิตจะนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความกรุณาจากท่านด้วย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน)

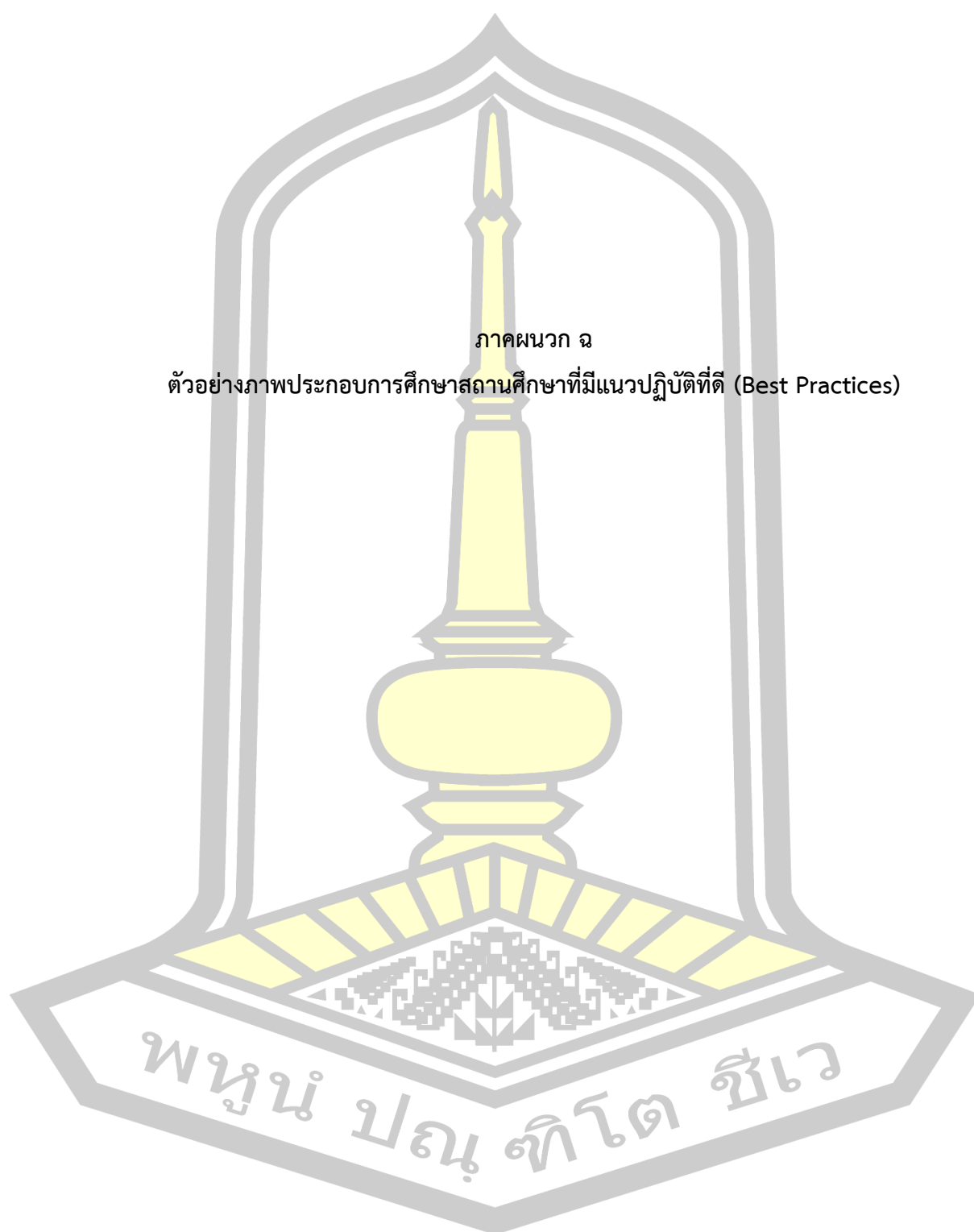
รองคณบดี ปฏิบัติราชการแทน

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

สำนักงานเลขานุการคณะศึกษาศาสตร์

โทรศัพท์ 0-4375-4322-40 ต่อ 6216

เบอร์โทรศัพท์มือถือ 0896259973

ภาคผนวก ฉ
ตัวอย่างภาพประกอบการศึกษาสถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practices)

ศึกษาศาสนศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practices) แห่งที่ 1

ภาพประกอบ 5 การสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา จากศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอพยุหะภูมิพิสัย
สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม ที่มีแนวปฏิบัติที่ดี ด้วยการสัมภาษณ์
วันที่ 25 เมษายน 2568

ภาพประกอบ 6 การสัมภาษณ์ครูผู้ทำหน้าที่นิเทศ จากศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอพยุหะภูมิพิสัย
สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม ที่มีแนวปฏิบัติที่ดี ด้วยการสัมภาษณ์
วันที่ 28 เมษายน 2568

ศึกษาศาสนศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practices) แห่งที่ 2

ภาพประกอบ 7 การสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา จากศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอหาดใหญ่
สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม ที่มีแนวปฏิบัติที่ดี ด้วยการสัมภาษณ์
วันที่ 25 เมษายน 2568

ภาพประกอบ 8 การสัมภาษณ์ครูผู้ทำหน้าที่พิเศษ จากศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอหาดใหญ่
สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม ที่มีแนวปฏิบัติที่ดี ด้วยการสัมภาษณ์
วันที่ 28 เมษายน 2568

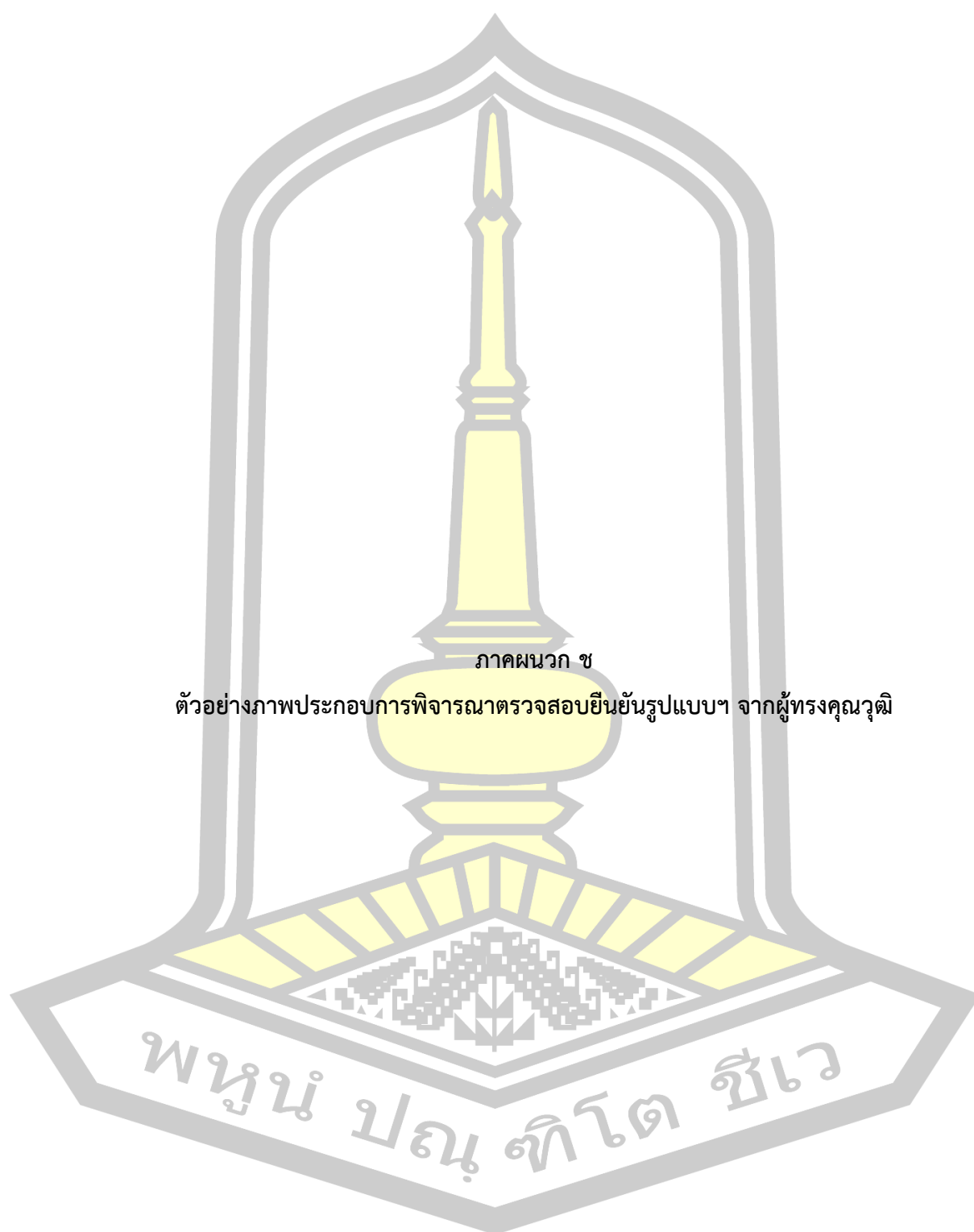
ศึกษาศานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practices) แห่งที่ 3

ภาพประกอบ 9 การสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา จากศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภออย่างสีสุราช
สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม ที่มีแนวปฏิบัติที่ดี ด้วยการสัมภาษณ์
วันที่ 23 เมษายน 2568

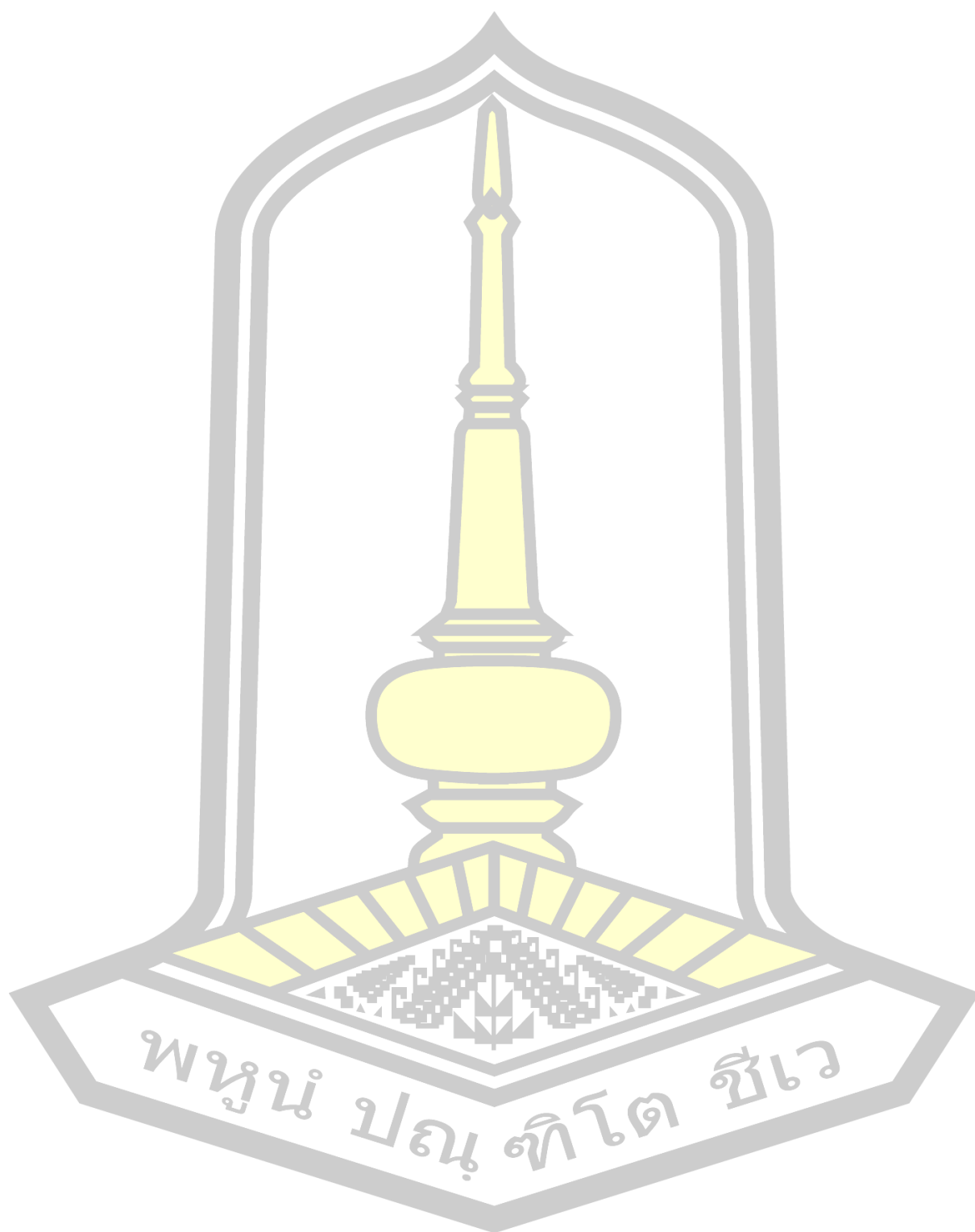

ภาพประกอบ 10 การสัมภาษณ์ครูผู้ทำหน้าที่พิเศษ จากศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภออย่างสีสุราช
สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม ที่มีแนวปฏิบัติที่ดี ด้วยการสัมภาษณ์
วันที่ 28 เมษายน 2568

ภาพประกอบ 11 การพิจารณาตรวจสอบยืนยันรูปแบบฯ จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน
ณ สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดมหาสารคาม วันที่ 5 มิถุนายน 2568

บรรณานุกรม

- กรรทอง จิรเดชากุล. (2550). *คู่มือการนิเทศภายใน*. กรุงเทพฯ: ชารอักษร.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2543). *แนวทางการนิเทศช่วยเหลือโรงเรียนปฏิรูปการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง*. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). *คู่มือดำเนินการพัฒนาหลักสูตรพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงเพื่อรองรับการกระจายอำนาจสำหรับครูและศึกษานิเทศก์*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- _____. (2551). *แนวทางการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการกรุงเทพฯ: ที.เอส.บี.โปรดักส์*.
- กฤษฎา โพธิ์ชัยรัตน์. (2564). *การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในที่เสริมสร้างทักษะการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. (การศึกษาดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม,
- กาญจน์ เรืองมนตรี และธรินธร นามวรรณ. (2554). *การบริหารวิชาการและนวัตกรรมการเรียนรู้*. มหาสารคาม: ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- จันตรา ชื่นใจ. (2566). *รูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ, กรุงเทพฯ.
- จันทรานี สงวนนาม. (2551). *ทฤษฎีและแนวทางปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 2 ed.). กรุงเทพฯ: บุคพอยท์.
- จุไรรัตน์ สุตรุ่ง. (2559). *การนิเทศภายในโรงเรียน*. กรุงเทพฯ: แดเน็กซ์อินเตอร์คอร์ปอเรชั่น.
- ซารี มณีสรี. (2542). *การนิเทศการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ศิลปบรรณาการ.
- ชูชาติ พ่วงสมจิตร. (2540). *การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนกับโรงเรียนประถมศึกษาในเขตปริมณฑลกรุงเทพมหานคร (ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต)*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- ดิเรก วรรณเศียร. (2548). *ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทองคำ อำไพ. (2564). *การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม,
- ทิตนา แหมมณี. (2546). *วิธีสอนสำหรับครูมืออาชีพ*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ธีระ รุญเจริญ. (2544). *ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา*.

กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.

นภาพร หะวานนท์ และคณะ. (2550). *ทฤษฎีฐานรากในเรื่องความเข้มแข็งของชุมชน*. กรุงเทพฯ:

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

นิพนธ์ เสนารณ. (2563). *การพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบมีส่วนร่วมเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็กในเขตพัฒนาพิเศษชายแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุสิตบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม,

บุญชม ศรีสะอาด. (2556). *วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

บุญธรรม กิจปรีดาภิสุทธิ์. (2551). *ระเบียบวิจัยทางสังคมศาสตร์*. กรุงเทพฯ: จามจุรีโปรดักต์.

ประภาพร ชื้อสุทธิกุล. (2550). *การสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง*

ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาและการวิเคราะห์ทอิกมาน (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.

ประเวศ วะสี. (2544). *การพัฒนาพลังสร้างสรรค์ขององค์กร*. กรุงเทพฯ: หมอชาวบ้าน.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). *จิตวิทยาการบริหารงานบุคคล*. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.

_____. (2555). *การบริหารงานวิชาการ*. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.

พจน์ เทียมศักดิ์. (2543). *ปฏิสัมพันธ์ของการเรียนรู้ในชุมชนและโรงเรียน*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุสิตบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.

พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. (2551). *ราชกิจจานุเบกษา* (เล่ม 125 ตอนที่ 41ก). Retrieved from

พิสนุ พองศรี. (2553). *เทคนิควิธีการประเมินโครงการ*. กรุงเทพฯ: ด้านสุทธา.

ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ. (2542). *เอกสารประกอบการสอนวิชาการบริหาร การบริหารและการนิเทศการศึกษาเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

เยาวดี วิบูลย์ศรี. (2554). *การประเมินโครงการแนวคิดและการปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

รัตน์ บัวสนธ์. (2552). *วิจัยเชิงคุณภาพทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

รัศมี ภูกันตาน. (2562). *การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในโดยใช้ทีมเป็นฐานในโรงเรียนมัธยมศึกษา*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุสิตบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม,

รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ. (2557). *การนิเทศการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 5 ed.). สงขลา: นำศิลป์โฆษณา.

_____. (2565). *การบริหารงานวิชาการเพื่อการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาในวิถีชีวิตใหม่*. สงขลา: เทมการพิมพ์.

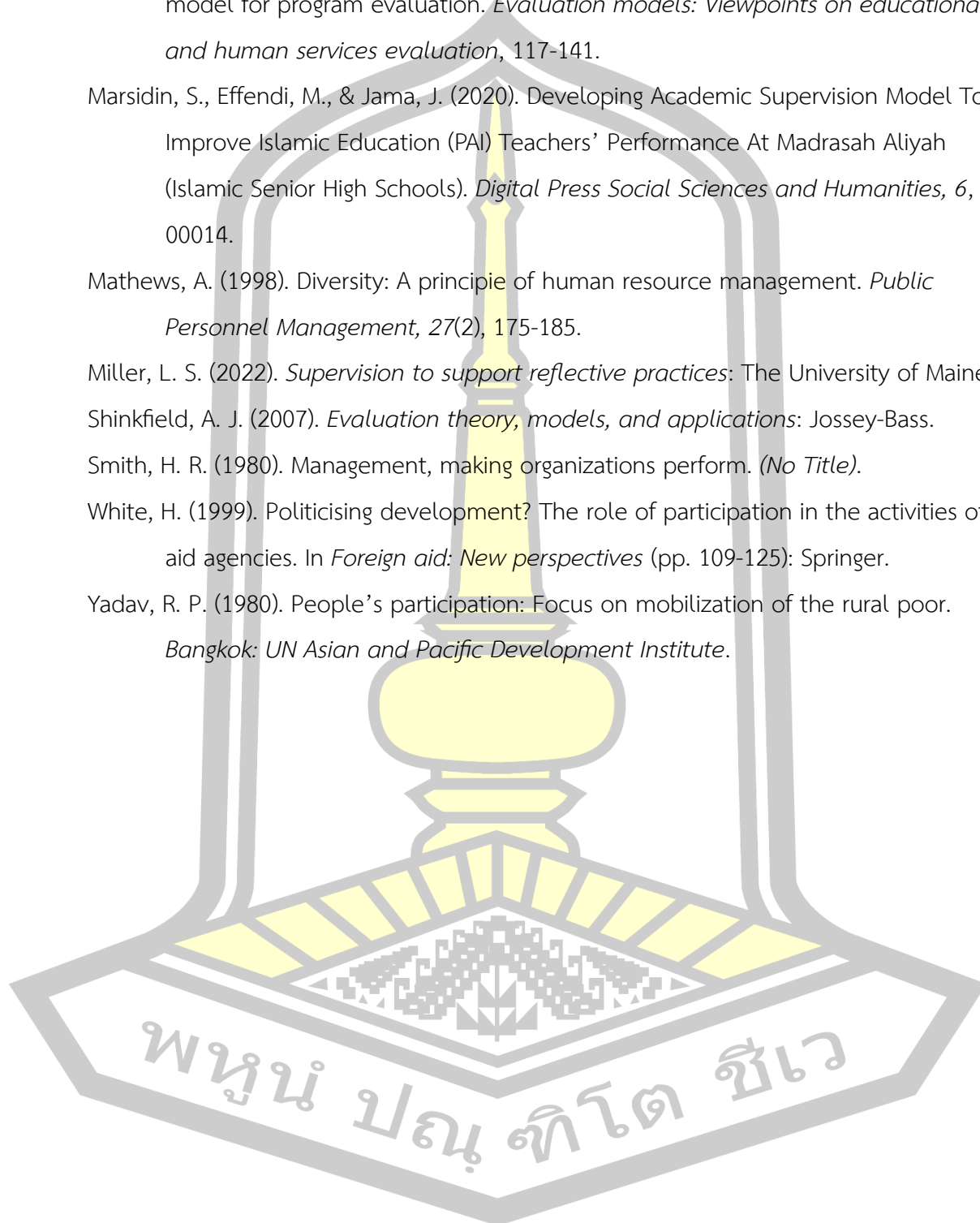
วรรณดี สุภาพาณชัย. (2557). *การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนระดับประถมศึกษาจังหวัด*

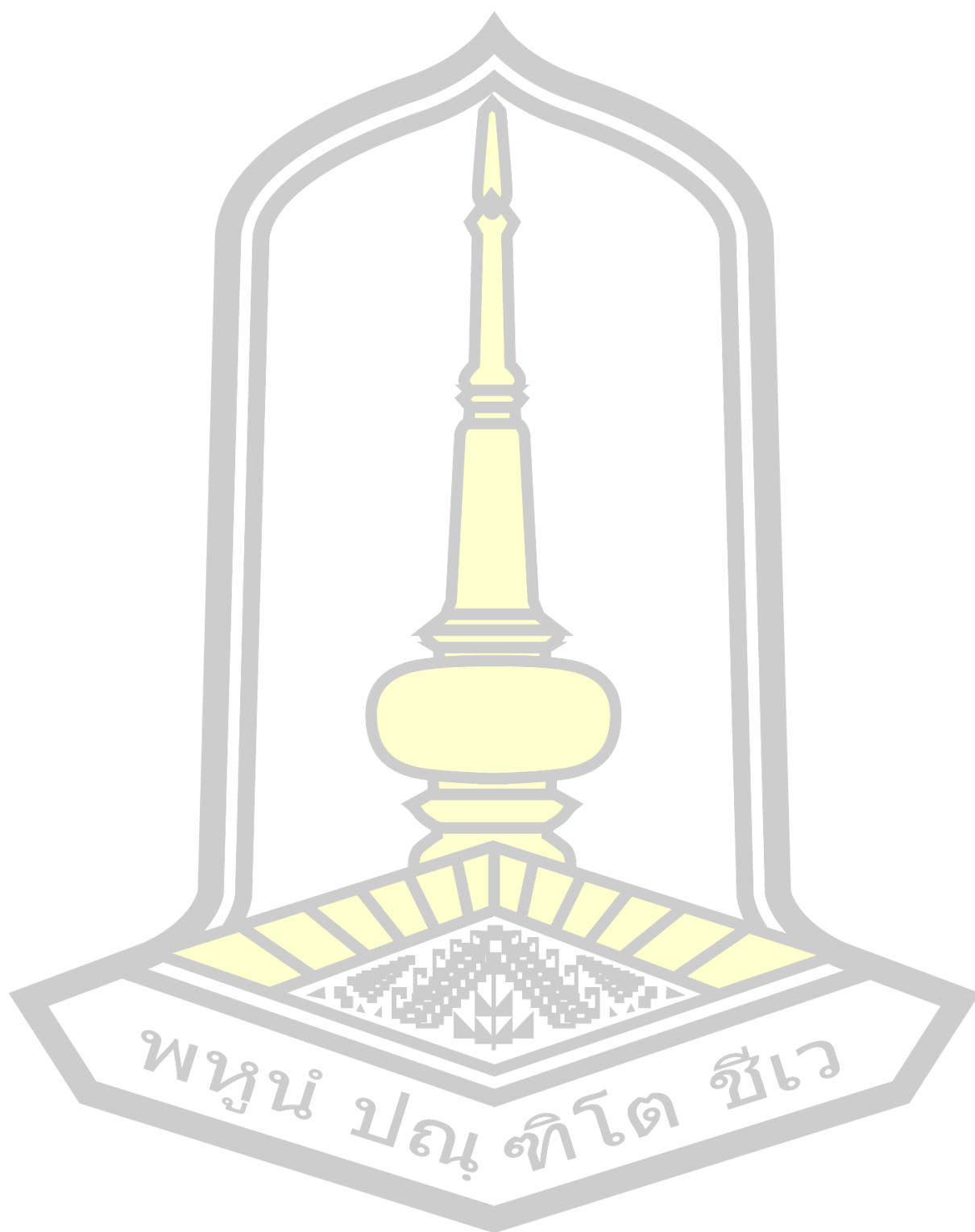
- ชายแดนภาคใต้. (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ, กรุงเทพฯ.
- วรวิทย์ อรรถโกวิทตรี. (2542). การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง โรงเรียน และชุมชน ต่อการป้องกันการเสพยาบ้าของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ในเขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- วัชร เล่าเรียนดี. (2550). การนิเทศการสอน. . นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์.
- _____. (2556). ศาสตร์การนิเทศการสอนและการโค้ช การพัฒนาวิชาชีพ: ทฤษฎี กลยุทธ์สู่การปฏิบัติ. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วาสนา ศรีมาศ. (2566). การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในเพื่อพัฒนาสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาสำหรับโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา. (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม,
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2554). หลักสูตรแกนกลางสู่หลักสูตรสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: จริยสุนิทวงศ์การพิมพ์.
- วิจิต นันทสุวรรณ และจำนง แรกพินิจ. (2541). รายงานการวิจัยบทบาทของชุมชนกับการศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- วีไลพร อ่อนภูเข. (2561). การพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อนสำหรับสถานศึกษาสังกัดมัธยมศึกษา เขต 24. (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2550). สถิติประยุกต์สำหรับการวิจัย. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศูนย์พัฒนาการนิเทศและเร่งรัดคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2556). แนวทางการนิเทศเต็มพื้นที่. กรุงเทพฯ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- สถิตย์ สอนพรหม. (2547). การนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 2. (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์, ฉะเชิงเทรา.
- สมควร ศิลป์ประกอบ. (2566). การพัฒนารูปแบบการนิเทศด้วยการโค้ชเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้สำหรับครูในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม,
- สมคิด บางโม. (2544). การบริหารการศึกษา. สถาบันราชภัฏเลย: เลย.
- สมาน อัสวภูมิ. (2541). ที่ คิว เอ็มการบริหารทั่วทั้งองค์การ ในองค์การทางการศึกษา. อุบลราชธานี: สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี.
- สรพเพชญ์ ศิริเกตุ. (2563). การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัด

- สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดกาฬสินธุ์.
(วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม,
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกล. (2556). *คู่มือการนิเทศภายใน*. สกล: กลุ่มนิเทศติดตาม
และประเมินผลการจัดการศึกษา.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2541). *ชุดฝึกอบรมผู้บริหารระดับสูง เล่ม 8*.
กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2554). *แนวทางการประเมินคุณภาพตามมาตรฐาน
การศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- _____. (2562). *แนวทางการนิเทศบูรณาการโดยใช้พื้นที่เป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาสู่การ
นิเทศภายในโรงเรียนโดยใช้ห้องเรียนเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน*. กรุงเทพฯ: หน่วย
ศึกษานิเทศก์.
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2556). *เอกสารแนวทางการนิเทศภายในด้านการจัดการเรียน
การสอนของสถานศึกษาอาชีวศึกษา*. กรุงเทพฯ: หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการ
การอาชีวศึกษา.
- สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม. (2566). *รายงานการประเมินตนเองของสำนักงาน
ส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม*. มหาสารคาม: สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัด
มหาสารคาม.
- สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. (2553). *คู่มือแนวทางการนิเทศ
ภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงาน กศน.* กรุงเทพฯ: หน่วยศึกษานิเทศก์สำนักงาน กศน.
- _____. (2558). *คู่มือการนิเทศภายในสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: หน่วยศึกษานิเทศก์.
- สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดจันทบุรี. (2554). *คู่มือการ
นิเทศภายในสถานศึกษา สำนักงาน กศน. จังหวัดจันทบุรี: กลุ่มนิเทศติดตามประเมินผลและจัด
การศึกษา*.
- สิทธิชัย เวศสุวรรณ. (2541). *การศึกษาความคิดเห็นของครูที่มีต่อการนิเทศงานวิชาการ ในโรงเรียน
ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดปราจีนบุรี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญา
การศึกษามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา, ปราจีนบุรี.
- สุธรรม ธรรมพัฒนานนท์. (2554). *หลักการ ทฤษฎีและแนวปฏิบัติทางการบริหารการศึกษา*.
มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุวิมล ว่องวาณิช. (2548). *การวิจัยการประเมินความต้องการจำเป็น*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

- อติศ ไชยศิริพันธ์. (2562). การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา. (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุขุภักดิ์บัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, หนองนาคณ คณโพธิ์. (2562). การพัฒนารูปแบบการนิเทศเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนประถมศึกษา. (การศึกษาดุขุภักดิ์บัณฑิต). มหาวิทยาลัย มหาสารคาม,
- อัญชลี ธรรมะวิธิกุล. (2553). การนิเทศ กคน. Retrieved from สืบค้นจาก <https://panchalee.wordpress.com>
- อุดม เหลืองสด. (2545). การศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและคุณภาพนักเรียนตามมาตรฐานการประกันคุณภาพ การศึกษาโรงเรียนบ้านเก่าวิทยา จังหวัดกาญจนบุรี (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษา ศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- อุทุมพร จามรมาน. (2554). วิธีทำประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน. กรุงเทพฯ: ครูสภาลาดพร้าว.
- Alila, S., Uusiantti, S., & Määttä, K. (2016). The Principles and Practices of Supervision That Supports the Development of Inclusive Teacherhood. *Journal of Education and Learning*, 5(3), 297-306.
- Bardo, J. W., & Hartman, J. J. (1982). Urban sociology: A systematic introduction. (No Title).
- Beach, D. M., & Reinhartz, J. (2000). *Supervisory leadership: Focus on instruction*: Allyn & Bacon.
- Cohen, J. M., & Uphoff, N. T. (1980). Participation's place in rural development: Seeking clarity through specificity. *World development*, 8(3), 213-235.
- Corsini and Auerbach. (2007). NewYork: Educational planning for development.
- Glickman, C. D. (1985). *Supervision of instruction: A developmental approach*: ERIC.
- Göksoy, S. (2018). Professional development levels of teachers in respect of developmental supervision areas. *Pedagogika*, 129(1), 15-32.
- Good, C. V., & Merkel, W. R. (1973). *Dictionary of education*: McGraw-Hill.
- Harris, B. M. (1975). Supervisory behavior in education.
- Hoque, K. E., Bt Kenayathulla, H. B., D/O Subramaniam, M. V., & Islam, R. (2020). Relationships between supervision and teachers' performance and attitude in secondary schools in Malaysia. *Sage Open*, 10(2), 2158244020925501.
- Keeve, E., Girod, S., Kikinis, R., & Girod, B. (1998). Deformable modeling of facial tissue for craniofacial surgery simulation. *Computer Aided Surgery: Official Journal of the International Society for Computer Aided Surgery (ISCAS)*, 3(5), 228-238.

- Madaus, G. F., Scriven, M. S., Stufflebeam, D. L., & Stufflebeam, D. L. (1983). The CIPP model for program evaluation. *Evaluation models: Viewpoints on educational and human services evaluation*, 117-141.
- Marsidin, S., Effendi, M., & Jama, J. (2020). Developing Academic Supervision Model To Improve Islamic Education (PAI) Teachers' Performance At Madrasah Aliyah (Islamic Senior High Schools). *Digital Press Social Sciences and Humanities*, 6, 00014.
- Mathews, A. (1998). Diversity: A principle of human resource management. *Public Personnel Management*, 27(2), 175-185.
- Miller, L. S. (2022). *Supervision to support reflective practices*: The University of Maine.
- Shinkfield, A. J. (2007). *Evaluation theory, models, and applications*: Jossey-Bass.
- Smith, H. R. (1980). Management, making organizations perform. (*No Title*).
- White, H. (1999). Politicising development? The role of participation in the activities of aid agencies. In *Foreign aid: New perspectives* (pp. 109-125): Springer.
- Yadav, R. P. (1980). People's participation: Focus on mobilization of the rural poor. *Bangkok: UN Asian and Pacific Development Institute*.

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ	นายธีรสิทธิ์ สร้อยสวัสดิ์
วันเกิด	22 กรกฎาคม พ.ศ. 2539
สถานที่เกิด	อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	41 หมู่ 10 ตำบลประโคนชัย อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ 31140
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	ครู
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอนาเชือก 89 หมู่ 15 ตำบลนาเชือก อำเภอ นาเชือก จังหวัดมหาสารคาม 44170
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2552 ประถมศึกษา โรงเรียนอนุบาลกัลยาประสิทธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์ พ.ศ. 2557 มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนประโคนชัยพิทยาคม จังหวัด บุรีรัมย์ พ.ศ. 2563 ปริญญาครุศาสตรบัณฑิต (ค.บ.) มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ พ.ศ. 2568 ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

พูน ปณ ทัต ชีเว